

**İSTANBUL ŞEHİR İÇİ OTELLERİN BEDENSEL ENGELLİLER AÇISINDAN
ULAŞILABİLİRLİK, ERİŞİLEBİLİRLİK VE KULLANILABİLİRLİK
KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

Neslihan YILDIZ

İç Mimarlık Anabilim Dalı

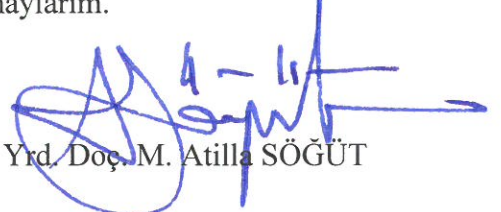
İç Mimarlık Doktora Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

Aralık 2017

NESLİHAN YILDIZ tarafından hazırlanan İSTANBUL ŞEHİR İÇİ OTELLERİN
BEDENSEL ENGELLİLER AÇISINDAN ULAŞILABİLİRLİK, ERTİŞİLEBİLİRLİK
VE KULLANILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

adlı bu tezin doktora tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

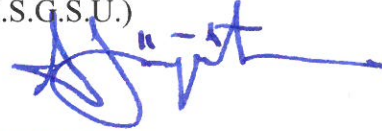

Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

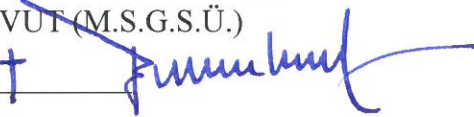
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından.....İÇ MİMARLIK.....Anabilim Dalında
BAŞARILI...olarak kabul edilmiştir.

Başkan: : Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT (M.S.G.S.Ü.)

Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT

Üye : Yrd. Doç. İ. Emre KAVUT (M.S.G.S.Ü.)

Yrd. Doç. İ. Emre KAVUT

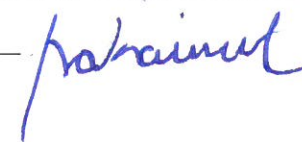
Üye : Yrd. Doç. Dr. Eda SELÇUK (T.C. HALIÇ ÜNİVERSİTESİ)

Yrd. Doç. Dr. Eda SELÇUK

Üye : Doç. Cem DOĞAN (M.S.G.S.Ü.)

Doç. Cem DOĞAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hakan İMERT (İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ)

Yrd. Doç. Dr. Hakan İMERT

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

TARİH
16.01.2018

İMZA
AD SOYAD
NESLİHAN YILDIZ

Canım kızıma...

ÖNSÖZ

Tez çalışmalarım boyunca bana verdiği değerli yardım ve destekleri için danışman hocam Sayın Yrd. Doç. M. Atilla SÖĞÜT'e, ve tecrübelerinden yararlandığım hocam Sayın Yrd. Doç. İ. Emre KAVUT'a teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam boyunca değerli bilgi ve katkılarıyla beni yönlendiren, yol gösteren değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Şenay (BODUROĞLU) ÇABUK'a ilgi ve destekleri için şükranlarımı sunarım.

Bu süreçte büyük sabır gösteren kızım Elif YILDIZ 'a, her zaman yanımda olan eşim Üstün Murat YILDIZ 'a, hayatım boyunca bana sağladıkları maddi, manevi her türlü imkan doğrultusunda bugünlere gelmemde en büyük destekçim babam Salih ŞAHİN 'e, annem Zeynep ŞAHİN 'e, varlığıyla beni her zaman mutlu eden kardeşim Kağan ŞAHİN 'e teşekkür eder, hayatımda oldukları için minnettarlık duyarım.

**İstanbul,
NESLİHAN YILDIZ**

Aralık, 2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
SEMBOLLER.....	x
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT.....	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı.....	2
1.2. Çalışmanın Konusu ve Amacı.....	3
1.3. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	4
2. TEMEL KAVRAM VE TANIMLAR.....	7
2.1. Otel Kavramı.....	7
2.1.1. Otellerin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi.....	9
2.1.2. Otellerin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi.....	13
2.1.3. Şehir içi Otelleri.....	21
2.1.4. Şehir içi Otellerinin Mekansal Yapısı.....	22
2.1.5. Şehir içi Otellerinin Tasarım Kriterleri.....	27
2.2. Engelli Kavramı.....	29
2.2.1. Engelli Tanımı ve Sınıflandırılması.....	29
2.2.2. Bedensel Engelli Tanımı.....	32
2.2.3. Engelliler ile İlgili Standartlar.....	33
2.2.3.1. Uluslararası Standartlar ve "ADA" Standardı.....	33
2.2.3.2. Türkiye'de Engellilik ve Ulusal Standartlar.....	37
2.2.3.3. Ulusal Engelli Mevzuatı.....	41
2.2.3.4. Engelliler İçin Seyahat Etme Hakkı.....	47
3. ULAŞILABİLİRLİK, ERİŞİLEBİLİRLİK, KULLANILABİLİRLİK KAVRAMLARININ KAPSADIĞI KISIMLAR VE EVRENSEL STANDARTLARA GÖRE ÖLÇÜLERİ.....	50
3.1. Ulaşılabilirlik.....	50
3.1.1. Park Alanları.....	52
3.1.1.1. Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri.....	52
3.1.1.2. Açık Otoparklar.....	57
3.1.1.3. Kapalı Otoparklar.....	58
3.1.2. Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi.....	59
3.1.3. Kaldırım Genişliği.....	62
3.1.4. Sinyalizasyon ile Güvenli Yaya Geçitleri.....	63

3.1.4.1. Işık Kontrollü (Sinyalize) Hemzemin Yaya Geçidi.....	63
3.1.4.2. Butonlu Yaya Geçidi (Pelikan Yaya Geçidi).....	64
3.1.4.3. Yaya Geçitlerinin Eğimi, Yüzeyleri ve Yer Çizgileri.....	64
3.1.4.4. Yaya Geçitlerinde Güvenlik.....	65
3.1.5. Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi.....	66
3.1.5.1. Yaya Yolu Güzergahında Bulunan Rampalar.....	68
3.1.5.2. Giriş Rampaları.....	69
3.1.6. Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım.....	71
3.2. Erişilebilirlik.....	71
3.2.1. Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları.....	75
3.2.2. Girişlerdeki Seviyeler.....	76
3.2.3. Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni.....	77
3.2.4. Koridorların Genişliği.....	79
3.2.5. Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri.....	83
3.2.6. Asansör Boyutları ve Kontrolleri.....	87
3.2.7. Kapıların ve Pencerelelerin Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri.....	89
3.2.7.1. Kapılar.....	89
3.2.7.2. Pencereleler.....	94
3.3. Kullanılabilirlik.....	95
3.3.1. Kullanılabilir Kapı Kolları.....	96
3.3.2. Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri.....	99
3.3.2.1. Çağırma Düğmeleri.....	99
3.3.2.2. Asansör İniş-Çıkışını Gösteren Düğmeler.....	99
3.3.2.3. Kabin İçi Kontroller.....	99
3.3.2.4. Dokunulur ve Görülür Kontrol İndikatörleri.....	99
3.3.2.5. Duyulur Kontrol İndikatörleri.....	100
3.3.2.6. Yükseklik.....	100
3.3.3. Kullanılabilir Lavabolar.....	100
3.3.4. Tuvalet ve Banyolar.....	103
3.3.4.1. Tuvaletler.....	103
3.3.4.2. Banyolar.....	111
3.3.5. Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları.....	121
4. ALAN ÇALIŞMASI.....	125
4.1. Pendik Bölgesinin Çalışma Alanı Olarak Seçilme Kriterleri.....	125
4.2. Pendik Bölgesi.....	126
4.2.1. The Green Park Otel.....	129
4.2.2. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel.....	148
4.2.3. Divan İstanbul Asia Otel.....	165
5. DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	183
5.1. Değerlendirme.....	183
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	192
KAYNAKLAR.....	199
ÖZGEÇMİŞ.....	206

KISALTMALAR

AARP	: Amerikalı Emekliler Derneği
ADA	: Americans with Disabilities Act (Amerikalılar Engelli Yasası)
AT	: Avrupa Topluluğu
BM	: Birleşmiş Milletler
ISO	:International Organization for Standardization (Uluslararası Standartlar Organizasyonu)
MÖ.	: Milattan Önce
MS.	: Milattan Sonra
ÖİB	: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
ÖZİDA	: Özürlüler İdaresi Başkanlığı
TC.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
THKH	: Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu
TS	: Temel Standart
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UOSB	: Uluslararası Otel Sahipleri Birliği
v.b.	: ve benzeri
v.s.	: vesaire

SEMBOLER

Hz : Hertz

N : Newton

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1. Engel Grubuna Göre Cinsiyet Dağılımı	37
Çizelge 2.2. Yaş Gruplarına Göre Engellilik Oranları.....	38
Çizelge 2.3. Özür Grubu Oranları.....	39
Çizelge 2.4. Engellilerin Coğrafi Bölgelere Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı.....	39
Çizelge 2.5. Bina, cadde, sokak ve yollarda Engeline Uygun Düzenlemeler Bulunanlar	40
Çizelge 2.6. Engellilere Yönelik Yasal Düzenlemeler	43
Çizelge 3.1. Yaya Yoğunluğu-Kaldırım Genişliği Tablosu.....	63
Çizelge 3.2. Bina Giriş Rampalarının Eğimleri	69
Çizelge 4.1. Yıllara Göre Pendik Nüfusu	127
Çizelge 4.2. Pendik İlçesi Engel Türüne Göre Nüfus Verileri.....	128
Çizelge 4.3. Pendik İlçesinde Genel Nüfusa Oranla Engelli Nüfusu Oranı	128
Çizelge 4.4. The Green Park Otel Genel Bilgi Tablosu.....	129
Çizelge 4.5. The Green Park Otel'e Ait Ulaşılabilirlik Tablosu.....	130
Çizelge 4.6. The Green Park Otel'e Ait Erişilebilirlik Tablosu.....	134
Çizelge 4.7. The Green Park Otel'e Ait Kullanılabilirlik Tablosu	141
Çizelge 4.8. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel Genel Bilgi Tablosu	148
Çizelge 4.9. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel'e Ait Ulaşılabilirlik Tablosu.....	149
Çizelge 4.10. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel'e Ait Erişilebilirlik Tablosu	153
Çizelge 4.11. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel'e Ait Kullanılabilirlik Tablosu.....	158
Çizelge 4.12. Divan İstanbul Asia Otel Genel Bilgi Tablosu	165
Çizelge 4.13. Divan İstanbul Asia Otel'e Ait Ulaşılabilirlik Tablosu	166
Çizelge 4.14. Divan İstanbul Asia Otel'e Ait Erişilebilirlik Tablosu.....	170
Çizelge 4.15. Divan İstanbul Asia Otel'e Ait Kullanılabilirlik Tablosu	176
Çizelge 4.16. Otellerin Genel Ulaşılabilirlik Tablosu	183
Çizelge 4.17. Otellerin Genel Erişilebilirlik Tablosu	185
Çizelge 4.18. Otellerin Genel Kullanılabilirlik Tablosu	187
Çizelge 4.19. Ulaşılabilirlik-Erişilebilirlik-Kullanılabilirlik Analiz Tablosu.....	189

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. XVII. Yüzyılda İngiltere’de İnşa Edilen Bir Han Planı	10
Şekil 2.2. Tremont House Otel	11
Şekil 2.3. Sultan Han	14
Şekil 2.4. Evdir Hanı.....	14
Şekil 2.5. Akçakale Kervansarayı.....	15
Şekil 2.6. (a) Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı, (b) Rüstem Paşa Kervansarayı	16
Şekil 2.7. Osmanlı Şehir Han Planı	17
Şekil 2.8. Pera Palas Oteli İç ve Dış Görüntüleri.....	18
Şekil 2.9. (a) Büyük Efes Oteli - İzmir, (b) Stad Oteli - Ankara, (c) Büyük Ankara Oteli – Ankara.....	18
Şekil 2.10. (a) Maçka Oteli – İstanbul, (b) Tarabya Oteli – İstanbul.....	19
Şekil 2.11. Otel İşlev Şeması	24
Şekil 2.12. Otel Dağılım Şeması.....	25
Şekil 2.13. Otellerin Genel Mekanlarının İlişki Şeması	25
Şekil 2.14. Otellerin Fonksiyonel Mekanlarının Şeması	26
Şekil 2.15. Engelli Sınıfları.....	31
Şekil 3.1. Park Yeri Genişliği	53
Şekil 3.2. Erişim Koridoru ile Düzenlenmiş Park Yeri	54
Şekil 3.3. Açılı Park Yerleri.....	54
Şekil 3.4. Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri ile İlgili Özellikler	55
Şekil 3.5. Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri ile İlgili Özellikler	56
Şekil 3.6. Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri ile İlgili Özellikler	56
Şekil 3.7. Açık Otoparkta Engelli Park Alanı.....	57
Şekil 3.8. Kapalı Otoparkta Engelli Park Alanı Örneği.....	58
Şekil 3.9. Mevcut Park Yerinde İyileştirme Yapılması Örneği	59
Şekil 3.10. Rampada Eğim ve Dinlenme Alanı	60
Şekil 3.11. Mevcut Sahanelikte Rampanın Yön Değiştirmesi	60
Şekil 3.12. Rampalarda Güvenli Eğim Aralıkları.....	60
Şekil 3.13. Rampalarda Dinlenme ve Oturma Alanları	61

Şekil 3.14. Rampa Çeşitleri (A-Düz, B-90° Dönüştü, C-180° Dönüştü).....	61
Şekil 3.15. Yaya Geçitlerinde Rampa Örnekleri	62
Şekil 3.16. Yaya Kaldırımının Minimum Net Genişliği.....	62
Şekil 3.17. Işık Kontrollü Yaya Geçidi.....	63
Şekil 3.18. Pelikan Geçitlerde Buton Yüksekliği	64
Şekil 3.19. Yaya Geçidinde Kaldırım Rampası	64
Şekil 3.20. Yaya Geçitli Kavşakta Metal Yaya Korkuluğu	65
Şekil 3.21. Yaya Geçitlerinde Duyumsanabilir Yüzeyler.....	66
Şekil 3.22. Ulaşılabilir Güzergahta Rampa.....	66
Şekil 3.23. Rampalarda Kenar Bordürü	67
Şekil 3.24. Bordür Rampaları	67
Şekil 3.25. Yürüyüş Güzergahına Göre Tek Yöne Eğimli Rampa	68
Şekil 3.26. Yaya Yolu Güzergahındaki Rampa	68
Şekil 3.27. Yaya Yolu Güzergahındaki Rampa	69
Şekil 3.28. Yaya Yolu Güzergahındaki Rampa	69
Şekil 3.29. Bina Girişi Rampası.....	70
Şekil 3.30. 90° ve U Dönüştü Bina Giriş Rampası Örnekleri.....	70
Şekil 3.31. Erişilebilir Seyir Diyagramı.....	72
Şekil 3.32. Ulaşılabilirlik-Erişilebilirlik-Kullanılabilirlik Farkı.....	74
Şekil 3.33. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri	75
Şekil 3.34. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri	75
Şekil 3.35. Bina Girişi.....	76
Şekil 3.36. 90° ve U Dönüştü Bina Giriş Rampası Örnekleri	76
Şekil 3.37. Izgara Aralıkları	77
Şekil 3.38. Geçiş Yönü Üzerinde Izgaranın Konumu.....	77
Şekil 3.39. Döner Kapı Yanında Kanatlı Kapı Örneği	78
Şekil 3.40. Camlı Giriş Kapısında Gerekli İşaretleme Önlemleri	78
Şekil 3.41. Cam Panelli Giriş Kapısında Gerekli İşaretleme Önlemleri	79
Şekil 3.42. Koridorlarda Baş Üstü Boşluğu.....	79
Şekil 3.43. Koridorlarda Merdiven Altında Baş Üstü Boşluğu	80
Şekil 3.44. 90° Dönüş İçin En Az ve Tavsiye Edilen Koridor Genişlikleri	80
Şekil 3.45. Manevra İçin Koridor Genişlikleri	81
Şekil 3.46. Manevra İçin Koridor Genişlikleri	81

Şekil 3.47. Manevra İçin Koridor Genişlikleri	82
Şekil 3.48. Manevra İçin Koridor Genişlikleri	82
Şekil 3.49. Merdivende Rıht ve Basamaklar ile Basamak Ucundaki Koruyucu Kaymaz Şerit ve Tırabzanlar.....	83
Şekil 3.50. Aynı Yönde Devam Eden Merdivende Sahanlık Ölçüsü	84
Şekil 3.51. Merdivenlerde Duyumsanabilir (hissedilebilir) Yüzeyler	85
Şekil 3.52. Basamaklar ile İlgili Özellikler.....	85
Şekil 3.53. Merdivenler ile İlgili Özellikler.....	86
Şekil 3.54. Merdivenler ile İlgili Özellikler.....	86
Şekil 3.55. Merdiven Asansörü ve Platform Yükseltici Örneği	87
Şekil 3.56. Asansörlere Ait Ölçüler	87
Şekil 3.57. Asansörlere Ait Ölçüler a ve b	87
Şekil 3.58. Kabin İçi Ölçüler	88
Şekil 3.59. Asansörler İle İlgili Özellikler	88
Şekil 3.60. Kapı Geçiş Genişliği.....	89
Şekil 3.61. Kapı Geçiş Derinliği.....	89
Şekil 3.62. Eşik Örnekleri.....	90
Şekil 3.63. Koruyucu Plakalı Kapı Örnekleri	91
Şekil 3.64. Menteşeli Kapı Önünde ve Arkasında Uygun Manevra Alanı Ölçüleri..	91
Şekil 3.65. Kapı Önlerinde Uygun Manevra Alanı Ölçüleri	92
Şekil 3.66. Kapı Önlerinde Uygun Manevra Alanı Ölçüleri	92
Şekil 3.67. Otomatik Kapı	93
Şekil 3.68. Kumandalı Kapı Önünde ve Arkasında Uygun Manevra Alanı ve Kumanda Ölçüleri	94
Şekil 3.69. Pencere Yüksekliği	95
Şekil 3.70. Kapı Kolu ve Aksamı	97
Şekil 3.71. Kapı Kolu ve Aksamının Yerden Yükseklikleri.....	97
Şekil 3.72. Kapı Kolu ve Aksamının Yerden Yükseklikleri.....	97
Şekil 3.73. Kapı Kolu ve Aksamının Yerden Yükseklikleri.....	98
Şekil 3.74. Koruyucu Plakalı Kapı Örnekleri	98
Şekil 3.75. Asansör İle İlgili Özellikler	100
Şekil 3.76. Lavabo Ölçüleri	101
Şekil 3.77. Lavabo Önü Ölçüleri	102

Şekil 3.78. Lavabo Önü Ölçüleri	102
Şekil 3.79. Lavabo Tutunma Çubukları Ölçüleri.....	103
Şekil 3.80. Tuvalet Ölçüleri	104
Şekil 3.81. Klozete Her İki Taraftan Yatay Transfer Örneği.....	105
Şekil 3.82. Klozete Tek Taraftan Yatay Transfer Örneği	105
Şekil 3.83. Klozete Tek Taraftan Yatay Transfer Örneği	106
Şekil 3.84. Tuvalet Örneği	106
Şekil 3.85. Birden Fazla Kabini Bulunan Umumi Tuvalet.....	108
Şekil 3.86. Birden Fazla Kabini Bulunan Tuvalet Planları Örneği	108
Şekil 3.87. Yüksekliği Ayarlanabilir Adaptör Takılmış Klozet Örneği	109
Şekil 3.88. Klozete Çapraz ve Yan Yaklaşım.....	109
Şekil 3.89. Klozete Tutunma Çubukları ve Kağıtlık.....	110
Şekil 3.90. Pisuar Ölçüleri	111
Şekil 3.91. Banyo örneği.....	112
Şekil 3.92. Banyo örneği.....	112
Şekil 3.93. Banyo örneği.....	113
Şekil 3.94. Transfer Lifti İçin Ray Monte Edilmiş Banyo Örneğin	113
Şekil 3.95. Küvet Net Döşeme Alanı.....	114
Şekil 3.96. Tutunma Çubukları ve Su Kontrol	115
Şekil 3.97. Tutunma Kolları, Su Kontrol ve Oturak (Oturağın klozetin içinde olduğu durum).....	116
Şekil 3.98. Tutunma Kolları, Su Kontrol ve Oturak (Oturağın klozetin kenarında olduğu durum).....	116
Şekil 3.99. Kolay Kullanılabilir Musluk Örneği.....	116
Şekil 3.100. Banyo ve Duş Kabini Ölçüleri.....	118
Şekil 3.101. Banyo ve Duş Kabini Ölçüleri.....	118
Şekil 3.102. Duş Teknesi Ölçüleri	119
Şekil 3.103. Duş Bölmesi: Tutunma Çubukları, Su Kontrolü ve Oturak	120
Şekil 3.104. Oturak	121
Şekil 3.105. Küpeşte Örnekleri ve Tutunma Çubuğu	122
Şekil 3.106. Küpeşte Kavrama Yüzeyi Uygulaması.....	123
Şekil 3.107. Koruma Bordürü.....	123

Şekil 3.108. Koruma Bordürü.....	124
Şekil 4.1. Şekil 4.1. (a) Marina, (b) Modern Yaşam Alanları.....	125
Şekil 4.2. Şekil 4.2. (a) Uluslararası Havalimanı, (b) Teknopark	125
Şekil 4.3. Pendik Bölgesi'ne Ait Uydu Görüntüsü	127
Şekil 4.4. (a) The Green Park Otel'e Ait Uydu Görüntüsü, (b) The Green Park Otel Girişi	129
Şekil 4.5. (a) Crowne Plaza İstanbul Asia Otel'e Ait Uydu Görüntüsü, (b) Crowne Plaza İstanbul Asia Otel Girişi.....	148
Şekil 4.6. (a) Divan İstanbul Asia Otel'e Ait Uydu Görüntüsü, (b) Divan İstanbul Asia Otel Girişi	165

**İSTANBUL ŞEHİR İÇİ OTELLERİN BEDENSEL ENGELLİLER
AÇISINDAN ULAŞILABİLİRLİK, ERİŞİLEBİLİRLİK VE
KULLANILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Doktora Tezi)

Neslihan YILDIZ

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık 2017

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), dünya nüfusunun takriben %10'unun bedensel engellilerden oluştuğunu belirtmiştir. Bu orandan yola çıkıldığında dünyada yaklaşık 500 milyon insanın engelli olduğu söylenebilir ve bu oran gün geçtikçe artmaktadır. Bu engelliler aileleriyle birlikte 1,5 milyar kişiye tekabül etmektedir. Denilebilir ki engellilerin fiziksel çevrede karşılaştıkları sorunlar 1,5 milyar kişi yakından ilgilendiren aslında toplumsal bir sorundur.

Bu bilgiler ışığında, engelli bireylerin yaşadığı sorunların göz ardı edilmesi düşünülemez. Çünkü üzerinde yaşadığımız dünya herkesin katılımına açık olan bir toplum yaratılmasını amaçlamaktadır.

Engelli bireyler konutları başta olmak üzere bulundukları tüm yapılarda ihtiyaçları doğrultusunda birtakım sorunlarla karşılaşmakta ve bu sorunlar onların yaşamını bir kat daha zor kılmaktadır. Bu yapılardan biri olan şehir içi otelleri, kişilerin geçici bir süre için dinlenme, çalışma ve eğlenmesi amacıyla tasarlanmış konutlar olarak düşünülebilir. Şehir içi otelleri, farklı çevrelerden gelen kişilerin kullanımı için tasarlanmış yapılardır. Buna bağlı olarak normal bireyler kadar toplumun önemli bir bölümünü oluşturan engelli bireyler de tatil ve iş için bu alanları kullanacaklardır. Toplumsal mekanın her alanında yer almak; aynı zamanda tüm engelli bireylerin temel ihtiyaç, talep ve istekleri arasında yer almak demektir. Türkiye'nin sosyal, kültürel ve tarihi olanakları göz önünde bulundurulduğunda engelli turizmi açısından çok yüksek bir potansiyelde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda engelli bireylerin, konakladıkları otellerde ulaşılabilirliğinin, erişilebilirliğinin ve kullanılabilirliğinin sağlanması açısından otel işletmelerinin tasarımları büyük önem taşımaktadır.

Tüm bunlardan yola çıkılarak, bu çalışmada engelli sınıflarından biri olan bedensel engelliler ele alınmıştır. Bedensel engelliler hareket kısıtlılığı yaşamaları sebebiyle tasarımdan kaynaklanan birçok engellerle karşılaşmaktadır. Bu engellerin

giderilebilmesi için, mekanların tüm detaylarıyla düşünölüp ele alınması ve ergonomik bir şekilde tasarlanmaları gerekmektedir.

İstanbul ili Pendik bölgesinde seçilen üç farklı beş yıldızlı şehir içi otellerinin, bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında uluslararası standartlar, ulusal standartlar ve mevzuatlar gereği tüm ölçüler ve tasarımlar ışığında uygunluğu fotoğraflanarak incelenmiş ve tablolastırılmıştır. İncelenen oteller de bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında beş puanlık Likert ölçeğine göre (1= mükemmel, 2= iyi, 3=ortalama, 4=kötü, 5= çok kötü) analiz edilmiş ve bu puanlar tabloya dökülmüştür. Tüm bulgular değerlendirilip, şehir içi otellerin tasarım aşamasında mekânsal gerekliliklerinin belirlenmesi ya da mevcut durumda bu mekânsal gerekliliklerin iyileştirilmesi adına öneriler sunulmuştur.

Bu çalışma, şehir içi otellerinde konaklamada zorluklar yaşayan engellileri desteklemek üzere tasarıma çözüm getirme arayışdır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Şehir İçi Otelleri, Bedensel Engelli, Ulaşılabilirlik, Erişilebilirlik, Kullanılabilirlik.

Sayfa Adedi : 225

Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. M. Atilla Söğüt

**ISTANBUL CITY CENTERED TO BE EVALUATED IN THE SCOPE OF
ACCESSIBILITY, ACCESSIBILITY AND AVAILABILITY FOR PHYSICAL
DISABILITIES**

(Ph.D. Thesis)

Neslihan YILDIZ

MIMAR SINAN FINE ARTS UNIVERSITY

INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

December 2017

ABSTRACT

World Health Organization (WHO) has indicated that nearly 10% of the world population consists of disabled individuals. Considering this ratio, it can be said that nearly 500 million people are handicapped and this ratio is increasing daily. These people with disabilities add up to 1.5 billion people together with their families. It can be said that the problems that are faced by the handicapped in the physical environment are social problems closely related with 1.5 billion people.

In light of these data, it is not possible to ignore the problems the people with disabilities face. Because the world we live in aims the creation of a society open for participation of all.

Disabled individuals face several problems parallel to their needs in all the buildings especially their residences and these problems make their life even harder. The city hotels, one of these structures, can be considered as residences designed for the people to rest, work and have fun temporarily. City hotels are buildings designed for the use of people from different environments. Accordingly, the people with disabilities, who from an important part of the society as all the individuals, shall also use these spaces for recreation and business. When the social, cultural and historical opportunities of Turkey are considered, it is seen that it has a great potential regarding the handicapped tourism. In this regard, the design of hotel facilities carries great importance in providing for the handicapped the transportability, accessibility and availability in the hotels where they reside.

Based on all these, in this study physically disabled, one of the classes of the handicapped, is focused on. Physically disabled face many blocks due to design as they experience motion restrictions. For these barriers to be lifted, hotel locations should be thought in all details and designed ergonomically.

In the scope of the study, the conformity of three different five star city hotel selected in İstanbul province Pendik district in the light of all measurements and designs required by the international standards, national standards and legislations under the scope of the transportability, accessibility and availability regarding the physically handicapped, is photographed and examined, and tabulated. The examined hotels, according to the five point Likert scale (1= perfect, 2= good, 3=average, 4=bad, 5=very bad), are analyzed in the scope of the transportability, accessibility and availability regarding the physically handicapped and these scores are noted on charts. All these findings are evaluated and suggestions for improvement of the spatial requirements in the current conditions or determination of the spatial requirements in the design stage of the city hotels are given.

This study is a search for a resolution for the city hotel designs to support the people with disabilities who face hardship in accommodation in the city hotels.

Science Code :
Key Words : Town Inns, Physically Disabled, Approachability, Accessibility, Circulation, Availability.
Page Number : 225
Supervisor : Yrd. Doç. M. Atilla Söğüt

1.GİRİŞ

Günümüzde engelli bireylerin sahip oldukları temel hak ve hürriyetleri kullanmakta zorluklar yaşadıkları ana faaliyetlerden birisi turizm ve seyahat faaliyetleridir. Bedensel engelle yaşamak birçok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Turizm faaliyetlerine katılmak bedensel engeli olan, olmayan tüm insanlar için gerekli bir aktivitedir ancak bedensel engellilerin turizm faaliyetlerine katılma güdüsü kazanması ve mutlu olmaları için sosyal ve pratik olarak bu zorluklarla baş edebilmeleri gerekmektedir.

Ülkemizde engelli turizmi konusunda yapılan araştırmalar yeterli değildir ve engellilere yönelik konaklama imkanlarının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Çok az sayıda otel engellilere ihtiyaçları doğrultusunda hizmet vermektedir. Bundan dolayı engelli kullanıcılar tasarımdan kaynaklanan büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır ve diğer bireylerin sahip olduğu seyahat imkânlarından yararlanmak için yoğun çaba göstermektedirler. Ancak karşılaştıkları birçok engel nedeniyle turizm faaliyetlerinden yeterince yararlanamamaktadırlar.

İmkanların elverişsiz olması sebebiyle engelli bireyler ya seyahatten yoksun kalmayı tercih etmekte ya da çıkacak olan sorunları göze almaktadırlar. Engelli insanların da, diğer insanlar gibi turizm faaliyetlerine katılmaları en doğal hakları olmasına rağmen turizm faaliyetleri, genel itibariyle engeli olmayan insanlara göre tasarlanmakta ve yürütülmektedir. Engelli bireyler için bu konuda yapılması gereken, sosyalleşmeleri, yaşama kabul edilmeleri ve yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilmeleri adına var olan birtakım sorunların üzerine gidilerek onları topluma kazandırmaktır. Ayrıca engellerine bakılmaksızın turizm ve seyahat faaliyetlerinden istediğine katılabilmesi, bu faaliyetlere katılımda yaşayacakları sorunların minimize edilmesi için imkan sağlamaktır. Bu bağlamda turizm faaliyetlerinin bütün bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi ile ilgili adımlar atılmaya başlanmıştır.

Ülkemizde birçok şehir içi oteli ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik olanakları açısından zayıftır. Bu konuda duyarlı olan bazı yerel yönetimlerin uğraşlarıyla (özellikle ulaştırma kapsamında) bir takım iyileştirmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ihtiyaçları doğrultusunda günlük faaliyetlerini rahat bir şekilde gerçekleştirebilecekleri yeterli ve donanımlı şehir içi otelleri tasarlanmalıdır. Bunun yanı sıra yalnızca otellerin değil, sunacakları olanakların da engelli bireyler göz önünde tutularak sağlanması gerekmektedir.

Buradan yola çıkarak şehir içinde faaliyet gösteren otellerin, engellilerin maksimum derecede faydalanabilecekleri şekilde, belirli tasarım kriterleri ışığında tasarlanmaları gerekmektedir. Engelli bireylerin özel ihtiyaçlarına göre mekanlar tasarlamak, onların yaşama daha fazla katılmalarını, sosyalleşmelerini ve toplumla kaynaşmalarını sağlamada yardımcı olacaktır.

1.1.Problemin Tanımı

Engelli bireylerin yaşadığı birtakım sorunlar insanlığın tarihine dayanmaktadır. Engellilerin fiziki, psikolojik ve sosyal durumu hem bulundukları ülkenin gelişmişliği ile hem de turizm olgusuyla doğrudan alakalıdır.

Kişilerin doğuştan veya sonradan doğal afetler, yetersiz beslenme, hastalıklar veya kazalar sonucu bedensel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle engelli olması, yaşamsal aktivitelerini kısmi veya tam olarak engellemekte ve en önemlisi sosyal yaşamlarını sürdürmelerini zorlaştırmaktadır.¹

Engelli bireyler, konutlardan başlayarak tüm yapılarda, bu yapılara ulaşım, erişim süreçlerinde ve bu yapıları kullanım süreçlerinde sayısız engellerle karşılaşmaktadır. Bu engeller, engelli insanlarda değişik problemler doğurmakta ve onların yaşam kalitelerini düşürmektedir. Engelle yaşamının bireye getirdiği güçlüklerden biri de seyahat edebilme ve turizm faaliyetlerine katılma konusundaki kısıtlardır. Seyahat etmek ve turizmin hizmetlerinden faydalanmak engellilerin de hakkıdır ve konaklama yapılarında bu hizmetlerden faydalanırken fiziksel engeller pek çok engelli bireyin seyahat olanaklarını kısıtlamaktadır. Bu kısıtları en aza indirmek için,

¹ Aytaç, S. (2005). *İstihdam ve Koruma Alanı Yaratmak Üzere Özürlüler İçin Sosyal Yaşam*, Sosyal Siyaset Konferansları 49. Kitap, İstanbul, Beşer, E., v.d. (2006). *Aydın İl Merkezinde Özürlülük Prevelansı, Etiyolojisi ve Sosyal Boyutu*, TSK Koriyucu Hekimlik Bülteni, 5(4), s.267-275.

engellilerin turizme katılımına yönelik düzenlemelerin yeterlilik durumunu tespit etmek ve öneriler oluşturmak gerekmektedir.

Engellilere yönelik tasarım noktasında en büyük sorun normal bir bireyin engelli ihtiyaçları konusunda çok az deneyim sahibi olmasıdır ve tasarımda normal insanın baz alınmış olmasıdır. Bu sorunlar engellilerle birlikte yakın çevresini ve beraberinde toplumsal yapıyı da ilgilendirmektedir. Engelli bireylerin ve onlarla birlikte seyahat etmek durumunda olan bireylerin katılımlarını da engellemektedir.

Diğer yapılarda nasılsa konaklama yapılarında da fiziksel çevrenin düzenlenmesi, planlama ve tasarım aşamasından itibaren, tüm engelliler dâhil, bütün insanların ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir.

Bu sosyal sorunun çözülebilmesi için engelli bireylerin dış mekanlardaki etkinliklerin içinde yer alarak, sosyal ortamlara katılım sağlamaları lazımdır. Buna bağlı olarak, engelli bireylerin seyahat etmekten uzak kalmaları beklenemez. Bu şekilde onların yaşamları zenginleşir ve topluma katılımları artar.

1.2. Çalışmanın Konusu ve Amacı

“İstanbul Şehir İçi Otellerin Bedensel Engelliler Açısından Ulaşılabilirlik, Erişilebilirlik ve Kullanılabilirlik Kapsamında Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmada, şehir içi otellerin engelli bireylerin ihtiyaçlarına karşılık verecek mekânsal özelliklere sahip olması gerektiği ele alınmış ve örneklerle analiz edilmiştir.

Otel yapılarının, insanların geçici olarak konaklama yapmak amacıyla kullandıkları dinlenme ve eğlenme yapıları olarak tanımlandığını kabul edersek, toplumda azımsanmayacak oranda bulunan engelliler tatil veya iş seyahatlerini bu yapılarda geçirmektedirler. Bu sebeple engelli bireylerin ihtiyaçlarına yönelik yapılacak olan bu çalışmada otellerin ulaşım, erişim ve kullanım kapsamında tasarımlarının nasıl kurgulanması gerektiği konusu ele alınacaktır.

Engelli nüfusu sosyal hayata katılımda birçok engelle karşılaşmaktadır. Otellerde konakladıkları sırada karşılaştıkları sorunlar bu engellerdendir. Ulaşım, erişim ve kullanım konusunda pek çok zor şartla karşılaşabilirler. Hatta bu zor şartlar kötü sonuçlar doğurabilecek tehlikelere bile yol açabilir. Engelli bireylerin yaşama uyum

sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla seyahat esnasında konakladıkları şehir içi otellerinde karşılaştıkları fiziksel eksiklikler sebebiyle oluşan sorunları en aza indirmek gerekmektedir. Dolayısıyla bu mekanların tasarımında veya düzenlenmesinde, ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik dahilinde bulunan kısımların ve donatıların bedensel engelliler açısından düşünülerek, sorunların saptanması ve farklı kullanımlara yönelik özel tasarımlara gidilmesi gerekmektedir.

Otel yapılarına bakıldığında, genelde engellilere uygun olmayan tasarımlar söz konusudur. Bu durum engelli bireylere kendilerini dışlanmış hissettirebilmektedir ve onları seyahat olgusundan uzak tutmaktadır. Her insanın aynı zamanda bir engelli adayı olduğu unutulmamalıdır. Bu düşünceden hareketle her kategorideki birey düşünülerek tasarım yapılmalıdır.

Engelli bireylerin birçok sıkıntı ve sorun içinde geçen yaşamlarını sürdürürken, her gün bir rutin içinde karşılamak zorunda oldukları ihtiyaçları, tasarım kısıtları açısından ele alınarak incelenmiş ve sorunlar tespit edilerek, çözüm önerileri üretilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada amaç, otel kullanıcıları arasında eşitsizlik yaratmamak, ayrımcılığı ortadan kaldırmak, engelli kullanıcıların rahat ve konforlu hissetmeleri için gerekli özellikleri belirlemek ve bu mekanları tasarlayarak ya da düzenlemeye tabi tutarak sosyal hayatta rol almalarını sağlamaktır.

Bu çalışma otel sektöründe bedensel engelli bireylere yönelik yaklaşımlarla ilgili bilgi vermesi, şehir içi otellerin bedensel engelli turizmine hazır olup olmadığının saptanması ve bu konu ile ilgili yasal mevzuata uyulup uyulmadığının tespit edilmesi açısından önemlidir.

1.3. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Konaklama yapılarının başında yer alan şehir içi otellerin engellilere yönelik tasarım anlayışına sahip olup olmadıkları tez kapsamında incelenmiştir. Engellilerin ihtiyaçları doğrultusunda oluşan tasarım kavramları araştırılarak otel yapılarının tasarımında ele alınması gereken kavramlar netleştirilmeye çalışılmış ve bu kavramlara ilişkin bir değerlendirme sunulmuştur.

Tez kapsamında, bedensel engellilere yönelik şehir içi otellerin mimari tasarım anlayışına ilişkin literatür taramaları yapılmıştır. Engelliler için tasarlanmış otel örneklerine ulaşılmış ve bu örneklerin ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik açısından uygunluk durumu irdelenmiştir. Ele alınan Türkiye’deki bu örnekler tabloya aktararak tasarım kriterleri yönünden artı ve eksileriyle değerlendirilmiştir.

Bu çalışma kapsamında materyal olarak İstanbul ili sınırları içinde Pendik Bölgesi’nde üç adet beş yıldızlı şehir içi oteli incelenmiştir. Pendik, uluslararası havalimanına, Türkiye’nin en büyük teknoloji merkezine (Teknopark), Türkiye’nin 2. büyük hastanesine, İstanbul’un 3. büyük marinasına sahip olması, Türkiye’nin en önemli ilçelerinden biri olarak öne çıkması ve buna ilaveten iş seyahatleri, fuar v.b. organizasyonlar için tercih edilebilecek bir bölge olması sebebiyle ele alınmıştır.

Araştırmanın kapsamı belirlenirken, Türkiye’de bulunan bütün şehir içi otellerin araştırılması düşünülmüştür. Fakat zaman ve maliyet faktörleri sebebiyle araştırmanın sınırları sadece İstanbul’da Pendik Bölgesindeki şehir içi otelleriyle sınırlandırılmıştır.

Tezin birinci bölümünde, problemin tanımı, çalışmanın konusu ve amacı, çalışmanın kapsamı ve yöntemine yer verilmiştir. Tez kapsamında yapılan çalışmada, problemin tanımı; şehir içinde faaliyet gösteren beş yıldızlı otellerin bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında yeterli hizmet sunamamasıdır.

Tezin ikinci bölümünde, temel kavram ve tanımlar açıklanmıştır. Tezin ve tezin amacının daha anlaşılır olması açısından ana kavramlar açıklanmıştır. Otel kavramı ve engelli kavramı farklı başlıklar altında toplanmıştır. Otel kavramının altında otellerin Dünya’daki ve Türkiye’deki tarihsel gelişimlerinden bahsedilerek, şehir içi otelleri, bu otellerin mekânsal yapısı ve tasarım kriterleri açıklanmıştır. Engelli kavramının altında ise; engelli tanımı ve sınıflandırılması yapıp ardından bedensel engelli tanımına değinilmiştir. Sonrasında engelliler ile ilgili standartlar başlığı altında uluslararası standartlar ve “ADA” standardı, Türkiye’de engellilik ve ulusal standartlar, ulusal engelli mevzuatı ve engelliler için seyahat etme hakkında söz edilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde, ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kavramlarının kapsadığı kısımlar ve evrensel standartlara göre ölçüleri incelenirken, ulaşılabilirlik; park alanları, kaldırım rampası yeri ve eğimi, kaldırım genişliği, sinyalizasyon ile güvenli yaya geçitleri ve binaya ulaşılabilir güzergah ve engelsiz ulaşım olarak sıralanmış, erişilebilirlik; binanın kullanılabilir alanlarına erişim rotaları, girişlerdeki seviyeler, giriş kapısı genişliği ve düzeni, koridorların genişliği, merdivenler, sahanlıklar, yüzey ve renkleri, asansör boyutları ve kontrolleri, kapıların ve pencerelerin yerleri, genişlikleri ve düzenleri olarak sıralanmış, kullanılabilirlik ise; kullanılabilir kapı kolları, kontrol düğmelerinin ebatı, şekli ve yükseklikleri, kullanılabilir lavabolar, tuvalet ve banyolar, korkuluklar (tırabzanlar), yükseklikleri ve detayları olarak sıralanmış ve her biri gerekli tüm ölçüler ışığında incelenmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde, tez kapsamında yapılan alan çalışması yer almaktadır. Bu kısımda öncelikle alan çalışmasının yapıldığı bölgenin seçilme kriterlerinden ve bölgeden bahsedilmiştir. Daha sonra seçilen bölge olan Pendik'te ele alınan beş yıldızlı üç şehir içi otelinde mevcut durum tespiti yapılmıştır. Yapılan alan çalışmasında otellerden fotoğraflarla ve gerekli ölçülerle, incelenen ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik örnekleri, uluslararası standartlar, ulusal standartlar ve mevzuatlar gereği tüm ölçüler ve tasarımlar ışığında incelenerek tablolastırılmıştır.

Tezin beşinci ve son bölümünde, şehir içi otellerin bedensel engelliler açısından ulaşılabilirliği, erişilebilirliği ve kullanılabilirliği incelenmiştir. Burada elde edilen veriler doğrultusunda mevcut durumun iyileştirilerek daha engelsiz mekânların yaratılabilmesi yönünde öneriler getirmek bu araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır.

2.TEMEL KAVRAM VE TANIMLAR

2.1.Otel Kavramı

Otel yapısı, teknik donatımı, konforu ve bakım koşulları gibi maddi şartlarıyla, sosyal değeri, personelin hizmet kalitesi gibi moral elemanlarıyla uygar bir insanın arzu ettiği nitelikte geçici konaklama ve kısmen beslenme ihtiyaçlarını bir ücret karşılığında karşılamayı bir meslek olarak kabul eden ekonomik, sosyal ve disiplin altına alınmış bir işletmedir.²

Başka bir tanımla:

Oteller; insanların değişik nedenlerle yapmış oldukları yer değiştirme olayı sonucu, konaklama, yeme- içme vs. ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mal ve hizmet üreten ve bunları aynı zamanda insanların psikolojik tatmin duygularına hitap ederek sunan konaklama yapılarıdır.³ Uluslararası Turizm Akademisi, otel yapısını, yolcuların seyahatleri boyunca ücret karşılığında konaklayabilecekleri ve beslenme ihtiyaçlarını devamlı olarak karşılayabilecekleri yapılar olarak tanımlamıştır.⁴ 1952 yılında Uluslararası Otel Sahipleri Birliği (UOSB), her ülkede otel yapısını tanımlayan kriterleri şöyle belirlemiştir:⁵

- a) Yönetimiyle olduğu kadar donanımıyla da müşterilerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmalıdır.
- b) Yalnız konaklama ihtiyacını değil, aynı zamanda beslenme ihtiyacını da karşılayabilmelidir.
- c) Müşterilerle kısa vadeli anlaşma yapan işletme olmalıdır.

² Kozak, N., v.d., (2001). *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.51.

³ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Kitabevi, Ankara, s.6.

⁴ Olalı, H. & Korzay, M. (1989). *Otel İşletmeciliği*, Yön Ajans, İstanbul, Altunışık, R., v.d., (2004). *Turizm İşletmeleri*, Değişim Yayınları, Adapazarı, s.81-107.

⁵ Akgöz, E. (2013). *Düşünce Uygulamaya Otel İşletmeciliği*, Gazi Kitabevi, Ankara, Ocak, s.7.

d) Otelcilik endüstrisi standartlarına uyma eğilimi göstermeli ve buna kendisini zorunlu saymalıdır.

e) Müşterilerine tahsis ettiği odalarda sağlık koşullarına uygun olarak yerleştirilmiş banyo, lavabo ve tuvalet gibi donatım araçlarını bulundurmmalıdır.

f) Yeter sayıda teknik ve hizmet personeline sahip olmalıdır.

Yukarıda belirtilen maddeler, bir otel işletmesinin bünyesinde bulundurması gerektiği minimum koşullardır.

Oteller önceden yalnızca yeme ve yatma hizmeti veren yapılarıdır. Ekonomik ve kültürel gelişmeler sonucunda bu hizmetlerin dışında farklı amaçlar için de hizmet vermeye başlayarak kullanıcıların beklentilerini karşılamayı hedefler hale gelmiştir. Böylece oteller, yalnız turizm sektörüne hizmet vermekle kalmayıp, iş ve eğlence ortamlarına da hizmet vermeye başlamıştır.

Günümüzde modern otel kullanıcıları yalnızca yeme ve yatma ihtiyaçlarını karşılamayı değil aynı zamanda evde olduklarından daha konforlu bir şekilde yaşamayı da istemektedir. Bu sebeple oteller, en ince ayrıntısına kadar düşünülmesi gereken bir aktivite merkezi, sosyal yaşamın da bir parçasıdır. Oteller, bir yandan ulaşım, iletişim sistemlerine katkıda bulunurken, bir yandan da toplumlar ve ekonomiler içinde çok önemli bir yer teşkil etmektedir.

Otellerin genel amacı; bir yandan gelen misafirlerin konaklama, yeme-içme gibi temel ihtiyaçlarını karşılarken bir yandan da hizmet edecekleri hedefe göre tasarlanmaları gerekliliğidir. Örneğin; iş için başka bir şehirden gelen misafirin konaklayacağı şehir içi oteli ile tatil yerindeki dinlenme ve eğlenme amaçlı konaklayacağı bir otel farklı tasarlanmalıdır.

Otelin sürekli yaşamın sürdürüldüğü konut yapısından farkı, en küçük sosyal grup olan ailenin kullanım alanlarından, çok farklı çevrelerden gelen ve değişik alışkanlıklara sahip kültür gruplarının ortak gereksinimlerine yanıt verecek yapılar olmasıdır, genellikle sürekli değil geçici kullanım amacı taşıyan oteller, sosyal,

kültürel ve turistik amaçları ile de ekonomik, ticaret, işletme gibi kavramları içermeye açısından insana özel bir yaklaşım içerir.⁶

Oteller çoğunlukla sunduğu olanak ve hizmet açısından geniş bir yelpazeye sahip mekanlardır. Otel mekanlarını genel ve özel mekanlar olarak ayırmak muhtemeldir. Özel mekanlar yatak katlarının bulunduğu bölümlerdir. Bu sebeple de genel mekanlardan ayrı tasarlanmaktadır. Genel mekanlar ise lobi, restoranlar ve balo salonları gibi çok amaçlı kullanılan sosyal mekanların bulunduğu bölümlerdir.

2.1.1.Otellerin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi

Konaklama endüstrisinin geçmişi birkaç bin yıl öncesine kadar uzanmaktadır. İnsanlar tarihin her devrinde değişik amaçlarla seyahat etmişler ve seyahatleri süresince konaklama ihtiyacı duymuşlardır.⁷ İlk çağlarda biçimlenen hanlar, insanların seyahat ihtiyacıyla ortaya çıkmıştır. Bu konuda en eski bilgilere Eski Yunan, Eski Roma yazılı belgelerinde ve İncil'de rastlanabilir.⁸ Han, taverna ve daha sonra otel olarak isimlendirilen konaklama işletmeleri ticaret, seyahat ve endüstrinin gelişimine paralel olarak gelişme göstermiştir.⁹

Eski Roma döneminde (yaklaşık MÖ.200 – MS.500) öğrenciler, sanatçılar ve tüccarlar için taverna ve hanlar yapılmış ve bunların bazılarında yolcuların konaklayacağı odalar bulunup ve ahırlar bulunmazken, bazılarında ise tam tersine sadece ahırlar bulunmaktadır.¹⁰

Ortaçağda, manastırlarda, kalan misafirlere yeme içme fonksiyonunun yanında, konaklama için ayrı binalar da inşa edilmiştir. O dönemde, kalan misafirlerin konaklamaları ve ağırlanmaları ile ilgili bir takım kurallar getirilmiştir. Bu kurallardan en göze çarpan, bir misafirin aynı yerde üç günden fazla kalmama koşuluyla ücretsiz yemek yeme hakkına sahip olmasıdır. Fakat, konaklamanın ticarete dönüşmesi 1200'lü yılların sonunu bulmuştur. Bu yıllarda İtalya ve

⁶ **Yolcu, E.** (2006). *Şehir Otelleri, Çevre, Mekan, Tasarım İlkeleri Üzerine*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.3.

⁷ **Yüreğ, S.** (2007). *20. Yüzyıl Başından Günümüze Adana'da Kent Otellerinin Gelişimi*, Adana, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.11.

⁸ URL-6 *Tarihsel Süreç İçinde Konaklama Merkezleri Han ve Kervansarayların Günümüzde İpek Yolu Turizm Projesine Dönüşümü*, http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ekaracan/bildiri/ekaracan22.12.2016_14.44.07bildiri.pdf erişim tarihi 21.09.2017.

⁹ **Yüreğ, S.** (2007). *20. Yüzyıl Başından Günümüze Adana'da Kent Otellerinin Gelişimi*, Adana, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.11.

¹⁰ **Şener, B.** (2001) *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

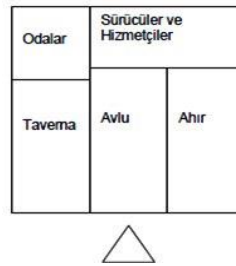
Fransa’da şehrin ileri gelenleri toplanarak bunun bir ticaret haline getirilmesine karar vermişlerdir.¹¹

Ortaçağ döneminde, İngiltere’de seyahatlerin artmasıyla hancılık gelişmiştir. İlk İngiliz hanlarının, geleneksel birahanelerin devamı şeklinde olduğu belirtilmektedir.¹² O dönemde İngiliz hanları, Avrupa otelciliğinin başı durumuna gelmiştir. İngiltere’de “Otel” tabirinin kullanılması 1760’lı yıllardan sonra başlamıştır. 1887’de Londra’da Trafalgar Meydanı’nda bulunan Hotel Victoria, 1889’da Savory ve 1896’da Hotel Cecil hizmete sunulmuştur. 1903 yılında kurulan Tourist Houses Ltd. eski hanları restore ederek hizmete açmıştır.¹³

XV. yüzyıl ve XVIII. yüzyıl arasında ağırlama ve konaklama kavramında gelişmeler olduğu, özellikle İngiltere’de kalitenin çok arttığı bilinmektedir.¹⁴ O dönemde yolculuklar at arabaları ile yapıldı. Londra’dan Edinburg’a birkaç günde gidilirdi ve konaklamak gerekirdi.

Bu han ve tavernalar yalnız yolculara hitap etmekle kalmayıp, atlar için de bir sığınak görevi görüyor aynı zamanda da soylular, rahipler, politikacılar ve köylüler gibi toplumun belirli bir kesimini oluşturan gruplara toplantı mekanı sağlıyordu. Lisanslarını da içinde bulundukları toprağın sahibi Lord veya Şovalyeler veriyordu.

Bu dönemde yapılan han ve tavernalar özellikleri bakımından birbirlerine çok benzerdi. XVII. yüzyılda İngiltere’de inşa edilen hanların plan şeması Şekil 2.1.’de görülmektedir.¹⁵

Şekil 2.1. XVII. Yüzyılda İngiltere’de İnşa Edilen Bir Han Planı¹⁶

¹¹ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

¹² Yürek, S. (2007). *20. Yüzyıl Başından Günümüze Adana’da Kent Otellerinin Gelişimi*, Adana, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.11.

¹³ Maviş, F. (1992). *Otel İşletmeciliği, Birlik Matbaası*, Eskişehir, s.43.

¹⁴ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

¹⁵ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

¹⁶ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

Yukarıdaki hanın plan şemasına bakıldığında, ortada bulunan bir avlu, avluya açılan bir giriş ve avlunun etrafına dizilen mekanlar görülmektedir. Bu mekanlar, avlunun, sağ tarafında bulunan ahır (hayvanların bakımının yapıldığı yer), sol tarafında bulunan taverna (eğlence mekanı), avludan girişin karşısında bulunan sürücüler ve hizmetçiler için ayrılmış bir mekan ve bu mekanın solunda yer alan odalardır.

Amerika'da otellerin gelişimi, XVI. yüzyılda İngiltere'yle benzerlik göstererek hanların kurulması ile başlamıştır. Aralarındaki fark, İngiltere'de konaklama yapıları yol üzerinde bulunurken, Amerika'da ise limanlarda kurulmuştur. Amerika New York'ta bu şekilde kurulan ilk otel 1794 yılında 70 odalı olarak açılan City Hotel'dir. Buna benzer birçok otel sonraki yıllarda diğer şehirlerde de açılmıştır.

Amerika'da ilk birinci sınıf otel 1829'da açılan 170 odalı Boston's Tremont House olmuştur. (Şekil 2.2.) Bu otel, konuklarına özel kapısı kilitlenebilen, içinde su ve sabunu olan odaları ve Fransız yemekleri ile hizmet sunan ilk otel olmuştur.¹⁷

Şekil 2.2. Tremont House Oteli¹⁸

XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarında otel sayısıyla birlikte misafirlere sunulan hizmetlerde de büyük artışlar olduğu görülmektedir.

Amerika'da otel endüstrisindeki bu gelişmeler şu şekilde açıklanmaktadır.¹⁹1834 yılında, Astor Hotel'de ilk defa odanın içine su sistemi konulmuştur. 1853 yılında,

¹⁷ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

¹⁸ URL-7 <https://tr.pinterest.com/pin/512425263821288228/> erişim tarihi 09.10.2017

¹⁹ Şener, B. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

ilk defa bir otelde buharlı asansör kullanılmıştır. 1875 yılında, San Francisco’da The Place adında 800 odalı dönemin en büyük ve en iyi oteli kurulmuştur. 1894 yılında, New York’ta Netherlands Hotel’in her odasına telefon konulmuştur.

Konaklama yapılarında görülen gelişmelere bakıldığında; teknolojik ve endüstriyel anlamda meydana gelen gelişmelerin, toplumsal yapıya yansması olarak otel yapılarında da kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, XIX. yüzyılın sonunda, birçok lüks otelin yanında; bütün Amerika’yı kaplayan ve orta gelir düzeyine sahip yolculara hizmet veren orta ve küçük büyüklükte oteller de açılmıştır. Seyahat eden kişi sayısındaki artış ve konaklamayla ilgili ihtiyaçlardaki farklılıklar, konaklama endüstrisini cazip hale getirmiştir. Bu gelişmelerle aynı doğrultuda otellerin inşa edildiği yerlerde de değişiklikler görülmüştür. Ulaşım teknolojilerinde görülen gelişmeler ile 1900’lerin başlarında yolcular trenle seyahat ettikleri için oteller tren istasyonlarının yakınlarında inşa edilirken, zamanla otellerin çoğu şehir dışında, havaalanlarının ve karayollarının yakınlarında faaliyet göstermeye başlamıştır.²⁰

Bugün yalnızca, modern ve büyük otel işletmeleri değil, konaklama işletmelerinin tatil köyleri, apart oteller gibi diğer tipleri de çok gelişmiştir ve yüksek standartta hizmet sunmaktadır. Hatta bu işletmeler turizm sektörünün dışında faaliyet gösteren işletmelerle ortak çabalar içerisinde bulunarak, daha da güçlenip pazar paylarını arttırma yoluna gitmektedirler.²¹ Dünya tarihinde otel gelişiminin kronolojik sırası aşağıda belirtildiği şekildedir:

1760: İngiltere’de ilk kez Hotel kavramı kullanılmaya başlandı. Hotel kavramını ilk olarak Anne’s Hotels ve The Grand Hotel kullandı.

1792: Fransız devriminin bir sonucu olarak Fransa’da orta sınıfın oluşması ile oteller, basit pansiyonlar şeklinde hizmet sunar hale geldi. Ancak bu yıllarda İngiltere’de şehir otelleri açılmaya başladı.

1794: New York’ta ilk kent oteli olan City Hotel açıldı.

1801 – 1820: Tavernalar otel haline gelmeye başladı.

²⁰ Şener, B. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

²¹ Şener, B. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

1825: New York'ta The Canal Otel'de ilk kez havagazı kullanılmaya başlandı.

1826: City Hotel, birinci sınıf otel kabul edildi.

1834: Amerika'da demiryolları istasyonlarının yakınlarında oteller işletmeye açılmaya başlandı.

1846: Otellerde kalorifer ile ısıtma sistemi ilk kez The Exchange Hotel'de kullanılmaya başlandı.

1848: Otellerde emanet kutusunun kullanılmasına ilk kez Bostanda bir otelde başlandı.

1859: Otellerde ilk kez asansör Amerika'da kullanılmaya başlandı.

1870: Otellerde spor alanlarının müşteri hizmetinin sunulmasına başlandı.

1882: Elektrikle aydınlatmaya ilk kez New York'taki Hotel Everest'te başlandı.

1908: İlk Statler otel zinciri olan Buffalo Statler hizmete açıldı.

1935: Hilton ve Sheraton gibi zincir otel işletmelerinin ilk örnekleri açılmaya başladı.

1942 – 1945: İkinci Dünya Savaşı yıllarında oteller ile motellerin bir bölümü askeri kamp olarak kullanılmaya başlandı. Ancak savaşın hemen ardından otelcilikte çok büyük gelişmeler yaşandı.

1950 – 1970: Küçük ölçekli oteller yaygınlaşmaya başladı.

1960: Oteller ile motellerin farklı amaç ve işlevleri olduğu kabul edildi ve sınıflamalar ayrı yapılmaya başlandı. Büyük otel anlayışı yerleşmeye başladı.²²

2.1.2.Otellerin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

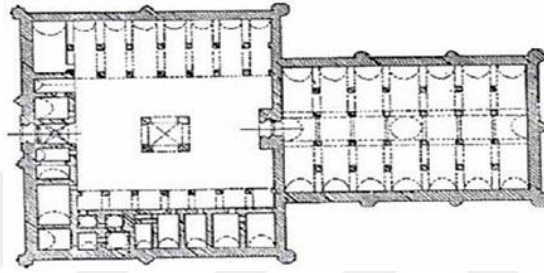
Türk otelcilik tarihinin yaklaşık bin yıl kadar önce han ve kervansaraylar ile başladığı söylenebilir.²³ Orhun Kitabeleri'nde "Moyanlık" denilen konaklama yerleri yer almaktadır. Moyanlık, Türklerin kurdukları hayır ve yardım yapan bir konaklama

²² **Yürek, S.** (2007). *20. Yüzyıl Başından Günümüze Adana'da Kent Otellerinin Gelişimi*, Adana, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.16.

²³ **Çayır, C., v.d.** (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi ve Otomasyon Sistemleri*, Edt.: **Zengin, B.**, Değişim Yayınları, Adapazarı, , s. 1-21.

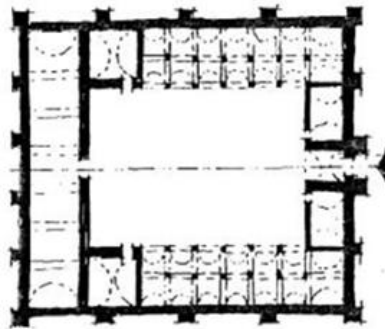
tesisidir. Moyanlık ile birlikte bugün otel ismi verdiğimiz konaklama tesislerinin ilkinin Türkler kurmuştur. Sonraları kervansaray olarak anılan bu yerler Anadolu’da Selçuklular ve Osmanlılarca en mükemmel düzeye ulaştırılmıştır.²⁴

İlk kervansarayı Rıbat-ı Mahi adıyla 1019-1020 yıllarında Gazneli Mahmut yaptırmıştır. Anadolu’da ekonomik açıdan önem taşıyacağını anlayan Selçuklu Sultanları kervansaray yapımına hız vermişlerdir. Bu dönemin önemli örneği Konya –Aksaray yolu üzerindeki Sultan Han (Şekil 2.3.) ile Antalya yakınlarındaki Evdir Han’dır (Şekil 2.4.).²⁵ O dönemde ticaret yollarını işlek tutan en önemli yapılar kervansaraylardı.

Şekil 2.3. Sultan Han²⁶

Anadolu Selçuklular devrinde XIII. yüzyılın ilk yarısında, Anadolu’nun kervan yollarında yapılmış kervansaraylar, seyahat eden insanların hayvanlarıyla birlikte konaklayabileceği, gerektiğinde hayvanların değiştirilebileceği, saldırılara ve olumsuz doğa şartlarına karşı dayanıklı, çoğunlukla su ve ormana yakın yerlere inşa edilmiş yapılardır.²⁷

Şekil 2.4. Evdir Hanı²⁸

²⁴ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

²⁵ Aktaş, A. (1991). *Otelciliğin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki Otelcilik*, Turizm Dünyası, Antalya, Mart, s. 46-47.

²⁶ Doğu, O. (1994). *Oteller*, Birsan Yayınevi Ltd. Şti., İstanbul, s.85.

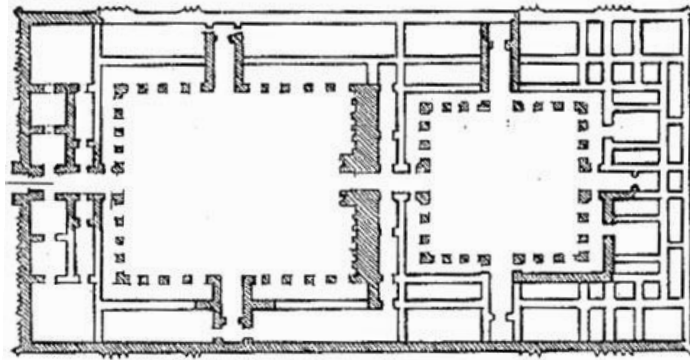
²⁷ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, , s.382.

²⁸ Doğu, O. (1994). *Oteller*, Birsan Yayınevi Ltd. Şti., İstanbul, s.85.

Kervansaraylar şehirlerarası yolların kavşak kısımlarında kurulmuştur ve çoğu iki katlı olup revaklı bir avluya sahiptir. Şehir hanlarından farkı, içinde hamam, çarşı, ahır gibi mekânlar bulundurmasıdır. Hanlar; ıssız yollar üzerinde kuruldukları için yolcuların can ve mal güvenliğini sağlamak adına, kaleyi andıran bir görünümde inşa edilmiştir.

Kervansaraylarda, hayvanlara ayrılan küçük bir avlu ile servis bölümleri, yolcuların konaklama bölümünden ayrı olarak tasarlanmıştır.²⁹ Konaklama mekânlarında her yolcu için yatma alanı bulunmaktadır. Servis bölümünde ise, iç taraftan bir cephesini konaklama mekânlarının kapsadığı, diğer üç cephenin ahır, hamam gibi servis kısımları ile çevrelendiği dikdörtgen avlulu mekân bulunur. Giriş tektir ve kapalı kısım esas giriş aksındadır.³⁰(Şekil 2.5.)

Kervansarayların mimarisi, bölgelerin coğrafi ve güvenlik koşullarına göre dikdörtgen, kare veya “u” şeklinde yapılmıştır. Her kervansarayda büyük su sarnıçları (su deposu), şadırvan (fıskiye), mescit, hamam, revir, bakkal dükkânları, aşhane, kiler, depolar, ahırlar gibi mekânlar nalbant, demirci, arabacı, ayakkabı tamircileri ve zanaatkarların işyerleri bulunurdu. Kervansaraylarda insanlar konaklar, hayvanlar barınır ve araçlar onarılırdı. Ayrıca, at ve araba değiştirilmesi de mümkündü.³¹

Şekil 2.5. Akçakale Kervansarayı³²

²⁹ **Güran, C.** (1978). *Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, s.180.

³⁰ **Güran, C.** (1978). *Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 1978, s.180.

³¹ **Sezgin, O. M.** (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.315.

³² **Güran, C.** (1978). *Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, s.180.

Kervansaraylar, iki temel fonksiyonu yerine getirmek amacıyla inşa edilmişlerdir. Bunlar:

I. Kıymetli ticari mal taşıyan kervanları sınır yakınlarındaki düşmanlardan, yağmacılardan, göçebe ve eşkıya baskınlarından korumak,

II. Yolcuların her türlü ihtiyacını temin etmektir.³³

Bugün bir kısmı harap, bir kısmı oldukça iyi durumda bulunan kervansarayların sayısı yüzü aşmaktadır. Çok eski devirlerde yapılmış olan kervansaraylardan bazıları bugün otel olarak kullanılmaktadır. Örneğin; Kuşadası'ndaki Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı, Edirne'deki "Rüstem Paşa Kervansarayı" gibi.³⁴ (Şekil 2.6.)

(a)

(b)

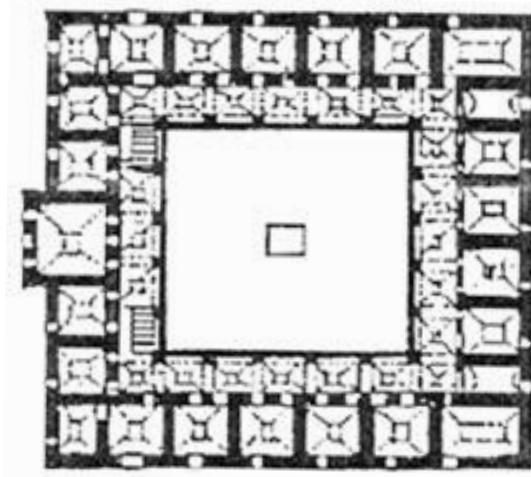
Şekil 2.6. (a) Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı, (b) Rüstem Paşa Kervansarayı

Osmanlı şehir hanlarında, kervansaraylara göre daha gelişmiş bir plan şeması vardır. Han artık iki katlı olmuş, zemin katlar depo, ahır, tamirhane gibi servis kısımlarına ayrılmış, üst kat tamamen yolcuların konaklaması için kullanılmıştır.³⁵ (Şekil 2.7.) Her iki katın önünde avluyu çevreleyen revaklı bir galeri dolaşır. Avlu geleneksel kare veya dikdörtgendir.

³³ Usal, A. (1983). *Yaygın Turizm Faaliyetlerinde Kervansaray, Han, Kale ve Hisarların Yeri*, İzmir Ticaret Odası Dergisi, C.LXI, İzmir, Nisan, S.4, s.8, Altunışık, R., v.d. (2001). *Turizm İşletmeleri*, Değişim Yayınları, Adapazarı, 2004, s.81-107.

³⁴ Şener, B. *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

³⁵ Güran, C. (1978). *Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, s.180.

Şekil 2.7. Osmanlı Şehir Han Planı³⁶

Kervansaraylar, bu dönemde sadece seyahat edenlere ve tüccarlara konaklama ve barınma imkânı sağlayan yerler değil, toplumun gelişmişlik düzeyini de gösteren sosyal tesislerdi. Dağ başlarında, ıssız ovalarda bazen tek başına devletin huzurunu ve güvenini temsil eden bir anıt gibi kendisini gösterirdi.³⁷

Osmanlı İmparatorluğu döneminde pek çok han ve kervansaray inşa edilmekle birlikte, gelir sağlama esasına dayalı şehir içi hanlar yapılmıştır.³⁸ Özellikle XVIII. yüzyılda kervansarayları finanse eden vakıfların ekonomik yönden zayıflamaları nedeniyle kervansaray yapımı azalmıştır. Bunun sonucu olarak sosyal nitelikli kervansaray yapımının XIX. yüzyılda Tanzimat'tan sonra terk edilmesiyle gelir sağlama amacına yönelik şehir hanlarının yapımına başlanmıştır. Hanlar, kervansarayların bulunmadığı yol boyu yerleşim birimlerinde kurulan tek konaklama tesisleridir. Hanlarla kervansarayları birbirinden ayıran en önemli iki özellik şunlardır:³⁹

a) Hanlar özel teşebbüse ait ticari konaklama tesisleridir. Kervansaraylar ise vakıflarca işletilen hayır kuruluşlarıdır.

b) Kervansaraylarda yatma odaları kapalı değildir. Mahremiyeti yoktur. Buna karşılık hanlarda aileler için özel odalar bulunmaktadır.

³⁶ Güran, C. (1978). *Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, s.180.

³⁷ Göksel, B. (1985). *Turizmin Tarihi ve Türkler*, Turizm Yılığ, T.C. Turizm Bankası A.Ş. Yayınları, Ankara, s.50-55.

³⁸ Çayır, C., v.d. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi ve Otomasyon Sistemleri*, Edt.: Burhanettin Zengin, Değişim Yayınları, Adapazarı, s. 1-21.

³⁹ Şener, B. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

Bu karşılaştırmaya dayanarak günümüz kent otel kavramının geçmişteki yansımalarının hanlar olduğu söylenebilir.

Ülkemizde bugün tanımlanan otel kavramına uygun ilk otel, 1892 yılında uluslararası yataklı ve yemekli vagonlar tarafından ülkemize gelen konukları ağırlamak amacıyla İstanbul Tepebaşı'nda yaptırılan Pera Palas Oteli'dir. (Şekil 2.8.) Pera Palas Oteli 120 odalı ve 200 yataklıdır. Pera Palas Oteli ile 1914 yılında yapılan Tokatlıyan Oteli, Avrupa'nın ve Ortadoğu'nun o dönem içinde en lüks otelleri olarak görülmektedir.⁴⁰ Pera Palas Oteli'nin yanında hizmet veren Ayaspaşa'daki Park Otel, 1930 yılında Miramare adıyla işletmeye açılmıştır. Daha sonra Park Otel olarak ismi değişen otel, 213 lüks odaya sahipti. Park Otel 1979 yılında yıkılmıştır.⁴¹

Şekil 2.8. Pera Palas Oteli İç ve Dış Görüntüleri

Otelcilik kavramının ülkemizdeki gelişimine bakıldığında; günümüz konaklama kavramının oluşumuna, İstanbul Hilton Oteli'nin 1955'de, Divan Oteli'nin 1956'da ve İzmir Kilim Otelinin 1957'de faaliyete başlamasının öncülük ettiği görülmektedir.⁴²

(a)

(b)

(c)

Şekil 2.9. (a) Büyük Efes Oteli - İzmir, (b) Stad Oteli - Ankara, (c) Büyük Ankara Oteli - Ankara

⁴⁰ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, s.382.

⁴¹ Yürek, S. (2007). *20. Yüzyıl Başından Günümüze Adana'da Kent Otellerinin Gelişimi*, Adana, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.21.

⁴² Altunışık, R., v.d. (2004). *Turizm İşletmeleri*, Değişim Yayınları, Adapazarı, .s. 81-107.

Emekli sandığı, büyük ve modern teknolojiye dayalı turistik tesisler kurarak, modern turizmin başlamasını ve turizm imkânlarının gelişmesini ve harekete geçirilmesini sağlamıştır. Bu yönde yapılan çalışmalarla 1958 yılında emekli sandığının ortak olduğu Emek İnşaat ve İşletme A.Ş. kurulmuştur. Bugün Emek İnşaat ve İşletme A.Ş. olarak otel inşa etmekte, otel işletmesini ve otellerin yabancı işletmelere kiralanmasını yürütmektedir. Emekli sandığına bağlı olarak İzmir’de Büyük Efes, İstanbul’da Maçka ve Tarabya, Ankara’da Stad ve Büyük Ankara gibi oteller işletilmektedir. (Şekil 2.9. ve Şekil 2.10.) Büyük Efes Oteli 1958 yılında, Büyük Tarabya Oteli 1959 yılında devredilmiştir.

(a)

(b)

Şekil 2.10. (a) Maçka Oteli – İstanbul, (b) Tarabya Oteli – İstanbul

Turizm sektörüne, konaklama ve yan hizmet dallarında yatırımlar yapmak, turizm alanına yapılacak yatırımlara kredi vermek amacıyla Bakanlar Kurulunun 23.6.1955 tarih ve 4/5413 sayılı kararıyla kurulmasına izin verdiği Türkiye Turizm Bankası Anonim Şirketi, turizm konusunda ülkemizde ilk defa faaliyete başlayan bankadır. T.C. Turizm Bankası, turizm sektörünün gelişmesi için yatırım ve işletmecilik yapmak ve teşebbüsleri kredi ile desteklemek amacıyla kurulmuştur. 20 Ocak 1989 tarih ve 89/T-2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla; T.C. Turizm Bankası’nın bankacılık işlemleri, Türkiye Kalkınma Bankasına, Turizm Endüstrisi işleri ise Turban Turizm A.Ş. ye devredilmiştir. Türk turizminin gelişmesinde, vakıf kaynaklı han ve kervansarayların konaklama tesisleri olarak restorasyonu ve bunun yanında modern ve büyük otellerin yapımını gerçekleştiren Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün de büyük payı vardır. Turizm sektörüne örnek ve öncü görevini yapan kuruluşlardan Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün bir kuruluşu olan Vakıflar Bankası, Emekli Sandığı ve diğer kuruluşların bir araya gelmesiyle, 1966 yılında Taksim Otelcilik A.Ş. kurulmuştur. Türk turizm sektörünün gelişmesinde önemli bir yeri bulunan yabancı sermayeye ait yatırımlar; özellikle 1980 yılından sonra başlamıştır. Bu yıllarda uygulanan teşvikler ve yap – işlet – devret gibi ekonomik modellerin uygulanması

yabancı sermaye açısından cazip hale gelmiştir. Bunun sonucunda da, ülkemizde modern ve büyük konaklama işletmelerinin yapımı gerçekleşmiştir.⁴³

Konaklama kavramının Türkiye’de tarihi gelişimi kronolojik olarak aşağıda sunulmuştur:⁴⁴

795: Kervansarayların ilk örneklerinden olan “Ribat Harabesi” inşa edildi.

1019 – 1020: “Ribat-ı Mahi”, Gazneli Mahmut tarafından yaptırıldı.

1229: Sultan Han inşa edildi.

1872: Pera Palas Oteli açıldı.

1914: Tokathıyan Oteli hizmete girdi.

1931: Park Otel hizmet sunmaya başladı.

1951: Emekli Sandığı ile Hilton Otelleri arasında otel yapımı anlaşması imzalandı.

1955: İstanbul Hilton Oteli işletmeye açıldı.

1955: T.C. Turizm Bankası A.Ş. turizm sektörüne finansman desteği sağlamak ve öncü turizm işletmelerini kurmak amacıyla kuruldu.

1956: Divan Oteli hizmete girdi.

1957: Kilim Oteli açıldı.

1961: Ankara Otelcilik Lisesi öğretime başladı.

1963: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kuruldu.

1982: Kültür ve Turizm Bakanlığı kuruldu.

1983: 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu yürürlüğe girdi.

1989: Turizm Bakanlığı kuruldu.

1989: Turban Turizm A.Ş. kuruldu.

⁴³ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, s.382.

⁴⁴ Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Büro Kitabevi Tic. Ltd. Şti., Ankara, s.382.

2002: İlk Kongre Oteli, Grand Cevahir Hotel & Kongre Merkezi adıyla İstanbul'da hizmete girdi.

2.1.3. Şehir İçi Otelleri

Şehir içi otellerin tasarım prensipleri hizmet sunduğu şehrin yapısına bağlı olarak değişmektedir. Örneğin; bir tatil bölgesindeki şehir içi otelinde genel olarak misafirler, hem tarihi, turistik yerleri gezerken rahat edebilecekleri, hem de otelde bulundukları süre zarfında eğlenip, dinlenecekleri bir mekan aramaktadırlar. Büyük şehirlerde ise iş toplantılarının daha çok olmasından kaynaklı kongre otelleri bulunmaktadır. Bu şehirlerdeki oteller, kongrelerin yapılabildiği, iş toplantıları için özel toplantı odaları bulunan, aynı zamanda da iş adamlarının ve iş seyahatleri için şehir dışından gelenlerin burada kaldıkları zaman içerisinde rahat edebilecekleri donanımlara sahip yerlerdir.

Günümüzde şehir içi otelleri her türlü olanaklarıyla konforlu olup, misafirlerin tüm gereksinimlerini karşılayacak biçimde donanımlı mekanlardır. Ayrıca şehir içi otelleri bulundukları şehrin gelişmesinde büyük rol oynayan yapılardır ve şehrin saygınlığına katkıda bulunmaktadır.

Kılıçaslan'a göre şehir içi otelleri, ticari, politik, sosyal bir merkez ve şehrin konaklanacak güvenilir mekanlar bütünü olarak tanımlandığında, kentsel yerleşim içinde yaşamın önemli bir parçasıdır. Ancak şehir içinde turizm kapasitesini sağlayacak ekonomik bir strüktürün varlığı da önemlidir.⁴⁵ Health'e göre eğer böyle bir ekonomik strüktür varsa, ilgi çekici ya da komplike oluşumlar, kentsel sistem içinde ek bir gücü ifade edecektir.⁴⁶ Oluşan bu farklılık da kentsel dizaynın bir objesi olan otelin sosyal önemini göstermektedir.

Barınmadan yaşamaya geniş açıdan bakıldığında günümüz otelleri özellikle büyük şehir otelleri her tür gereksinimi ve toplulukları bünyesinde bulundurarak oturma, dinlenme, geceleme, satış, çalışma, eğlenme, konuk kabulü, iletişim, tanıtım gibi pek çok kavram ile yapılaşmayı gerektirmektedir. Bu nedenle de oteller, sosyal kültürel, ekonomik, teknolojik, gelişmelerin bağlantısında iletişim, tanıtım, turizm

⁴⁵ Gerez, Y. (1994). *İstanbul'daki 5 Yıldızlı Lüks Şehir Otellerinde Yatak Odası Tasarımı Üzerine Bir Arastırma*, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.30.

⁴⁶ Gerez, Y. (1994). *İstanbul'daki 5 Yıldızlı Lüks Şehir Otellerinde Yatak Odası Tasarımı Üzerine Bir Arastırma*, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.30.

değerlerinin yansıtılacağı en önemli hizmet sektörü yapıları olarak değerlendirilmelidir.⁴⁷

2.1.4.Şehir İçi Otellerin Mekansal Yapısı

Otel hacimlerinde birbirinden farklı pek çok sayıda hizmet bir arada bulunur. Bu hizmetler sebebiyle de planlanan birçok mekan vardır. Hizmetlerin birbiriyle ilişkilendirilmesiyle kurulan bağlantılar sonucu mekanlar ortaya çıkmaktadır. Mekansal dağılımın çalışabilmesi otel yapılarının iç mekan tasarımlarına bağlıdır. Mekanların ortaya çıkmasında etkili olan tasarım prensiplerinin doğru belirlenmesi, mekanların birbiriyle bağlantılarını, kullanıcıların ihtiyaçlarının karşılanmasını yani mekan kullanımını etkiler.

Mekanlar, kullanıcıların saptanan eylemleri göz önünde bulundurularak işlev kazandırma amacıyla tasarlanmaktadır. Her mekanın biçimlenme ölçütleri, kullanım amacı ve kullanıcı özelliklerine göre değişse de, mekansal dil oluşumu açısından ortak bir paydaları bulunmaktadır.⁴⁸

Bugün otel yapılarında kullanıcı bireyler için sadece işlevsellik yeterli olmayıp, estetik ve konfor da en az işlevsellik kadar önem taşımaktadır. Bu nedenle de otelin her bir bölümü ayrı ayrı mimari mekan olarak düşünülmelidir. Mimari mekan, mekan kullanıcılarının, psikolojik, fizyolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılama amacıyla biçim, oranlama, ölçek, doku, malzeme, ışık, ses gibi işlevsellik, konfor ve estetiği sağlayan niteliklerin mekana yansıtılmasıyla oluşur.⁴⁹

Mekan aynı zamanda mimari yapının dördüncü boyutunu oluşturur. Yapı onun sayesinde en, boy ve yüksekliğin ötesinde bireyin devingenliğinden kaynaklanan, anlık yaşantılarla edinilen bir mekan boyutu kazanır.⁵⁰

Otel yapılarının dış kabuğunu mimari bir ürün olarak kabul edersek, bu ürünün tasarım kararlarının doğru verilebilmesi için, otelin yeri, çevresi ve kullanım

⁴⁷ Aydın, B. G. (2009). *Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.43.

⁴⁸ Lawson, F. (1976). *Hotels, Motels and Condominiums: Design, Planning and Maintenance*, The Architectural Press Ltd., Cahn Books International Inc, United States.

⁴⁹ Aydın, B.G. (2009). *Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.51.

⁵⁰ Yölcü, E. (2006). *Şehir Otelleri, Çevre, Mekan, Tasarım İlkeleri Üzerine*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

kriterlerinin belirlenmesi gerekmektedir.⁵¹ Aynı şekilde otellerin iç mekanlarının tasarımında tek bir plan bulunmadığı gibi iç mekan dağılımlarında da böyle bir şey söz konusu değildir.

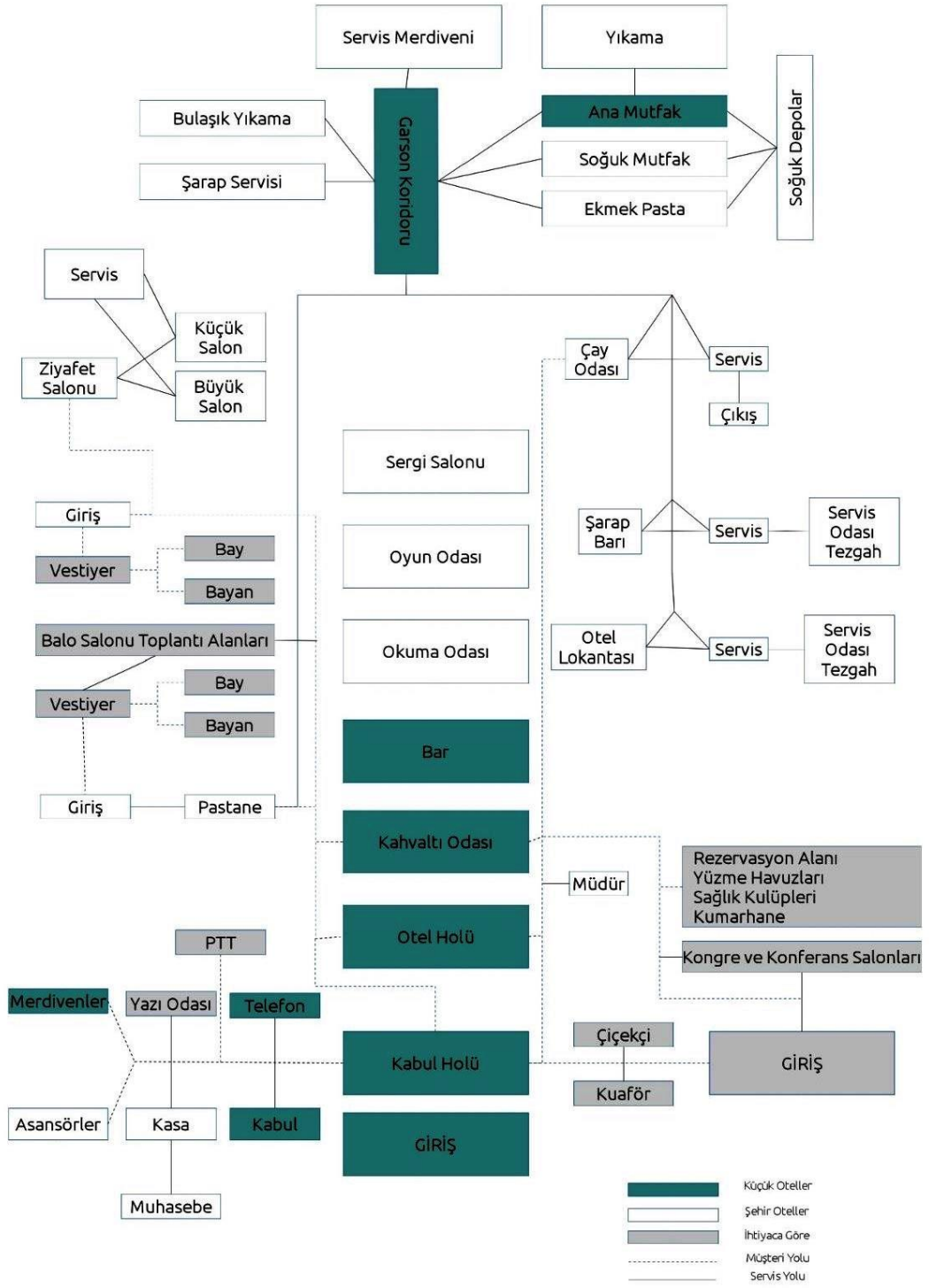
Her otelin işleyişini, düzenlemesini ve tasarımını etkileyen birçok kriter bulunmaktadır. Otelin yeri, yöredeki örf adetler, otelin iç yerleşimi, personelin nitelikleri, otelin mülkiyet durumu bunlardan bazılarıdır. Ancak, bu faktörlerden personel sayısı ya da otelin büyüklüğü organizasyondaki en önemli yapılanma elemanı olarak kabul edilmektedir.⁵² Otel oluşturulan mekan birimleri amaçlara ve organizasyon ilişkilerine göre belirlenir.⁵³ Farklı otel gruplarında işlevsel organizasyonda farklılıklar izlenebilmektedir. Bu durum her otel yapısında standart birimlerin olmasının yanında kendi kurgusuna özgü mekanların da olabileceğinin göstergesidir.

Aşağıdaki şemada otel iç mekanlarının işlevsel düzeni ve kat dağılımları belirtilmiştir. Katlar ve iç mekan ünitelerinin hepsi kendi içinde bir düzene, ilişkiye sahiptir. Katların kendi arasında ve katlardaki mekanlarla arasında bağlantı bulunması organizasyon açısından sağlıklıdır ve kullanıcı bireylere grup gereksinimleri için rahat bir ortam sunar.

⁵¹ **Aydıncı, B. G.** (2009). *Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.51.

⁵² **Akoğlu, M.** (2004). *Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara.

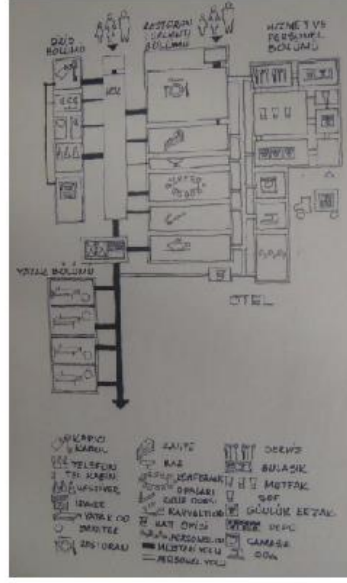
⁵³ **Lawson, F.** (1976). *Hotels, Motels and Condominiums: Design, Planning and Maintenance*, The Architectural Press Ltd., Cahnerns Books International Inc, United States.

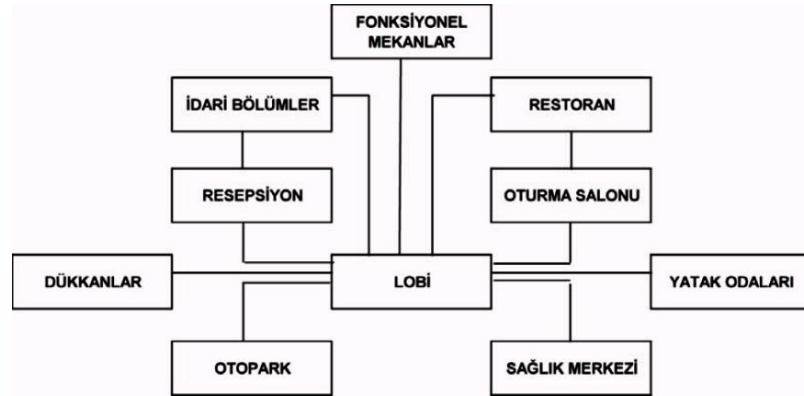
Şekil 2.11. Otel İşlev Şeması⁵⁴

⁵⁴ Sever, Ö. (2008). *Otellerde Mekansal Analiz*, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Tasarım aşamasında mekan kullanımı ve işlevi benzer bölümler tanımlanarak aralarında mekânsal bağlantı kurulmalıdır. Daha sonra fonksiyonel düzene göre de yerleşim yapılmalıdır. Otel mekanları planlanırken de aynı düşünceyle hareket edilebilir. Otelin tamamında kullanım ve işlev yönünden benzer bölümlerle bağlantı kurulup, fonksiyonel ve hiyerarşik düzen içinde genelden özele doğru kullanım alanları oluşturulmalıdır.(Şekil 2.12.)

Şekil 2.12. Otel Dağılım Şeması⁵⁵

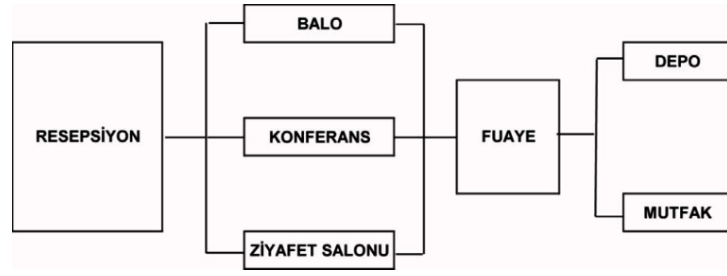

Şekil 2.13. Otellerin Genel Mekanlarının İlişki Şeması⁵⁶

Otellerde fonksiyonel mekanları balo, konferans, ziyafet ve sergi salonu oluşturmaktadır. Her bir mekan birbiriyle ilişkilidir. (Şekil 2.14.)

⁵⁵ Doğu, O. (1994). *Oteller*, Birsan Yayınevi Ltd. Şti., İstanbul.

⁵⁶ Aydın, B. G. (2009). *Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.54.

Şekil 2.14. Otellerin Fonksiyonel Mekanlarının Şeması⁵⁷

Otel işletmeleri ön büro, kat hizmetleri, mutfak, servis, teknik servis, yan hizmetler vb. gibi fonksiyonlara göre yapılabileceği gibi bu fonksiyonların birleştirilerek hiyerarşik yapının azaltıldığı örgütlenmelere de gidilebilmektedir. (örneğin; odalar, yiyecek- içecek, yan hizmetler gibi) Bu örgütlenme; doğrudan gelir getiren ya da doğrudan gelir getirmeyen bölümler olarak da yapılabilir. Otel işletmelerinde; gelir getiren bölümler, odalar, restoranlar, barlar ve salonlar iken gelir getirmeyen bölümler, teknik servis, halkla ilişkiler, muhasebe, eğitim bölümü olarak gruplandırılabilir.⁵⁸

Oteller incelendiğinde iki ana işlev grubu öne çıkmaktadır:

1. İşlev -Yatma, yeme eylemlerine yanıt veren temel ağırlama işlevleri.
2. İşlev-Dinleme, eğlenme gibi diğer eylem gruplarına dönük olan tamamlayıcı işlevler.

Sınıfına ve türüne bakmadan, her otel yapısında bulunması gereken başlıca dört ana mekan grubu;

1. Yatak katları (yatak odaları, banyoları ve kat ofisi)
2. Ortak Kullanım Alanları (lobi, restoranlar, balo ve toplantı salonları, rekreasyon tesisleri)
3. Yönetim Birimleri (idari bürolar)
4. Servis Alanları (mutfaklar, depolar, personel alanları, çamaşırhane)' dır. Oteller bu dört ana grupta genel bir mekansal dağılım sistemi içerisinde.

⁵⁷ **Aydıncı, B.G.** (2009). *Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.54.

⁵⁸ **Akoğlu, M.** (2004). *Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Fred Lawson da otelleri mekansal organizasyon açısından 5 bölümde ele almaktadır.

1. Giriş ve lobi
2. Dolaşım ve taşıma
3. Yatak odaları
4. Yemek salonları, dinlenme salonları, barlar, kongre odaları, balo salonları
5. Personel çalışma alanları

Otel planlaması için yapılan diğer bir mekansal gruplama da şöyledir.⁵⁹

1. Giriş, giriş holü, otel holü
2. Hariçten kullanılan kısımlar (Salonlar)
3. Yatak odaları grubu
4. Düşey ve yatay bağlantılar
5. Servisler

Bu açıklamalara göre ilk kısımda otellerin gruplandırılmasında yatma, yeme, dinlenme, eğlenme gibi temel ihtiyaçlar, yani fonksiyondan çok gereksinimler ön planda tutulmuştur. İkinci kısımda oteller sınıfa ve türüne bakılmadan mekânsal dağılımlarına göre gruplandırılmıştır. Üçüncü ve dördüncü kısımda ise ortak olarak mekânsal organizasyon ve işleyiş sırasına göre bölümlere ayrılmıştır.

2.1.5.Şehir İçi Otellerin Tasarım Kriterleri

Her yıl onlarca yeni turizm tesisinin yapılmasıyla birlikte tüm tesisler rekabet ortamı yaratarak farklılık ortaya koyma yarışına girmişlerdir. Bu rekabet ortamında oteller farklı kaliteli hizmetler sunup, imaj, tasarım ve temaları ile pazar paylarını arttırmaya çalışmaktadırlar. Bu süreç içerisinde şehir içi otellerde tasarımla ilgili bazı kavramlar değişmiştir. Turizm sektöründe yer alan konaklama, seyahat ve yiyecek içecek işletmeleri, rekabetin gittikçe arttığı, küreselleşmenin ve teknolojik yeniliklerin çok hızlı yaşandığı bir çevrede yaşanan bu değişimler ve gelişmeler karşısında kar elde

⁵⁹ Doğu, O. (1994). *Oteller*, Birsan Yayınevi Ltd. Şti., İstanbul.

etmek ve mevcut pazar paylarını kaybetmemek için gerekli önlemleri almak zorundadırlar.⁶⁰

Bu değişimde, globalleşen dünyada değişen tüketim alışkanlıkları da etkindir. İnsanlar, varoluşlarından bu yana hep bir üretim ve tüketim eylemi içindedirler. Sanayi devrimiyle birlikte farklılaşarak zamansal ve parasal açıdan bir organizasyon haline gelen üretim, iletişim atılımı ile birlikte kapitalizm, küreselleşme gibi yeni algıların oluşmasına fırsat sunmuştur. Tüm bu kavramlar, insanların yaşam biçimlerini ve seçimlerini etkilemiştir.

Günümüzde turizm merkezlerinde talep yüksek olduğundan, bu merkezler, sunulan hizmet ve mal tüketiminin yoğun olduğu “tüketim merkezleri” haline dönüşmüştür. Turizm merkezlerinin tüketici oryantasyonlu olma özelliğine bir de belirli bir lüks düzeyin üzerindeki ihtiyaçlara ve zevklere cevap veren ve konfor olanakları sağlayan merkezler olma özelliği de eklenmektedir. Bu bakış açısıyla talebi yaratan turist de artık turist kimliğinin yanı sıra “tüketici” kimliği ile karşımıza çıkmaktadır.⁶¹

Turizm işletmelerinin zamanla sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel ve teknolojik farklılıklara ayak uydurabilmek ve git gide karmaşık hale gelen sorunları çözebilmek adına yeni arayışlara girdikleri görülmüştür. Genel anlamda değişim, herhangi bir sistemin (insanların veya örgütlerin) bir süreç veya ortamın belirli koşullar altında bir durumdan başka bir duruma dönüşmesine verilen isimdir.⁶² Diğer bir tanıma göre değişim; mevcut olan durumumuzun iletişim ve irtibat halinde olduğumuz çevre koşullarının ihtiyaçları karşısında artık çaresiz ve kayıtsız kalması durumunda bizi yeniden yapılandıracak ve o ihtiyaçları giderebilecek düzeyde bireysel ya da organizasyonel anlamda yeni fikirler üretebilme ve bunu uygulama sürecidir.⁶³ İşletmeler genellikle pazar yapısı, müşteri tercihleri, rekabet şartlarında yaşanan değişimler nedeni ile mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamaz hale gelirler ve bundan dolayı değişim ihtiyacı hissederler. Bilindiği gibi, diğer işletmeler gibi turizm işletmeleri de çevreden girdiler alır, bunlar üzerinde çeşitli işlemler

⁶⁰ Kozak, M. A. (2003). *Turizm İşletmelerinde Değişim Yöntemi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme*, Cilt 5, Sayı 1, Sıra 5, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Eskişehir.

⁶¹ Akçakaya, E. (2014). *Kent Otellerinin Güncel Tasarım Kriterleri*, İstanbul, Ocak, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.27.

⁶² Tokat, B. (1996). *Örgütlerde Değişim ve Değişimin Yönetimi*, Dumlupınar Üniversitesi Yayın No: 6, Kütahya.

⁶³ Kozak, M. A. (2003). *Turizm İşletmelerinde Değişim Yöntemi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme*, Cilt 5, Sayı 1, Sıra 5, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Eskişehir.

uygulayarak çevreye mal ve hizmetler sunar.⁶⁴ Bu özelliklerinden dolayı turizm işletmeleri çok sayıda çevresel belirleyiciler ile ilişki içindedir. Turizm işletmeleri bir hizmet sektörü olmalarına özgü özellikleri nedeni ile diğer sektörlerden daha fazla dış ve iç çevredeki değişimlerin baskısı ve etkisi altındadırlar.⁶⁵ Bu nedenle amaçlarına ulaşabilmek için yapılarını oluşturan sosyal ve teknik sistemlerinde sürekli değişim içerisinde olması gerekir. Bu değişimlerle turizm işletmeleri ya çevrelerini etkilerler, ya da çevrelerindeki değişimleri yakalamaya çalışırlar. Turizm işletmelerinin bu çevresel belirleyicilerdeki koşullardan herhangi birinde meydana gelen değişme ve gelişmeleri yakından takip etmesi gerekir.

2.2.Engelli Kavramı

2.2.1.Engelli Tanımı ve Sınıflandırılması

Engelli kavramı ele alındığında pek çok tanımla karşılaşılmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun kabul ettiği Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi'nde;

“Normal kişilerden farklı olarak sosyal yaşantısında kendi kendine yapması gereken işleri bedensel ve zihinsel kabiliyetindeki kalıtsal ya da sonradan olma bir engelden dolayı yapamayanlar” engelli olarak tanımlanmıştır.

İzmir Mimarlar Odası'nın hazırladığı “Ulaşılabilirlik Kılavuzu”nun tanımına göre engellilik;

“Bir bünyedeki, bir yapıdaki, bir doğal işleyişteki hasar, noksan, bozukluk veya işlev kaybıdır.”

Mimari açıdan engelli;

“Fiziksel eksiklikleri yüzünden genel ihtiyaçlara göre tasarlanmış binaları kullanımlarında uygun olanakların yokluğundan dolayı engellere uğrayan insanlardır”.

Engellilik ile ilgili literatür incelendiğinde, terminolojide genel olarak bir kavram karmaşasına rastlanmaktadır. “özürlü”, “sakat” ve “engelli” kelimelerinin çoğunlukla

⁶⁴ Vardar, A. (2001). *Bireysel ve Kurumsal Değişimde Yeniden Yapılanma Stratejileri*, Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti., İstanbul.

⁶⁵ Akçakaya, E. (2014). *Kent Otellerinin Güncel Tasarım Kriterleri*, İstanbul, Ocak, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.28.

aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Hukuki yazılara bakıldığında ise özellikle 1990'ların sonlarında yazılan resmi yazı, belgeler ve metinlerde genel olarak “özürlü” kelimesinin kullanımı yaygındır. (Özürlüler Kanunu, İş Kanunu, Devlet Memurları Kanununda yapılan değişiklikler, vb.). Daha önce yazılan metinlerde ise “sakat” kelimesine rastlanılmaktadır. Örneğin; 1982 anayasasında engelliler “sakatlar” olarak adlandırılmaktadır.

T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı'na göre;

“Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup, bağımsız hareket edebilmesi için yapılarda ve açık alanlarda özel fiziki düzenlemelere gereksinim duyan kişi” özürlü olarak tanımlanmıştır. Tekrar aynı kaynağa bakıldığında *“engel, özürlü kişiler ile bunların çevreleri arasındaki bir ilişki sonucu yani toplumsal faktörlerle ortaya çıkar. Engelliliğe yol açan, yapıları çevre içindeki fiziksel, kültürel veya sosyal kısıtlılıklardır”* denilmektedir. ÖZİDA, burada engelliliğin ve özürlülüğün farklı iki kavram olduğunu, engelliliğin fiziksel çevre sebebiyle meydana geldiğini söylemektedir.

Fakat “engelli” sözcüğü, TDK Güncel Türkçe Sözlük'te “vücudunda eksik veya kusuru olan” anlamındadır. TDK, “özürlü” kelimesini ise “engelli” olarak tanımlamakta, bu noktada her iki kelimeyi de eş anlamlı kabul etmektedir. TDK, “sakat” kelimesini “vücudunda hasta veya eksik yanı olan, engelli, özürlü” olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre de TDK'nın her üç kelimeyi eş anlamlı kabul ettiği görülmektedir.

Kanuni metinlerin yanı sıra devlet dilinde de terminoloji sürekli değişim göstermektedir. Engelli kişilerin insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde faydalanabilmeleri için oluşturulan politikalar çerçevesinde ilk olarak o yıllarda sıkça kullanılan “sakat” sözcüğü ile 1981 yılında “Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu” göreve başlamıştır. Kurulun adı 1997 yılında toplumda “özürlü” kelimesinin yaygınlaşmasıyla “Özürlüler İdaresi Başkanlığı” olarak, 2011 yılında ise “Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü” olarak değiştirilmiştir. Son olarak 2013 yılında tekrar değiştirilerek “Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel

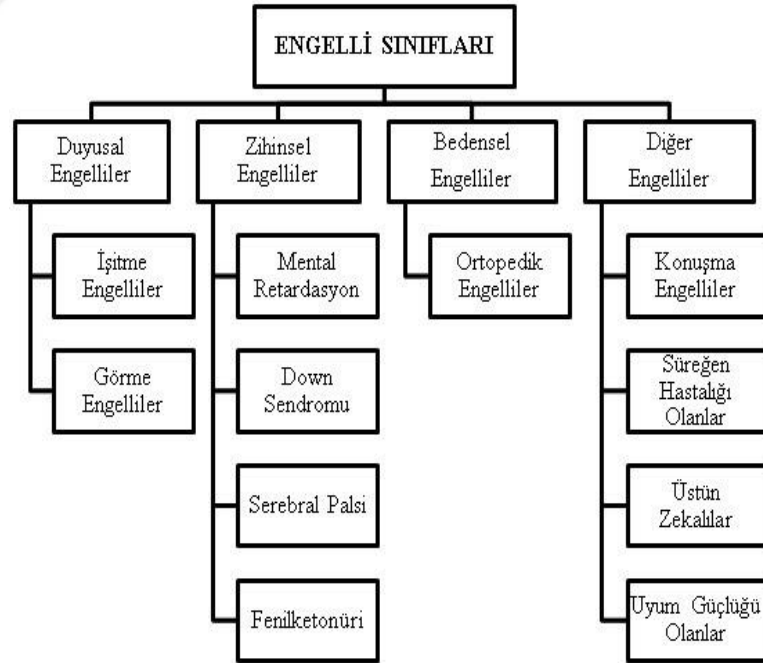
Müdürlüğü” halini almıştır. Aynı kurumun adının sürekli değiştirilmesi de terminolojideki karışıklığı ortaya koymaktadır.

Toplumsal açıdan bakıldığında, özellikle son dönemde “özürlü” kelimesi, “kişinin sahip olduğu engelinden dolayı özür dilemesi” şeklinde yorumlandığından yerini “engelli” kelimesine bırakmıştır. Bu sebeple, bu çalışmada “engelli” kelimesi kullanılacaktır. Fakat daha önce de bahsedildiği gibi kanun ve resmi yazılarda hala “özürlü” kelimesi kullanıldığı için kaynaklardan alıntı yapılırken bu kelimeye de yer verilecektir.

Görüldüğü gibi literatürde birçok engelli tanımı yapılmaktadır. Ancak bu tanımların hepsini toparlayıp genel bir tanımdan bahsedilirse;

“Bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal özelliklerinde belirli bir oranda fonksiyon kaybına neden olan kalıtsal ya da sonradan olma her türlü eksiklik ve bozukluklara sakatlık denir”.

Engellilerin gruplandırılması basit bir şekilde aşağıdaki şemayla ifade edebilir:

Şekil 2.15. Engelli Sınıfları⁶⁶

⁶⁶ Şahin, N. (2012). *Engellilere Yönelik Eğitim Yapılarının Tasarım Prensipleri ve Örnekler Üzerinde İncelenmesi*, İstanbul, Ocak, T.C. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.5.

2.2.2. Bedensel Engelli Tanımı

Bedensel engelli; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası dönemde herhangi bir nedene bağlı olarak iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük yaşamdaki gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, bu nedenlerle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye denir.⁶⁷

Başka bir tanımla;

*“El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında, kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk gibi sebeplerle kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı sonucu, normal insanın hareketliliğine sahip olamayan, hareket organlarında veya bireyin bedenini oluşturan yapılarıdaki, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü ve işlev kayıpları nedeniyle yardımcı cihaz ve araçlarla hareket edebilen fiziki engelli kişilerdir”.*⁶⁸ Felçliler, serabral palsililer, spastikler ve spina bifida olanlar bu gruba girmektedir.⁶⁹

Bedensel engelleri sebebiyle diğer sağlıklı bireylerden farklı olan ve birçok hizmetten gereğince faydalanamayan bu bireylerde bilişsel, psikososyal ve duysal gereksinimlerin yanında hareket ve fonksiyonel yeteneklerin geliştirilmesi de son derece önemlidir. Çeşitli sebeplerle kaba ve ince motor gelişim becerileri olumsuz olarak etkilenmiş olup, bu kişilerin kendilerinden beklenen fonksiyonel hareket ve becerileri yerine getirmeleri değişik derecelerde kısıtlanmıştır.⁷⁰

Bedensel engelliler;

- Yürüyebilen engelliler
- Tekerlekli sandalye kullanan engelliler olarak iki grupta toplanabilir.

⁶⁷ URL-1 http://www.taniozelegitim.com.tr/bedensel_engelli_bireyler_ozur_grubu_tanimi_ve_ozellikleri.htm erişim tarihi 20.09.2017

⁶⁸ Yeğnidemir, H. Ç. (2013). *Engelsiz Havalimanı” Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 11.

⁶⁹ URL-2 <https://engelsizbarınmaengelsizegitim.files.wordpress.com/2013/09/103264008-gizem-karagc3b6z.pdf> erişim tarihi 20.09.2017

⁷⁰ URL-1 http://www.taniozelegitim.com.tr/bedensel_engelli_bireyler_ozur_grubu_tanimi_ve_ozellikleri.htm erişim tarihi 20.09.2017

Yürüyebilen engelliler kendi içinde;

- Hiçbir yardıma gerek olmadan yürüyebilenler
- Tutunarak veya bastonla yürüyebilenler
- Koltuk değneği veya daha karışık bir aparatla yürüyebilenler olarak üçe ayrılır.

Tekerlekli sandalye kullanan engelliler ise kendi içinde üçe ayrılmaktadır;

- Tekerlekli sandalyeye bağlı olup zaman zaman yürüyebilenler
- Vücudun üst kısmını tamamen kullanabilen tekerlekli sandalyeye bağımlı engelliler
- Vücudunun üst kısmını da kullanamayan ağır engelliler⁷¹

Bedensel engelli kişilerde birden çok bozukluk görülebilir. Yukarıdaki gruplandırmalar da bedensel engelin, vücudun harekete bağlı işlevleri yerine getirmesini engellediğini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

2.2.3.Engelliler ile İlgili Standartlar

2.2.3.1.Uluslararası Standartlar ve "ADA" Standardı

“ADA” (Americans with Disabilities Act), tüm Dünya’daki engelli bireylere yönelik oluşturulan erişilebilirlik mevzuatının iskeletini oluşturan ve bu çalışmalar sonucunda en etkin hukuki düzenlemeye varılan Amerikan Engelliler Kanunu’dur.

*“Amerikan Engelliler Kanunu; başta istihdam olmak üzere; ulaştırma ve telekomünikasyonda, eyalet ve yerel yönetim birimlerinde, kamuya açık veya ticari yerleşim mekânlarında, sakatlık sebebiyle insanlar arasındaki ayrımcılığı ilke olarak yasaklamıştır”.*⁷²

1959’dan 1961’e kadar süren çalışmalar sonucunda, Amerikan hükümetinin ve diğer ülkelerin de kendilerine uyarlayacakları “Amerikan standardı No: 117.1 Amerikan binaların ve yapıların, fiziksel engelliler tarafından, erişilebilir ve kullanılabilir

⁷¹ Bekiroğlu, M. S. (2002). *Peyzaj Düzenlemelerinde Özürlülerin Kullanımları ile İlgili Sorunların Saptanması*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

⁷² Yeğnidemir, H. Ç. (2013). *Engelsiz Havalimanı Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Aralık, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 14.

yapılması” standartları oluşturulmuştur. Sonrasında, bu çalışma, Amerika’da engelli bireyler için toplumsal haklar yasasının ve Amerikan Engelliler Kanunu’nun (Americans with Disabilities Act, 1990) ortaya çıkarılmasına temel oluşturacak gelişmelerin başlangıcı olacaktır.⁷³

Bu standart 4 önemli önerme içermektedir.

1. Binalar ve çevrelerindeki engeller, sağlıklı insanlar için olmasa da engelliler için tehlike oluşturmaktadır.
2. Bu engeller sebebiyle engelliler, dezavantajlı duruma düşebilmekte ve toplumdan soyutlanmaktadır. Engellerin kaldırılması halinde ise özgürleşmekte ve cesaretlenmektedirler.
3. Erişilebilirliğin sağlanması sonucunda, engelli bireyler, basit tasarım ilkelerinin uygulamada hayata geçirilmesi sayesinde, toplumda aynı şartlarda yer alabileceklerdir.
4. Bu standart, kesin, açıklamalı ve de doğru çözümlerdir.⁷⁴

Bu standartta aynı zamanda birçok yeni kavram ve tanımdan bahsedilmektedir. Örneğin; ilk kez “Erişilebilir Yol” kavramı bu standartta tanımlanmıştır. Erişilebilir yol; erişilebilir elemanların tümünün engelsiz ve aralıksız bir yol aracılığıyla birbirine bağlanmış olması ve bu yolların tekerlekli sandalye kullanan bireylerin yanında diğer bir takım engelleri bulunan bireyler için de güvenli ve kullanılabilir yollar olması şeklinde tanımlanmıştır.⁷⁵

Amerika’da 13 Temmuz 1990 yılında senatodan geçerek yürürlüğe giren bu yasa için, o dönemde başkan olan George Bush “ayrımcılık duvarının yıkılışı” tanımını yapmıştır.

“Bu yasanın en önemli özelliği ise kapsamı içinde aldığı alanlarda ve genel prensip olarak engellerinden dolayı herhangi bir vatandaşın toplumsal yaşantıdaki haklarından, olanaklarından vazgeçmek ya da engellenmek durumunda olmamasının

⁷³ Yeğnidemir, H. Ç. (2013). *Engelsiz Havalimanı Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Aralık, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 14.

⁷⁴ Güngör, C. (2007). *Alışveriş Merkezlerinin Engelliler İçin Erişilebilirlik Standartları Kapsamında İrdelenmesi*, Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

⁷⁵ Güngör, C. (2007). *Alışveriş Merkezlerinin Engelliler İçin Erişilebilirlik Standartları Kapsamında İrdelenmesi*, Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

*sağlanması ve aynı zamanda bu durumundan dolayı herhangi bir toplumsal alanda ayrıştırılmış bir düzenlemeyi kullanmak zorunda bırakılarak ikinci sınıf vatandaş konumuna düşmemesini esas almasıdır”.*⁷⁶

Bu anlamda söz konusu olan yasa:

- **Konaklama tesisleri (oteller vb.)**

- Ulaşım terminalleri (Özel şirket otobüs istasyonları ve özel şirket uçak taşımacılık tesisleri hariç olmak kaydı ile, tüm otogarlar ve tüm hava alanları, toplumsal alan sayıldığından tümüyle dâhil olarak)

- Yemek ve içecek hizmeti sunan yerler (restoran ve barlar vb.)

- Sergi ve eğlence mekânları (sinema tiyatrosu vb.)

- Toplumsal etkinlik alanları (oditoryum, seminer salonları, derslikler vb.) - Satış ve kiralama kuruluşları (mağazalar, alışveriş merkezleri vb.)

- Hizmet kuruluşları (Banka, petrol istasyonu, muhasebeci ve avukat büroları, eczaneler, sigorta ofisleri, doktor veya dişçi muayenahaneleri, ameliyathaneler, sağlık merkezleri ve hastaneler)

- Sergi alanları (Müze, kütüphane, galeriler vb.)

- Rekreasyon alanları, (park, hayvanat bahçesi, eğlence parkı vb.)

- Eğitim kuruluşları (özel sektör okulları ve ileri eğitim kurumları dâhil)

- Sosyal hizmet kurumları (günlük bakım merkezi, yaşlı bakım merkezleri vb.)

- Egzersiz ve rekreasyon alanlarını (Jimnastik salonu, sağlık merkezi, bowling salonları, golf sahaları vb.) kapsamaktadır.⁷⁷

Bu standart ve bu standartlarla ilgili düzenlemeler, yeni yapılarda ve mevcut bulunan yapılarda ‘erişilebilir mekânlar’ oluşturulması, fiziksel engelli ve geçici hastalık sakatlık ve yaşlılık durum ile hareketlerinde kısıtlılık yaşayan kullanıcıların, bu

⁷⁶ **Güngör, C.** (2007). *Alışveriş Merkezlerinin Engelliler İçin Erişilebilirlik Standartları Kapsamında İrdelenmesi*, Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

⁷⁷ **Yeğnidemir, H. Ç.** (2013). *Engelsiz Havalimanı Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Aralık, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 15.

mekânlardan, herhangi birinden yardım almadan bireysel hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelere bakıldığında yalnızca Amerika’da bir takım önlemler almanın yeterli olmadığı bunun yanında evrensel nitelikte çalışmalar olması gerektiği düşünülmüştür. Bu sebeple de ADA Standardının yanı sıra Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 Tarihli 48. Toplantısında 48/49 Sayılı Kararla "Özürliüler için Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar" kabul edilerek, bu kurallarla da “erişilebilirlik” kavramı açıklanmıştır. Fiziksel çevre ile bilgi ve haberleşme alanı olmak üzere iki gruba ayrılan bu kurallar aşağıda açıklanmıştır:

“Fiziksel Çevre Koşullarının Ulaşılabilir Olması: Devletler fiziksel çevreye katılımı engelleyen nedenleri ortadan kaldıracak önlemleri almalıdırlar. Bu önlemlerin; standartları belirleyen kural ve prensipleri tespit ederek bunları geliştiriyor olmalarının yanı sıra, evler, binalar, kamuya ait ulaşım servisleri, diğer ulaşım vasıtaları, caddeler ve açık hava ortamları gibi toplumun içinde yaşadığı çeşitli alanlara kolaylıkla ulaşmayı teminat altına alacak yasaları çıkarmayı da göz önünde bulunduruyor olmaları gerekmektedir.

Devletler; fiziksel çevre koşullarının dizaynı ve yapılmasından uzmanlar olarak sorumlu bulunanlara sakatlarla ilgili politikalar ve ulaşılabilmenin üstesinden gelecek önlemlerle ilgili yeterli bilgileri vermeyi teminat altına almalıdırlar.

Ulaşılabilme için gerekli olan ihtiyaçlar, planlama aşamasının başlangıcından itibaren, çevre koşullarını dizayn edilmesi ve yapılması işleminin içine dâhil edilmelidir.

Ulaşılabilmenin standartları ve normları geliştirilirken, sakatlarla ilgili kuruluşlara danışılması gereklidir. Kamuya ait yapı projeleri dizayn edilirken planlama safhasının başlangıcından itibaren bu kuruluşlar her bölgeden katılarak bu konunun içinde yer almalı ve böylelikle maksimum düzeyde ulaşılabilmenin garanti altına alınması sağlanmalıdır.”⁷⁸

⁷⁸ **Birleşmiş Milletler Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar.** (2013). *Eşit Katılım İçin Hedef Alanlar*, Kural 5: Ulaşılabilme.

2.2.3.2. Türkiye’de Engellilik ve Ulusal Standartlar

Başbakanlık Özürnlüler İdaresi Başkanlığı’nın, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ile birlikte 2002 yılının aralık ayında yapmış olduğu Türkiye Özürnlüler Araştırması’na göre; Türkiye’de toplam nüfusun %12,29’u engelli bireylerden oluşmaktadır. İstatistiklere göre bu %12,29 engelli oranının; %7,092’u erkek, %5,022’si kadındır. Bu rakamlara süregelen hastalığa sahip kişiler de dahildir.

Araştırma verilerine göre “ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel özürnlülerin oranı %2.58 iken (yaklaşık 1.8 milyon) süregelen hastalığı olanların oranı ise % 9.70 (yaklaşık 6.6 milyon)” dur. (Çizelge 2.1.)

Çizelge 2.1. Engel Grubuna Göre Cinsiyet Dağılımı⁷⁹

Toplam özürnlü nüfus			Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel özürnlü nüfus			Süregelen hastalığa sahip olan nüfus		
Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
12.29	11.10	13.45	2.58	3.05	2.12	9.70	8.50	11.33

Yaya Yoğunluğu-Kaldırım Genişliği Tablosu

⁷⁹ URL-3 <http://www.esithaklar.org/wp-content/uploads/2012/06/ESHID-EngelliRaporu2011.pdf> erişim tarihi 21.09.2017

Yine yaş grupları ve yaşa bağlı engel grupları ele alınarak oluşturulmuş istatistikler (Çizelge 2.2.)’de görülmektedir;

Çizelge 2.2. Yaş Gruplarına Göre Engellilik Oranları⁸⁰

	Toplam özürlü nüfus Total disabled population			Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel özürlü nüfus Orthopedically, seeing, hearing, speaking and mentally disabled population			Süreğen hastalığa sahip olan nüfus Population having chronic illnesses		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Türkiye-Turkey	12,29	11,10	13,45	2,58	3,05	2,12	9,70	8,05	11,33
Yaş grubu Age group									
0-9	4,15	4,69	3,56	1,54	1,70	1,37	2,60	2,98	2,20
10-19	4,63	4,98	4,28	1,96	2,26	1,65	2,67	2,72	2,63
20-29	7,30	7,59	7,04	2,50	3,34	1,74	4,80	4,24	5,30
30-39	11,44	10,43	12,42	2,56	3,18	1,95	8,89	7,26	10,46
40-49	18,07	15,15	21,08	2,65	3,29	1,99	15,43	11,86	19,09
50-59	27,67	22,56	32,67	3,23	3,73	2,74	24,44	18,83	29,94
60-69	36,96	31,60	42,02	5,14	5,65	4,65	31,82	25,95	37,37
70+	43,99	39,77	47,77	7,89	8,45	7,38	36,10	31,32	40,39
Bilinmeyen Unknown	11,68	6,30	14,17	0,34	0,53	0,25	11,33	5,77	14,09

A: Toplam-Total B: Erkek-Male C: Female

Çizelge 2.2.’ye bakıldığında yaş artışına bağlı olarak engelliliğin arttığı açık bir şekilde görülmektedir. Bu demektir ki sürekli veya doğuştan engelliliği olan kişilerle birlikte yaşlı kişilerin de engelliliği artmaktadır.

Yaklaşık 8,5 milyona tekabül eden oran, yapılı çevrede hareketliliklerini kısıtlayan çok sayıda engelin ve uygun olmayan düzenlemelerin bulunması sebebiyle toplumsal hayata katılmada bir takım sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.⁸¹

Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan araştırmalarda, Ulusal Özürlüler Veri Tabanında

⁸⁰ URL-4 http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017 erişim tarihi 21.09.2017

⁸¹ URL-5 www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101112-19-1.doc erişim tarihi 21.09.2017

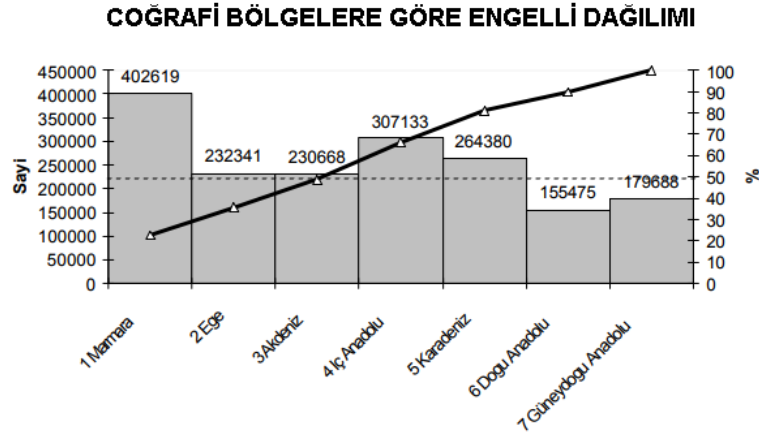
kayıtlı, adresi, özür grubu bilgileri bilinen ve yaşayan özürlü bireylerin özür grubu bazında dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. (Çizelge 2.3.)

Çizelge 2.3. Özür Grubu Oranları⁸²

ÖZÜR GRUBU	TOPLAM
Süreğen Hastalıklar	273748
Dil ve Konuşma	13443
Zihinsel	219491
İşitme	51767
Ortopedik	96314
Ruhsal ve Duyusal	70789
Görme	67448
Toplam	617057

Coğrafi Bölgelere göre engellilik sayı ve oranlarının (Çizelge 2.4.)’deki gibi olduğu görülmektedir.

Çizelge 2.4. Engellilerin Coğrafi Bölgelere Göre Sayısal ve Oransal Dağılımı⁸³

Engelli yoğunluğunun en yüksek olduğu bölge Marmara Bölgesi olarak tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla İç Anadolu, Karadeniz, Ege, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri takip etmektedir.

⁸² URL-3 <http://www.esithaklar.org/wp-content/uploads/2012/06/ESHID-EngelliRaporu2011.pdf> erişim tarihi 21.09.2017

⁸³ Tufan, İ. & Arun, Ö. (2006). *Türkiye Özürllüler Araştırması 2002 İkincil Analizi*, TÜBİTAK, Ankara, s. 17.

Diğer yandan bina, cadde, sokak ve yollarda engel gruplarına uygun düzenlemelerin bulunup, bulunmadığıyla ilgili yapılan istatistikler (Çizelge 2.5.)’deki gibidir.

Çizelge 2.5. Bina, Cadde, Sokak ve Yollarda Engeline Uygun Düzenlemeler Bulunanlar⁸⁴

	Bedensel Engelli	Görme Engelli	İşitme Engelli	Konuşma Engelli	Zihinsel Engelli
Evet	3,0%	2,6%	2,3%	3,1%	1,8%
Hayır	68,7%	65,0%	66,8%	67,6%	66,4%
Bilmiyor	18,0%	22,0%	21,9%	19,6%	21,5%
9	10,3%	10,3%	9,1%	9,6%	10,3%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Bedensel Engelli	Görme Engelli	İşitme Engelli	Konuşma Engelli	Zihinsel Engelli
Evet	25433	10906	5717	8223	6101
Hayır	589516	268174	168779	177860	219994
Bilmiyor	154547	90912	55373	51564	71119
9	88134	42320	22941	25360	34028
Toplam	857630	412312	252810	263007	331242

Ülkemizde yapılan istatistiklere göre Çizelge 2.5.’deki veriler bize engelli bireyin yaşadığı bina, cadde, sokak ve yollarda engeline uygun şekilde bir takım düzenlemelerin olup olmadığını vermektedir. Bu tabloya göre, hangi düzeyde olursa olsun bir düzenlemenin olduğunu belirtenlerin oranı engel türüne göre sırasıyla; konuşma engellilerde % 3,1, bedensel engellilerde %3, görme engellilerde % 2,6, işitme engellilerde % 2,3 ve zihinsel engellilerde % 1,8’dir. Bu durum bize hangi engel türünde olursa olsun genel olarak engelli bireylerin %68’inin yaşadığı çevrelerde engeline bağlı olarak herhangi bir düzenleme bulunmadığını göstermektedir. Ayrıca %20 oranında engellinin de bu konuya ilişkin herhangi bir bilgisi olmadığını belirtmesiyle, engelli bireylerin kamusal alandan soyutlandığı açıkça kanıtlanmıştır.

⁸⁴ Tufan, İ. & Arun, Ö. (2006). *Türkiye Özürlüler Araştırması 2002 İkincil Analizi*, TÜBİTAK, Ankara, s. 49.

Engelli bireylerin kamusal alanlardan soyutlanması Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun Haziran 1948'de hazırladığı ve üzerinde birkaç değişiklik yaparak 10 Aralık 1948'de kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne aykırıdır. Çünkü İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi kapsamında herkes eşittir.

2.2.3.3. Ulusal Engelli Mevzuatı

Engelli nüfusunun, toplam nüfusun %12'sini oluşturduğu Türkiye'de, engellilik alanındaki ilk önemli gelişme 1982 Anayasası'nın bazı maddelerinde engelli insanlara yönelik maddeler konulması olmuştur. Böylece anayasa ile engelli bireylerin çalışma şartları, eğitim alma hakları, sağlık hakları, konut hakları gibi bir takım ekonomik ve sosyal hakları güvence altına alınmıştır. Engellilerin “sakatlar” olarak tanımlandığı anayasanın 60. maddesi, “*Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alır*” demektedir.⁸⁵

Birleşmiş Milletler tarafından “Özürlüler On Yılı” şeklinde ilan edilen dönem, anayasal hakların yürürlüğe girmesine olanak sağlayan ilk gelişmedir. Bu on yıllık dönemde (1983-1992) Sakatların Korunması Milli Koordinasyon Kurulu kurulmuştur, bununla birlikte 20 devlet tarafından daha kapsamlı ve bütüncül adımlar atılmaya başlanmıştır.

Bunun sonrasinda Nisan 1991'de “TS 9111 Özürlü insanların ikamet edeceği binaların düzenlenmesi kuralları” kabul edilerek, Başbakanlık gözetiminde genelgeler yayınlanmıştır. Beraberinde 1997 yılında Özürlüler İdaresi Başkanlığı kurulmuş ve yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.

2013 yılında “Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü” olarak ismi değiştirilen kurum, engellilerin ve yaşlıların herhangi bir ayrımcılığa tabii tutulmadan insan haklarından faydalanarak toplumsal hayata katılmaları için ulusal düzeyde politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, engellilere ve yaşlılara yönelik yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin ilke, usul ve standartları belirlemek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar

⁸⁵ Gözler, K. (2000). *Türk Anayasa Hukuku*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.

arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.⁸⁶

Erişilebilir tasarım kuralları, ulusal ve uluslararası standartlar açısından irdelendiğinde özellikle fiziksel mekânlar için çok daha detaylı düzenlemeleri kapsadığı görülmektedir. Ülkemizce kabul gören bu standartlar, dünya ve Avrupa’da kabul edilen standartlar ile aynı noktalarda kesişmektedir. Yani bu da, tasarım kriterlerinin hukuki düzenlemeler açısından aynı olduğu anlamına gelmektedir.

Kanun ve Yönetmelikler:

Türkiye’de engellilere yönelik yasaların ana hukuki temeli 1981 Anayasası’nın 42.,50. ve 61. maddeleridir. Bu maddeler, engellilerin eğitimi ve çalışma hayatında özel tedbirlerin alınması ve korunması için devleti görevlendirmektedir. 42. maddede, “*Devlet durumları nedeniyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır*” denilmektedir. 50. maddede ise, “*Bedeni ve ruhi yetersizliği olanların çalışma hayatında özel olarak korunması*” da devlet görevi olarak belirlenmiştir. Anayasanın sosyal güvenlik bölümündeki 61. maddesi, “*Devlet, özürlülerin korunmasını ve toplum hayatına intibakını sağlayıcı tedbirleri alır*” hükmü ile devlet için, engellilere yönelik geniş bir görev alanı belirlemiştir. Türkiye’de engellilerin eğitim, çalışma, topluma katılım ve korunma haklarına ilişkin hedefler; kalkınma planlarında ve yıllık programlarında gösterilmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de engellilere yönelik olarak eğitim, sosyal hizmet, sosyal yardım, vergi ve istihdam ile ilgili yasalarda çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.⁸⁷

⁸⁶ **Yeğnidemir, H. Ç.** (2013). *Engelsiz Havalimanı Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Aralık, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 20.

⁸⁷ **Yeğnidemir, H. Ç.** (2013). *Engelsiz Havalimanı Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Aralık, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 21.

Çizelge 2.6. Engellilere Yönelik Yasal Düzenlemeler⁸⁸

YIL	İLGİLİ MEVZUAT	DÜZENLEMELER
1997	572 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname	Engellilerin erişilebilirliğine yönelik yapılan ilk yasal düzenleme
1999	3194 Sayılı İmar Kanunu	572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3194 sayılı İmar Kanununa “Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü’nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur.” maddesinin eklenmesi
1999	Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği	Yapılarda, açık alanlarda, bunlar üzerindeki ulaşım ve haberleşme noktalarında ve peyzaj elemanlarında engellilerin ulaşılabilirliğinin sağlanması için TSE’nin engellilerle ilgili standartların (Bkz: TS 23599, TS 12576, TS 9111, TS 12460, TS 12574, TS 12575, TS 12637 ve TS 12694) dikkate alınması koşulunun getirilmesi
1999	Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik	Planlarda engellilerin kentsel kullanımlar, sosyal ve teknik alt yapı alanlarında ulaşılabilirliğini sağlayıcı tedbirlerin alınması amacıyla engellilere yönelik her türlü mevzuat ve TSE standartları dikkate alınması koşulunun getirilmesi
2004	Toplu Taşıma Araçları Tip Onay Yönetmeliği (2001/85/AT)	Hareket Engelli Yolcuların Araca Giriş-Çıkışlarını Kolaylaştıran Teknik Donanımla İlgili Şartlar’a uyularak Araç Tip Onayı alma zorunluluğu

⁸⁸ **Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.** 2005, 2011, 2012). T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, (2010a), T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2010b), 5378 sayılı *Engelliler Ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında* Kanun, 6353 Sayılı *Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair* Kanun, s. 3-5, <http://www.eyh.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler> erişim tarihi 26.09.2017

2005	5378 sayılı Kanun	Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilme zorunluluğu
2005	5378 sayılı Kanun	Yerel yönetimler tarafından şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirme zorunluluğu
2006	2006/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi	Yerel yönetimlerin 2005 yılında başlayan 7 yıllık sürecin; kısa, orta ve uzun vadede hazırlanacak eylem planları doğrultusunda, özellikle belediyelerin satın alacakları, kiralayacakları veya denetimlerinde bulunan toplu taşıma araçlarının TSE'nin ilgili standartlarına uyularak engellilerin erişilebilirliğine uygun olmasının sağlanması
2011	Şehir içi Toplu Ulaşım Hizmetinde Yer Alan Otobüsler İle İlgili İşleri Bakanlığı Genelgesi	Belediyelerin İşletilmesi ve denetimi altındaki Sınıf 1 ve Sınıf 2 otobüslerin teknik şartlara uygun duruma getirilmesi, şehir içi toplu ulaşımında kullanılan otobüs durak yerlerinin ve engellilerin iniş ve binişlerinin kolaylaştıracak fiziksel şartların sağlanması, otobüslerin içindeki bilgilendirmeyi sağlayan sesli ve görsel uyarı sistemlerinin eklenmesi gerekliliği
2012	6353 sayılı Kanun	5378 sayılı Kanunun Geçici 2.ve 3. maddesinde belirtilen 7 yıllık sürenin 8 yıl olacak şekilde değiştirilmesi

2012	6353 sayılı Kanun	Erişilebilirlik standartlarının uygulanmasının izlenmesi ve denetiminin her ilde Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Çevre ve Şehircilik, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlıkları ile engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından yapılması, eksikleri tamamlaması için 8 yıllık sürenin bitiminden itibaren iki yılı geçmemek üzere ek süre verilebileceği
2013	Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği	Umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları, Kanun ile belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için ek süre verilmesine, idari para cezalarının uygulanmasına ve genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarlarının kullanılması

13.12.2006 tarihli “Birleşmiş Milletler Kurulu”na kabul edilmiş olan “Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme” 30.03.2007 tarihinde ülke temsilcilerinin imzasına sunulmuş ve Türkiye’de bu sözleşmeyi o tarihte imzalayarak ilk imza atan ülkeler arasına girmiştir.

Bu sözleşmenin 3 Aralık 2008 Dünya Özürlüler Günü’nde 5825 sayılı kanun gereğince onayı uygun görülmüş, Bakanlar Kurulu’nun 27.05.2009 tarih 2009/15137 sayılı kararıyla da onaylanmıştır.

Dışişleri Bakanı tarafından Birleşmiş Milletler’in 64. Genel Kurulu’nda Türkiye’nin onay yazısı sunulmuş, aynı gün sözleşmenin uygulanmasıyla ortaya çıkan hak ihlallerinde bireysel başvuru hakkını da kapsayan ek protokol imzalanmıştır. Fakat bunun yürürlüğe girebilmesi için gerekli koşullar tam olarak yerine getirilmemiştir. Bu süreçlerin sonunda da Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, Türkiye’deki hukuki sistemin bir parçası haline gelmiştir.

Sözleşmenin 1’inci maddesinde “engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmek” sözleşmenin amacı olarak belirlenmiştir. Diğer

uluslararası insan hakları belgeleriyle kıyaslandığında, sözleşmedeki hakların ve yükümlülüklerin oldukça ayrıntılı bir şekilde sıralandığı görülmektedir. Halen mevcut yürürlükte bulunan birçok uluslararası hukuk belgesi göz önünde bulundurularak ve bunlarla ilişki kurularak sözleşmedeki her hakkın kendi içerisinde ve diğer maddelerdeki haklarla güçlülüğü sağlanmıştır.

Tüm bu bilgilerin ışığında, öncelikle fiziki çevre şartlarının özürllülere uygunluğu konusunda mevcut durumun ve ihtiyaçların tespit edilmesi, söz konusu ihtiyaçların giderilmesi için yapılması gereken eylemler ve bu eylemlerden sorumlu kuruluşların tespitine yönelik olarak Türkiye’de “Ulaşılabilirlik Eylem Planı” hazırlıkları yapılmıştır. Bu eylem planının hazırlanmasında ilgili tüm kesimlerin görüşlerinin alınması ve katılımlı bir belgenin ortaya çıkarılmasına yönelik olarak ilgili kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da katılımıyla bir dizi toplantı gerçekleştirilmiş ve eylem bu doğrultuda şekillendirilmiştir.⁸⁹

Ayrıca otellerde engelli odalarının sayılarıyla ilgili olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 5/4/2005 tarihli ve 42424 sayılı yazısı üzerine, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun 37. maddesinin (A) bendine göre, Bakanlar Kurulu’nca 10/5/2005 tarihinde kararlaştırılmıştır. Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğin 18. Maddesine göre asli konaklama tesislerinin genel nitelikleri aşağıdaki şekildedir:

“Bedensel özürllüler için düzenlemeler: Toplam kapasitesi 80 oda ve üzerinde olan oteller ile tatil köylerinde en az 1 oda olmak üzere toplam oda kapasitesinin 1/100 oranında odada, ayrıca tesis girişi, genel tuvaletler ile en az 1 adet yeme- içme ünitesinde, mola noktaları, temalı parklar ile eğlence merkezlerinde ise kendi türlerinin asgari niteliklerinde belirtilen şekilde bedensel özürllülerin kullanımına uygun düzenlemeler yapılır. Bu düzenlemeler, özel işaretlerle belirtilir.”⁹⁰

Buna ilaveten bakanlık seksen odalı otellerden en az 1, 200 odalı otellerden en az 2, 300 odalı otellerden ise en az 3 engellilere uygun oda istemektedir. Bu durumda minimum oda sayısı her 100 odada bir artmaktadır.

⁸⁹ URL-5 www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101112-19-1.doc erişim tarihi 21.09.2017

⁹⁰ URL-5 www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101112-19-1.doc erişim tarihi 21.09.2017

2.2.3.4.Engelliler İçin Seyahat Etme Hakkı

Dünyada bir milyarın üzerinde insanın çeşitli engele sahip olduğu Dünya Sağlık Örgütü tarafından tahmin edilmekte ve dünya nüfusunun %15'ini bu grup oluşturmaktadır.⁹¹ Engelliliğin engelli bireylerin yaşam biçimi olduğu kabul edilirse, yaşam kalitelerinin diğer sağlıklı bireyler gibi yüksek olmasını istemeleri son derece doğaldır ve bu onların en büyük hakkıdır. Yaşam kalitesi kişiden kişiye değişen bir kavram olup, kimi insanlar yaşam kalitesini sağlıklı yaşam ve temiz çevrede, kimi sosyokültürel düzeyi yüksek bir çevrede, kimileri de ekonomik getirisi yüksek bir iş ve hayat koşullarında bulmaktadır. Fakat tüm farklılıklara rağmen kişilerin temel gereksinimleri ve yaşam kalitesini belirleyen unsurlar konusunda pek çok ortak noktada buluşulmaktadır.⁹² Bazı insanlar, seyahat etmeyi; yaşam kalitelerini en çok artıran unsur olarak kabul etmektedir.⁹³ Seyahat etmek gerek engelli, gerek engelsiz tüm kişilerin bir eylemdir.⁹⁴

Avrupa'da her yıl 8 milyon engellinin en az bir kere yurt dışı seyahatine çıktığı, 15 milyon engellinin ise yurt içi seyahatine çıktığı, 22 milyon engellinin de yurt içi günübirlik seyahate çıktığı, Avrupa Komisyonu'nun yaptırdığı bir araştırma sonucuyla ortaya konmuştur. Ayrıca engelli bireylerin büyük bir kısmının en az bir refakatçi ile seyahate çıkıyor olması değerlendirildiğinde Avrupa'daki bu özel seyahat pazarının 35 milyon seyahat ve 630 milyon geceleme ürettiği görülmektedir.⁹⁵

Avrupa ülkelerinde özürlü nüfus sayısı bakımından, başta Almanya daha sonra sırasıyla Türkiye, İtalya ve Fransa'nın en fazla engelli bireye sahip olduğu görülmektedir. Bu kişilerden 110 ile 190 milyonunun ciddi sıkıntılar yaşamakta olduğu bilinmektedir.⁹⁶ Guerra'nın 2003 yılında yaptığı bir araştırma sonucu, İspanya'nın erişilebilir turizm açısından önemli bir potansiyelinin olduğunu ortaya konmuştur. Ayrıca bu çalışmanın sonucunda, engelli turist sayısı bakımından en fazla potansiyeli olan İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya gibi ülkelere daha çok

⁹¹ Dünya Engellilik Raporu Yönetici Özeti. (2011). Dünya Sağlık Örgütü. (2011). <http://www.who.int/en/> erişim tarihi 21.09.2017

⁹² Dünya Engellilik Raporu Yönetici Özeti. (2011). Dünya Sağlık Örgütü. (2011). <http://www.who.int/en/> erişim tarihi 21.09.2017

⁹³ Tütüncü, Ö. & Aydın, İ. (2013). Ulaşılabilir Turizm, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 24, Sayı 2, s. 261-263.

⁹⁴ Yau, M. K., v.d. (2004). *Traveling with a Disability More Than an Access Issue*, Annals of Tourism Research, Cilt 31, S:4, s. 946-960.

⁹⁵ Dünya Engellilik Raporu Yönetici Özeti. (2011). Dünya Sağlık Örgütü. (2011). <http://www.who.int/en/> erişim tarihi 21.09.2017

⁹⁶ World Health Organization. (2013). *Disability Report by the Secretariat*, Sixty- Sixth World Health Assembly Provisional Agenda Item 11 March, 13.5, A66/12.

seyahatlerin İspanya'ya gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Böylelikle İspanya'nın engelli turistler için önemli bir hedef olduğu açıkça görülmektedir.⁹⁷ Bu bilgilere ilaveten; Amerikalı Emekliler Derneği (AARP)'ne göre, 42 yaş üstü olan 81 milyondan fazla yetişkinin bir sonraki yıla ait seyahat planları yaptıkları, nereye gideceklerinin belli olduğu ve düzenli olarak 126 milyar dolar harcamayı planladıkları bilinmektedir. Nüfusun yaş kriterine göre herkesin bir gün engelli olabileceği ya da engelli bir aile ferdine refakatçi olarak yardım etmek durumunda kalabileceği muhtemeldir. Refakatçi ile seyahat etmek durumunda olan engellilerin de hem seyahat eden sayısını hem de turizm gelirlerini iki kat arttıracak dikkate alınmalıdır.⁹⁸ Buna bağlı olarak seyahat ve turizm endüstrisinin erişilebilirliğini tekrar değerlendirmeye almaya ihtiyaç duyulduğu bir gerçektir.⁹⁹

Dünyada önemli bir orana sahip olan engelli insanların seyahat ve turizm faaliyetlerinde karşılaştıkları zorluklar yer yer akademik yayınlara konu olmuştur. Fakat bu alanda yapılan çalışmalar yetersiz kalmıştır.¹⁰⁰ Engelli bireylerin turizm faaliyetlerine kolay erişebilmesi için, tüm servis sağlayıcılarının (otel işletmelerinin, yiyecek içecek işletmelerinin, ulaştırma işletmelerinin vb.) erişilebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu noktada da personelin pozitif tutumu, engellilerin bu faaliyetlere erişiminde önemli etmenlerden bir tanesidir. Turizm sektöründe engelli bireylerin karşılaşılabilecekleri sorunları ortadan kaldırmak, engellilere eğitilmiş ve pozitif yaklaşan personelle hizmet vermek, onların memnuniyetlerini en üst seviyeye taşıyarak, seyahat ve turizm hizmeti aldıkları işletmelere karşı oluşan memnuniyet sayesinde tekrar gelmelerini sağlayacaktır.¹⁰¹ Böylelikle daha fazla sayıda engelli

⁹⁷ Guerra, L. S. (2002, 2003). *Tourism For All: Organising Trips For Physically Disabled Customers*, MA European Tourism Management, Bournemouth University -United Kingdom Höskolan Dalarna -Sweden Hogeschool Voor Toerisme En Verkeer-Netherlands Universite De Savoie-France Universidad Rey Juan Carlos-Spain Fachhochschule Heilbronn-Germany, s.25.

Bulgan, G. (2014). *Engelli Turizmi: Antalya İlindeki Dört ve Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma*, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 25.

⁹⁸ Kaygısız, Ü. & Bulgan, G. (2015). *İnsan Hakları Çerçevesinde Engellilerin Seyahat Hakkı ve Avrupa Birliği'ndeki Yasal Düzenlemeler*, Akademik Bakış Dergisi, S:49, S.100, Mayıs-Haziran, https://www.researchgate.net/profile/Guelay_Bulgan/publication/303811318_Insan_Haklari_Cercevesinde_Engellilerin_Seyahat_Hakki_ve_Avrupa_Birligi%27ndeki_Yasal_Duzenlemeler/links/57548df908ae10d9337a3ef6/Insan-Haklari-Cercevesinde-Engellilerin-Seyahat-Hakki-ve-Avrupa-Birligindeki-Yasal-Duezenlemeler.pdf erişim tarihi 25.09.2017

⁹⁹ Kaygısız, Ü. & Bulgan, G. (2015). *İnsan Hakları Çerçevesinde Engellilerin Seyahat Hakkı ve Avrupa Birliği'ndeki Yasal Düzenlemeler*, Akademik Bakış Dergisi, S:49, S.100, Mayıs-Haziran, https://www.researchgate.net/profile/Guelay_Bulgan/publication/303811318_Insan_Haklari_Cercevesinde_Engellilerin_Seyahat_Hakki_ve_Avrupa_Birligi%27ndeki_Yasal_Duzenlemeler/links/57548df908ae10d9337a3ef6/Insan-Haklari-Cercevesinde-Engellilerin-Seyahat-Hakki-ve-Avrupa-Birligindeki-Yasal-Duezenlemeler.pdf erişim tarihi 25.09.2017

¹⁰⁰ Kaygısız, Ü. & Bulgan, G. (2015). *İnsan Hakları Çerçevesinde Engellilerin Seyahat Hakkı ve Avrupa Birliği'ndeki Yasal Düzenlemeler*, Akademik Bakış Dergisi, S:49, S.100, Mayıs-Haziran, https://www.researchgate.net/profile/Guelay_Bulgan/publication/303811318_Insan_Haklari_Cercevesinde_Engellilerin_Seyahat_Hakki_ve_Avrupa_Birligi%27ndeki_Yasal_Duzenlemeler/links/57548df908ae10d9337a3ef6/Insan-Haklari-Cercevesinde-Engellilerin-Seyahat-Hakki-ve-Avrupa-Birligindeki-Yasal-Duezenlemeler.pdf erişim tarihi 25.09.2017

¹⁰¹ Kaygısız, Ü. & Bulgan, G. (2015). *İnsan Hakları Çerçevesinde Engellilerin Seyahat Hakkı ve Avrupa Birliği'ndeki Yasal Düzenlemeler*, Akademik Bakış Dergisi, S:49, S.100, Mayıs-Haziran, https://www.researchgate.net/profile/Guelay_Bulgan/publication/303811318_Insan_Haklari_Cercevesinde_Engellilerin_Seyahat_Hakki_ve_Avrupa_Birligi%27ndeki_Yasal_Duzenlemeler/links/57548df908ae10d9337a3ef6/Insan-Haklari-Cercevesinde-Engellilerin_Seyahat_Hakki_ve_Avrupa_Birligindeki-Yasal-Duezenlemeler.pdf

birey turizm faaliyetlerine katılabilecek ve daha fazla sosyalleşme şansına sahip olacaktır.

3.ULAŞILABİLİRLİK, ERİŞİLEBİLİRLİK VE KULLANILABİLİRLİK KAVRAMLARININ, KAPSADIĞI KISIMLAR VE EVRENSEL STANDARTLARA GÖRE ÖLÇÜLERİ

3.1. Ulaşılabilirlik

Toplum hayatına tam anlamıyla katılım sağlamada mekana ulaşmak ve mekanı kullanabilmek son derece önemlidir. Ulaşılabilirlik; “yaşamın tüm alanlarındaki hak ve hizmetlere ulaşabilmek ve bunlardan yararlanabilmek” anlamına gelmektedir.¹⁰² Bu kapsamda ulaşılabilirlik;

1. Fiziksel çevreye (mekana ve burada verilen hizmetlere) ulaşabilmek

2. Bilgi ve mesaja ulaşabilmek

olarak iki temel erişimden meydana gelmektedir.

Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı 2010-2011’e (ÖİB, 2010) göre Ulaşılabilirlik; “Yaşamın tüm alanlarındaki hak ve hizmetlere ulaşabilmek ve bunlardan yararlanabilmek”, TSE’ye göre¹⁰³; “Herkesin, istediği her yere ve her hizmete ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi” olarak tanımlanmaktadır.

Herhangi bir engelle sahip olan kişilerle (özellikle tekerlekli sandalye kullananların ya da algı yetersizliği olanların) tüm bina ve yakın çevresindeki kullanıcıların, normal kullanım şartları altında hiçbir yardım almaksızın ve rahatlıkla giriş-çıkışına, içeride dolaşmasına ve burada sunulan tüm hizmetlerden faydalanmasına imkân sağlayan her çeşit bina ulaşılabilir nitelikte olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁴

Ulaşılabilirlik, temelinde bir insan hakkı olmanın yanı sıra, bireylerin sosyal, kültürel, sportif ve ekonomik faaliyetlere katılımlarına olanak sağlamaktadır. Zaten

¹⁰² T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı. (2012). *Sağlık Kurumlarında Özürlü Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi*, Ankara, s. 22. www.tkhk.gov.tr erişim tarihi 19.09.2017

¹⁰³ TS 9111. (2011) : 3 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/309514> erişim tarihi 25.09.3027

¹⁰⁴ TS 9111. (2011) : 3 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/309514> erişim tarihi 25.09.3027

yapılı çevre de bunu gerektirir. Tüm bireyler eğitim görme, çalışma, sağlık hizmetlerinden yararlanma, sportif faaliyetlere katılma ve eğlenme konuları açısından eşit hakka sahiptir. Bütün vatandaşların vergileriyle oluşturulan yollar, yapılar, ulaşım araçları ve kentsel donatıların yalnızca sağlıklı bireylerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak düzenlenmesi son derece ilkel ve adaletsizdir. Bu söz konusu tesislerden engelli-engelsiz herkes faydalanabilmelidir. Buna ek olarak insanların bazı tesisleri kullanma veya kendi hizmetlerini sunma adına istedikleri yere gitmeleri engellenmemelidir. Bu ekonomik ve sosyal anlamda başarı göstergesidir.

Engelli bireyleri toplumun ayrı bir kesimi olarak görmek yerine, onları toplumun ayrılmaz bir bütünü olarak görmek ve tasarlanan yapılarda onlara olanak sağlayabilmek amacıyla fiziksel çevreye ulaşılabilirliklerini sağlamak gerekmektedir. Engellilerin ulaşılabilirliğiyle ele alınacak fiziksel çevre düzenlemeleri, engellilerin yanında geçici engelle sahip olanlar, yaşlılar, hamileler, bebek arabalıları, çocuklar gibi hareket kısıtlılığı olan kişiler olarak tanımlanan toplulukların da ulaşılabilirliğine ve toplumsal hayata katılmalarına olanak sağlayacaktır.

Hareket kısıtlılığına sahip bireylerin bağımsız hareket etmeleri önündeki engeller, bireyin konutundan dışarı çıktığı ilk andan itibaren başlar. Tekerlekli sandalye kullanan kişiler için küçük kot farkları, standartlara uyulmadan inşa edilmiş ve bu sebepten de kullanılması imkansız olan, yapılış amacına hizmet etmeyen rampalar, güvenlik önlemleri alınmamış inşaat ve alt yapı çalışmaları, tüm engelli gruplarının sorunsuz kullanmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmemiş bina girişleri bu engellere birer örnek olarak verilebilir.

Ayrıca açık alanlarda ve yaya güzergahlarında standartlara uygun rampalar, toplu taşımalarda alçak tabanlı ve basamaksız otobüslerin tercih edilmesi, bina girişlerinde ve bina içlerinde bulunan kot farklarının giderilmesinde standartlara uygun rampa veya platform asansörlerinin kullanılması, gerekli donatı ve manevra alanına sahip tuvalet ve banyo düzenlemeleri; engellilerin ve hareket kısıtlılığına sahip bireylerin yapılı çevreyi ve sunduğu hizmetleri kullanmalarını sağlama adına yapılabilecek çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.¹⁰⁵

¹⁰⁵ T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı. (2012). *Sağlık Kurumlarında Özürlü Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi*, Ankara, s. 22. erişim tarihi www.tkhk.gov.tr 19.09.2017

Engelli bireylerin hizmete ulaşmalarındaki sorunları çözmek için, engellilerin hareket kısıtlılığını azaltmak ve fiziki çevre şartlarını engellilere uygun hale getirmek gerekmektedir. Bu paralelde Dokuzuncu Kalkınma Planı'nın "Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Yoksullukla Mücadele ve Sosyal İçerme" başlığı altında "Özürlülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik, sosyal ve fiziki çevre şartları iyileştirilecektir" temel amacına ve bununla birlikte 2010 Yılı Programının "Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması" başlığı altında da aynı önceliğe ve bu konudaki çalışmaların hızlandırılması tedbirine yer verilmiştir.¹⁰⁶ Ayrıca 2010-2012 Dönemi Yatırım Programı Hazırlama Rehberi'nde "5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun geçici 2. ve 3. Maddeleri gereğince fiziksel çevre koşullarının özürlülere uygun hale getirilmesi kapsamında, yeni projelerin özürlülerin ulaşılabilirliğine uygun olması, mevcut projelerin de özürlülerin ulaşılabilirliğine uygun hale dönüştürülmesi hususu göz önünde bulundurulacak ve söz konusu projelerde bu konudaki standartlara uyulacaktır" esasına yer verilmiştir.¹⁰⁷

TS 9111'e göre temel ulaşılabilirlik konuları, binalara girme, kullanma ve tahliye etme; bireyler, aileleri ve içinde engellilerin de bulunduğu gruplar için güvenli ve rahat olmalıdır. Bu şartların sağlanması için gerekli olanlar aşağıda ulaşılabilirliğin kapsadığı unsurlardan bahsedilerek açıklanacaktır.

3.1.1. Park Alanları

3.1.1.1. Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri

Yol kenarına park etmeye izin verilen yerlerde engelliler için yeterli sayıda park alanları ayrılmalıdır.¹⁰⁸ Otopark Yönetmeliği'nin 4. maddesi gereğince; umumi bina ve bölge otoparkları ile genel otoparklarda birden az olmamak şartıyla, tüm tesisteki park yeri sayısının %5'i kadar engelliler için otopark yeri ayrılması gerekmektedir. BM 2004'de, kapasitesi 50 taşıttan küçük park yerlerinde en az 1 taşıtlık park yerinin, 50-400 arası taşıtlık park yerlerinde her 50 taşıt için 1 engelli park yerinin,

¹⁰⁶ T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı. (2012). *Sağlık Kurumlarında Özürlü Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi*, Ankara, s. 22. erişim tarihi www.tkhk.gov.tr 19.09.2017

¹⁰⁷ T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı. (2012). *Sağlık Kurumlarında Özürlü Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi*, Ankara, s. 22. erişim tarihi www.tkhk.gov.tr 19.09.2017

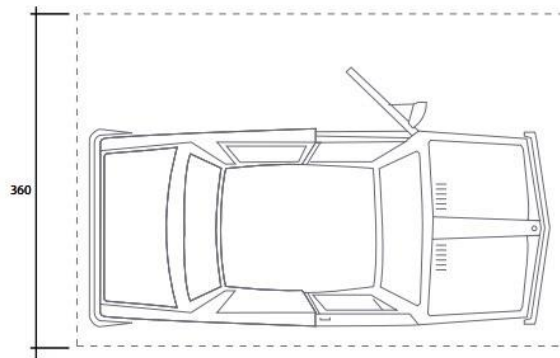
¹⁰⁸ TS 12576. (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları*.

kapasitesi 400 taşıttan fazla olan park yerlerinde ise en az 8 engelli park yerinin ve ilave her 100 taşıt için 1 park yerinin bulunması önerilmektedir.

TS 12576'ya göre taşıt park yerleri aşağıda belirtilen niteliklere sahip olmalıdır:

- Park yeri ile park ettikten sonra gidilecek güzergâhlar arası mesafe maksimum 25 m., tercihen de 10 m. olmalıdır.
- Açık ve kapalı park yerlerinde engelli park yeri, asansöre, giriş/çıkışa veya bina girişine en yakın noktada olmalıdır.
- Kamu veya özel bir yerin(hastane, alış-veriş merkezi, tren istasyonları vb. yerlerde) engelliler için ayrılan park yeri, bunların girişleri; otopark giriş ve çıkışına yakın olmalıdır. Bu yerlerde engellilerin inme/binmede herhangi bir engelle karşılaşmaması için kaldırımların kotunun taşıt yolu kotuna göre “0” veya “+3” cm. olacak şekilde alçaltılması gerekmektedir.¹⁰⁹

Engelliler için düzenlenmiş bir park yerinin en az genişliği 3,6 m., tavsiye edilen genişliği ise 3,9 m.’dir.¹¹⁰ (Şekil 3.1.)

Şekil 3.1. Park Yeri Genişliği¹¹¹

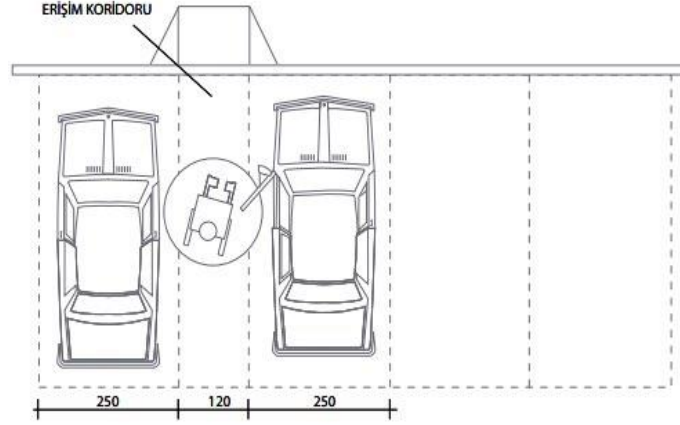
Tekerlekli sandalyeli bireylerin rahat geçişleri için iki park yeri arasında 1,2 m genişliğinde bir erişim koridoru önerilmektedir.¹¹² (Şekil 3.2.)

¹⁰⁹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹¹⁰ BM. (2004). Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

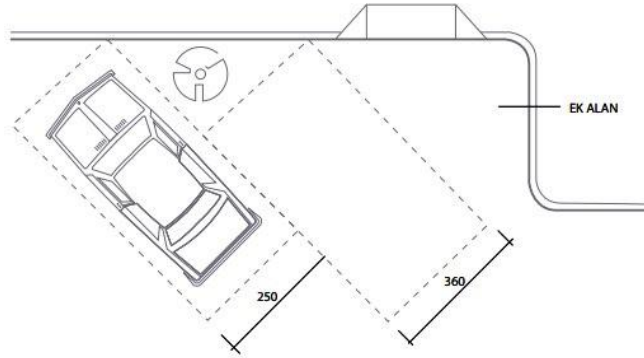
¹¹¹ BM. (2004). Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

¹¹² BM. (2004). Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

Şekil 3.2. Erişim Koridoru ile Düzenlenmiş Park Yeri¹¹³

Açılı park yerleri kullanıldığında park yeri sonundaki alan tekerlekli sandalyeli engelliler için erişim koridoru olarak kullanılabilir. Genişliğinin 2,5 m. olması gerekir. (Şekil 3.3.) Kapalı otoparklarda hidrolik liftli kamyonetler için minimum yükseklik 2,4 m. olmalıdır.¹¹⁴

Şekil 3.3. Açılı Park Yerleri¹¹⁵

TS 12576'ya göre taşıt park yerlerindeki işaret ve uyarılar şu şekilde olmalıdır:

- Genel otopark yerlerinde engellilerin park edebileceğini bildiren, görülebilen ve kolay okunabilen ayrıca park yerinin içinde engellinin park edeceği yere kadar yön gösterici engelli levhaları bulunmalıdır.
- Açık park yerinde, yerde engelli park işareti, kapalı park yerinde yerde, duvarda ve tavana asılı engelli park işareti konmalıdır.

¹¹³ **WDU, Ustad.** *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.*

¹¹⁴ **BM.** (2004). *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.*

¹¹⁵ **BM.** (2004). *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.*

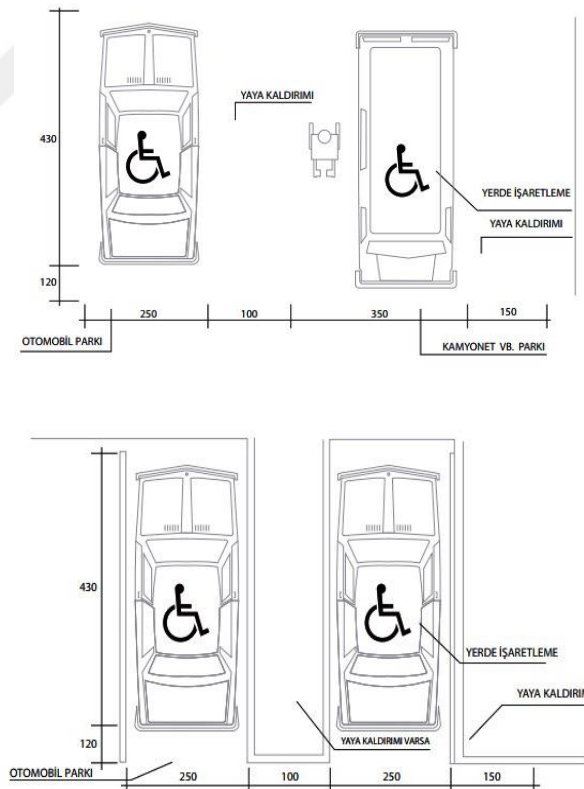
- Otoparkta kullanılan yol işaretleri geceleri ışıklandırılmalıdır.
- Otoparkın giriş ve çıkış alanları, yol kotu ile aynı olmalı veya en fazla %8'i geçmeyen bir rampa olmalı, zemin kaymayı önleyen ve giriş çıkışı belirleyen farklı malzemelerle kaplanmalıdır.

Açık/kapalı otoparkların giriş/çıkış alanlarında, araç trafiğini aksatmayacak ve görülebilir yerlere engellilerin de algılayacağı şehir, mahal, acil durum gibi bilgi panoları yerleştirilmelidir.

Taşıt park yerleri TS 12576'ya göre; taşıt yolu kenarındaki park yerleri ve taşıt yolu dışındaki park yerleri olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

A-Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri

- Taşıt yolu üzerinde yaya kaldırımı kenarında araçların park etmelerine müsaade edilmiş ise, park yerinde engelliler için yeterli sayıda elverişli park ve inme/binme yerleri ayrılmalıdır.¹¹⁶ (Şekil 3.4., 3.5., 3.6.)

Şekil 3.4. Taşıt Yolu Kenarındaki Park Yerleri ile İlgili Özellikler¹¹⁷

¹¹⁶ WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

- Park yeri bilet makinesi ve parkmetreler engellinin kullanacağı yükseklikte 90 cm. ile 1,2 m. arasında olmalıdır.¹²⁰

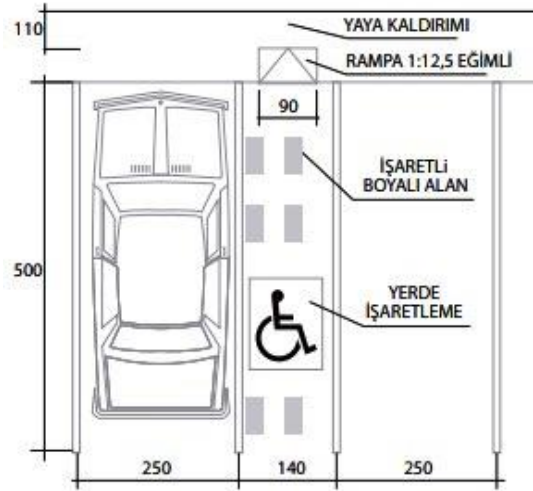
B-Taşıt Yolu Dışındaki Açık ve Kapalı Otoparklar

Otoparkların engelli bireylerin kendi vasıtalarına rahat inme/binmeleri için uygun ölçülerde alan ayrılması ve kaldırım rampalarıyla yapılması gerekmektedir.¹²¹ Taşıt yolu dışındaki otoparklar; açık ve kapalı otoparklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

3.1.1.2. Açık Otoparklar

Açık otoparklarda:¹²²

- Yanlış kullanımı engelleme açısından sembol veya trafik işaretleri açıklamaları,
- Yol seviyesinde kaymayı önleyen malzemeyle düzgün kaplanmış, engellenmemiş inme/binme alanı,
- Yerlerde ve direklerde yönlendirici oklar,
- Engelliler için ayrılmış park yerlerinde kaldırım rampası ve engellilere ait park yeri işareti bulunmalıdır. (Şekil 3.7.)

Şekil 3.7. Açık Otoparkta Engelli Park Alanı¹²³

¹²⁰ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

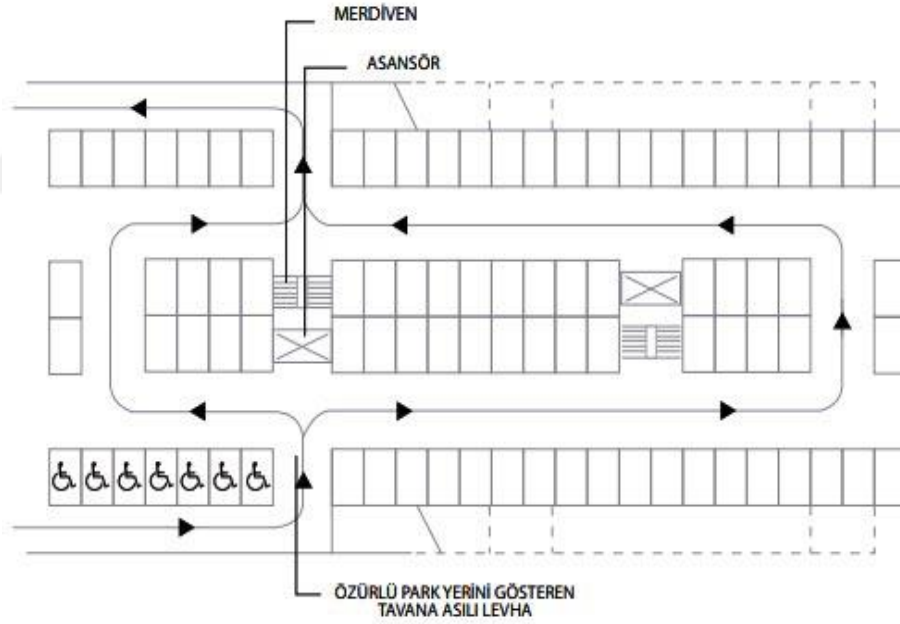
¹²¹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹²² TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

3.1.1.3. Kapalı Otoparklar

Kapalı otoparklarda:¹²⁴

- Engelliler için otoparkta ayrılan park yerleri giriş/çıkışa ve engellinin de kullanabileceği asansöre yakın olmalı,
- Kapalı otoparklarda engelliler için ayrılan park yerine kadar kolon, duvar ve tavana asılı engelli yönlendirme okları bulunmalı (Şekil 3.8.),
- Uygun genişlik ve yükseklikte yürüme yolları bulunmalı,
- Giriş/çıkış alanları yan yana olan otoparklarda yanlış kullanıma engel olmak için sembol veya yazılı, ışıklı trafik işaretleri olmalı,
- Kapalı otoparklarda kolonlar yuvarlatılmalı ve yollar fosforlu boyalarla gidiş yönünde beyaz, yasak yönünde sarıya boyanmalıdır.

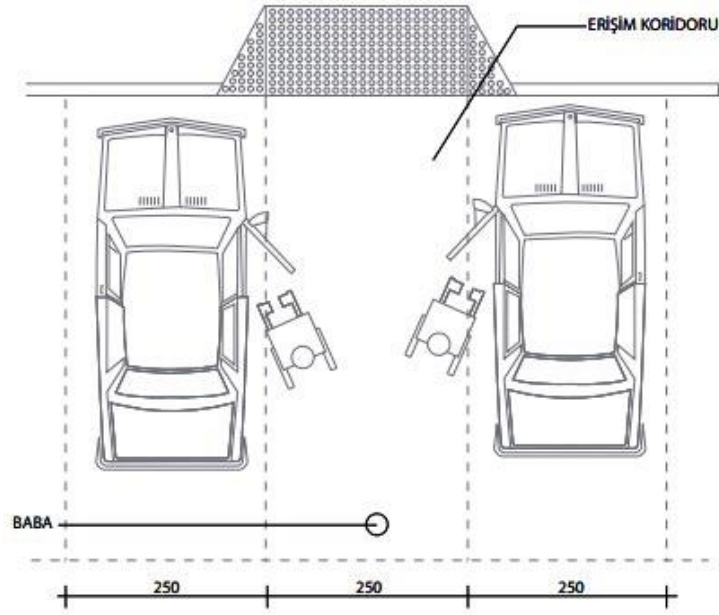
Şekil 3.8. Kapalı Otoparkta Engelli Park Alanı Örneği¹²⁵

Mevcut olan park yerlerinde iyileştirme yapılırken bir park yerinin baba (mânia) ile kapatılarak engelli park yeri haline dönüştürülmesi mümkündür.¹²⁶ (Şekil 3.9.)

¹²³ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

¹²⁴ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹²⁵ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Şekil 3.9. Mevcut Park Yeri İyileştirme Yapılması Örneği¹²⁷

3.1.2.Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi

Rampalar tasarlanırken temel amaç, tekerlekli sandalye kullanıcıları, bebek arabaları ve görme engelliler açısından yükseklik farkını aşmada ergonomik açıdan gerekli koşulları yerine getirmek olmalıdır. Engelli bireylerin yaya kaldırımında bulunan yükseklik farklılıklarını aşmaları için uygun ve doğru eğimler verilmelidir.¹²⁸

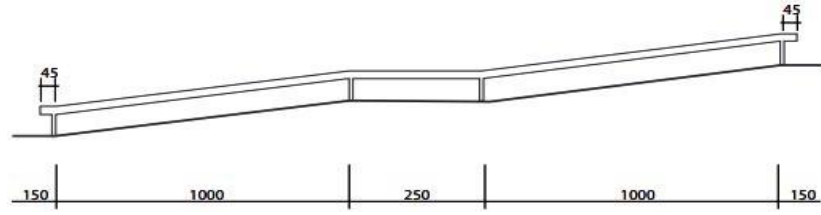
Rampaların boyutları kullanım yoğunluğuna, aşılması gereken yükseklik farkına ve seçilen rampa tipine göre değişmektedir. Ancak BM (2004) minimum rampa genişliğini düz rampalarda 90 cm., 90° dönüşlü rampalarda 1,4 m., 180° dönüşlü rampalarda 90 cm. olarak belirtmiştir. ADA tarafından ise rampa genişliği rampanın tipi belirtilmeden 91,5 cm. olarak belirtilmiştir. TS 12576'da rampaların tasarımına ilişkin standartlar ve tasarım ilkeleri şu şekildedir:

- Rampalarda tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişinin gerekli olduğu durumlarda minimum net genişlik 1,8 m. olmalıdır.
- 10 m.'den uzun rampalarda veya bir rampadan ikinci bir rampaya geçiş varsa en az 2,5 m.'lik düz dinlenme alanları yapılmalıdır. (Şekil 3.10.)

¹²⁶ **BM.** (2004). *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment*, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

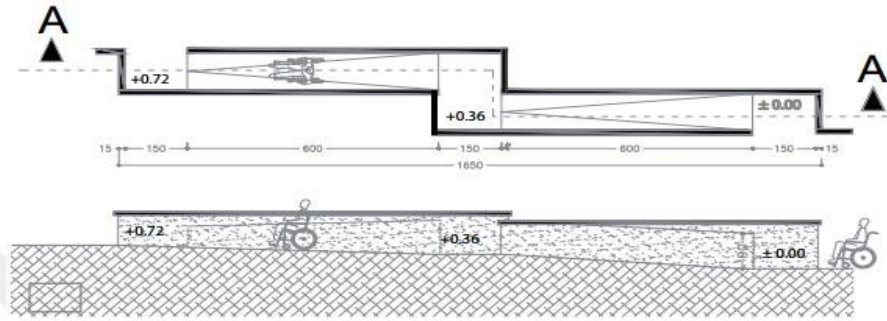
¹²⁷ **BM.** (2004). *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment*, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

¹²⁸ **TS 12576.** (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları*.

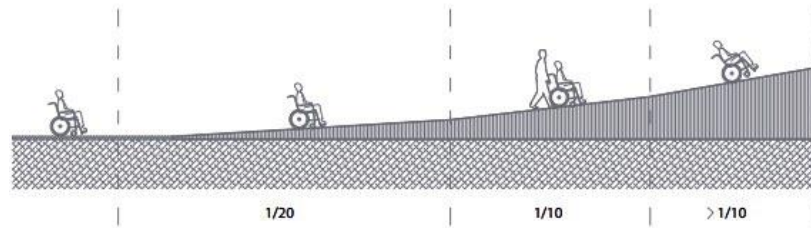
Şekil 3.10. Rampada Eğim ve Dinlenme Alanı¹²⁹

- Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, tekerlekli sandalyeli engellinin manevrası için gerekli sahanlık alanı en az 1,5 m.x1,5 m. olmalıdır. (Şekil 3.11.)

Şekil 3.11. Mevcut Sahanlıkta Rampanın Yön Değiştirmesi¹³⁰

Eğimler, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve bastonlu kişilerin rahat ve güvenli geçişini sağlayacak şekilde olmalıdır. Döşeme seviyesinde 2 cm.'den daha fazla bir kot farkı varsa rampa düşünülmelidir. Rampa uzunlukları 10 m.'ye kadar olan rampaların en fazla eğimi %8 olmalıdır. 10m.'den daha uzun rampalarda en fazla eğim %6 olmalıdır.¹³¹ Rampaların eğimi, kullanan kişilerin güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. BM standartlarına göre rampa eğimi ölçüleri Şekil 3.12.'eki gibi olmalıdır.

Şekil 3.12. Rampalarda Güvenli Eğim Aralıkları¹³²

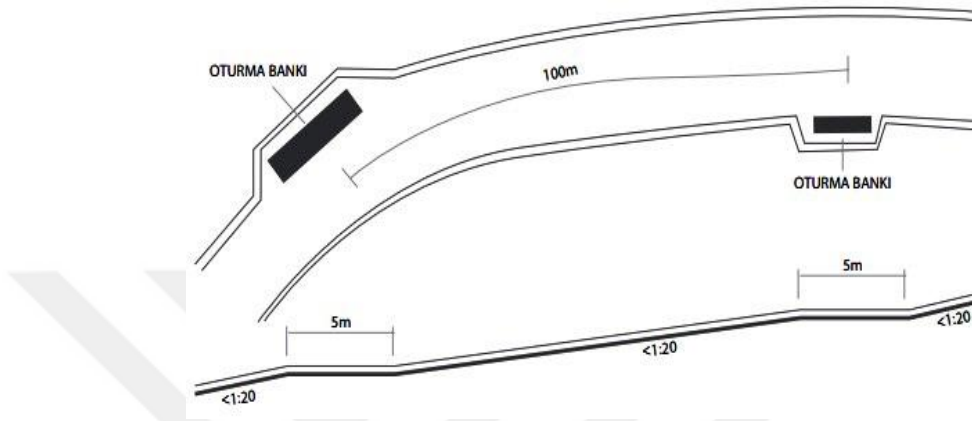
¹²⁹ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

¹³⁰ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

¹³¹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

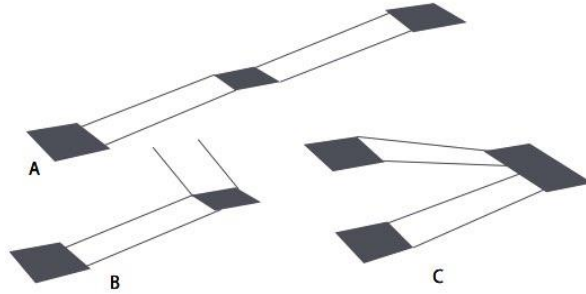
¹³² BM. (2004). Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

Dış mekânlardaki küpeşteler, emniyet bakımından rampa başlangıcından ve bitiminden sonra 45 cm. daha devam etmelidir. 20 cm.'den fazla bir kot farkını geçerken rampanın her iki tarafına da küpeşte yapılmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan engelliler için rampaların korumasız taraflarına en az 5 cm. yüksekliğinde koruma bordürü yapılmalıdır. Yaya yolundaki rampalarda dinlenme alanları ve oturma bankları yapılmalıdır.¹³³ (Şekil 3.13.)

Şekil 3.13. Rampalarda Dinlenme ve Oturma Alanları¹³⁴

Dış mekândaki rampalar açılarına göre düz rampalar, 90° dönüşlü rampalar, 180° dönüşlü rampalar olmak üzere üç grupta toplanır. (Şekil 3.14.)

Şekil 3.14. Rampa Çeşitleri (A-Düz, B-90° Dönüşlü, C-180° Dönüşlü)¹³⁵

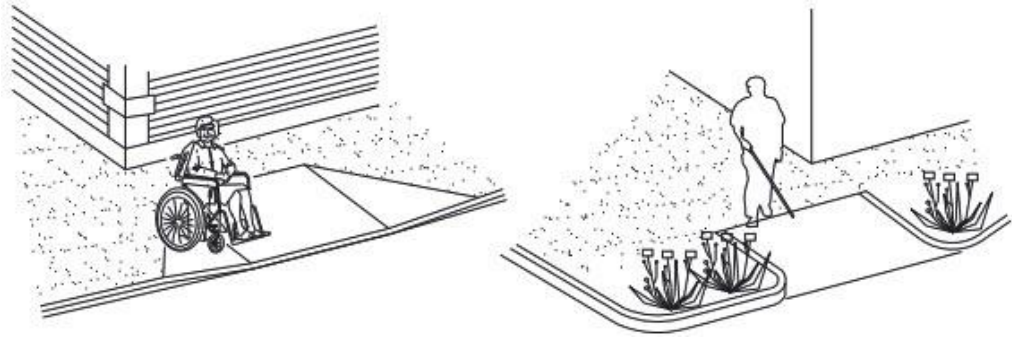
Yaya geçitlerinin olduğu yerlerde, kaldırımlara yapılacak rampa çeşitleri, aşağıdaki şekilde verilen örneklere uygun olmalıdır.¹³⁶

¹³³ TS 12576. (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları*.

¹³⁴ WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

¹³⁵ WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

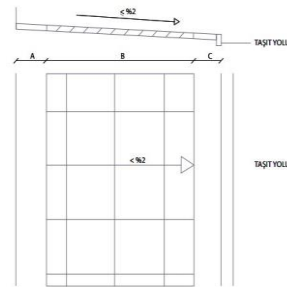
¹³⁶ TS 12576. (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları*.

Şekil 3.15. Yaya Geçitlerinde Rampa Örnekleri¹³⁷

3.1.3.Kaldırım Genişliği

Engelsiz bir yaya kaldırım en az 1,5 m., en ideal 2,0 m. genişliğinde olmalıdır. Kaldırım genişliği, otobüs duraklarında minimum 3,0 m. ve dükkan önlerinde minimum 3,5 m. olmalıdır.¹³⁸ Yaya kaldırımlarının genişliği kullanma yoğunluğu, yol sınıfı ve grubuna göre boyutlandırılmalıdır. (TS 7937'ye uygun olarak) Tüm yayaların serbestçe hareket edebilmeleri için yaya kaldırımında net genişlik en az 1,5 m. olmalıdır. Yaya kaldırımlarında net ölçüye ilâveten mülkiyet yanında en az 25 cm. genişliğinde emniyet şeridi, bordür taşı tarafında ise bordür taşı dâhil 50 cm. genişliğinde emniyet şeridi olmalıdır. Kaldırım genişliğine ve yol gruplarına göre emniyet şeritleri mülkiyet yanında 50 cm.'e, bordür taşı tarafında 1,2 m.'ye kadar çıkabilir.¹³⁹ (Şekil 3.16.)

A: Mülkiyet Yanı Emniyet Şeridi
B: Yaya Kaldırım Genişliği
C: Taşıt Yolu Emniyet Şeridi

Şekil 3.16. Yaya Kaldırımının Minimum Net Genişliği¹⁴⁰

¹³⁷ ADA. (1994). *Standards for Accessible Design*, Department of Justice, Code of Regulations.

¹³⁸ ÖZİDA. (2008). (Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı), *Herkes için Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi: Örnek Uygulama Rehberi*, çev., Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı, yayın no: 48, Ankara.

¹³⁹ TS 12576. (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları*.

¹⁴⁰ WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

Çizelge 3.1. Yaya Yoğunluğu-Kaldırım Genişliği Tablosu (cm)¹⁴¹

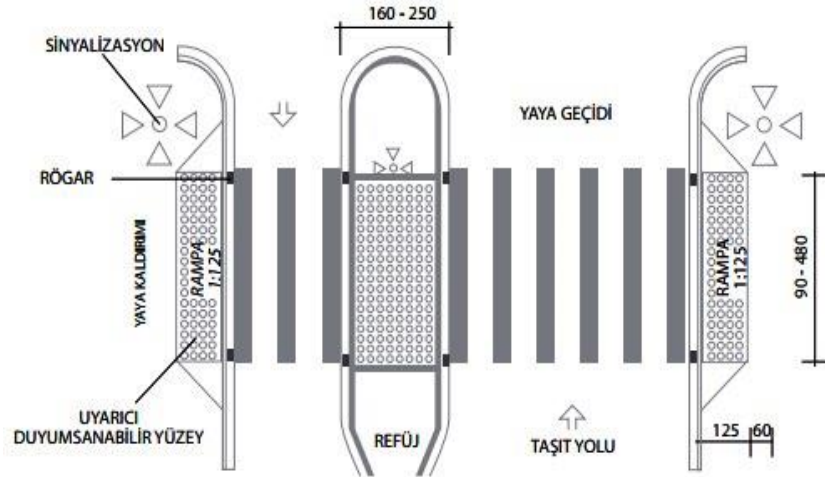
D (yaya/ m ²)	A	B	C
0.3	25	150	50
0.6	25	200	50
1.0	50	250	50
1.5	50	300	120

Yaya kaldırım genişliği, özellikle tekerlekli sandalye kullanıcılarının manevra alanları göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır.

3.1.4.Sinyalizasyon ile Güvenli Yaya Geçitleri

3.1.4.1.Işık Kontrollü (Sinyalize) Hemzemin Yaya Geçidi

Işık kontrollü yaya geçitlerinde trafik işaret lâmbalarında, işitme engelliler için ışıklı ve yaya figürlü, görme engelliler için ise devamlı ses (akustik) uyarı işareti bulunmalıdır.¹⁴²(Şekil 3.17.)

Şekil 3.17. Işık Kontrollü Yaya Geçidi¹⁴³

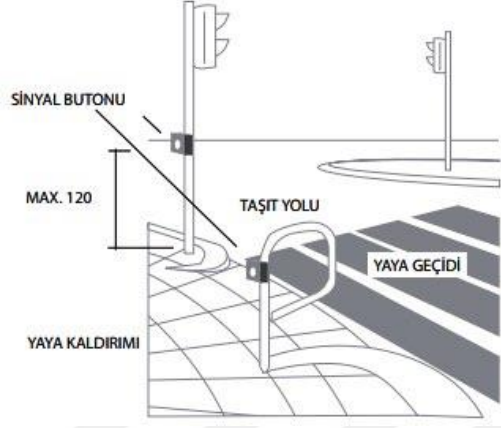
¹⁴¹ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

¹⁴² TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretleme Kuralları.

¹⁴³ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

3.1.4.2. Butonlu Yaya Geçidi (Pelikan Yaya Geçidi)

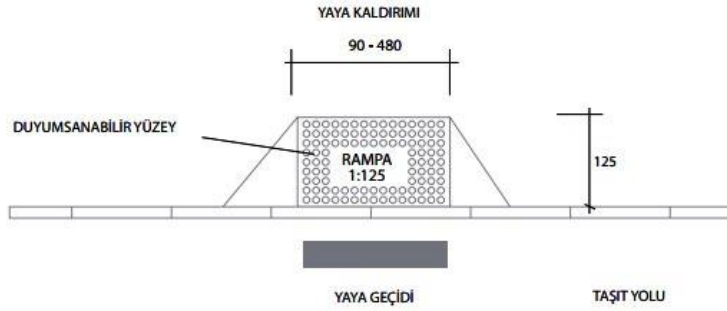
Kavşak ve kavşaklar dışında yapılan pelikan (TS 7768) türü yaya geçitlerinde basmalı (butonlu) ışıklı ve sesli trafik işareti engellilerin kullanabileceği şekilde en fazla 1,2 m. yükseklikte olmalıdır.¹⁴⁴ (Şekil 3.18.)

Şekil 3.18. Pelikan Geçitlerde Buton Yüksekliği¹⁴⁵

3.1.4.3. Yaya Geçitlerinin Eğimi, Yüzeyleri ve Yer Çizgileri

Taşıt yolu ve kavşaklarda yaya geçitleri bordür taşı ile kesilmemelidir ve taşıt yolu seviyesine kadar yaya yolunda her üç yönde %8 eğimli rampa yapılmalıdır.¹⁴⁶ (Şekil 3.19.)

Şekil 3.19. Yaya Geçidinde Kaldırım Rampası¹⁴⁷

Yaya geçitlerinde kullanılan kaplama malzemeleri kaygan olmamalı, tahrip, yangın vb. gibi dış etkilere karşı dayanıklı olmalıdır.¹⁴⁸

¹⁴⁴ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁴⁵ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

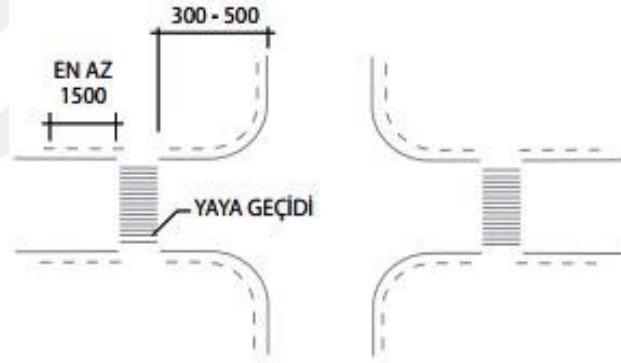
¹⁴⁶ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁴⁷ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Trafik yoğunluğuna bağlı olarak, yayaların taşıt yolundan ve kavşaklardan geçtiği kısımlarda geçit yer çizgileri bulunmalıdır. (TS 7636'ya uygun olarak) Yaya geçitleri yatay ve düşey işaretlerle işaretlenmelidir. Taşıt yoluna çizilen çizgilerin sabit ve kalıcı olmasına özen gösterilmelidir.¹⁴⁹

3.1.4.4.Yaya Geçitlerinde Güvenlik

Yaya geçitlerinde özellikle görme engelliler için geçişin algılanabilirliği ve yönlendiriciliği güvenlik açısından oldukça önemlidir. Yayaların ve engellilerin taşıt yolunda karşıdan karşıya geçmesi istenmeyen yerlerde, kavşak kollarında ve yaya geçitlerinin en az 15 m. sağ ve sol tarafında yapılan metal yaya korkuluğu ile engelliler yönlendirilmelidir. Metal yaya korkuluğu yaya geçitlerinde kullanıldığında, yaya akımının yaya kaldırımındaki dağılımında fark olması halinde, akımın az olduğu tarafa yapılmayabilir. Metal yaya korkuluğu orta refüjlü yollarda sadece yaya geçitlerinin çevresinde ve geçidin her iki tarafında en az 15 m. olarak yapılmalıdır.¹⁵⁰ (Şekil 3.20.)

Şekil 3.20. Yaya Geçitli Kavşakta Metal Yaya Korkuluğu¹⁵¹

Duyumsanabilir yüzeylerle de geçişlerin görme engelliler tarafından algılanabilmesi sağlanmalıdır.¹⁵² (Şekil 3.21.)

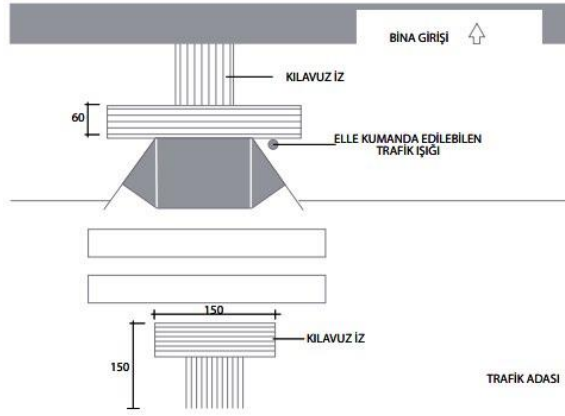
¹⁴⁸ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁴⁹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁵⁰ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁵¹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁵² BM. (2004). Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

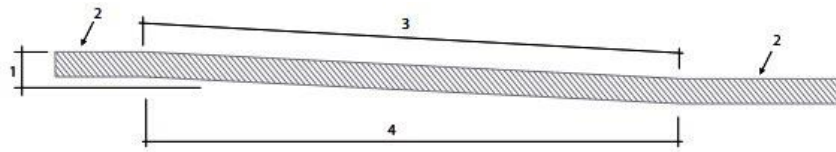

Şekil 3.21. Yaya Geçitlerinde Duyumsanabilir Yüzeyler¹⁵³

3.1.5.Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi

TST 9111'e göre bina girişlerindeki rampalar aşağıdaki özellikleri taşımalıdır:

- Farklı seviyelerdeki yerler birbirine rampalarla bağlanmalıdır.
- Rampa yüzeyleri sert, kaymaz ve düzgün olmalıdır.
- Bina girişlerine yakın rampalar 1/12 (yaklaşık 5°)'den daha dik olmamalıdır. Rampaların uzunluğunun 6m.'den fazla olmaması tavsiye edilir. 1/15 ve 1/12 (yaklaşık 4° ve 5°) arasındaki eğim için rampa uzunluğu en fazla 10m. olmalıdır. Rampalar ve rampaya yakın yerlerin üstü kapalı değilse; suyun yürüme yüzeylerine birikmesini önleyecek şekilde eğim verilmelidir. Rampalarda mümkün olduğunca en düşük eğim kullanılmalıdır. (Şekil 3.22.)

1. Yükseklik	
2. Sahanlık	
3. Rampa yüzeyi	Yatay İzdüşümde
4. Yatay izdüşümü	1:12 ile 1:16 arası eğim - yükseklik en fazla 76cm. (80cm.) – uzunluk en fazla 9m.
	1:16 ile 1:20 arası eğim - yükseklik en fazla 76cm. (80cm.) – uzunluk en fazla 12m.

Şekil 3.22. Ulaşılabilir Güzergahta Rampa¹⁵⁴

¹⁵³ BM. (2004). *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment*, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.

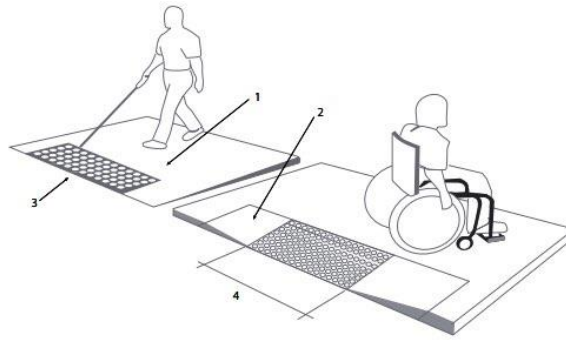
¹⁵⁴ TS 9111 (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

- Tekerlekli sandalye kullanan engelliler için rampaların korunmasız tarafına en az 5 cm. yüksekliğinde koruma bordürü döşenmelidir. (Şekil 3.23.)

Şekil 3.23. Rampalarda Kenar Bordürü¹⁵⁵

- Rampaların başında ve sonunda sahanlıklar bulunmalıdır.
- Eğimi 1/20 ve 1/12 arasında (yaklaşık 3° ve 5°) olan her rampada genişliği en az 1 m.x1,2 m. olan bir sahanlık bulunmalıdır.
- Rampa sahanlıkta yön değiştiriyorsa, sahanlık en az 1,525 m.x1,525 m. olmalıdır. Görme engelliler için sahanlıklar rampa ile zıt renkli olabilir.
- Bordür rampaları ise en az 90 cm. genişliğinde, eğimi en fazla %8 olmalıdır. Bu rampalar TS 12576'ya uygun olup, Şekil 3.24. ve 3.25.'e uygun olarak düzenlenmelidir. Şekil 3.25.'deki tek yöne eğimli rampa, sadece şekildeki gibi bitkilendirilmiş kaldırımlarda kullanılabilir.

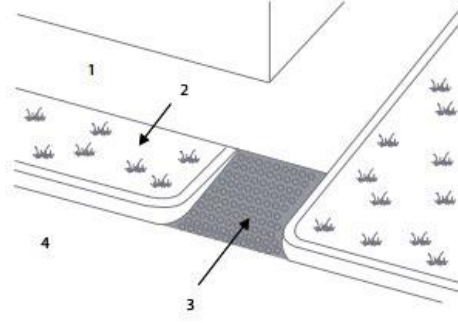

1. Eğimli yaya yolu
2. Rampalı yaya yolu
3. Yürüyüş güzergahı üzerindeki kaldırım rampası hissedilebilir yüzeyi
4. En az 90cm.

Şekil 3.24. Bordür Rampaları¹⁵⁶

¹⁵⁵ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁵⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

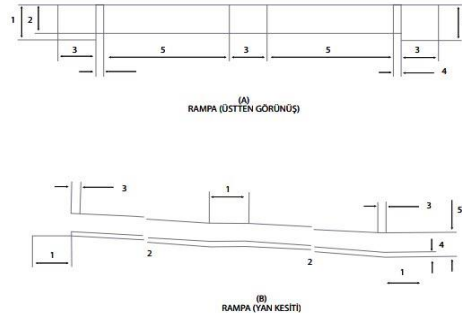
Şekil 3.25. Yürüyüş Güzergahına Göre Tek Yöne Eğimli Rampa¹⁵⁷

3.1.5.1. Yaya Yolu Güzergahında Bulunan Rampalar

Yaya yolu üzerindeki seviye farklarının giderilmesi için rampa yapılmalıdır. Seviye farkının 1,3 cm.'den fazla olması durumunda rampa yapılması gereklidir.

Rampalar düz, sert, sabit ve kaymayı önleyici yüzeye sahip olmalı, üzerinde drenaj ızgarası bulunmamalıdır. Rampa yüzey uzunluğu 9 m.'den fazla olmamalıdır. Yaya yolu güzergâhında bulunan rampaların eğimi en fazla %5 olmalıdır. Rampa yatay uzunluğu 2 m.'den fazla ise veya rampa yüksekliği 15 cm.'den fazla ise rampanın her iki tarafında korkuluk bulunmalıdır.

Rampalara ilişkin ölçü ve ölçütler Şekil 3.26., 3.27., ve 3.28.'e uygun olmalıdır.

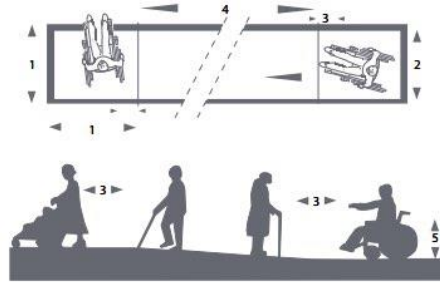

(a)	(b)
1. En az 1,5m. 2. En az 1,2m. 3. En az 1,5m. 4. En az 30cm. 5. En fazla 9m.	1. 1,5m. 2. En fazla %5 eğim 3. En az 30cm. 4. En az 5cm. (koruma bordürü) 5. 90cm.

Şekil 3.26. Yaya Yolu Güzergahındaki Rampa¹⁵⁸

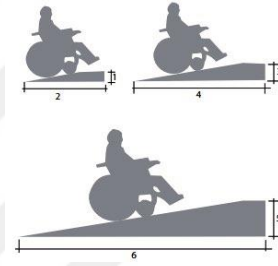
¹⁵⁷ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁵⁸ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. 1,5m.
2. 1,2m.
3. 30cm.
4. En fazla 9m.
5. 90cm.

Şekil 3.27. Yaya Yolu Güzergahındaki Rampa¹⁵⁹

Şekil 3.28. Yaya Yolu Güzergahındaki Rampa¹⁶⁰

3.1.5.2. Giriş Rampaları

Bina giriş rampalarının eğimi aşağıdaki tabloda verilen şekilde olmalıdır:

Çizelge 3.2. Bina Giriş Rampalarının Eğimleri¹⁶¹

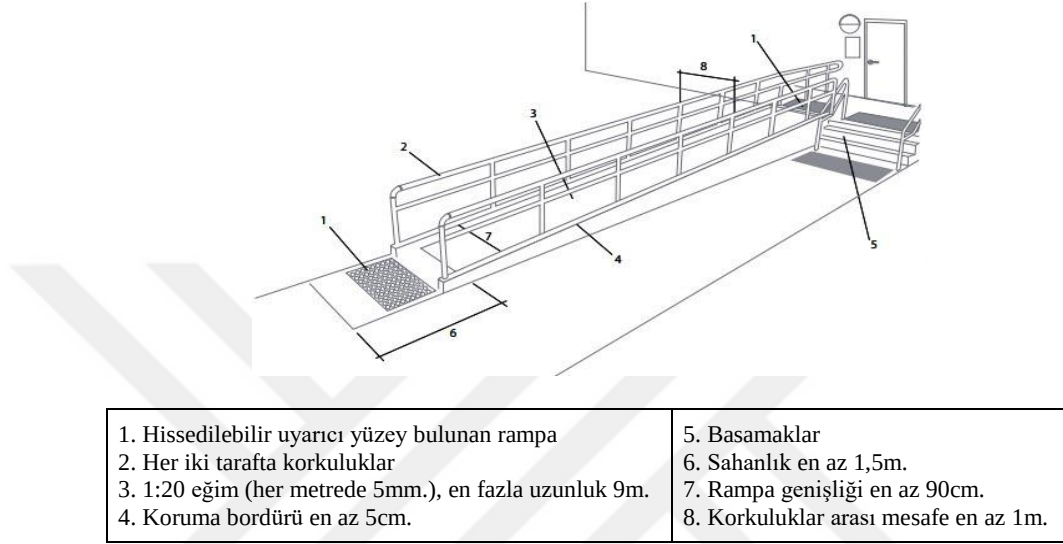
En fazla yükseklik	En fazla eğim
15cm. ve daha az	1:12 yani %8
16cm. – 50cm. arası	1:14 yani %7
51cm. – 100cm. arası	1:16 yani %6
100cm. üzeri	1:20 yani %5

¹⁵⁹ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

¹⁶⁰ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

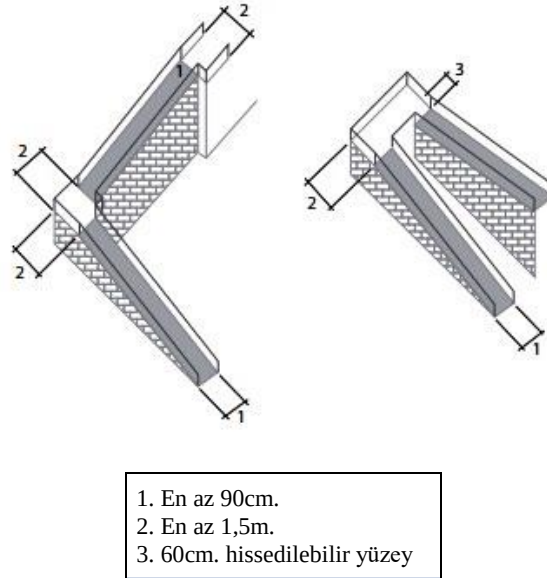
¹⁶¹ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

Bina giriş rampalarının net genişliği en az 90 cm., tercihen 1m. olmalıdır. Kamu kullanımına açık olan binalarda bu net genişlik en az 1 m. olmalıdır. (Şekil 3.29) Rampa yatay uzunluğu 2 m.'den fazla ise veya rampa yüksekliği 15 cm.'den fazla ise rampanın her iki tarafında korkuluk bulunmalıdır. Rampalar düz, sert, sabit ve kaymayı önleyici yüzeye sahip olmalı, üzerinde drenaj ızgarası bulunmamalıdır. Rampa başlangıcında ve sonunda uygun hissedilebilir yüzeyler bulunmalıdır.

Şekil 3.29. Bina Giriş Rampası¹⁶²

Dönüşün olduğu rampalarda aşağıdaki şekilde verilen ölçüler dikkate alınmalıdır.

Şekil 3.30. 90° ve U Dönüşlü Bina Giriş Rampası Örnekleri¹⁶³

¹⁶² WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.*

3.1.6.Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım

Ulaşılabilir güzergahlar, net genişliği, yüzey dokusu, yürüyüş güzergahına paralel veya dik; eğimi ve düzey değişiklikleri bakımından hareket sorunu bulunan bireylerin kullanabilmesine kolaylık sağlayan yürüme alanlarıdır. Ulaşılabilir güzergahlar, otopark alanlarından, yolcu indirme-bindirme alanlarından, toplu taşıma duraklarından, sokaklar veya kaldırımlardan ulaşılabilir bina girişlerine bağlanmalıdır.

- Yerleşke sınırları içerisinde, toplu taşıma durağından, ulaşılabilir otopark alanından, ulaşılabilir yolcu indirme-bindirme alanından, sokaklar veya kaldırımlardan, ulaşılabilir bina girişine kadar en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmalıdır.
- En az bir ulaşılabilir güzergah aynı yerleşkedeki ulaşılabilir binaları, ulaşılabilir donatıları, ulaşılabilir öğeleri ve ulaşılabilir mekanları birbirine bağlamalıdır.
- En az bir ulaşılabilir güzergah, ulaşılabilir bina veya tesis girişleri ile tüm ulaşılabilir mekanları, öğeleri, bina ve kullanım içindeki tüm ulaşılabilir konut birimlerini birbirine bağlamalıdır.
- Ulaşılabilir bir güzergah, ulaşılabilir konut birimine hizmet eden dış/iç mekanlar ve donatılar ile her bir ulaşılabilir konut birimini bağlamalıdır.
- Ulaşılabilir güzergahların mümkün olduğunca ortak güzergahlar ile çakışması gerekmektedir. Erişim için gerekli bir alternatif güzergah bulunduğunda, genel/ortak güzergahtan yolculuk mesafesi farkı en düşük düzeyde tutulmalıdır. Karışıklık veya geri dönüşü en aza indirmek için yol boyunca işaretlerin konması gereklidir.

3.2.Erişilebilirlik

Erişilebilirlik, farklı gereksinimlere sahip olan bireylerin evlerinden çıkıp başkalarına ihtiyaç duymadan kamunun hizmet verdiği çeşitli binalara ve kamu kullanımına açık tüm alanlara ulaşabilmeleri ve bu alanları kullanabilmeleri anlamına gelmektedir.¹⁶⁴

¹⁶³ WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

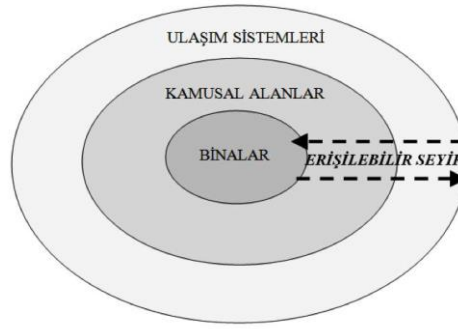
¹⁶⁴ Demirkan, H. (2015). *Mekanlarda erişilebilirlik, kullanılabilirlik ve yaşanabilirlik*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 36, 3.baskı, s. 1.

Erişilebilirlik, fiziksel çevrenin temel bir niteliği olup; bireylerin toplumsal yaşama katılabilmeleri noktasında, fiziksel çevrede tüm mimari tedbirlerin alınmasını gerektirir. Engelli bireylerin gündelik hayatta kendilerine yeterli olmalarının, başka insanlara bağımlı olmadan ve diğer kentlilerle eşit ve birlikte ilerleyebilmelerinin temel şartı, fiziksel çevrenin erişim sorunlarının giderilmesidir.¹⁶⁵

Erişilebilirlik kavramı, engelli bireyler için önemli olduğu kadar hasta ve yaşlılar için de önemlidir. Engelli bireylerin sosyal hayata katılıp sosyalleşebilmeleri, eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanabilmeleri için diğer bireyler gibi konutlarının dışına çıkıp hayatlarını sürdürebilmeleri gerekmektedir. Erişilebilirlik günümüzde hem iç mekan hem de dış mekan tasarımı açısından önemli bir kavram olup, gün geçtikçe tüm engelli bireyleri kapsayarak daha da önemli bir kavram haline gelmiştir.

*“Engelsiz bir yapıya sahip çevre uygulamasına geçilmesi için ihtiyaçlara hitap eden ve “Erişilebilir Seyir” olarak adlandırılan bir çerçeve geliştirilmiş olup; erişilebilir seyir temel olarak çevre tasarım ve düzenlemesindeki temel bileşendir”.*¹⁶⁶

Ülkemizde engel gruplarına bakıldığında en çok erişim sorunu yaşayan grup bedensel engellilerdir ve dış çevrede olduğu kadar iç mekanda da erişim sıkıntısı çekmektedirler. Bu durumda “erişilebilir seyir” kavramı taşıma araçları yardımıyla kamuya bağlantı kurması açısından önem taşımaktadır.

Şekil 3.31. Erişilebilir Seyir Diyagramı¹⁶⁷

¹⁶⁵ Yücesoy, E., v.d. (2007). Kentli Dostu Fiziksel Çevrenin Erişilebilirliği Kapsamında İstanbul’da Alan Çalışması, Uluslararası Katılımlı II. Kent ve Sağlık Sempozyumu, s.94-95, Bursa, 7-8 Haziran.

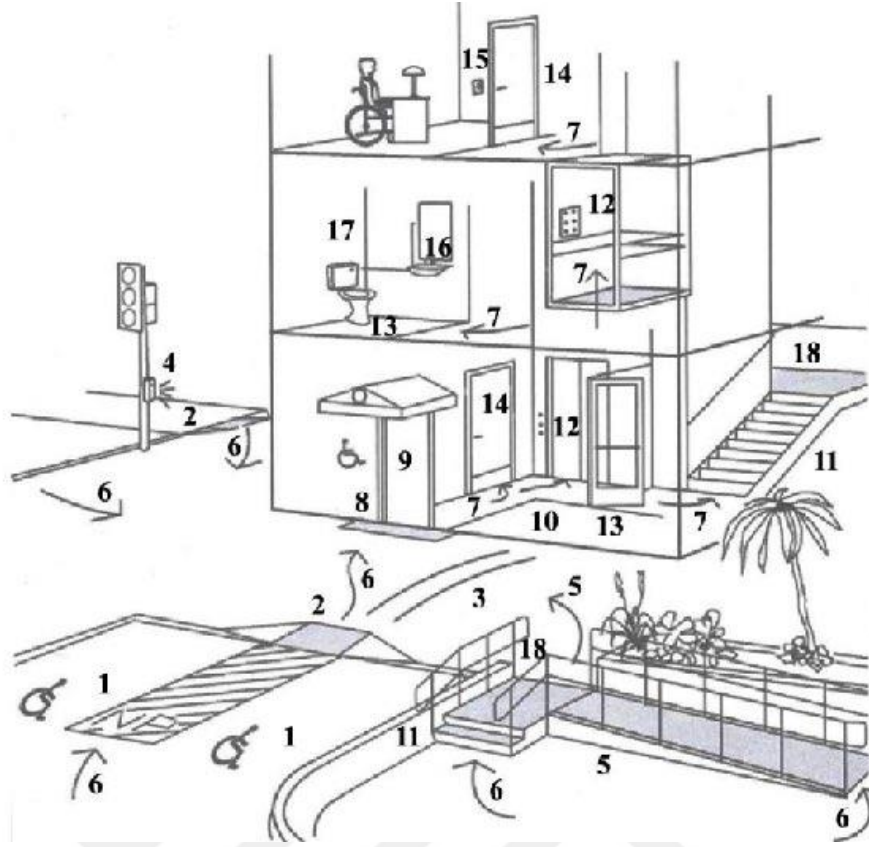
¹⁶⁶ Yeni Zelanda Standartları. (2013). Compliance document for New Zealand building code access routes, The Department of Building and Housing is a Government, PO Box 10-729, Wellington.

¹⁶⁷ Ketboğa, S. (2016). İstanbul İli Örneğinde Otel İşletmelerinin AB Erişilebilirlik Standartlarına Uygunluğunun Karşılaştırmalı Analizi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 41.

Erişilebilir seyir diyagramında görüldüğü gibi bileşenler arasındaki geçişlerde sınırlar ortaya çıkmıştır ve buna bağlı olarak taşıma araçlarının bağlantı noktaları ve kamusal alanların bağlantı noktaları, erişilebilir seyrin sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Erişilebilirlik kavramıyla doğrudan bağlantısı olan erişilebilir seyir kavramı, tüm bu unsurların tasarımı ve ortaya konmasında ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik esaslarını göz önünde bulundurmayı gerektirir. Bu üç temel unsur arasındaki fark doğru bir biçimde ayırt edilmelidir.

Engelli ve sağlıklı tüm bireylerin, park alanları, bahçeler, kaldırımlar gibi dış çevreye ait unsurlar yardımıyla binaya varabilmesi ulaşılabilirlik kapsamındadır. Sadece engelli bireylerin değil, yaşlı ve çocuk olmak üzere tüm bireylerin bina içerisinde hareket kısıtlılığı yaşamaksızın özgürce ve başka bireylerden yardım almadan dolaşması erişilebilirlik kapsamındadır. Tüm bireylerin binadan ve bina hizmetlerinden dışarıdan bir yardım almaksızın faydalanması kullanılabilirlik kapsamındadır.

ULAŞILABİLİRLİK	ERİŞİLEBİLİRLİK	KULLANILABİLİRLİK
1. Park Alanları 2. Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi 3. Kaldırım Genişliği 4. Sinyalizasyon ile Güvenli Yaya Geçitleri 5. Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi 6. Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım	7. Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Noktaları 8. Girişlerdeki Seviyeler 9. Giriş Kapısı, Genişliği ve Düzeni 10. Koridorların Genişliği 11. Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri 12. Asansör Boyutları ve Kontrolleri 13. Kapıların ve Pencere Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri	14. Kullanılabilir Kapı Kolları 15. Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri 16. Kullanılabilir Lavabolar 17. Tuvalet ve Banyolar 18. Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları

Şekil 3.32. Ulaşılabilirlik-Erişilebilirlik-Kullanılabilirlik Farkı¹⁶⁸

Yukarıdaki şekilde ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik öğelerinin birbirinden farkı ve kapsadığı unsurlar açık bir şekilde ortaya konmuştur.

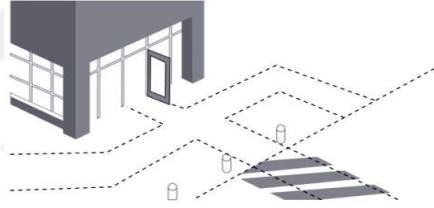
Bu bağlamda yukarıdaki şekil bize;

¹⁶⁸ **Ketboğa, S.** (2016). *İstanbul İli Örneğinde Otel İşletmelerinin AB Erişilebilirlik Standartlarına Uygunluğunun Karşılaştırmalı Analizi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 41.

engelliler için park alanı, kaldırım rampası, genişliği, sinyalizasyon sistemleri, rampa eğimi, binaya engelsiz erişim gibi kavramların **ulaşılabilirlik** başlığı altında olduğunu, binanın kullanılabilir alanlara erişim rotaları, giriş seviyesi ve eşikler, kapı ve koridor genişlikleri, asansör boyutları, kapıların yerleri gibi kavramların **erişilebilirlik** başlığı altında olduğunu, kapı kolları, kontrol anahtarlarının ebat ve şekilleri, lavabolar, tuvalet yükseklikleri, tutunma barları gibi kavramların ise **kullanılabilirlik** başlığı altında olduğunu göstermektedir.

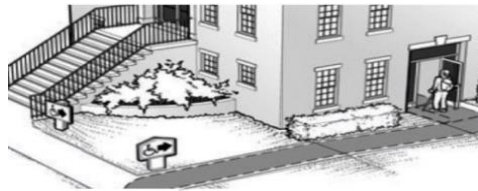
3.2.1. Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları

Binaların girişlerinden en az bir tanesine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmalıdır. Ulaşılabilir tüm güzergâh noktaları en az 90 cm. eninde olmalı, rampaların eğimi 1:12 (%8)'den fazla olmamalıdır. 15 cm.'den daha yükseğe çıkan rampaların her iki yanında korkuluk bulunmalıdır. Korkulukların yükseklikleri rampa yüzeyinden itibaren 90 cm.'dir. Rampaların kenarlarında kenar korumaları en az 5 cm. yükseklikte olmalıdır.¹⁶⁹ (Şekil 3.33.)

Şekil 3.33. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri¹⁷⁰

Alternatif ulaşılabilir girişlerin kullanılması durumu için, bu girişlerin tabelalar ile ulaşılabilir güzergâh üzerinde işaretlenerek yönlendirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca bu ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı bulunmalı ve kapı ulaşılabilirlik düzenlemelerine uygun olmalıdır.¹⁷¹ (Şekil 3.34.)

Şekil 3.34. Ulaşılabilir Giriş Alternatifleri¹⁷²

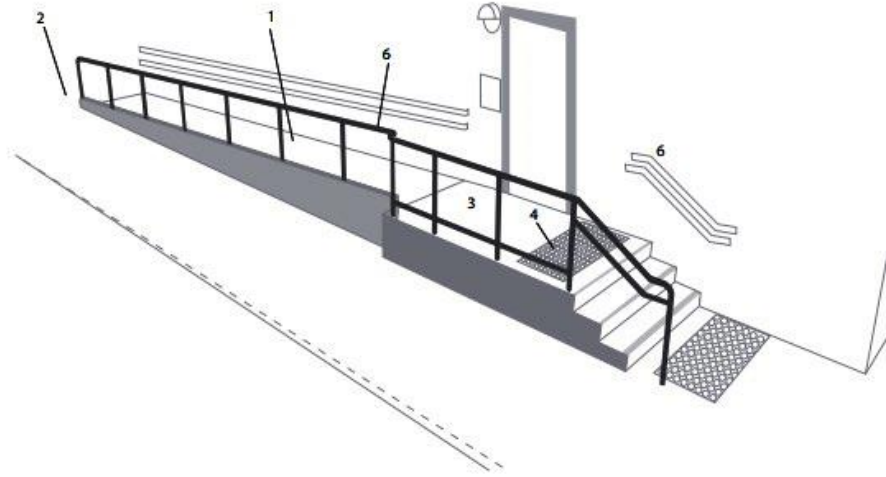
¹⁶⁹ ADA. (1994). *Standards for Accessible Design*, Department of Justice, Code of Regulations.

¹⁷⁰ WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

¹⁷¹ ADA. (1994). *Standards for Accessible Design*, Department of Justice, Code of Regulations.

¹⁷² URL-7 <https://www.ada.gov/business/%20accessiblemtg.htm> erişim tarihi 26.09.2017

TS 9111'e göre ulaşılabilir giriş için aşağıda verilen ölçülere uyulmalıdır.

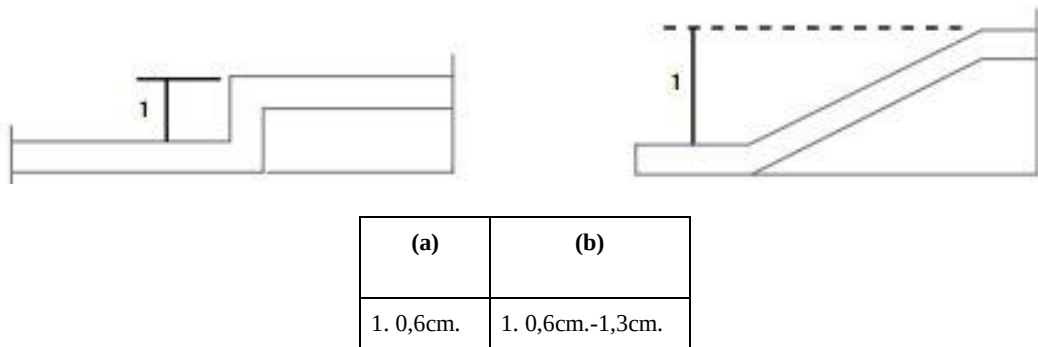

1. Rampa Yüzeyi 2. Sahanlık 3. Kapı Önünde Sahanlık (En az 1,5m.x1,5m.) 4. Merdiven Başında ve Sonunda Hissedilebilir Uyarıcı Yüzey (60cm.)	5. İşaretlenmiş Tamamlayıcı Merdiven 6. Rampa ve Merdivenin İki Tarafında Korkuluk 7. Koruma Bordürü (En az 5cm.)
--	---

Şekil 3.35. Bina Girişi¹⁷³

3.2.2.Girişlerdeki Seviyeler

0.6 cm.'ye kadar olan seviye farklılıkları için özel bir kenar düzenlemesi gerekmemektedir. 0.6 cm.-1,3 cm. arasındaki seviye farklılıkları 1:2'den daha fazla olmayan bir eğimle düzenlenebilir. 1,3 cm.'den daha fazla olan seviye farklılıkları için uygun biçimde rampa yapılmalıdır. (Şekil 3.36)

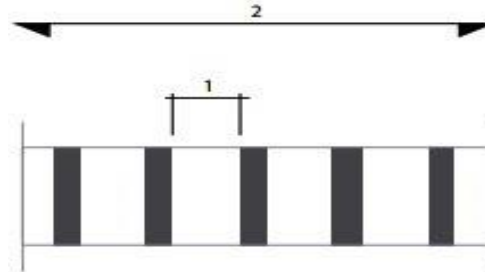

Şekil 3.36. 90° ve U Dönüştü Bina Giriş Rampası Örnekleri¹⁷⁴

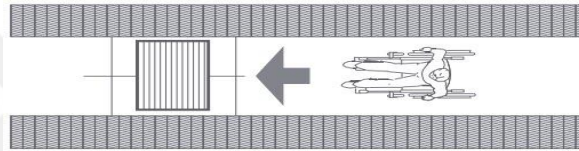
¹⁷³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁷⁴ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Zemin veya döşeme yüzeyinde halı veya halı türü bir kaplama kullanılıyorsa, bunlar güvenli biçimde yere sabitlenmelidir. Halı tüylerinin yüksekliği 1,3 cm.'yi geçmemelidir. Yürüme güzergahı üzerinde ızgaralar varsa bunların bir doğrultudaki aralıkları 1,3 cm.'yi aşmamalıdır. Izgaralar uzun kenarı ana geçiş yönüne dik doğrultuda olacak biçimde yerleştirilmelidir. (Şekil 3.37 ve 3.38.)

Şekil 3.37. Izgara Aralıkları¹⁷⁵

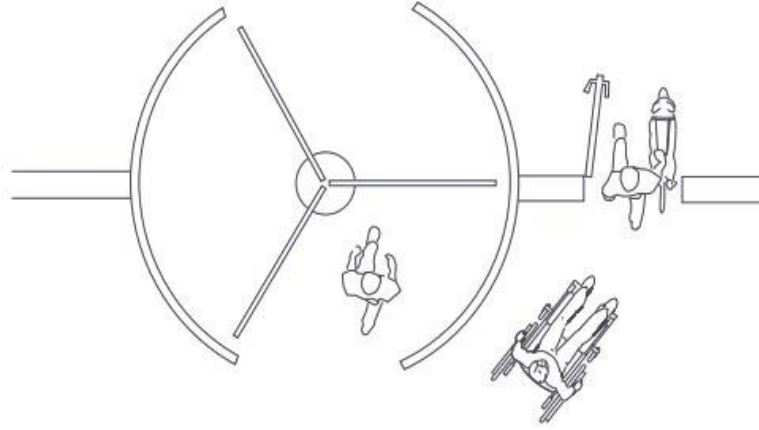
Şekil 3.38. Geçiş Yönü Üzerinde Izgaranın Konumu¹⁷⁶

3.2.3. Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni

Giriş kapısı, duvarla aynı hizada bir düzlem oluşturmamalıdır. Giriş kapısında sensörlü aydınlatma tercih edilmelidir. Ana giriş kapısının genişliği, çift kanatlı kapılarda, kanatlardan birinin genişliği en az 1m. olmak üzere toplam 1,5 m.'den daha az olmamalıdır. Giriş kapılarında eşik yapılmamalıdır. Ancak eşik yapma zorunlu ise yüksekliği en fazla 1,3 cm. olmalı ve engellilerin hareketini engellemeyecek şekilde önlemler alınmalıdır. Dış ve iç giriş kapısına konan diyafon ve kapı zilleri ulaşılabilir ve olumsuz hava şartlarından etkilenmeyecek şekilde olmalıdır. Diyafon ve kapı zili panosu 90 cm.-1,4 m. arasındaki yükseklikte yerleştirilmelidir. Diyafon ve zil, rüzgarlık bulunan binalarda rüzgarlığa yerleştirilmelidir. Dış kapılar (menteşeli, normal) zorlanmadan açılacak nitelikte yapılmalı, açmak için uygulanacak kuvvet en fazla 37,8 N. olmalıdır. Döner kapılardan kaçınılmalıdır. Döner kapı varsa, mutlaka menteşeli veya fotoselli bir kapı daha bulunmalıdır. (Şekil 3.39.)

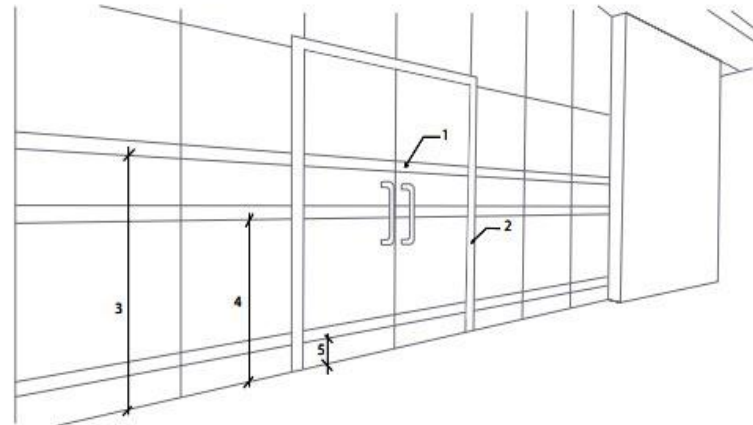
¹⁷⁵ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁷⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Şekil 3.39. Döner Kapı Yanında Kanatlı Kapı Örneği¹⁷⁷

Az gören engellilerin kapıya çarpmalarını önlemek için kapı uygun şekilde işaretlenmelidir. Kapıda büyük cam yüzeyler varsa, kırılıp kazalara yol açmaması açısından Şekil 3.40. ve 3.41.'e uygun gerekli işaretleme önlemleri alınmalıdır.

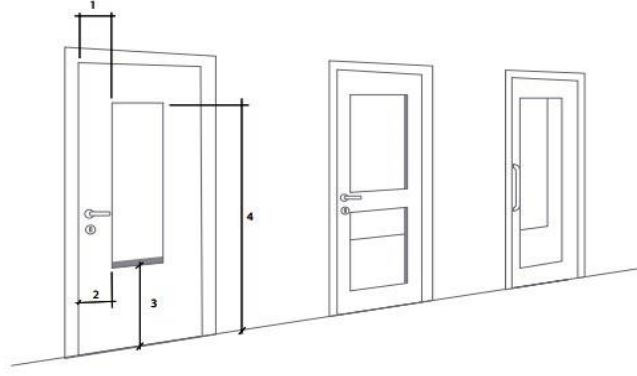

1. 7,5cm. görsel işaretleme, iki farklı renk kullanılabilir
2. Kapı çerçevesinde en az 5cm. genişliğinde görsel işaretleme
3. İşaretleme yüksekliği 1.düzy 1,3m.-1,4m.
4. İşaretleme yüksekliği 2.düzy 90cm.-1m.
5. İşaretleme yüksekliği 3.düzy 10cm.-30cm. (tavsiye)

Şekil 3.40. Camlı Giriş Kapısında Gerekli İşaretleme Önlemleri¹⁷⁸

¹⁷⁷ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁷⁸ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

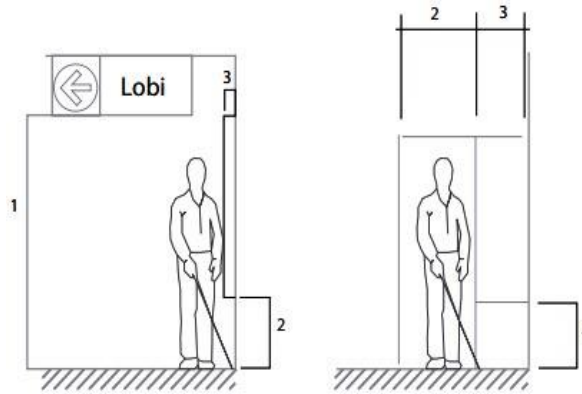

1. En fazla 20cm.
2. En az 15cm.
3. En fazla 60cm.
4. En az 1,6m

Şekil 3.41. Cam Panelli Giriş Kapısında Gerekli İşaretleme Önlemleri¹⁷⁹

3.2.4.Koridorların Genişliği

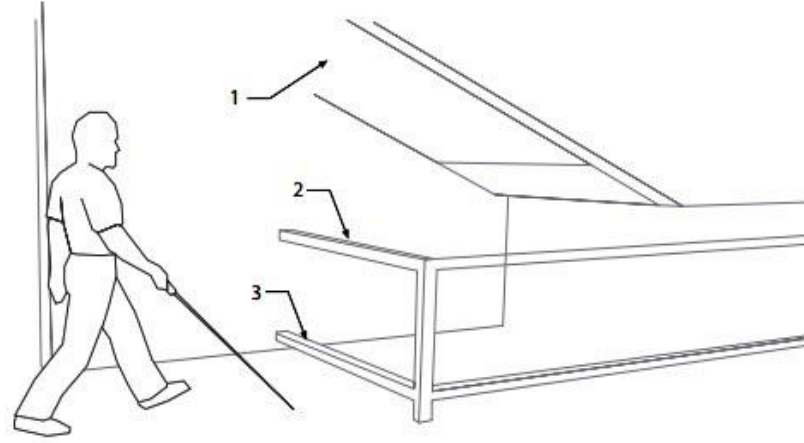
Bina içindeki koridorların engelsiz net açıklığı en az 90 cm., yerden net yüksekliği ise en az 2,2 m. olmalıdır. Bu alan içinde yatay veya düşey bir engel bulunmamalıdır. (Şekil 3.42.) Bu yükseklik aynı şekilde hol üzerinde bulunan merdiven altları için de sağlanmalıdır. (Şekil 3.43.)

(a)	(b)
1. 2,2m. 2. 68,5cm.'den yüksek 3. En fazla 10cm.	1. En fazla 68,5cm. 2. Net genişlik 3. 10cm.'den büyük herhangi bir ölçü

Şekil 3.42. Koridorlarda Baş Üstü Boşluğu¹⁸⁰

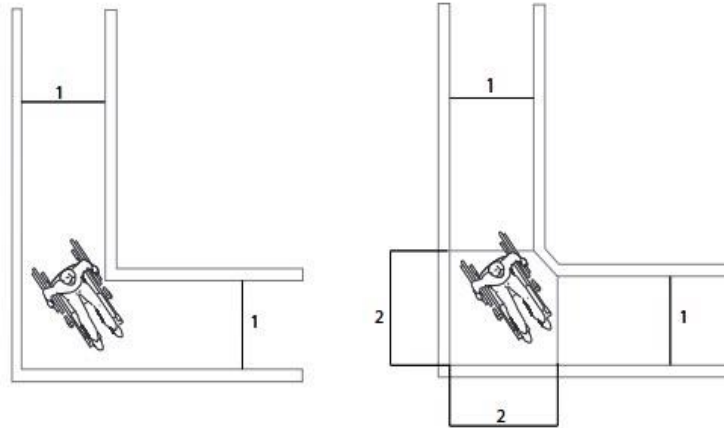
¹⁷⁹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. En az 2,2m. net yükseklik
2. Güvenlik korkuluğu
3. Bastonla hissedilebilir güvenlik korkuluğu |
|--|

Şekil 3.43. Koridorlarda Merdiven Altında Baş Üstü Boşluğu¹⁸¹

Koridor genişliklerine bağlı olarak dönüş (manevra) şekillerinin örnekleri Şekil 3.44., 3.45., 3.46.'da verilmiştir.

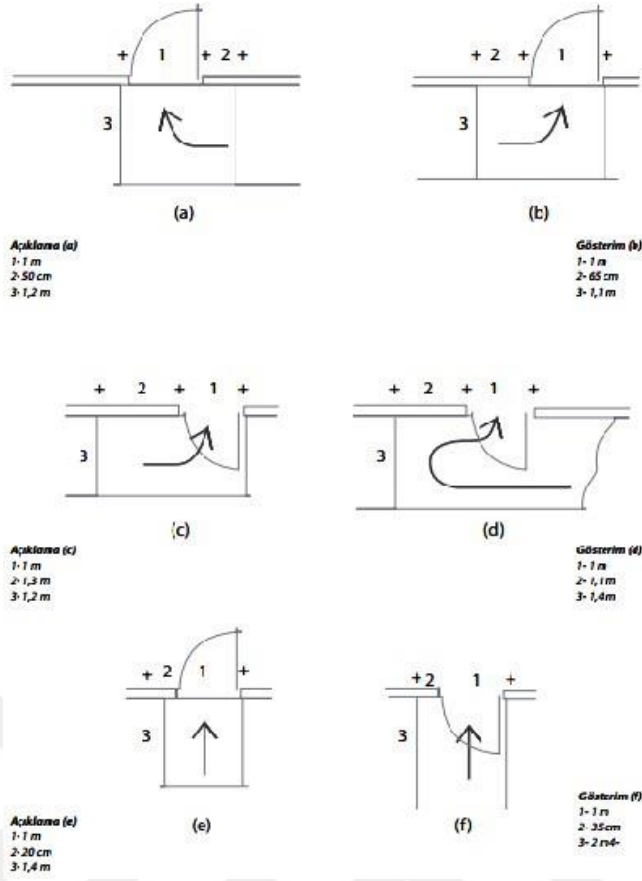
1. En az 1,2m.
2. En az 1,5m. |
|----------------------------------|

Şekil 3.44. 90° Dönüş İçin En Az ve Tavsiye Edilen Koridor Genişlikleri¹⁸²

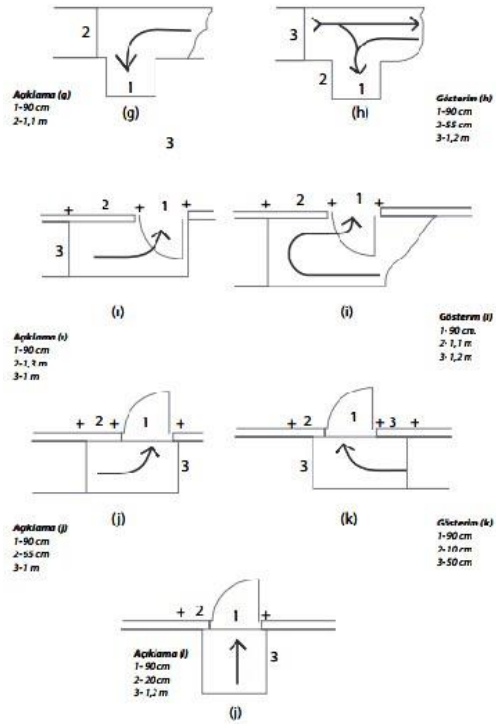
¹⁸⁰ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

¹⁸¹ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

¹⁸² **WDU, Ustad**. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

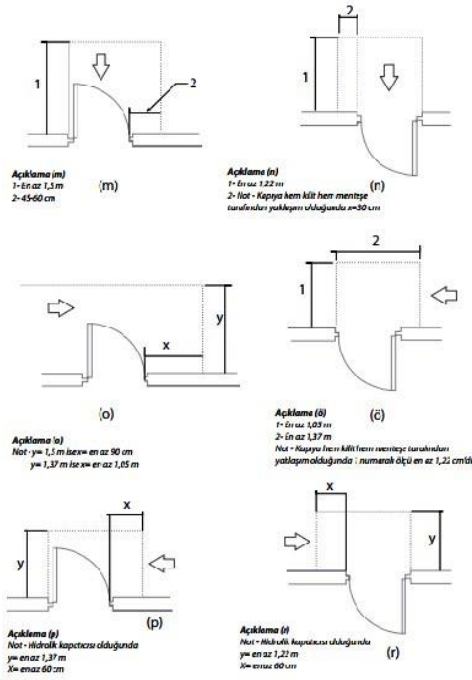

Şekil 3.45. Manevra İçin Koridor Genişlikleri¹⁸³

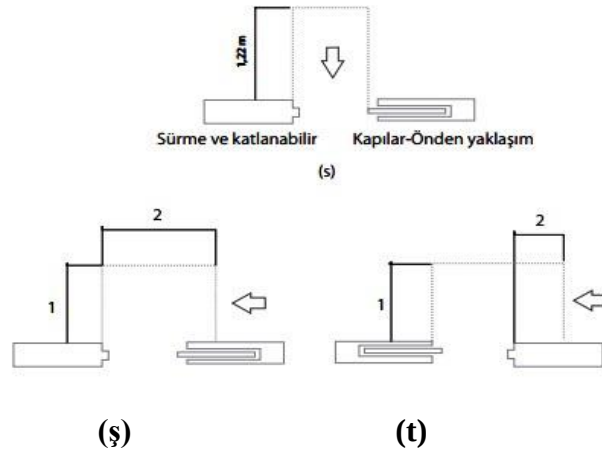

Şekil 3.46. Manevra İçin Koridor Genişlikleri¹⁸⁴

¹⁸³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Şekil 3.47. Manevra İçin Koridor Genişlikleri¹⁸⁵

Sürme ve Katlanabilir Kapılar-Sürme
Tarafından Yaklaşım Olduğunda

Sürme ve Katlanabilir Kapılar-Kilit
Tarafından Yaklaşım Olduğunda

(s)	(t)
1. 1,05m. 2. 1,37m.	1. En az 1,05m. 2. En az 60cm.

Şekil 3.48. Manevra İçin Koridor Genişlikleri¹⁸⁶

¹⁸⁴ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁸⁵ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

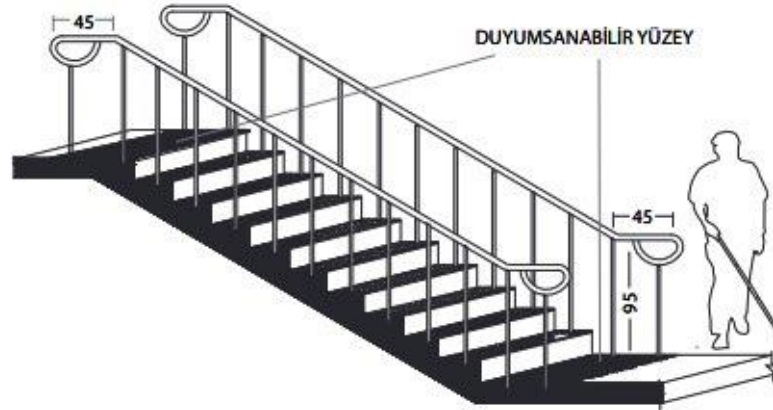
3.2.5.Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri

Merdivenler, engellilerin hareketliliğini engelleyecek nitelikte olduğundan, farklı kotların birbirine rampa ile bağlanması ulaşılabilirliğin sağlanması açısından önemlidir. Ancak zorunlu olarak merdiven yapılması halinde her iki tarafa küpeşte yapılmalıdır.

Maksimum bir rıht yüksekliği 15 cm. olmak üzere 2xrıht yüksekliği + 1xbasamak genişliği=63 cm. formülü kullanılmalı ve TS 9111'e uygun olmalıdır.¹⁸⁷

Merdivenlerin yürüme yüzeylerinde kaymayı önleyen, pürüzlü kaplama kullanılmalıdır. Gerekirse merdivenin üzeri hava etkilerine karşı kapatılmalıdır.¹⁸⁸

Basamak ve rıhtlar ayrı renkte gösterilmelidir. Basamak ucunda 2,5 cm. eninde koruyucu kaymaz bir şerit bulunmalı, koruyucu malzeme, takılıp düşmeyi önleyecek, çıkıntı yapmayacak ve basamak yüzeyi ile düz olacak şekilde monte edilmelidir.¹⁸⁹(Şekil 3.49.)

Şekil 3.49. Merdivende Rıht ve Basamaklar ile Basamak Ucundaki Koruyucu Kaymaz Şerit ve Tırabzanlar¹⁹⁰

DIN 18024'te kaymaz şeritlerin üç basamağa kadar olan merdivenlerde tüm basamaklarda; basamak sayısı üçten fazla olan merdivenlerde ise ilk ve son basamakta olması gerektiği belirtilmektedir.¹⁹¹

¹⁸⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

¹⁸⁷ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

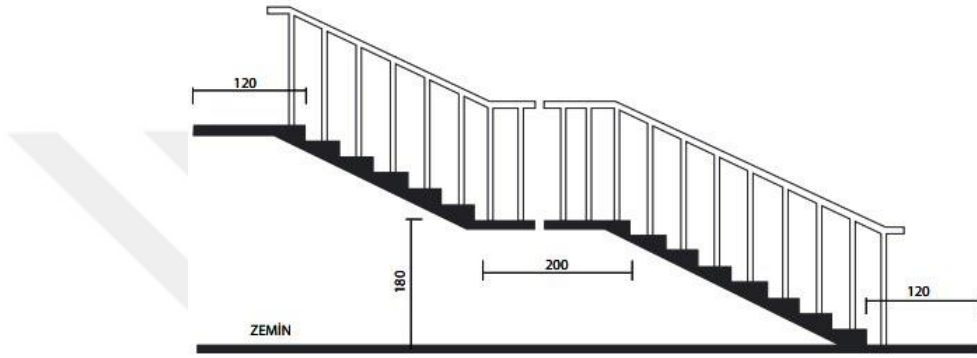
¹⁸⁸ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁸⁹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁹⁰ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Aynı yönde devam eden merdivenli yollarda; arazinin topografik yapısına bağlı olarak yükseklik farkı 1,8 m.'nin üstünde ise merdivenler arasında 2 m.'lik sahanlık olmalıdır. Merdivenlerin başlangıcında ve sonunda görme engelliler için 1,2 m. uzunluğunda düz ve farklı dokuda kaplama malzemesi ile döşenmiş sahanlık olmalıdır.¹⁹²

Merdiven, sahanlıkta yön değiştiriyorsa sahanlık alanı en az 1,8 m.x1,8 m. olmalıdır. Merdivenlerde temiz genişlik küpeşteden küpeşteye en az 1,8 m. olmalıdır. Merdiven yanlarında su tahliye olukları yapılmalıdır.¹⁹³

Şekil 3.50. Aynı Yönde Devam Eden Merdivende Sahanlık Ölçüsü¹⁹⁴

Merdivenlerin iki yanındaki küpeşter ve merdivenlerin başlangıç ve bitimindeki duyumsanabilir yüzeyler tüm kullanıcıların güvenliği açısından önem taşımaktadır. Ayrıca küpeşterlerde doku farklılaşması ile merdivenlerin başlangıç ve bitiminin hissedilmesi sağlanmalıdır.¹⁹⁵

Görme engelli kişilerin merdivenleri bulabilmeleri ve algılayabilmeleri için duyumsanabilir (hissedilebilir) yüzeylerden faydalanılmalıdır. Duyumsanabilir yüzey, ilk basamaktan hemen önce başlamalı, merdiven bitiminde ise merdiven genişliği kadar boşluktan sonra yer almalıdır. (Şekil 3.51.) Duyumsanabilir yüzey en az 60 cm. genişliğinde ve renk ve doku bakımından farklı ve algılanabilir olmalıdır.¹⁹⁶

¹⁹¹ **DIN 18024-01.** (1998). *Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie.*

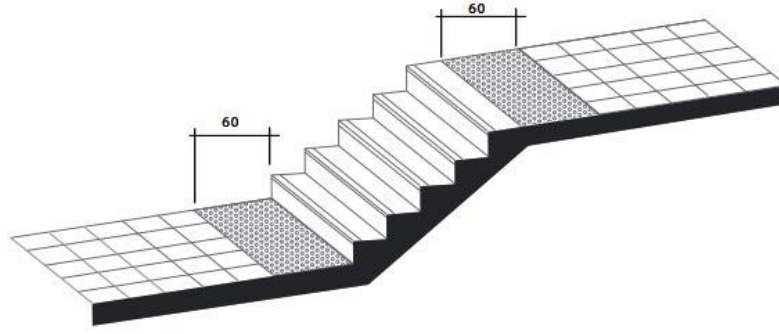
¹⁹² **TS 12576.** (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.*

¹⁹³ **TS 12576.** (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.*

¹⁹⁴ **WDU, Ustad.** *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.*

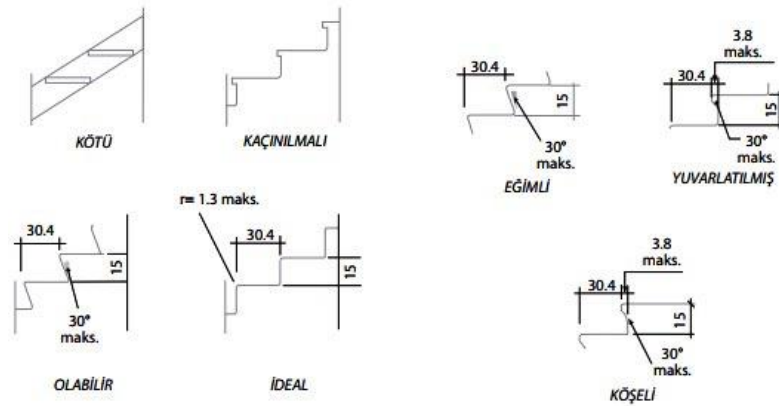
¹⁹⁵ **DIN 18024-01.** (1998). *Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie.*

¹⁹⁶ **DIN 18024-01.** (1998). *Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie.*

Şekil 3.51. Merdivenlerde Duyumsanabilir (hissedilebilir) Yüzeyler¹⁹⁷

İç mekandaki merdivenlerle ilgili düzenlemelerden farklı olarak dış mekan merdivenin; küpeşte ve korkuluklarının merdivenlerin son basamağından sonra en az 45 cm. daha devam etmesi gerekmektedir. Dış mekanda; küpeşte ve korkuluklar merdiven yüzeyinden 80 cm.-90 cm. yükseklikte olmalıdır. Dış mekan merdivenlerinde iki tarafa korkuluk düzenlemesi yapılmalı ve her bir korkuluk ve küpeşte arası en fazla 1,8 m. olarak düzenlenmelidir. Su tahliye olukları merdivenlerin yanlarında bulunmalıdır. Merdiven başlangıcı ve sonlarında 1,2 m. uzunluğunda duyumsanabilir yüzey kaplaması ile merdiven işaretlenmelidir.¹⁹⁸ (Şekil 3.52., 3.53., 3.54.) Merdivenlerin bir çıkış kolunun 1,8 m. üzerinde bir yüksekliğe erişmesinden sonra en az 2 m. uzunluğunda bir sahanlıkla tırmanışa ara verilmeli ve sahanlıklarda yön değişimi söz konusu ise 1,8 m.x1,8 m. boyutlarında alan bırakılmalıdır.¹⁹⁹

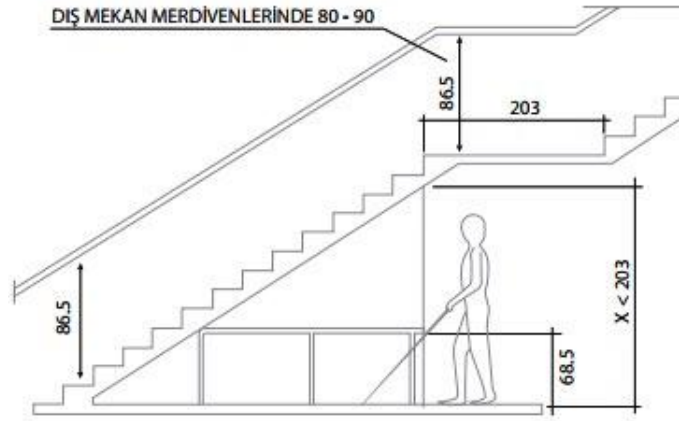
Şekil 3.52. Basamaklar ile İlgili Özellikler²⁰⁰

¹⁹⁷ DIN 18024-01. (1998). Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie.

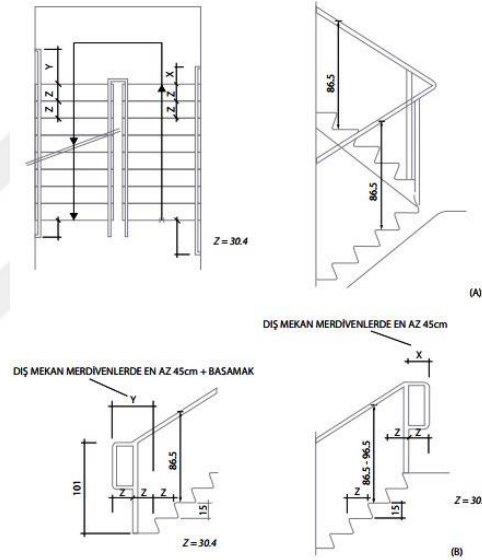
¹⁹⁸ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

¹⁹⁹ TS 12576. (2012). Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

²⁰⁰ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Şekil 3.53. Merdivenler ile İlgili Özellikler²⁰¹

Şekil 3.54. Merdivenler ile İlgili Özellikler²⁰²

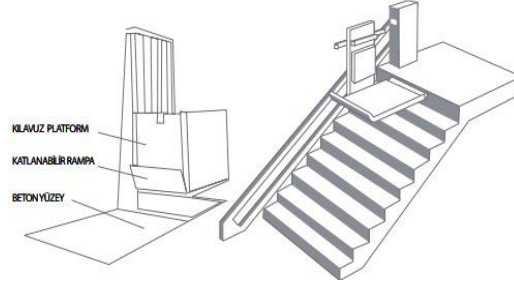
Binalara merdiven ve asansörlerin dışında merdiven basamakları üzerine yerleştirilen merdiven asansörü denilen bir sistem kurulabilir. Merdiven asansörünün aşağı-yukarı doğru hareketi küçük bir elektrikli motor, zincir veya güçlü bir halat yardımıyla sağlanabilir. Kullanımda dikkat edilecek hususlar, yer seçimi, başlangıç ve bitiş noktalarının belirlenmesidir.²⁰³ Merdiven asansörünün kullanılacağı iç ve dış merdiven ve sahanlıklar, ulaşılabilir bir güzergah üzerinde konumlandırılmalı, uygun işaretlemeler ile belirtilmeli ve kişilere yardım almadan hizmet verebilmelidir. Platform yükselticisinin taban alanı 89 cm.x1,525 m.'den küçük olmamalı, açık

²⁰¹ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

²⁰² WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

²⁰³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

kenarlarda korkuluklar bulunmalı, gerektiğinde ve acil durumlarda bina içi karşılıklı bir güvenlikle bağlantılı olmalıdır.²⁰⁴ (Şekil 3.55.)

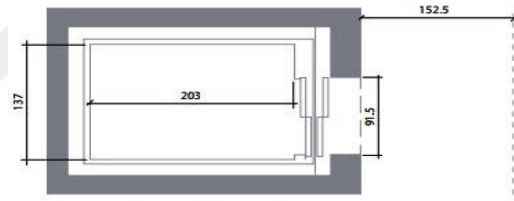

Şekil 3.55. Merdiven Asansörü ve Platform Yükseltici Örneği²⁰⁵

3.2.6. Asansör Boyutları ve Kontrolleri

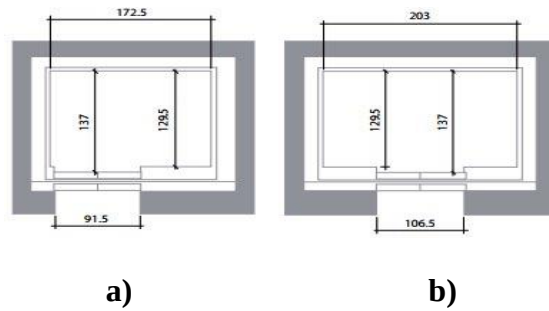
Asansör işlemleri otomatik olmalıdır. Her kabin yük sıfırken 1,3 cm. toleransla kat seviyesinde durabilmelidir.

Asansör kabini önünde, kullanım amacına uygun ve yeterli alan bırakılmalıdır. (örneğin; 8 kişilik asansör önünde en az 1,525 m.x1,525 m.'lik bir alan yeterlidir)

Şekil 3.56. Asansörlere Ait Ölçüler²⁰⁶

Asansör kabini tekerlekli sandalye girişine uygun ölçülerde ve kontrole erişmek için manevra yapabilecek şekilde olmalıdır. (Şekil 3.57.)

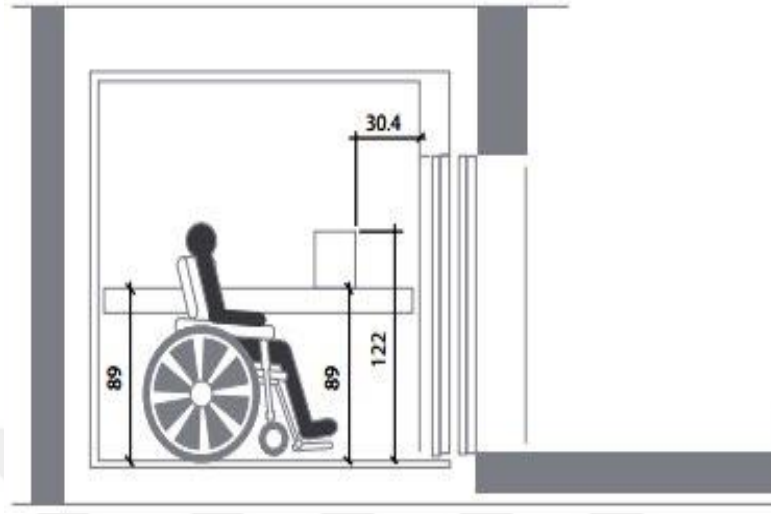
Şekil 3.57. Asansörlere Ait Ölçüler a)²⁰⁷ ve b)²⁰⁸

²⁰⁴ City Of London. (2007). Facility Accessibility Design Standards, Canada.

²⁰⁵ City Of London. (2007). Facility Accessibility Design Standards, Canada.

²⁰⁶ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Kabin içinde, yerden 85 cm.-90 cm. arası yükseklikte tutunma barları olmalıdır. (Şekil 3.58.) Kabin, zemini tutan halılarla kaplı olmamalıdır. Kabin içinde telefon bulundurulması ve açılır-kapanır küçük bir oturma yeri bulunması tavsiye edilir.

Şekil 3.58. Kabin İçi Ölçüler²⁰⁹

Otomatik asansörlerde otomatik açma-kapama cihazı 12,5 cm.-73,5 cm. arası yükseklikte, kapıdan geçen bir engel karşısında harekete geçecek şekilde düzenlenmelidir. (Şekil 3.59.) Bu cihaz en az 20 sn. etkin kalmalıdır.

Şekil 3.59. Asansörler İle İlgili Özellikler²¹⁰

²⁰⁷ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

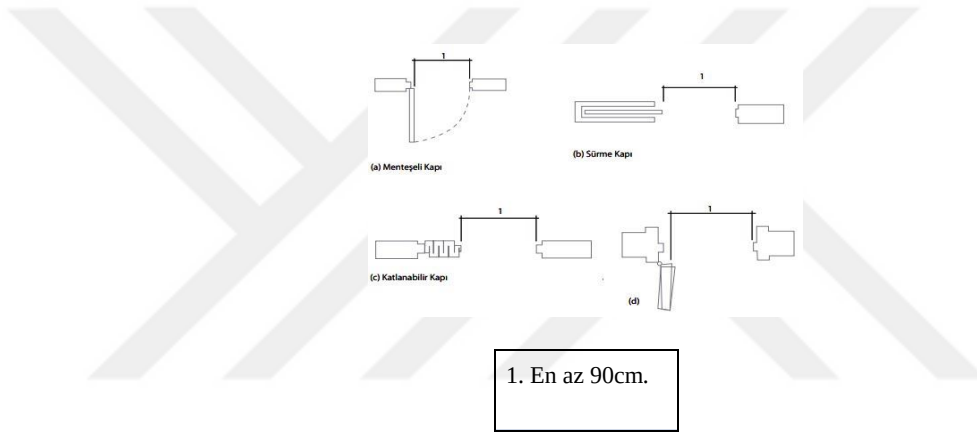
²⁰⁸ ADA. (1994). Standards for Accessible Design, Department of Justice, Code of Regulations.

²⁰⁹ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

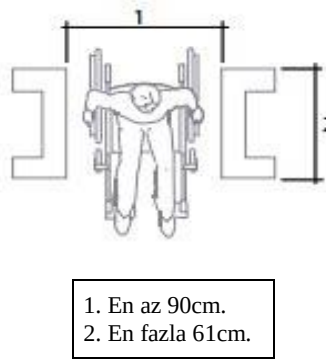
3.2.7.Kapıların ve Pencerelerin Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri

3.2.7.1.Kapılar

Kolay açılabilmesi amacıyla kapılar, koridor eksenine dik olarak açılmalıdır. Görme bozukluğu olan kişilerin kapıları görebilmesi için, kapı ve kasası bitişik duvar ile farklı renkte olmalıdır. Camdan yapılmış veya cam takılmış kapılar, göz seviyesinin biraz altında renkli bir bant veya çerçeve ile işaretlenmelidir. Görme engellilerin odalarını tanımlarında kolaylık olması amacıyla, kapı üzerine yerden yüksekliği kapı kolu hizasında olan kabartma harf veya rakamlar konmalıdır.²¹¹ Kapı 90° açıldığında, kapı net genişliği iç kapılarda 90 cm.'den, bağımsız bölüm kapılarında 1 m.'den az olmamalıdır. Kapı net yüksekliği en az 2,1 m. olmalıdır. (Şekil 3.60., 3.61.)

Şekil 3.60. Kapı Geçiş Genişliği²¹²

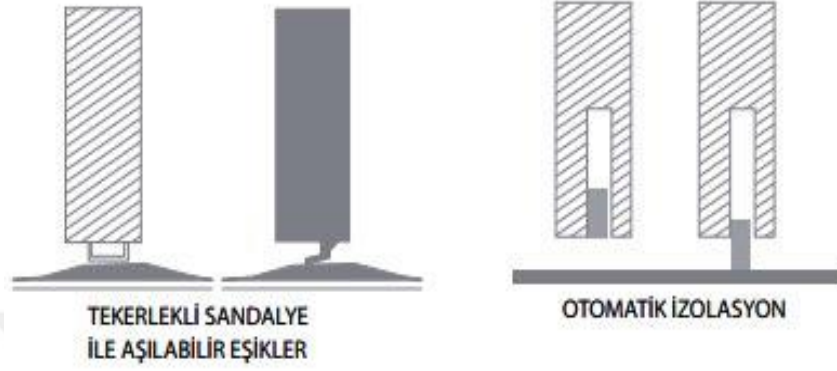
Şekil 3.61. Kapı Geçiş Derinliği²¹³

²¹⁰ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²¹¹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²¹² TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Kapılarda eşik yapılmaması tavsiye edilir. Eğimin ayarlanması için eşik yerine pahlanmış seviye farkı ve yer kaplaması tercih edilmelidir. Eşik yapılmasının zorunlu olduğu durumlarda eşik yüksekliği 1,3 cm.'den yüksek olmamalıdır. Tekerlekli sandalye kullananlar için, eşikler iyi sabitlenmeli, pahlı olmalı ve lastik eşikler tercih edilmelidir. (Şekil 3.62.)

Şekil 3.62. Eşik Örnekleri²¹⁴

Otomatik kapılar dışındaki kapılarda, kapının kendi kendine kapanma mekanizması kullanılması durumunda, bu mekanizmanın kapanmayı geciktiren tipte olması tavsiye edilir. Bu durum, kapıdan girerken manevra süresini uzun tutmak amacıyla özellikle sık kullanılan kapılar için faydalıdır. Kapıların açılıp kapanması 22,2 N.'dan fazla kuvvet gerektirmemelidir.

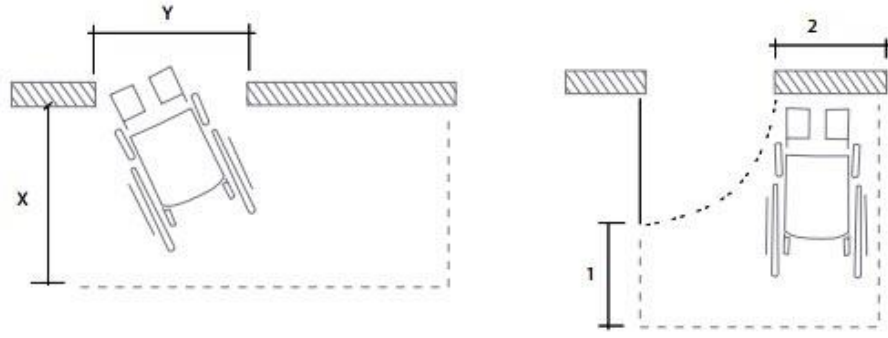
Çarpma, yaylı ve döner kapılar engellilerin kullanımına uygun olmadığından ve tehlike oluşturabileceğinden tercih edilmemelidir.

A-Menteşeli Kanatlı Kapılar

Kapı önlerinde uygun manevra alanı bırakılmalıdır. (Şekil 3.63., 3.64., 3.65., ve 3.66)

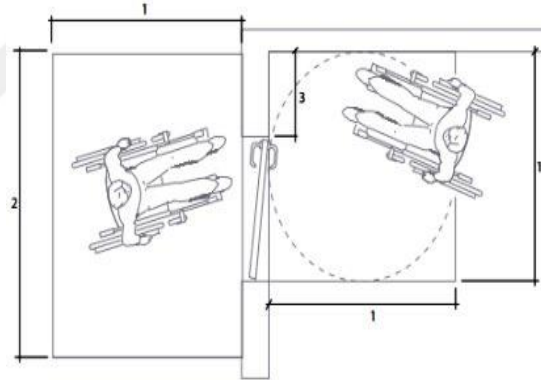
²¹³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²¹⁴ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

X+Y=2m.	1	2
	60cm. 40cm. 20cm. <20cm	60cm. 80cm. 100cm. 120cm.

Şekil 3.63. Koruyucu Plakalı Kapı Örnekleri²¹⁵

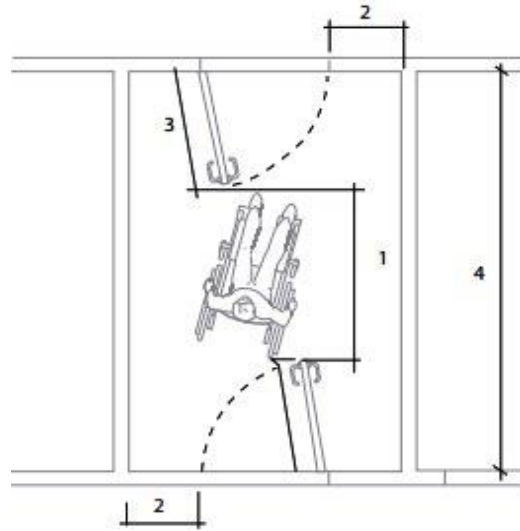
1. 1,5m.
2. 2m.
3. 60cm. |
|--------------------------------|

Not: Tekerlekli sandalyenin 180° derece dönüşü öngörüldüğünde, manevra alanı 1,5 m.x2 m.'ye yükseltilmelidir.

Şekil 3.64. Menteşeli Kapı Önünde ve Arkasında Uygun Manevra Alanı Ölçüleri²¹⁶

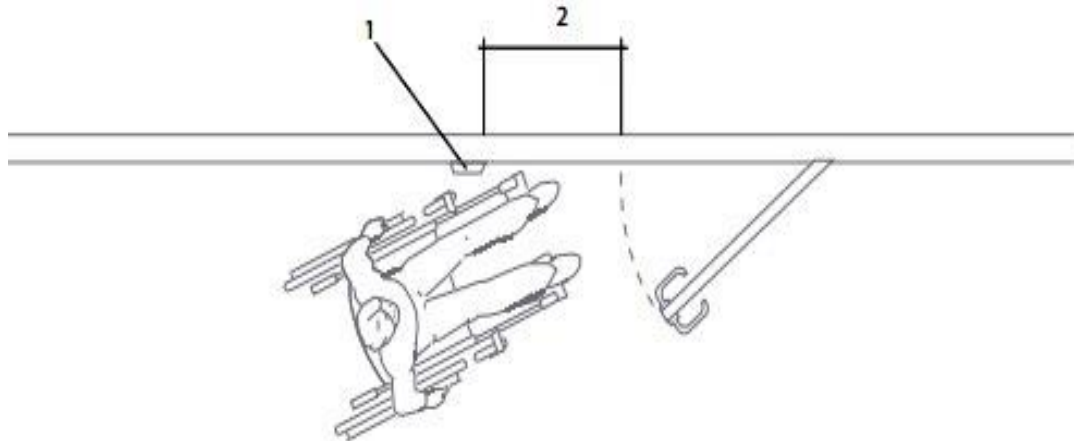
²¹⁵ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²¹⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. En az 1,5m.
2. En az 60cm.
3. d
 $L=2d+1,5m.$

Şekil 3.65. Kapı Önlerinde Uygun Manevra Alanı Ölçüleri²¹⁷

1. Kapı kontrolü, erişim kontrolü
2. En az 60cm.

Şekil 3.66. Kapı Önlerinde Uygun Manevra Alanı Ölçüleri²¹⁸

B-Sürme Kapılar

Banyo ve tuvalet bölmesi gibi manevra imkanı zor olan dar yerlerde menteşeli kapılar yerine sürme kapılar tercih edilebilir.

²¹⁷ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

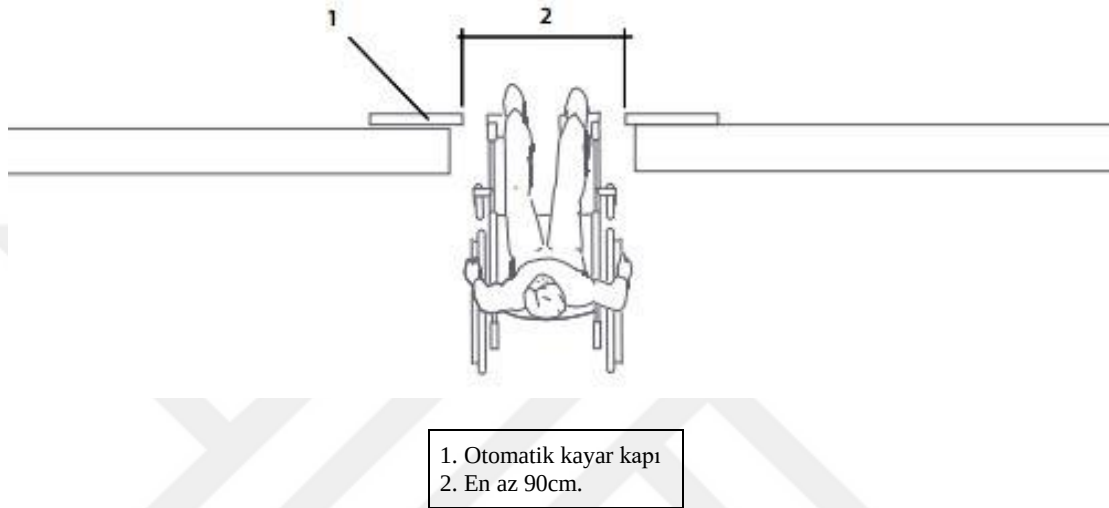
²¹⁸ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

C-Katlanır Kapılar

Katlanabilir kapılar, Şekil 3.60.-c’de verilenlere uygun olmalıdır.

D-Otomatik Kapılar

Zemine yerleştirilen bir temas noktasının kumanda ettiği otomatik kapılar (Şekil 3.67.), görme engellilere klavuzluk eden köpeklerin ağırlığı (20 kg) ile harekete geçmelidir. Fotoselli kapılar çocukları ve çok kısa boylu kişileri algılayabilmelidir.

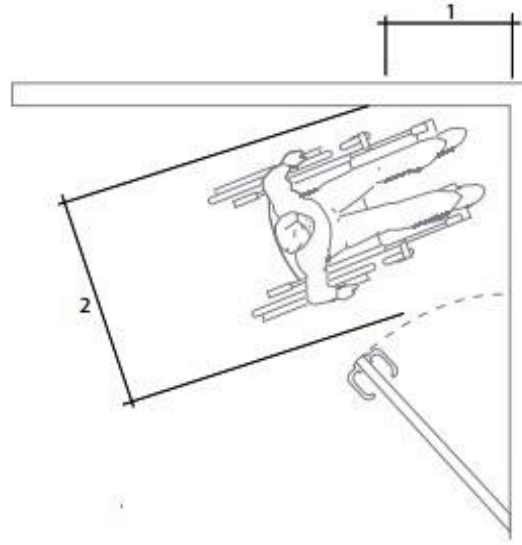

Şekil 3.67. Otomatik Kapı²¹⁹

E-Kumandalı Kapılar

Kapı açılma alanının tekerlekli sandalyenin manevrasına olanak vermediği durumlarda ulaşılabilir ve güvenli konumda yerleştirilen bir kontrol düğmesi ile kumanda edilebilen kapılar kullanılabilir. Bu kapılar fotosel ile kendiliğinden kapanabilir özellikte olmalıdır. (Şekil 3.68.)

²¹⁹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. En az 60cm.
2. En az 1m.

Şekil 3.68. Kumandalı Kapı Önünde ve Arkasında Uygun Manevra Alanı ve Kumanda Ölçüleri²²⁰

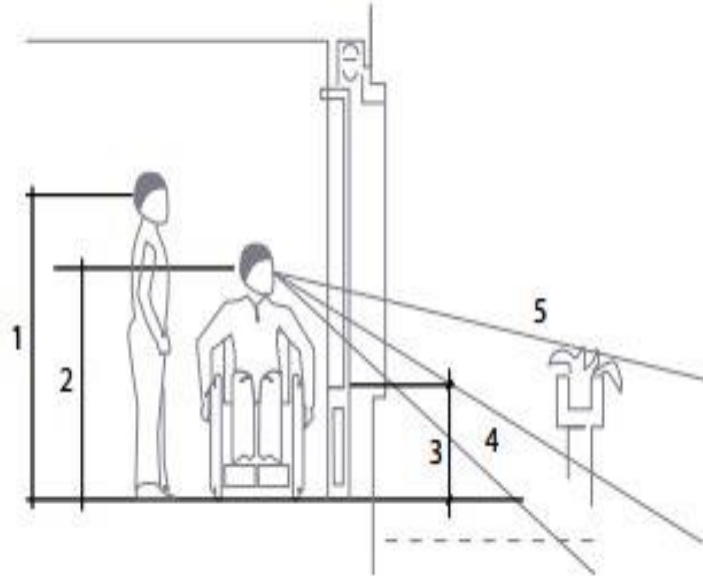
3.2.7.2.Pencereler

Pencereler, görme bozukluğu olanlar için göz kamaştırıcı ışığa maruz kalmayacakları şekilde planlanmalıdır. Az gören engellilerin cama çarpması söz konusu olabileceğinden, zarar görme ihtimalini azaltmak amacıyla pencerenin altına yüksekliği en az 15 cm.-20 cm. olan bir parapet (pencere altı duvar) yapılmalıdır.

Tekerlekli sandalye kullananların pencereden rahatlıkla görebilmeleri için parapet yerden en fazla 80 cm. yükseklikte olmalıdır. Pencerelerin kolay açılıp kapanması için, ispanyoletler yer seviyesinden 90 cm.-1,1 m.'lik bir alan içinde düzenlenmelidir. Pencerelerin açılıp kapanması için 22,2 N.'dan daha fazla kuvvet gerektirmemelidir.

Oturan insanın göz seviyesine gelecek pencerelerden kaçınılmalı, mümkün olduğunca vasistaslı pencere kullanılmamalıdır. Pratik olması sebebiyle dışa açılan panjurlar yerine, kepenk veya storlar kullanılmalıdır. (Şekil 3.69.)

²²⁰ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. 160cm.-170cm.
2. 110cm.-130cm.
3. En fazla 80cm.
4. Pencere çıkıntısından bakış açısı
5. Balkon korkuluğu üstünden bakış açısı |
|---|

Şekil 3.69. Pencere Yüksekliği²²¹

3.3. Kullanılabilirlik

Kullanılabilirlik kavramını, bir tasarımın belirli bir kullanıcı grubu tarafından, etkin ve verimli şekilde kullanımı ve kullanımına ilişkin memnuniyet derecesi olarak tanımlamak mümkündür.²²²

Diğer yandan Erişilebilir ve Evrensel Tasarım gibi, ‘kullanılabilir tasarım’ da kullanımı kolay ve amacına uygun tasarımlar üretmeyi hedefler. Uluslararası Standartlar Organizasyonu (ISO 9241) tarafından kullanılabilirlik; *“belirlenen bir çevrede, bir ürünün belirli kullanıcılar tarafından belirli amaçlarla etkili, verimli ve belirli bir kullanım çerçevesinde memnuniyetle kullanabilme derecesi olarak”* tanımlanmaktadır.²²³

Mekanların kullanılabilir olması için;

²²¹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²²² ISO, 1998, Muğan, G. (2015). Mekanlarda erişilebilirlik, kullanılabilirlik ve yaşanabilirlik. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 36, 3.baskı, s. 47.

²²³ ISO 9241, Demirkan, H. (2015). Mekanlarda erişilebilirlik, kullanılabilirlik ve yaşanabilirlik. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 36, 3.baskı, s. 2.

- Etkin ve verimli kullanılması,
- Mekanın bir sonraki kullanımında mekanla ilgili özelliklerin öğrenilmiş ve hatırlanabiliyor olması,
- Mekan öğelerine ait özelliklerin tutarlı olarak işaretlenmiş olması gerekmektedir.

Kullanılabilirlikte;

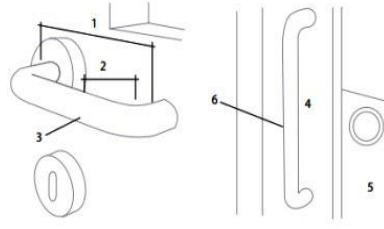
- Fiziksel çevre verilerine uygun biçimde işlevin gerçekleştirilebilmesi,
- Kullanıcı istek ve gereksinimlerinin karşılanması için gerekli mekansal, teknik ve estetik altyapının oluşturulması en önemli noktalardır.

Kullanıcının istek ve gereksinimlerinin değişmesi, yapıları değişime mecbur kılmaktadır. İstek; kullanıcının konfora dair beklentilerini, gereksinim de kullanıcının fizyolojik, psikolojik ve toplumsal rahatsızlık duymadan eylemlerini en etkin biçimde gerçekleştirebilmesi için gerekli koşulları tanımlamaktadır.²²⁴ Ayrıca kullanıcı istek ve gereksinimlerine uygun biçimin oluşturulması, kapasite ve işleve göre mekanların nitelik ve niceliklerinin elde edilmesi, eylemler için gerekli donatıların kurulması ve hizmet sunumunun aksamaması kullanıcı memnuniyetini etkileyen unsurlardır.

3.3.1.Kullanılabilir Kapı Kolları

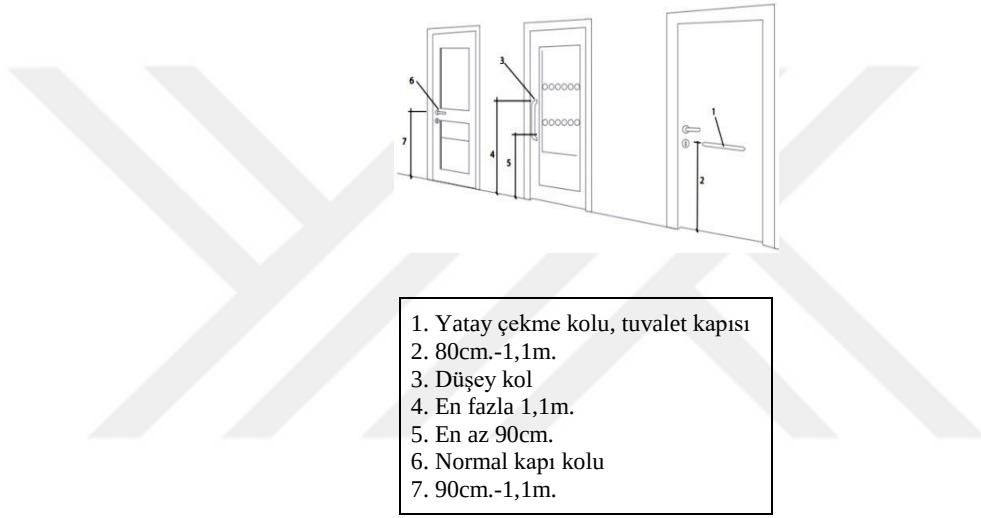
Kapıların açılma eksenini, kolay açılabilmesi için mümkün olduğunca koridora dik olmalıdır. Kapı kolu, kilitler, anahtar ve diğer kapı aksamaları tek elle kullanılacak ve ellerini kullanamayanlar için kavrama gerektirmeden çalışabilecek şekilde olmalıdır. (Şekil 3.70.) Tavsiye edilen tasarım; U biçimli kulplar ve itmeli kollu aksamlardır. Kapı kolunun yerden yüksekliği 90 cm. ile 1,1 m. arasında olmalıdır. Kapı aksamı fark edilebilir ve her iki taraftan da kullanılabilir olmalıdır. (Şekil 3.71., 3.72., 3.73.)

²²⁴ Çetin, F. D. (1999). “Fizik tedavi ve rehabilitasyon ünitelerinde değişik kullanıcı Gereksinimlerine bağlı esnek tasarlama etkenlerinin belirlenmesi”, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1 - 4, 59 - 75, İstanbul.

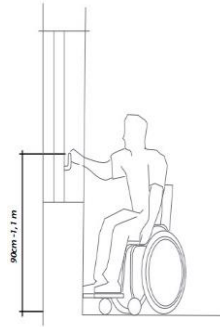
1. En az 1cm. uzunluğunda
2. 3,4-4,5cm. aralığında
3. Ø 1,9-2,5cm. çapında
4. En az 30cm. uzunluğunda
5. 4,5-5,5cm. aralığında

Şekil 3.70. Kapı Kolu ve Aksamı²²⁵

1. Yatay çekme kolu, tuvalet kapısı
2. 80cm.-1,1m.
3. Düşey kol
4. En fazla 1,1m.
5. En az 90cm.
6. Normal kapı kolu
7. 90cm.-1,1m.

Şekil 3.71. Kapı Kolu ve Aksamının Yerden Yükseklikleri²²⁶

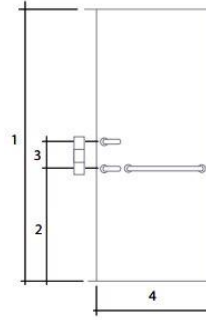

Şekil 3.72. Kapı Kolu ve Aksamının Yerden Yükseklikleri²²⁷

²²⁵ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.*

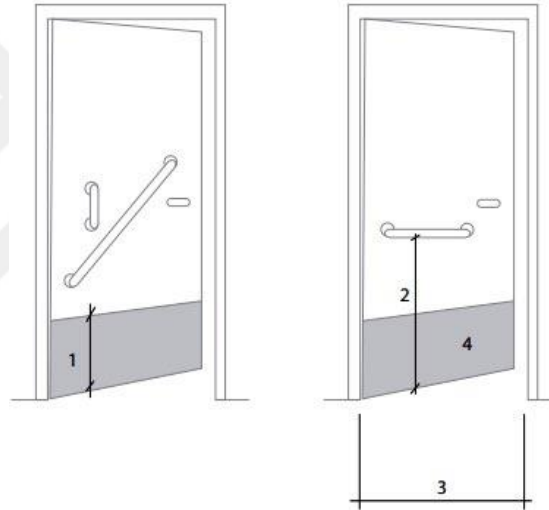
²²⁶ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.*

²²⁷ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.*

1. En az 2,1m.
2. 90cm.
3. 20cm.
4. En az 90cm.

Şekil 3.73. Kapı Kolu ve Aksamının Yerden Yükseklikleri²²⁸

1. En az 40cm.
2. 90cm.-1,1m.
3. Kapı genişliği
4. Koruyucu plaka (Kapı kanadı genişliğinde)

Şekil 3.74. Koruyucu Plakalı Kapı Örnekleri²²⁹

Kapı üzerinde çarpma yüksekliğinde koruyucu plaka olması kapının korunması açısından tavsiye edilmektedir. (Şekil 3.74.)

²²⁸ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²²⁹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

3.3.2.Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri

3.3.2.1.Çağırma Düğmeleri

Çağırma düğmelerinin orta noktası yerden 1,065 m. yükseklikte olmalıdır. Çağırma düğmelerinin en küçük boyutu en az 1,9 cm. olmalıdır. Yukarı çıkışı gösteren düğme üstte olmalıdır. (Şekil 3.59.)

3.3.2.2.Asansör İniş-Çıkışı Gösteren Düğmeler

Her asansör kabininin girişine, çağırmaya hangi kabinin cevap verdiğini gösteren görülür ve duyulur bir sinyal konmalıdır. Ses sinyali yukarı yönde bir defa, aşağı yönde iki defa ses vermelidir. İniş-çıkışı gösteren düğmelerin orta noktası yerden en az 1,83 m. yükseklikte olmalıdır. Görme elemanlarının en küçük boyutu en az 6,3 cm. olmalıdır. Sinyaller çağırma düğmelerinin yakınından görülebilmelidir.

3.3.2.3.Kabin İçi Kontroller

Kontrol Paneli Düğmeleri: Kontrol paneli düğmelerinin, en küçük boyutu en az 1,9 cm. olmalıdır. Düğmeler kabartmalı formda, düzgün ve aralıklı bir şekilde olmalıdır. Düğmeler bir sıra içinde düzenlenmeli ve soldan sağa okunmalıdır. Asansörde tehlike alarmı (acil durum sinyali) olması tavsiye edilir. Tehlike alarmı sadece ses ile sınırlı olmamalı, acil durumlarda kullanılmak üzere hem görsel hem de kabartma yazı ile hazırlanmalıdır. (Şekil 3.75.)

3.3.2.4.Dokunulur ve Görülür Kontrol İndikatörleri

Bütün kontrol düğmeleri, standart alfabetik karakterli harfler ve numaralar ile kabartma olarak yapılmalıdır. Kabartma karakterler ve semboller aşağıdaki özelliklere uygun olmalıdır:

- Harfler ve rakamların genişlik - yükseklik oranı 3:5 ve 1:1 arasında olmalıdır.
- Karakter ve semboller bulundukları zeminle zıt renkli olmalıdır. Açık renkli karakterler koyu zemin üzerinde, koyu renkli karakterler açık zemin üzerinde olmalıdır.
- Karakterler, semboller en az 0,08 cm. kabarıklıkta olmalıdır. Kabartma rakam ve numaralar büyük harf karakterinde olmalıdır. Kabartma karakter veya semboller en az 1,6 cm. yükseklikte olmalı ancak 5,1 cm.'den büyük olmamalıdır.

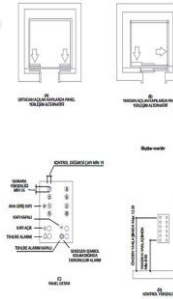
- Ana giriş katının çağırma düğmesi, kat düzenlemelerinin solunda, kabartma bir yıldızla belirtilmelidir.
- Kontrol düğmeleri için bütün kabartma düzenlemeler, kullanacakları düğmenin hemen solunda olmalıdır.

3.3.2.5. Duyulur Kontrol İndikatörleri

Kabin içinde katları belirten sesli bir sistem bulunmalıdır. Kabin katlardan geçerken veya durduğunda ilgili düğme yanmalı ve ses sistemi harekete geçmelidir. Ses 20 db'den az, frekansı da 1500 Hz.'den fazla olmamalıdır. Ses sinyali yerine otomatik anons cihazı da kullanılabilir.

3.3.2.6. Yükseklik

Kabartma kat düğmeleri, yandan yaklaşımlarda yerden en fazla 1,37 m., önden yaklaşımlarda yerden en fazla 1,22 m. yükseklikte olmalıdır. Acil durum alarmı ve acil durum düğmelerini kapsayan acil durum kontrolleri panelin en altında gruplandırılmalı ve orta çizgi yüksekliği yerden 89 cm.'den az olmamalıdır. (Şekil 3.75.)

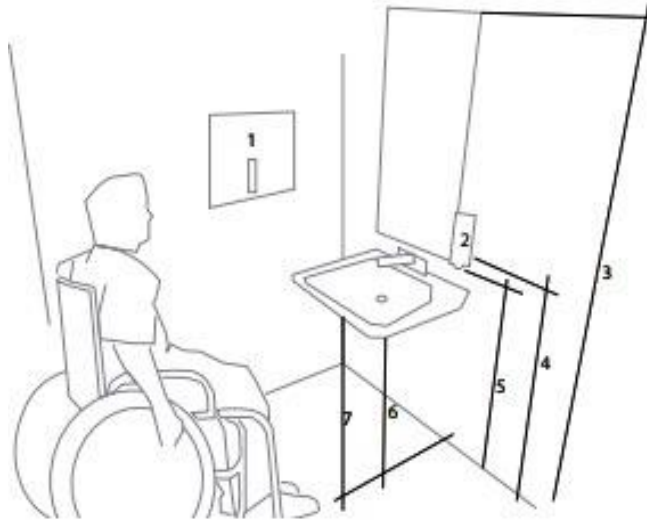

Şekil 3.75. Asansör ile İlgili Özellikler²³⁰

3.3.3. Kullanılabilir Lavabolar

Ayaklı lavabolar kullanılmamalı, lavabo altına dolap yerleştirilmemelidir. Tekerlekli sandalye ile her yönden yaklaşımın sağlanması için lavaboların köşeli hatlara sahip olmaması, yuvarlak kenarlı olması gereklidir. Lavabo ölçüleri Şekil 3.76.'ya uygun olmalıdır.

²³⁰ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

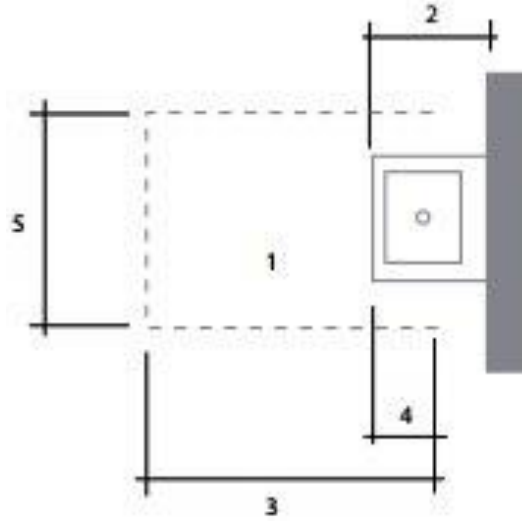

1. Kağıt havluluk veya el kurutma makinesi yerden yüksekliği 80cm.-1,1m.	5. Aynanın yerden yüksekliği en fazla 90cm.
2. Sıvı sabunluk	6. Döşeme üzerinden boru kısmına kadar en az 68,5cm.
3. Aynanın en üst noktası en fazla 1,9m.	7. Döşeme üzerinden lavabonun alt yüzüne kadar en az 75cm.
4. Sıvı sabunluğun yerden yüksekliği 80cm.-1,1m.	

Şekil 3.76. Lavabo Ölçüleri²³¹

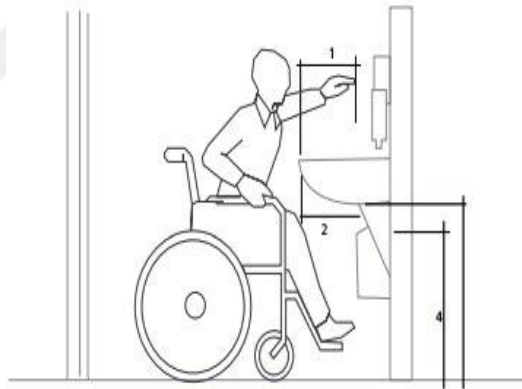
Lavabo kullanımı için lavabo önünde boş bir zemin yüzeyi ve lavabo altında diz boşluğu sağlanmalıdır. (Şekil 3.77.) Lavabonun derinliği (ön yüzünün arka duvara olan mesafesi) 43 cm.-49 cm. arası olmalıdır. Önden yaklaşımda lavabo önünde 76 cm.x1,22 m.'lik net döşeme boşluğu bulunmalıdır. Bu net döşeme boşluğunun 49 cm.'si lavabo altına doğru uzatılabilir. (Şekil 3.77.) Diz boşluğu için döşeme üzerinden lavabonun altındaki boru kısmına kadar olan yükseklik en az 68,5 cm. olmalıdır. Bu minimum yüksekliğin lavabonun ön yüzünden içeri doğru en az 20,5 cm.'lik bir derinlikte de sağlanmış olması gereklidir. Lavabo yüksekliği lavabonun alt yüzüne kadar, net en az 75 cm. lavabonun ön üst yüzüne kadar en fazla 86 cm. olmalıdır. (Şekil 3.78.)

²³¹ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

1. Net döşeme alanı
2. En az 43cm. en fazla 49cm.
3. En az 1,22cm.
4. En fazla 49cm.
5. En az 76cm.

Şekil 3.77. Lavabo Önü Ölçüleri²³²

1. Bataryaya erişim için en fazla 30cm.
2. En az 20cm.
3. En az 75cm.
4. En az 68,5cm.

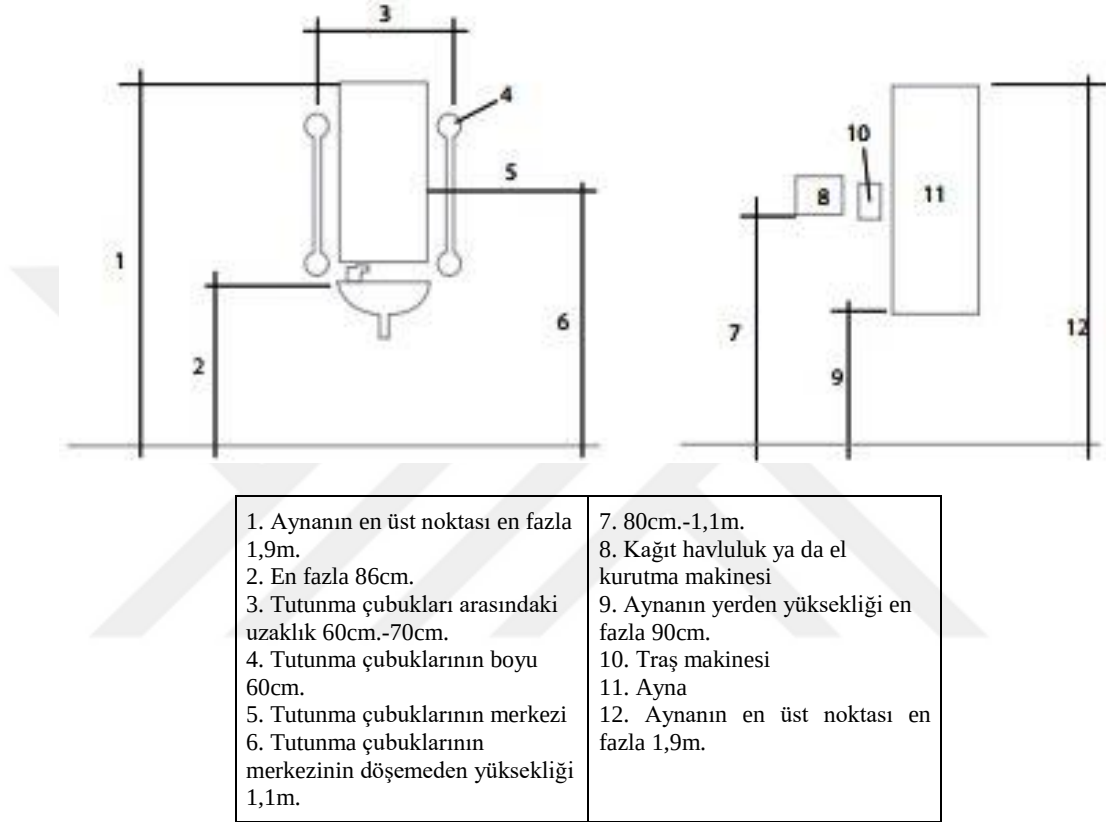
Şekil 3.78. Lavabo Önü Ölçüleri²³³

Armatürler (musluk/batarya) kollu, itmeli tipte veya elektronik kontrol mekanizmalı olmalıdır. Musluklar ve diğer kontrol araçları tek elle ve kolayca kullanılabilir şekilde ve çalıştırılması için 22,2 N.'dan daha fazla güç gerektirmeyen özelliklerde

²³² TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²³³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

olmalıdır. Fotoselli tipte musluklar kullanılıyorsa en azından 10 saniye açık kalabilmelidir. Armatürler seçilirken, el yıkama sırasında el ile lavabo arasındaki mesafenin rahat kullanılabilir şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Lavabo altındaki sıcak su ve drenaj boruları yalıtılmalı veya dokunmaya karşı korunmalıdır. Lavabo altında keskin ve rahatsız edici yüzeyler olmamalıdır. Lavabonun her iki yanında, ayakta durmakta zorlanan kişiler için tutunma çubukları kullanılmalıdır. (Şekil 3.79.)

Şekil 3.79. Lavabo Tutunma Çubukları Ölçüleri²³⁴

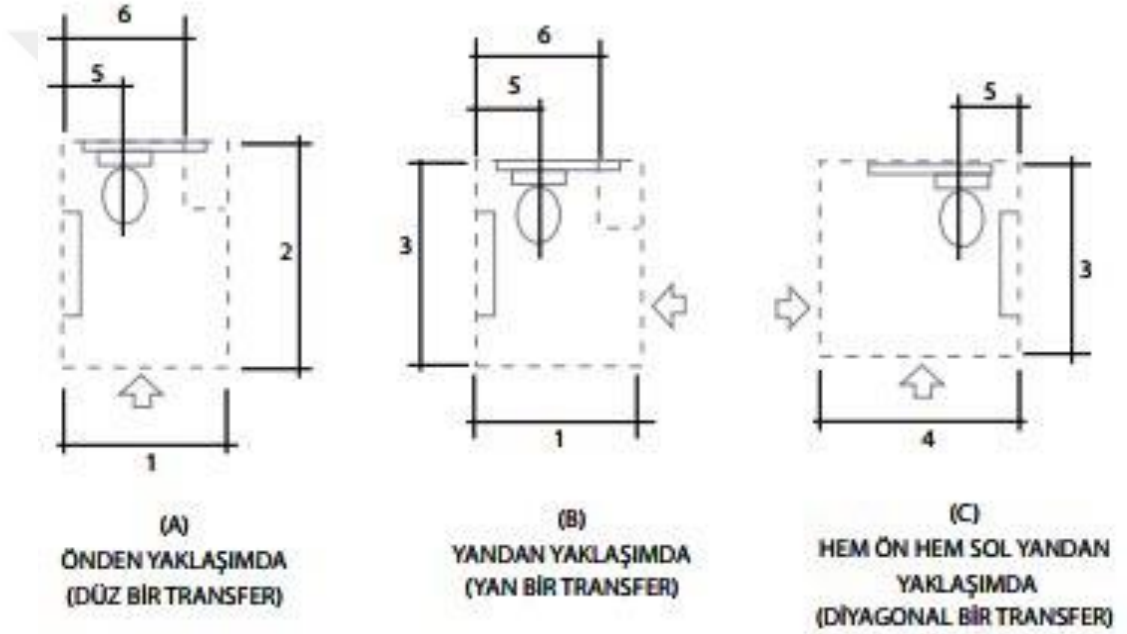
3.3.4. Tuvalet ve Banyolar

3.3.4.1. Tuvaletler

İşhanı, büro, çarşı, pasaj, mağaza gibi binalarla, otel ve benzerlerinde en çok 25 kişiye; sinema, tiyatro gibi umumi binalarda ise en çok 50 kişiye, en az 1 kadın ve 1 erkek ve engelliler için de en az 1 kadın, 1 erkek olmak üzere standardına uygun tuvalet, pisuar ve lavabo yapılması gerekmektedir.

²³⁴ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

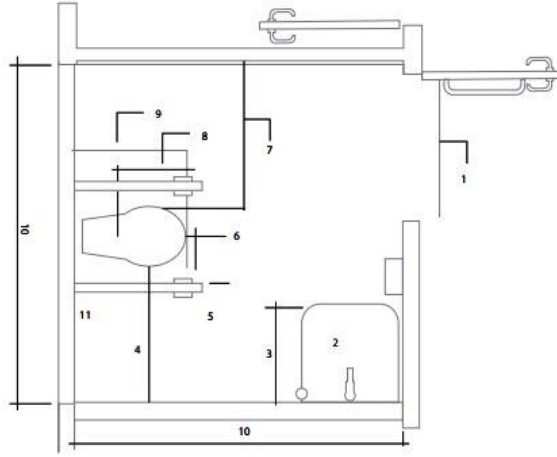
Tuvaletler ulaşılabilir bir güzergahta bulunmalıdır. Tuvaletlerde zemindeki minimum zemin yüzeyi sol taraftan veya sağ taraftan yaklaşıma göre düzenlenebilir. Kapı dışarı açılmak koşulu ile minimum net zemin yüzeyi genişlik ve derinlikleri, önden yaklaşımda (düz bir transfer için) 1,22 m.x1,675 m.; sağ yandan yaklaşımda (diyagonal bir transfer için) 1,22 m.x1,42 m. ve hem ön hem sol yandan yaklaşımda (yan bir transfer için) 1,5 m.x1,42 m. ölçülerinde olmalıdır. Klozet yerleştirilirken orta aksın yan duvardan uzaklığı en az 46 cm. ve toplamda klozetin oturduğu yerin net genişliği en az 92 cm. olacak şekilde düzenlenmelidir. Farklı planlara sahip tuvaletler için ölçüler Şekil 3.80., 3.81., 3.82., 3.83. ve 3.84'te verilmiştir. Tuvaletlerde klozet kullanılmalıdır.

1. En az 1,22m.
2. En az 1,68m.
3. En az 1,42m.
4. En az 1,5m.
5. En az 46cm.
6. En az 92cm. |
|---|

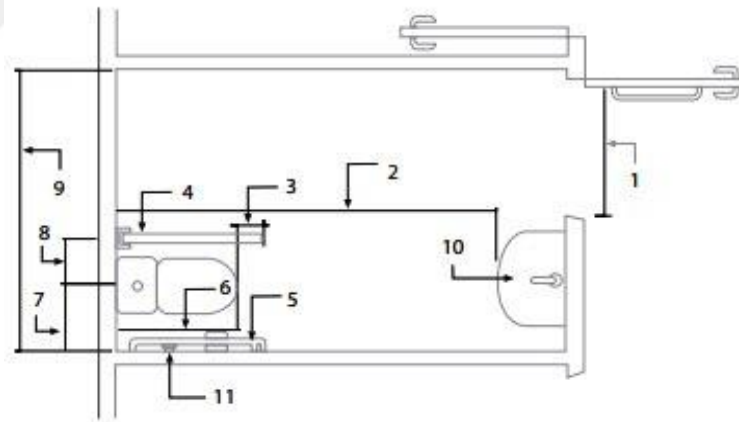
Şekil 3.80. Tuvalet Ölçüleri²³⁵

²³⁵ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. En az 90cm.	7. En az 90cm.
2. Lavabo	8. En az 50cm.-en fazla 55cm.
3. En az 43cm.-en fazla 60cm.	9. En az 65cm.-en fazla 80cm.
4. En az 90cm.	10. En az 2,2m.
5. Katlanabilir tutunma çubuğu	11. Taharet musluğu
6. En az 10cm.-en fazla 25cm.	

Şekil 3.81. Klozete Her İki Taraftan Yatay Transfer Örneği²³⁶

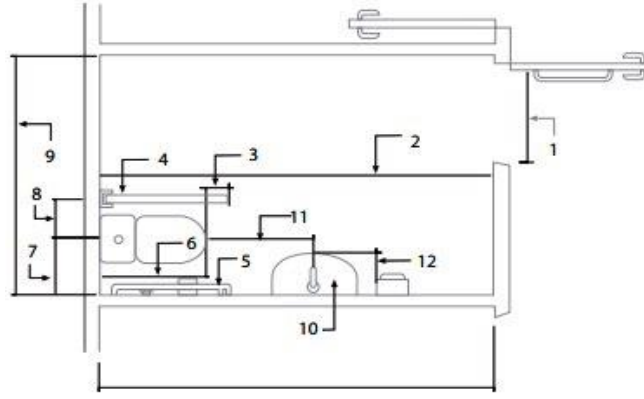

1. En az 90cm.	6. 70cm.
2. En az 1,5m.	7. 46cm.
3. En az 10cm.-en fazla 25cm.	8. En az 30cm.-en fazla 35cm
4. Katlanabilir tutunma çubuğu	9. En az 1,9m.
5. Duvara sabitlenmiş tutunma çubuğu	10. Lavabo
	11. Taharet musluğu

Şekil 3.82. Klozete Tek Taraftan Yatay Transfer Örneği²³⁷

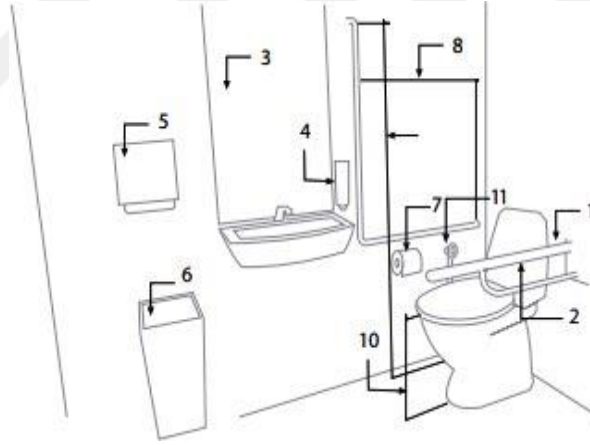
²³⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²³⁷ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. En az 90cm.	7. 46cm.
2. En az 1,5m.	8. En az 30cm.-en fazla 35cm.
3. En az 10cm.-en fazla 25cm.	9. En az 1,9m.
4. Katlanabilir tutunma çubuğu	10. Lavabo
5. Duvara sabitlenmiş tutunma çubuğu	11. En az 55cm.
6. 70cm.	12. En az 35cm.-en fazla 45cm.

Şekil 3.83. Klozete Tek Taraftan Yatay Transfer Örneği²³⁸

1. Katlanabilir tutunma çubuğu	6. Çöp kutusu
2. Tutunma çubukları klozet yüksekliğinden 25-35cm. daha yukarıda olmalıdır	7. Tuvalet kağıdı (En az 43cm.-en fazla 48cm. yüksekliğe yerleştirilmiş)
3. Aynanın yerden yüksekliği en fazla 90cm.-aynanın en üst noktası en fazla 1,9m.'de olmalıdır	8. En az 60cm.
4. Sıvı sabunluğun yerden yüksekliği 80cm.-1,1m.	9. En az 1,7m.
5. Kağıt havluluk veya el kurutma makinesi yerden yüksekliği 80cm.-1,1m.	10. En az 43cm.-en fazla 48cm.
	11. Taharet musluğu (En az 43cm.-en fazla 48cm. yüksekliğe yerleştirilmiş)

Şekil 3.84. Tuvalet Örneği²³⁹

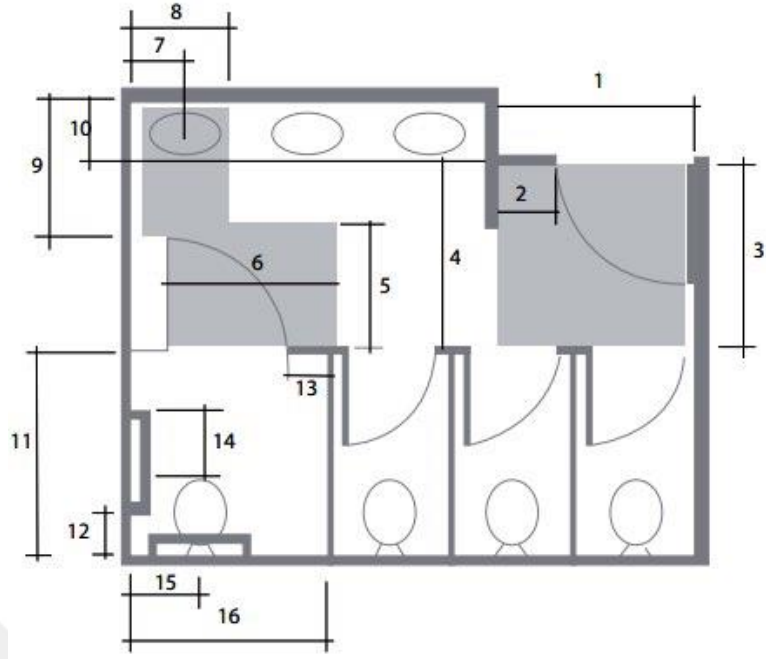
²³⁸ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Tuvaletlerin döşeme yüzeyleri tekerlekli sandalyenin hareketine engel olmayacak biçimde, seviye farksız düzenlenmelidir. Eğer girişte seviye farkı varsa bu 0,6 cm.'den fazla olmamalıdır. 0,6 cm.-1,3 cm. arasındaki seviye farklılıkları 1/2'den fazla olmayan bir eğimle bağlanmalıdır. Banyo ve tuvalet giderleri kapı önünde su birikmesini önleyecek şekilde tasarlanmalıdır. Zemin ve döşeme yüzeyleri kaymayan (ıslak/kuru) özellikte olmalıdır. Menteşeli kapılar en az 90° açılabilmelidir. Kapılarda net açıklık en az 90 cm. olmalıdır.

Tuvalet kabinleri ulaşılabilir bir güzergahta bulunmalıdır. En az 1,5 m. genişliğindeki standart bir tuvalet kabininin net derinliği klozet duvara monte edilmiş ise 1,42 m., yere monte edilmiş ise 1,5 m.'den az olmamalıdır. Işık kontrol düğmeleri tuvalet kabinlerinin içinde olmalı veya biri girdiğinde ışık otomatik olarak yanmalıdır. Tuvalet kabinlerinin ölçüleri, Şekil 3.80.'de verilen yaklaşım ve transfer yönüne göre, klozet önünde sağlanması gereken minimum net zemin yüzeyi ebadına göre belirlenmelidir. Kapının kabin içine açıldığı durumlarda, kapının kapanıp açılması için gerekli alan Şekil 3.80.'de verilen ölçülere ilave edilmelidir.

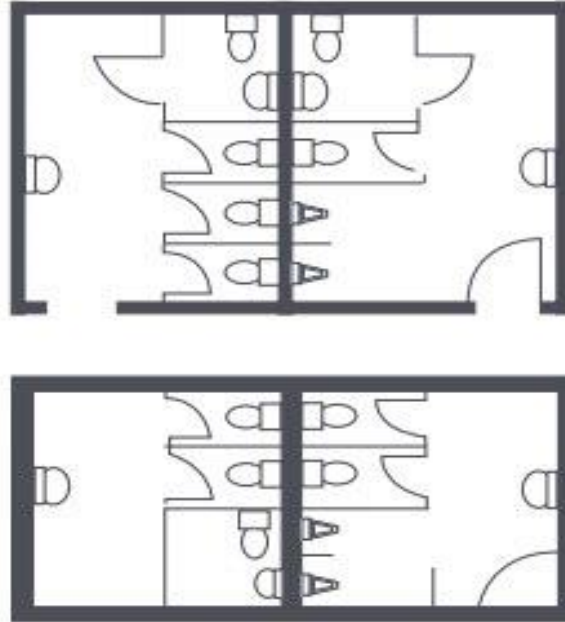
Engellilerin tuvalet ve banyoda kalma zamanları uzun olduğundan, tuvalet bölmesi ile banyo mümkün olduğunca ayrı düzenlenmelidir. Kamu kullanımına açık engelli tuvaletlerinde acil durum çağrı aparatı, klozetten ve yere düşüldüğünde yetiştirilebilecek şekilde, iple çekilerek çalıştırılabilir özellikte olmalıdır. Birden fazla kabini bulunan umumi tuvalet plan ve ölçüleri Şekil 3.85. ve 3.86.'de verilmiştir.

²³⁹ TS 9111 (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

1. En az 1,5m.	7. En az 46cm.	13. 30cm.
2. En az 60cm.	8. En az 76cm.	14. En az 45cm.
3. En az 1,5m.	9. En az 1,2m.	15. 46cm.
4. En az 1,4m.	10. En fazla 49cm.	16. 1,68m. (önerilen)
5. En az 1,22m.	11. En az 1,5m.	
6. En az 1,5m.	12. En fazla 30cm	

Şekil 3.85. Birden Fazla Kabini Bulunan Umumi Tuvalet²⁴⁰

Şekil 3.86. Birden Fazla Kabini Bulunan Tuvalet Planları Örneği²⁴¹

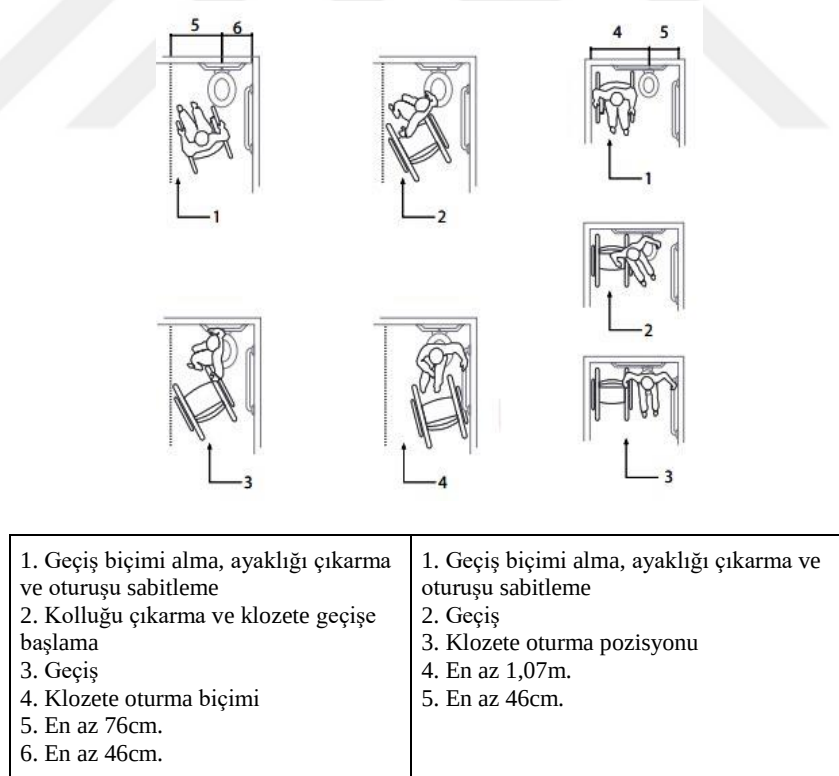
²⁴⁰ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Klozetlerin oturma yerinin yerden yüksekliği 43 cm.-48 cm. arasında olmalıdır. Oturma yüksekliğinin ayarlanabilmesi için klozetin adaptör takılabilir tipte olması tavsiye edilir.

Şekil 3.87. Yüksekliği Ayarlanabilir Adaptör Takılmış Klozet Örneği²⁴²

Klozet, tekerlekli sandalyeden klozete transfere olanak verecek şekilde yerleştirilmelidir. Klozete çapraz ve yan yaklaşım örnekleri ve ölçüleri Şekil 3.88’de verilmiştir.

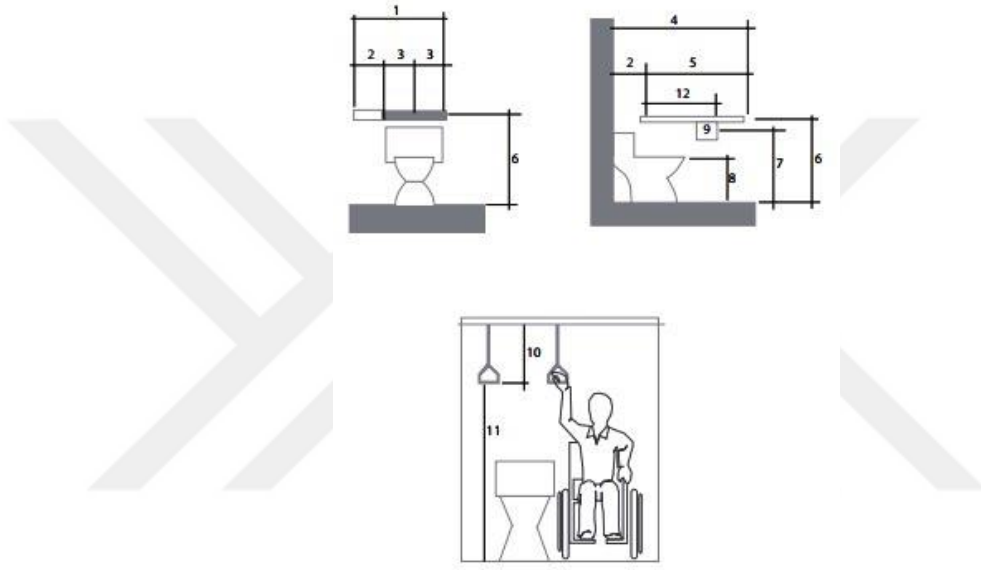
Şekil 3.88. Klozete Çapraz ve Yan Yaklaşım²⁴³

²⁴¹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁴² WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Sifon kollarının fotoselli olması tavsiye edilmekle birlikte, el ile kumandalı veya otomatik de olabilir. Bu kollar tek elle kolayca idare edilebilir ve 22,2 N.'den daha fazla kuvvet gerektirmeden kullanılabilir olmalıdır. Sifon kolu yerden en fazla 1,12 m. yükseklikte olmalıdır. Taharet muslukları tek elle kolayca idare edilebilir ve erişim mesafesinde olmalıdır.

Tuvalet kağıtlığı Şekil 3.89.'a uygun, kolayca ulaşılabilir yükseklikte ve konumda olmalıdır. Arka duvara monte edilmiş bir klozet için tuvalet kağıtlığının arka duvardan uzaklığı 90 cm.'yi aşmamalıdır.

1. En az 92cm.	7. En az 48cm.
2. En az 30cm.	8. En az 43cm.-en fazla 48cm.
3. En az 31cm.	9. Tuvalet kağıdı
4. En az 1,37m.	10. En az 35cm.-en fazla 55cm.
5. En az 1,07m.	11. 1,4-1,6m.
6. En az 80cm.-en fazla 95cm.	12. En fazla 90cm.

Şekil 3.89. Klozete Tutunma Çubukları ve Kağıtlık²⁴⁴

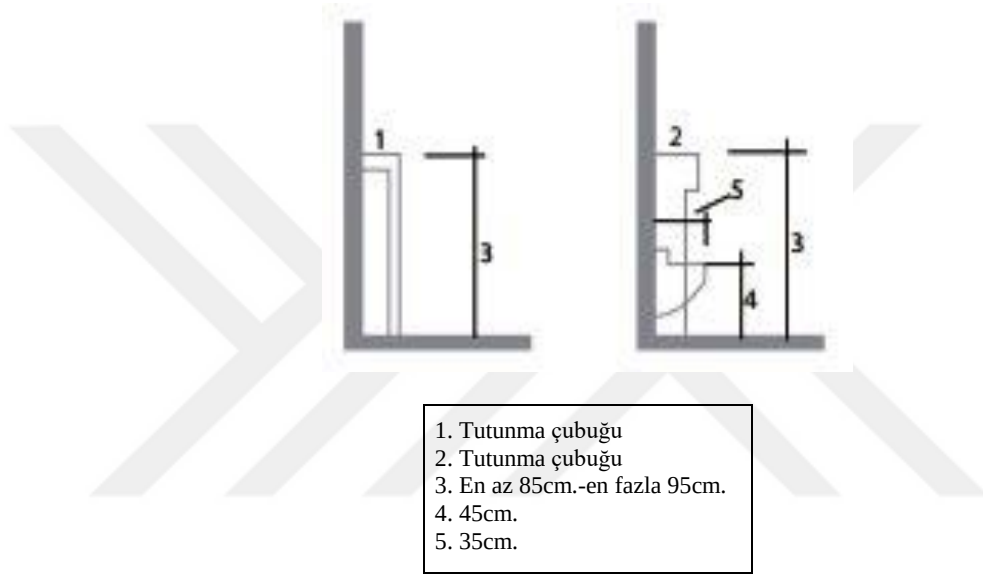
Tutunma çubuklarının çapı 3,2 cm.-3,8 cm. arasında olmalıdır. Duvara monte edilmişse duvarla tutunma çubuğu arasında 4 cm. mesafe bulunmalıdır. Klozetin arka duvarındaki tutunma çubuğu 80 cm.-95 cm. arası yükseklikte olmalıdır. Klozet arkasında yer alan duvardaki tutunma çubuğu en az 92 cm. uzunluğunda olmalıdır. Tutunma çubuğu klozetten sağ veya sol yana doğru en az 30 cm. uzamalıdır.

²⁴³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁴⁴ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Tutunma çubuğunun diğer tarafının uzunluğu ise en az 62 cm. olmalıdır. Klozetin yan tarafında bulunan tutunma çubukları da arka duvara en fazla 30 cm. mesafede ve en az 1,07 m. uzunlukta olmalıdır. Bu tutunma çubuğunun ucunun arka duvara mesafesi en az 1,37 m. olacaktır. Yan duvardaki tutunma çubukları da zemin yüzeyinden 80 cm.-95 cm. arası yüksekliğe yerleştirilmelidir.

Pisuarlar bölme şeklinde veya döşemeden en fazla 45 cm. yükseklikte uzun kenarından duvara asılı tipte yerleştirilmelidir.

Şekil 3.90. Pisuar Ölçüleri²⁴⁵

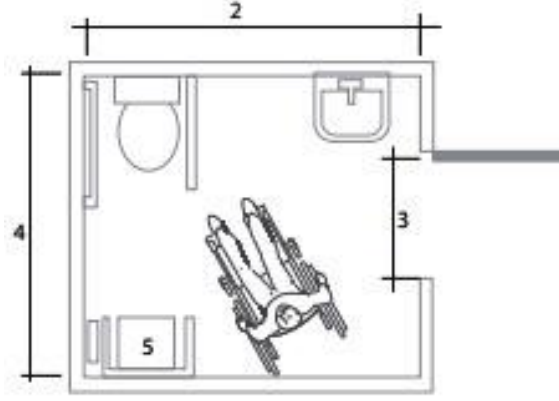
Önden yaklaşım için pisuarların önünde 76 cm.x1,22 m.'lik boş alan sağlanmalıdır. Bu alan ulaşılabilir güzergah ile çıkışabilir. Pisuar bölmeleri pisuar kenarından daha öne uzatılmamalıdır, bu durumda pisuar kenarları arasındaki net boşluk 74 cm. olabilir.

3.3.4.2. Banyolar

Banyolar ulaşılabilir bir güzergahta bulunmalı, tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahatça girebileceği ve hareket edilebileceği şekilde tasarlanmalıdır. Küvet yerine duş teknesi tercih edilmelidir. Duş bölmesinin banyo dolaşım alanından kesintisiz bir yüzeyle ayrılması ve kaydırmaz bir kaplamayla kaplanması gerekmektedir

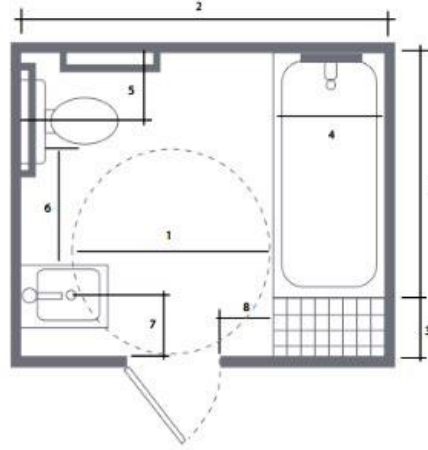
²⁴⁵ TS 9111 (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

Net döşeme alanı, banyo girişi ve tekerlekli sandalye ile yıkanma birimine (küvet, duş teknesi) yaklaşım şekline göre düzenlenmelidir. (Şekil 3.91., 3.92., 3.93. ve 3.94.)

1. Tekerlekli sandalye dönüş alanı-en az 1,5m.
2. En az 2,35m.
3. En az 90cm.
4. En az 2,25m.
5. Duş teknesi

Şekil 3.91. Banyo örneęi²⁴⁶

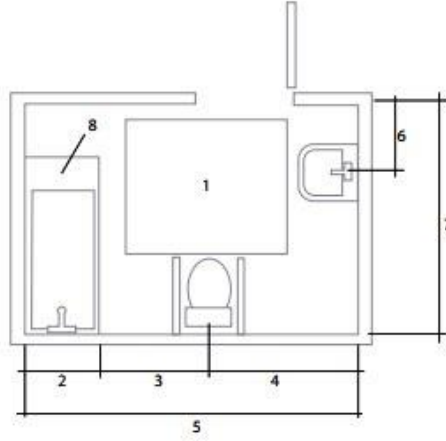

1. En az 1,5m.	5. 46cm.
2. En az 2,45m.	6. En az 76cm.
3. 40cm.	7. En az 46cm.
4. 70cm.	8. En az 30cm.

Şekil 3.92. Banyo örneęi²⁴⁷

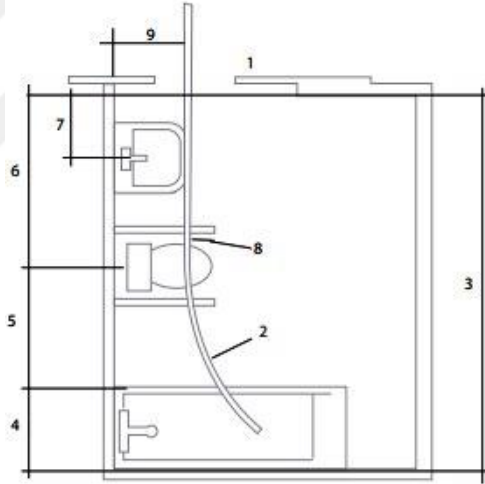
²⁴⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁴⁷ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. Tekerlekli sandalyenin dönüş alanı 1,5m.x1,5m.	5. 3,1m.
2. 70cm.	6. 75cm.
3. 1m.	7. 2,5m.
4. 1,4m.	8. Kuvete transfer alanı

Şekil 3.93. Banyo örneği²⁴⁸

1. Sürme Kapı	5. 1m.
2. Tavana monteli ray (transfer lifti için)	6. 1,4m.
3. 3,1m.	7. En az 46cm.
4. 70cm.	8. 15cm.
	9. 60cm.

Şekil 3.94. Transfer Lifti İçin Ray Monte Edilmiş Banyo Örneği²⁴⁹

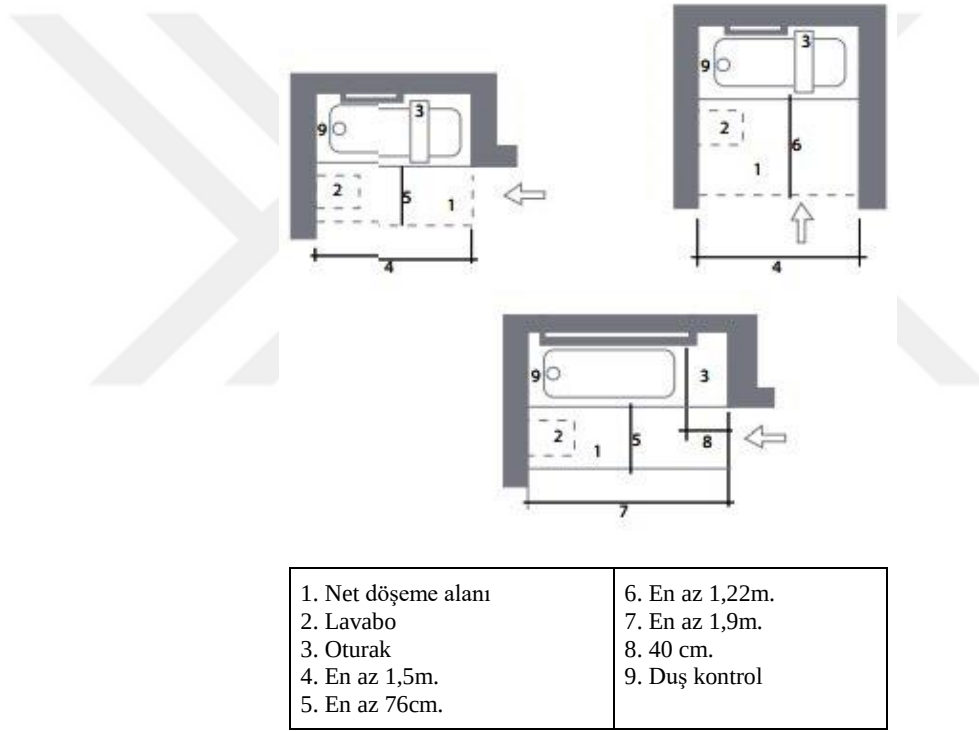
Menteşeli kapılar en az 90° açılabilir olmalıdır. Kapılarda net açıklık en az 90 cm. olmalıdır.

²⁴⁸ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁴⁹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Küvet önündeki kullanım alanı, banyoda bulunan farklı donanımlara ve farklı planlara göre Şekil 3.91, 3.92., 3.93. ve 3.94.'e uygun olmalıdır. Küvette paralel yaklaşım varsa net en az 76 cm. genişlik ve küvet boyunca net en az 1,5 m. uzunlukta açıklık gereklidir. Küvete dik yaklaşım varsa net en az 1,22 m. genişlik ve net en az 1,5 m. uzunlukta açık alan gereklidir.

Küvetin baş kısmında oturma yeri / oturak varsa paralel yaklaşımda en az genişlik 76 cm. ve en az 1,9 m. uzunlukta açıklık olmalıdır. (Şekil 3.95.) Küvetin döşeme üzerinden net yüksekliği en fazla 45 cm.-50 cm. olmalıdır. Küvet kenarının açılıp kapanabilir olduğu özel küvetler tercih edilebilir. Küvet tabanı kademeli olmamalıdır.

Şekil 3.95. Küvet Net Döşeme Alanı²⁵⁰

Küvetin içinde oturma yeri varsa;

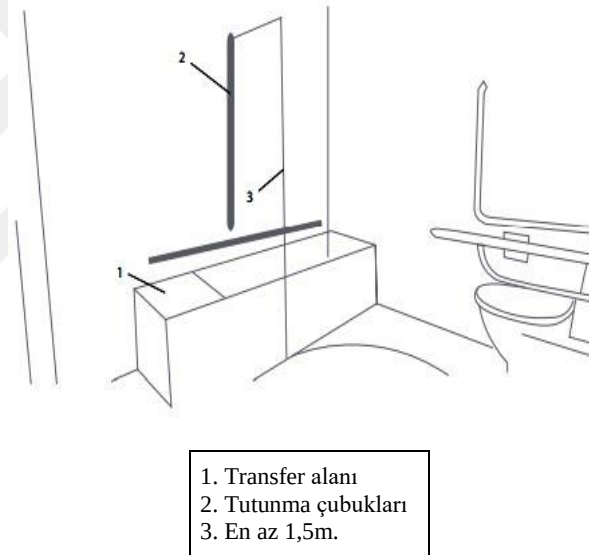
Banyo küvetinin ayak kısmında, dış kenardan itibaren en az 60 cm. uzunluğunda bir tutunma çubuğu olmalıdır. Arka duvarda iki tutunma çubuğu gereklidir. Küvetin arka tarafına (uzun taraf) monte edilen tutunma çubukları en az 61 cm. uzunluğunda ve küvetin baş kısmından en fazla 61 cm. ayak kısmından en fazla 30 cm. uzaklıkta yer

²⁵⁰ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

almalıdır. Bir tutunma çubuğu küvet kenarının 23 cm. üzerinde konumlanmalıdır. Diğer çubuklar ise banyo döşemesinden itibaren 84 cm.-91 cm. arası yükseklikte olmalıdır. Küvetin baş kısmındaki tutunma çubuğu küvetin dış kenarından itibaren en az 30 cm. uzunluğunda olmalıdır.

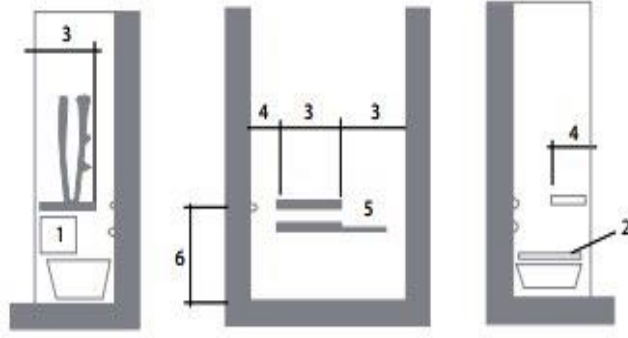
Küvetin baş kısmında oturma yeri varsa;

Küvetin ayak kısmında küvetin dış kenarından itibaren en az 60 cm. uzunluğunda tutunma çubuğu olmalıdır. Arka duvarda, iki tutunma çubuğu gereklidir. Küvetin arka tarafına (uzun taraf) monte edilen tutunma barları en az 1,22 m. uzunluğunda olmalı ve küvetin baş kısmından en fazla 38 cm., ayak kısmından ise en fazla 30 cm. uzaklıkta yer almalıdır. Çubukların yükseklikleri yukarıda açıklandığı şekildedir. Tutunma barlarının yeri ve yerden yükseklikleri Şekil 3.96. ve Şekil 3.97.'ye uygun olmalıdır.

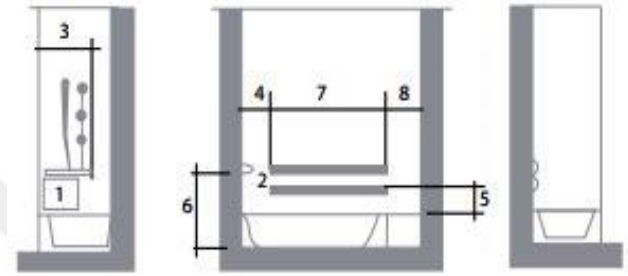

Şekil 3.96. Tutunma Çubukları ve Su Kontrol²⁵¹

²⁵¹ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

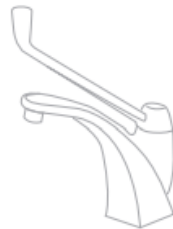
Şekil 3.97. Tutunma Kolları, Su Kontrol ve Oturak (Oturağın klozetin içinde olduğu durum)²⁵²

1. Kontrol bölgesi	5. 23cm.
2. Oturak	6. 80cm.-95cm.
3. En az 61cm.	7. En az 1,22m.
4. En çok 30cm.	8. 40cm.

Şekil 3.98. Tutunma Kolları, Su Kontrol ve Oturak (Oturağın klozetin kenarında olduğu durum)²⁵³

Armatürler ve diğer kontrol araçları tek elle ve kolayca kullanılabilir, çalıştırılması için 22,2 N.'den daha fazla güç gerektirmeyen özelliklerde olmalıdır. (Şekil 3.99.) Su kontrolünde su çıkışları doğru bağlanmalı ve **sıcak** su kontrolü **sol**, **soğuk** su kontrolü **sağda** yer almalıdır.

Şekil 3.99. Kolay Kullanılabilir Musluk Örneği²⁵⁴

²⁵² TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁵³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

Duş başlığının en az 1,6m. uzunluğunda hortumu olmalı ve hem sabit duş kafası ile hem de elle tutarak kullanılabilirdir. Düşey bir çubuk üzerine yerleştirilmiş yüksekliği ayarlanabilir duş kullanıldığında, düşey çubuk tutunma kollarının kullanımına engel olmayacak şekilde yerleştirilmelidir. Suyun sıcaklığı termostatla kontrol altında tutulmalıdır.

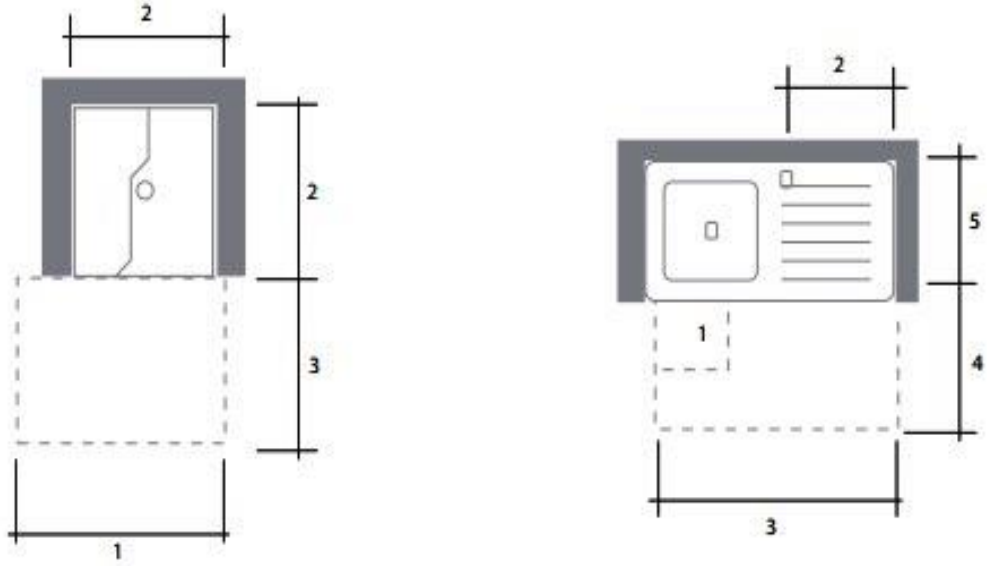
Küvetin içinde hareketli bir oturma aparatı bulunmalı ya da küvetin kenarında oturmak için alan bırakılmalıdır. Oturma yerinin genişliği 40 cm. olmalı ve küvet genişliği boyunca uzanmalıdır. Oturma yerleri güvenli şekilde monte edilmeli ve kullanım sırasında kaymamalıdır.

Küveti çevreleyen paneller varsa kontrollere, küvete giriş çıkışı ve oturakları kullanmaya engel olmamalıdır. Küveti çevreleyen panellerde küvet kenarına bağlanmış raylar bulunmamalıdır.

Engelli veya yaşlının, oturabilmesi için küvetin uzun dış kenarının genişliği 8 cm.-12 cm. arasında olmalıdır. Dış tarafa bakan kenarı vücudu kesecek şekilde olmamalıdır.

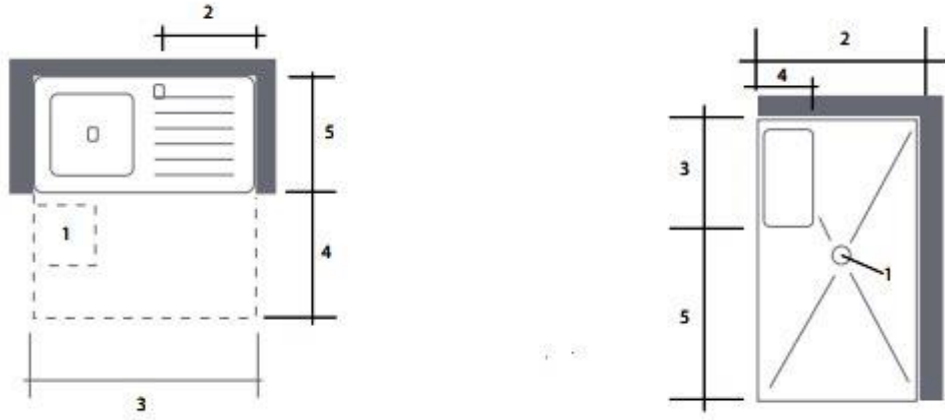
Duş kabinleri en az 95 cm.x95 cm. veya 76 cm.x1,5 m. boyutlarında olmalıdır. (şekil 3.100., 3.101., 3.102.) 95 cm.x95 cm. boyutlarında bir duş teknesinde; paralel yaklaşım için duş teknesi önünde en az 90 cm. genişliğinde ve en az 1,22 m. uzunluğunda net açıklık sağlanmalıdır. 76 cm.x1,5 m. boyutlarında bir duş teknesinin önündeki, net açıklığın uzunluğu, duş teknesi boyunca en az 1,5 m. ve genişliği ise en az 90 cm. olmalıdır. (şekil 3.100.-3.101.)

²⁵⁴ TS 9111 (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

1. En az 1,22m.	1. Lavabo
2. En az 95cm.	2. 70cm.
3. En az 90cm.	3. 1,5m.
	4. En az 90cm.
	5. En az 76cm.

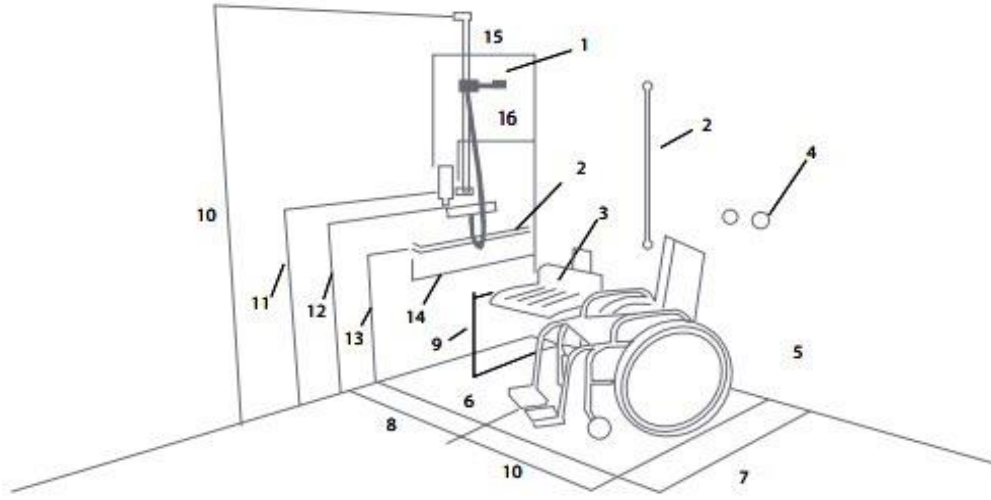
Şekil 3.100. Banyo ve Duş Kabini Ölçüleri²⁵⁵

(a)	(b)
1. Lavabo	1. Su gideri
2. 70cm.	2. En az 95cm.
3. 1,22m.	3. En az 60cm.
4. 90cm.	4. 40cm.
5. 76cm.	5. En az 90cm.

Şekil 3.101. Banyo ve Duş Kabini Ölçüleri²⁵⁶

²⁵⁵ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

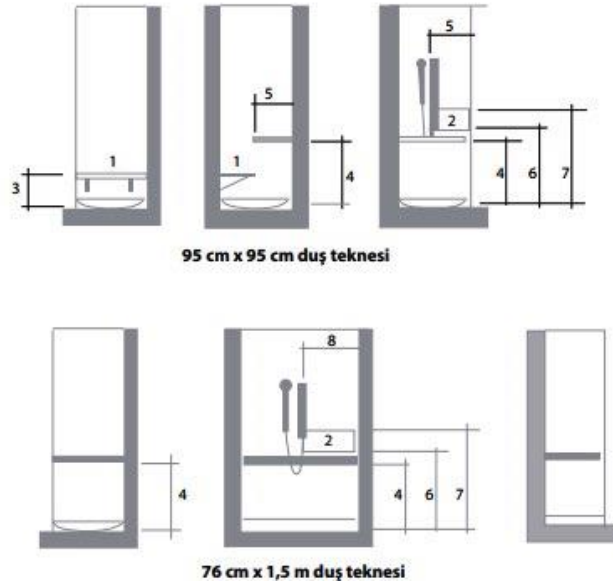
1. Hareketli duş başlığı	9. 43cm.-48cm.
2. Tutunma çubuğu	10. En az 1,8m.
3. En az 45cm.x45cm. ebatlarında katlanabilir duş oturağı	11. 80cm.-1,1m.
4. Havlu askıları	12. 90cm.-1m.
5. Transfer alanı	13. 80cm.
6. Islak alan (su gideri yönünde 1:50-1:60 eğimli)	14. 80cm.-1m.
7. 1,3m.	15. En fazla 80cm.
8. 90cm.	16. 60cm.

Şekil 3.102. Duş Teknesi Ölçüleri²⁵⁷

Tutunma çubukları duş zemininden 80 cm.-95 cm. arası yüksekliğe yerleştirilmelidir. Duvara monte edilmiş ise duvar ile tutunma çubuğu arasındaki mesafe 4 cm. olmalıdır. Tutunma çubuklarının genişliği veya çapı 3,2 cm.-4 cm. arasında olmalıdır. 95 cm.x95 cm. boyutlarında bir duş teknesinde; L şeklindeki bir tutunma çubuğu, oturma kısmının karşı tarafında su kontrollerin yer aldığı duvar boyunca ve arka duvarın yarısı boyunca uzanmalıdır. 76 cm.x1,5 m. boyutlarında dikdörtgen bir duş teknesinde; duş teknesini saracak biçimde U şeklinde tutunma çubukları düzenlenmelidir. (Şekil 3.100.) 76 cm.x1,5 m. boyutlarında dikdörtgen bir duş teknesinde katlanabilir oturak olması durumunda tutunma kolları Şekil 3.101. ve 3.103.'e göre düzenlenmelidir.

²⁵⁶ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁵⁷ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

1. Oturak	5. 45 cm
2. Kontrol	6. En fazla 96cm.
3. En az 43cm. en fazla 48cm.	7. En fazla 1,22m.
4. En az 80cm. en fazla 95cm.	8. En fazla 68cm.

Şekil 3.103. Duş Bölmesi: Tutunma Çubukları, Su Kontrolü ve Oturak²⁵⁸

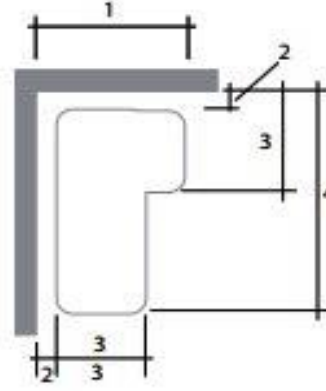
Musluklar ve diğer kontrol araçları tek elle ve kolayca kullanılabilir, çalıştırılması için 22,2N.'dan daha fazla güç gerektirmeyen özelliklerde olmalıdır. Su kontrol araçları Şekil 3.103.'e uygun yerleştirilmelidir. Musluklar ve diğer kontrol araçları oturma yerinden ulaşılabilir mesafede olmalıdır. Su kontrolünde su çıkışları doğru bağlanmalı ve **sıcak** su kontrolü **sol**, **soğuk** su kontrolü **sağda** yer almalıdır.

Duş başlığının en az 1,6m. uzunluğunda hortumu olmalı ve hem sabit duş kafası ile hem de elle tutarak kullanılabilirdir. Düşey bir çubuk üzerine yerleştirilmiş yüksekliği ayarlanabilir duş kullanıldığında, düşey çubuk tutunma kollarının kullanımına engel olmayacak şekilde yerleştirilmelidir. Suyun sıcaklığı termostatla kontrol altında tutulmalıdır.

95 cm.x95 cm.'lik duş kabini bir oturma yeri (oturak) sağlanmalıdır. Bu oturak banyo zemininden 43 cm.-48,5 cm. arası yükseklikte monte edilmeli ve duş kabini derinliği boyunca uzatılmalıdır. Oturak yan ve arka duvardan en fazla 3,8 cm. uzaklıkta yer almalıdır. Eni arka duvardan itibaren 40 cm. derinliğinde olmalıdır. Oturağın yan tarafa doğru genişleyen L biçimindeki kısmı da yan duvardan itibaren

²⁵⁸ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

en fazla 38 cm. derinlikte olmalıdır. Bu durumdaki oturağın eni arka duvardan itibaren 60 cm.'yi aşmamalıdır. (Şekil 3.104.) 76 cm.x1,5 m. boyutlarındaki bir duş kabini oturağın yeri, su kontrol araçları ile ilişkisi Şekil 3.103'teki gibi olmalıdır.

1. En fazla 60cm.
2. En fazla 3,8cm.
3. 40cm.
4. Bölme derinliği boyunca

Şekil 3.104. Oturak²⁵⁹

95 cm.x95 cm. boyutlarındaki duş kabini bölmesinde koruma bordürü varsa, bordür en fazla 1,3 cm. yükseklikte olmalıdır. 76 cm.x1,5 m. boyutlarındaki duş kabini, koruma bordürüne gerek yoktur.

Duş kabini veya perdeleri, tekerlekli sandalyeden duş oturağına geçmeye veya su kontroller araçlarını kullanmaya engel olmamalıdır.

3.3.5.Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları

TS 9111'e göre korkulukların özellikleri aşağıdaki gibi tanımlanmış ve takip eden şekillerle örneklenmiştir.

Her iki tarafı boşluk olan rampaların her iki tarafına, boşluk tek tarafta ise boşluk olan tarafa korkuluk yapılmalıdır. Rampaların duvar taraflarına da küpeşte yapılmalıdır.

Genişliği 3 m.'den fazla olan rampalarda ilave olarak rampa ortasına korkuluk yapılmalıdır.

²⁵⁹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

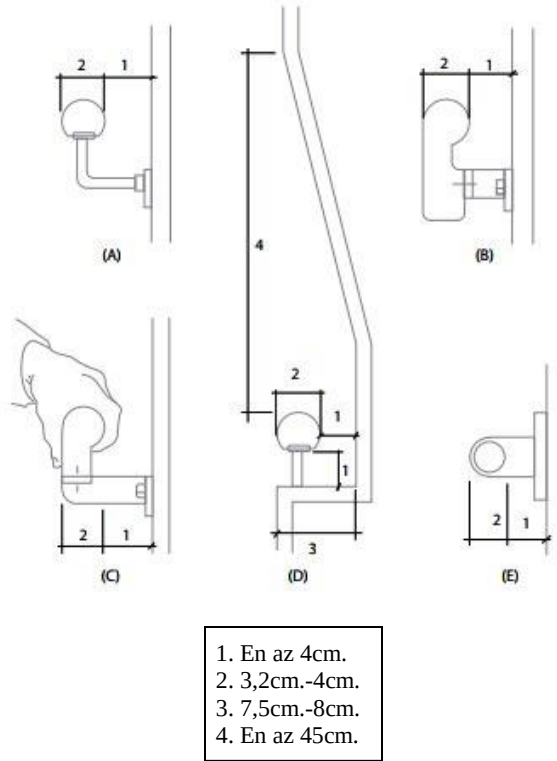
Küpeşteler kolayca kavranabilecek formda olmalıdır. Küpeşteler yere veya duvara emniyetle yük taşıyabilecek ve iletebilecek şekilde tutturulmalıdır. Korkuluk üzerinde 70 cm. ve 90 cm. olmak üzere iki ayrı yükseklikte küpeşte yapılmalıdır.

Korkuluk rampanın başlangıcından en az 30 cm. önce başlamalı ve bitiminden itibaren en az 30 cm. devam etmelidir. (Şekil 3.106.)

Duvar ile küpeşte arasındaki mesafe net 4 cm.'den az olmamalıdır Ancak korkuluğa bitişik duvar veya diğer yüzeylerde çıkıntı ve pürüzler olması durumunda, çıkıntı veya pürüz yüzeylerinden 5 cm. mesafede olmalıdır.

Küpeşteler kolayca tutulabilecek özellikte farklı şekillerde biçimlendirilebilir. Dairesel küpeşteler daha rahat kavranabilirliği açısından önerilir. Küpeştelerin çapı veya genişliği 3,2 cm.- 4,0 cm. arasında olmalıdır. (Şekil 3.105)

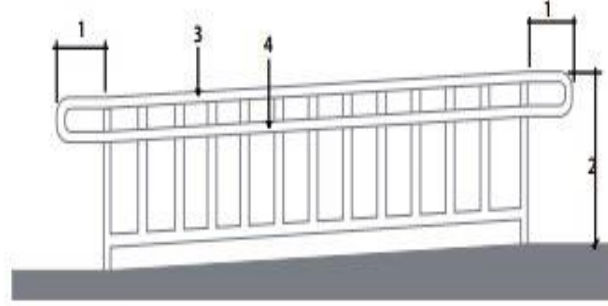
Az gören özörlöler tarafından kolayca fark edilebilmesi açısından korkuluk ve/veya küpeşte renginin bitişik yüzey rengine zıt olması gerekmektedir.

Şekil 3.105. Küpeşte Örnekleri ve Tutunma Çubuęu²⁶⁰

²⁶⁰ WDU, Ustad. Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu.

Küpeşte kavrama yüzeyi sürekli olmalı, korkuluk babası veya diğer engellerle kesintiye uğramamalıdır. (Şekil 3.106)

1. 30cm.
2. 90cm.
3. 1.düzye küpeşte
4. 2.düzye küpeşte (70cm. yüksekliğinde)

Şekil 3.106. Küpeşte Kavrama Yüzeyi Uygulaması²⁶¹

Rampa ve sahanlıkların koruma bulunmayan tarafına en az 5 cm. yüksekliğinde koruma bordürü konulmalıdır.²⁶² (Şekil 3.107.)

1. En az 5cm.

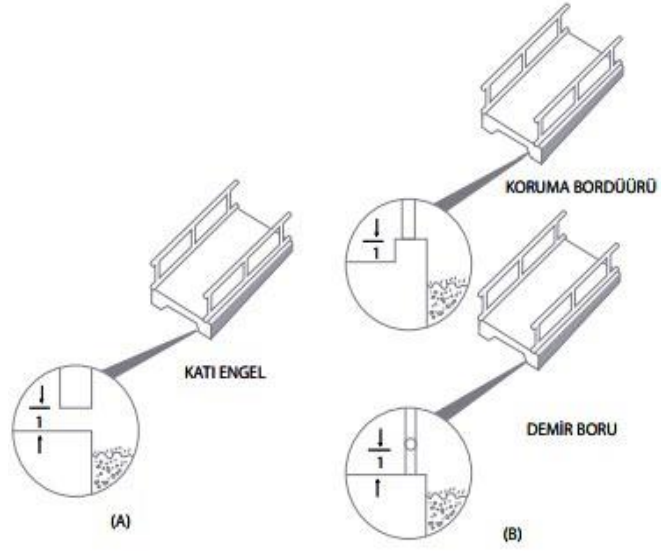
Şekil 3.107. Koruma Bordürü²⁶³

Korkulukların Şekil 3.108. (a)'daki gibi boşluksuz olarak düzenlenmesi halinde koruma bordürü yapılmayabilir.

²⁶¹ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁶² TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

²⁶³ TS 9111 (2011). Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları.

(a)	(b)
1. En fazla 5cm.	1. 5cm.

Şekil 3.108. Koruma Bordürü²⁶⁴

²⁶⁴ **TS 9111** (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

4.ALAN ÇALIŞMASI

4.1.Pendik Bölgesinin Çalışma Alanı Olarak Seçilme Kriterleri

İnceleme yapmak üzere İstanbul Anadolu Yakası'nda bulunan Pendik Bölgesi seçilmiştir. Pendik Bölgesi'nin çalışma alanı olarak seçilmesinin nedeni;

- Uluslararası havalimanı,
- Türkiye'nin en büyük teknoloji merkezi (Teknopark),
- Türkiye'nin 2. büyük hastanesi,
- İstanbul'un 3. büyük marinasıyla Türkiye'nin en önemli ilçelerinden biri olarak öne çıkması ve buna ilaveten;

(a)

(b)

Şekil 4.1. (a) Marina, (b) Modern Yaşam Alanları²⁶⁵

(a)

(b)

Şekil 4.2. (a) Uluslararası Havalimanı²⁶⁶, (b) Teknopark²⁶⁷

²⁶⁵ URL-8 <http://www.pendik.bel.tr/sayfa/detay/pendik> erişim tarihi 06.11.2017

²⁶⁶ URL-8 <http://www.pendik.bel.tr/sayfa/detay/pendik> erişim tarihi 06.11.2017

²⁶⁷ URL-9 <https://www.itohaber.com/haber/english/203990/teknopark-istanbul-innovation-hub-of-turkey.html> erişim tarihi 06.11.2017

- Tarihi arşısı,
- Alışveriş merkezleri,
- Uluslararası festivalleri,
- Eğlence mekânları,
- Donanımlı kùltür ve spor merkezleri,
- 5 yıldızlı otelleri,
- Modern yaşam alanlarıyla yaşanabilir ilçeler arasında ilk sıralarda yer almasıdır.

Ayrıca Pendik, uluslararası kara, hava ve deniz yoluyla Türkiye’de üçü bir arada ulaşım olanakları bulunan nadir ilçelerden biri olarak da karşımıza çıkmaktadır.

4.2.Pendik Bölgesi

Yapılan alan araştırmasında hedeflenen; günden güne artan engelli nüfusun içinde belli bir orana sahip bedensel engelli nüfusun, hareket kısıtlılığı yaşamadan, kendilerini rahat ve konforlu hissedebilecekleri mekanlar ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında inceleme yapmak üzere İstanbul Anadolu yakasında bulunan Pendik Bölgesi seçilmiştir. Bölgede, araştırmanın zaman sınırlandırmasına uygun olacak şekilde beş yıldızlı şehir içi otelleri ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında ele alınacaktır. Bu kriterlerin bedensel engelliler açısından değerlendirilmesi ve sonuç olarak bu otellerin bedensel engelli bireylere uygun tasarlanıp tasarlanmadığının karşılaştırılması hedeflenmektedir.

Anadolu’nun İstanbul’a giriş kapısı olarak nitelendirilen Pendik; doğuda Tuzla, kuzeyde Sultanbeyli, batıda Kartal ve güneyde Marmara Denizi’ne komşudur. Yaklaşık 190 km² yüzölçümlü Pendik, 7,5 km sahil şeridinde sahiptir ve İstanbul’un en yüksek tepesi olan Aydos’a sınırdır. Ayrıca İstanbul’un en büyük su kaynaklarından biri olan Ömerli Barajı’nı da ile sınırları içerisinde barındırmaktadır.

Şekil 4.3. Pendik Bölgesi'ne Ait Uydu Görüntüsü²⁶⁸

Geçmişte farklı dönemlerde aldığı göçlerle Pendik'in bugünkü demografik yapısı ortaya çıkmıştır. 1924 Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesiyle Preveze, Drama ve Yanya gibi kentlerden; 1930'lu yıllarda Anadolu'dan; 1960'dan itibaren hem Anadolu hem Almanya hem de Balkan ülkelerinden göçler alan Pendik'in nüfusu, 1990'lara varıldığında 235 bine ulaşmıştır. 2016 yılı TÜİK kayıtlarına göre ilçenin bugünkü nüfusu 691.681'dir.

Çizelge 4.1. Yıllara Göre Pendik Nüfusu²⁶⁹

Yıl	Pendik Nüfusu
2016	691.681
2015	681.736
2014	663.569
2013	646.375
2012	625.797
2011	609.535
2010	585.196
2009	562.122
2008	541.619
2007	520.486

²⁶⁸ URL-10 <https://turizminsesi.blogspot.com.tr/2014/07/pendikte-konutlara-hzl-tren-dopingi.html> erişim tarihi 06.11.2017

²⁶⁹ URL-11 <https://www.nufusu.com/ilce/pendik-istanbul-nufusu> erişim tarihi 06.11.2017

Çizelge 4.2. Pendik İlçesi Engel Türüne Göre Nüfus Verileri²⁷⁰

Engel Türü	Nüfusu
Bedensel Engelli	1.956
Görme Engelli	1.198
İşitme Engelli	675
Ortopedik Engelli	1.797
Ruhsal-Duygusal Engelli	400
Zihinsel Engelli	3.162
Süreğen Engelli	3.315
TOPLAM	12.503

Çizelge 4.3. Pendik İlçesinde Genel Nüfusa Oranla Engelli Nüfusu Oranı²⁷¹

Pendik İlçesi Nüfusu	691.681
Engellilik Oranı	%1,81

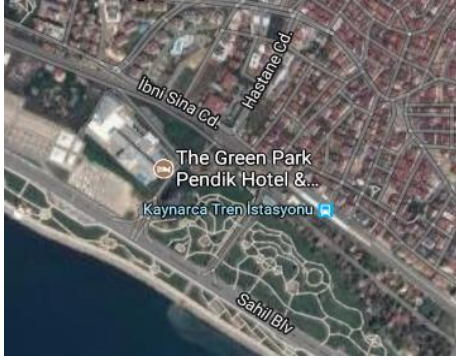
Pendik, uluslararası kara, hava ve deniz yoluyla Türkiye’de üçü bir arada ulaşım olanakları bulunan nadir ilçelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı, şehrin merkezine 12 kilometre mesafedeyken deniz yolu terminalinin merkeze uzaklığı yalnızca 100 metredir. İstanbul Anadolu yakasında “Yüksek Hızlı Tren İstasyonu”nun merkezi konumunda olan Pendik’in bu hat sayesinde doğrudan Ankara ve Konya’yla bağlantısı sağlanmaktadır. Yine Pendik, Kadıköy-Pendik Metrosuyla hem metrobüs hem de marmaray’la Avrupa yakasına entegre edilmektedir.

Çalışma kapsamında ele alınan beş yıldızlı otellerin, adı, konumu, adres bilgisi, sınıfı, oda sayısı, engelli oda sayısı, Ardından, otellerin ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kavramlarına dahil olan mekanları, görselleriyle birlikte değerlendirilip, tabloya aktarılmıştır. Bu mekanlar yazar tarafından fotoğraflanmıştır.

²⁷⁰ Pendik Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü

²⁷¹ Pendik Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü

4.2.1.The Green Park Otel

(a)

(b)

Şekil 4.4. (a) The Green Park Otel'e Ait Uydu Görüntüsü²⁷², **(b)** The Green Park Otel Girişi²⁷³

The Green Park Otel'e Ait Genel Bilgiler

Çizelge 4.4. The Green Park Otel Genel Bilgi Tablosu

OTELİN ADI	THE GREEN PARK
OTELİN KONUMU	PENDİK
OTELİN ADRES BİLGİSİ	Pendik İlçesi, Kaynarca Semti, Ankara Caddesi
OTELİN SINIFI	5 Yıldızlı
OTELİN YAPIM YILI	2010
ODA SAYISI	538-540
ENGELLİ ODA SAYISI	6

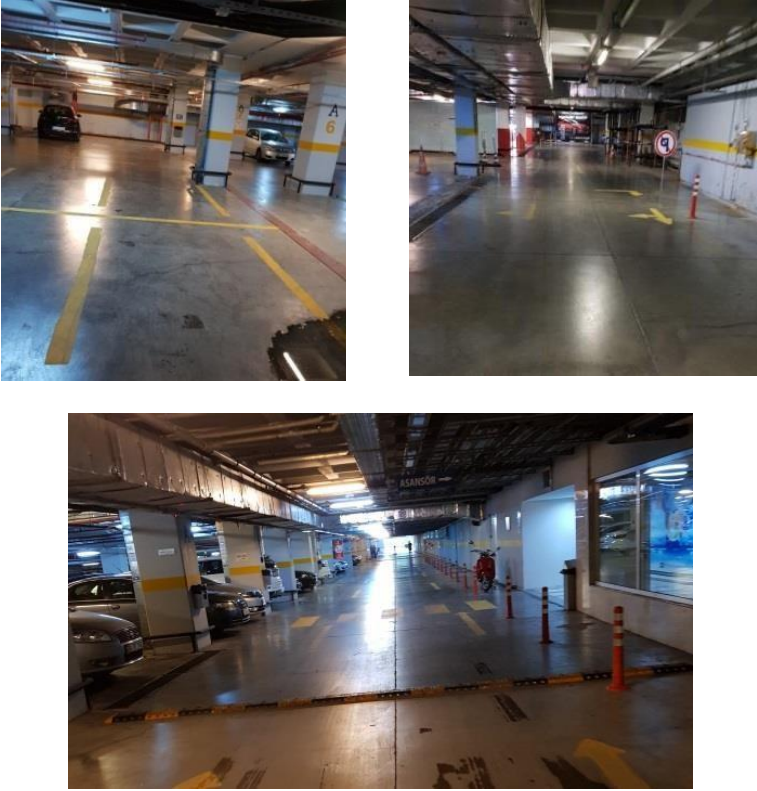
²⁷²URL-12

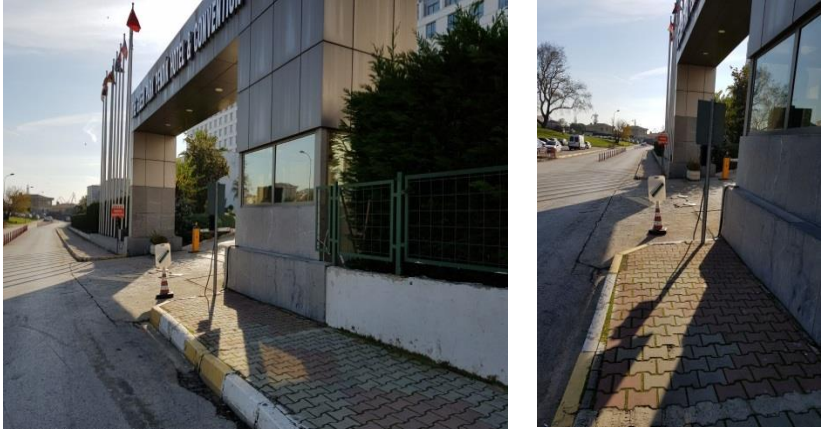
<https://www.google.com.tr/maps/place/The+Green+Park+Pendik+Hotel+%26+Convention+Center/@40.872138,29.2497163,539m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0x14cadca325d43ee3:0x491d94cff08c041!8m2!3d40.872138!4d29.251905> erişim tarihi 17.11.2017

²⁷³URL-13

https://www.google.com.tr/search?q=the+green+park+pendik&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiMgO7zysbXAhUEOxoKHbDgBC4Q_AUICygC#imgrc=plRszzl-CgX44M erişim tarihi 17.11.2017

Çizelge 4.5. The Green Park Otel'e Ait Ulaşılabilirlik Tablosu

ULAŞILABİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN ULAŞILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Park Alanları		• Otelde yalnızca kapalı otopark bulunmaktadır. • Otoparkta açıklayıcı ve yön gösterici şekilde bilgilendirme levhaları vardır. Ayriyeten sarı şerit çizgileriyle kolon, duvar ve tavana asılı yön bilgilendirmesi yapılmıştır. • Farklı renk ve malzeme kullanılarak daha algılanabilir olması sağlanmıştır. • Yürüme yolları uygun genişlik ve yüksekliktedir. • Park yerleri asansöre yakındır fakat engelli araçları için ayrı bir kısma yer verilmemiştir. Dolayısıyla bir erişim koridoru yoktur.

Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi		• Rampada tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişliğin sağlandığı görülmektedir. • Eğim tam olarak tespit edilememiş olmakla birlikte, tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahat ve güvenli geçişini sağlayacak şekilde olduğu görülmektedir.
Kaldırım Genişliği		• Kaldırım genişliği 202 cm. olarak ölçülmüş olup tavsiye edilen ölçüye uygundur. • Kaldırım kenarlarında mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi yapılmamıştır.

Sinyalizasyon ile Güvenli Yaya Geçitleri		OTEL ÇEVRESİNDE BÖYLE BİR BULGUYA RASTLANMAMIŞTIR.
Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi		OTEL ÇEVRESİNDE BÖYLE BİR BULGUYA RASTLANMAMIŞTIR.

Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım		• Yerleşke sınırları içerisinde, toplu taşıma durağından, otopark alanından, yolcu indirme-bindirme alanından, sokaklar veya kaldırımlardan, bina girişine kadar en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmıştır. • Aynı yerleşkedeki binaları, donatıları, öğeleri ve mekanları birbirine bağlayan en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmıştır. • Ulaşılabilir bina veya tesis girişleri ile tüm mekanları, öğeleri, bina ve kullanım içindeki tüm konut birimlerini birbirine bağlayan en az bir ulaşılabilir güzergah bulunmaktadır.
--	--	---

Çizelge 4.6. The Green Park Otel’e Ait Erişilebilirlik Tablosu

ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN ERİŞİLEBİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları		• Binaların girişlerinden en az bir tanesine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmıştır. • Ulaşılabilir tüm güzergâh noktalarının genişliği tavsiye edilen şekildedir. • Ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı oluşturulmuştur.
Girişlerdeki Seviyeler	 	• Yürüme güzergahı üzerinde bir ızgaraya rastlanmamıştır. • Bina girişinde herhangi bir rampa v.b. seviye farkı yoktur. • İç mekana girildiğinde herhangi bir halı v.b. seviye farkı oluşturacak bir malzeme kullanılmamıştır.

Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni

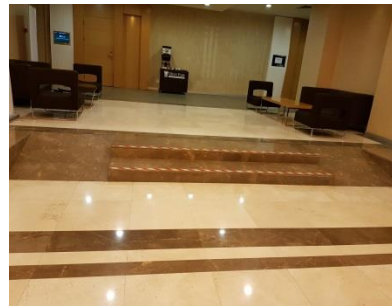
- Giriş kapısında eşik yapılmamıştır.
- Giriş kapısında döner kapı kullanılmıştır.
- Ancak giriş kapısının orta kısmında çift kanatlı kapı bulunmaktadır ve engelli misafirler geldiğinde orta kısımda bulunan çift kanatlı kapı aktif edilmektedir.
- Bu kapının genişliği tekerlekli sandalye kullanan bireyin geçebileceği genişliktedir.
- Döner kapının iç kısmında iki adet buton bulunmaktadır. Bu butonlardan üstteki kırmızı buton döner kapıyı normal modda çalıştırırken altta bulunan mavi buton ise engelli modu olup, döner kapıyı normal moduna göre daha yavaş hale getirmektedir. (engelliler için)
- Engelli butonunun yüksekliği 80 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalye kullanan bireyin erişebileceği yüksekliktedir.
- Kapının dış ve iç kısmına diyafon ve kapı zilleri yerleştirilmemiştir.

Koridorların Genişliği

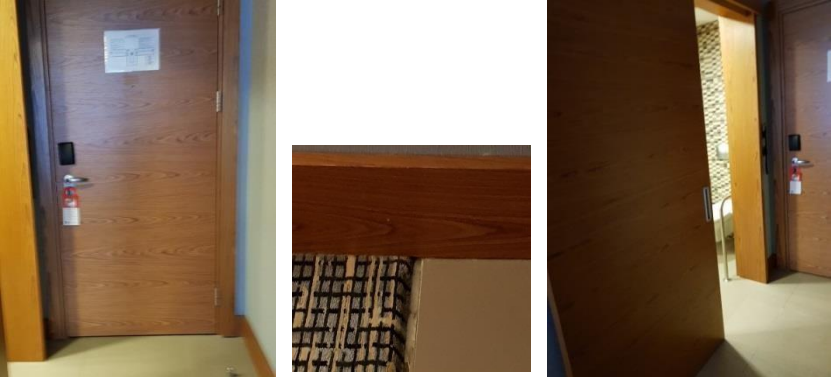
- Koridorların net açıklığı en dar 143 cm., en geniş 200 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamaktadır.
- Koridorlarda merdiven bulunmadığı için mevcut bir baş üstü boşluğundan söz edilememektedir.
- Koridor dönüşleri geniş tutulmuştur fakat köşeler pahlı olacak şekilde tasarlanmamıştır.
- Ayrıca koridorlarda manevra için uygun alanlar oluşturulmuştur.

Merdivenler, Sahanlıklar,
Yüzey ve Renkleri

- Otelin girişinde orta aksın sağ tarafında yürüyen merdiven bulunmaktadır.
- Tekerlekli sandalyeli bireyler üst katlara ve diğer bağımsız kısımlara asansör aracılığıyla erişim sağlamaktadır. Katların kendi içerisindeki geçişlerde bulunan kot farklarına ise rampalarla ulaşılmaktadır.
- Bu kot farklarına ulaşım için rampaların yanına yapılan merdivenlerin de rıht yükseklikleri 15 cm. ölçülmüştür.
- Ayrıca bu merdivenlerin basamak ucunda kaymaz şerit vardır.
- Otelin 2.katında kongre salonlarına geçişte ayrıca bir merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenin kol genişliği 266 cm. ölçülmüştür yani uygun bir genişliktir.
- Merdivenin her iki tarafında devam eden küpeşte bulunmaktadır.
- Sahanlık alanı yeterli ölçülere sahiptir.
- Fakat bu merdivenin ilk ve son basamaklarında kaymaz şerit yoktur.
- İki merdiven kolu arasında tekerlekli sandalyeli bireyler için platform yükselticisi bulunmaktadır. Bu yükselticiye erişim koridorunun eni 153 cm. ölçülmüştür yani uygun bir genişliktir.
- Erişim koridoru üzerinde platform yükselticisini çağırma düğmesi

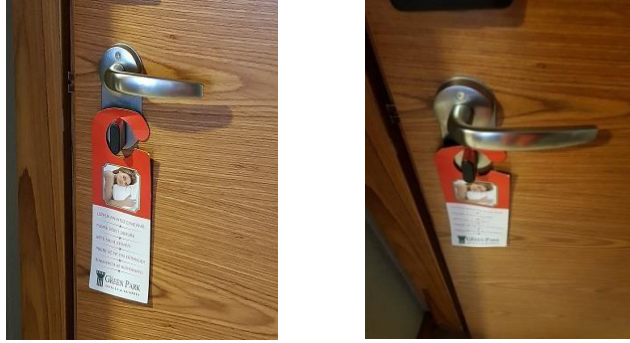
Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri	 	bulunmaktadır ve bu düğmenin yerden yüksekliği 68 cm. olarak ölçülmüştür yani yeterli bir yüksekliktir. - Platform yükselticisinin taban alanı 103 cm.x148,5 cm. ölçülmüştür. Genişliği idealdir fakat derinliği yeterli olmayabilir. - Yükselticide açık kenar bulunmamaktadır. Platform yükselticisi direk kongre merkezinin giriş kapısına erişimi sağlamaktadır.
Asansör Boyutları ve Kontrolleri	 	- Asansör kabini önünde kullanım amacına uygun ve yeterli alan oluşturulmuştur. - Asansör girişinin bulunduğu koridor 182 cm. olarak ölçülmüştür. - Kabin giriş kapısı genişliği 105 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamaktadır. - Asansör kabininin derinliği ve genişliği sırasıyla 145 cm.x157 cm. olarak ölçülmüştür ayrıca kabin kapısı genişliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamayacak şekildedir. - Asansör kabini içinde tutunma barları düşünülmemiştir. - Asansör kabini içinde acil durum telefonu

Asansör Boyutları ve Kontrolleri		yoktur. Asansör kabinin dış kısmında bulunan çağırma düğmelerinin yüksekliği 110 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişebileceği yüksekliktedir.
Kapıların ve Pencereilerin Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri		- Engelli odalarında kolay açılabilmesi amacıyla kapılar, koridor eksenine dik olacak şekilde yerleştirilmiştir. - Kapı net genişliği 95 cm. ölçülmüş olup, kapı net genişliği ve yüksekliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamayacak şekildedir. - Kapılarda eşik yapılmamıştır. Girişte bir hol oluşturulmuştur. Holden odaya geçişte yer kaplamasıyla halının birleşim kısmında hafif bir pahla birleşim sağlanmıştır. - Kapı önünde uygun manevra alanı oluşturulmuştur. - Banyo kapısında sürme kapı tercih edilmiş olup, genişliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişine uygundur. - Tekerlekli sandalyeli bireyin pencereden rahatlıkla dışarıyı görebilmesi için parapet yüksekliği 25 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin görüşüne uygun bulunmaktadır. - Pencerelerin kolay açılıp kapanması için, pencere kolları yer seviyesinden 90 cm.-110 cm.'lik alan içinde düzenlenmiştir.

Kapıların ve Pencere-
lerin
Yerleri,
Genişlikleri ve Düzenleri

Çizelge 4.7. The Green Park Otel’e Ait Kullanılabilirlik Tablosu

KULLANILABİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN KULLANILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Kullanılabilir Kapı Kolları		• Kapıların açılma eksenini, kolay açılabilmesi için koridora dik şekildedir. • Kapı kolu ve kilitler tek elle kullanılacak ve ellerini kullanamayanlar için kavrama gerektirmeden çalışabilecek şekildedir. • Kapı kollarının tavsiye edilen tasarıma uygun seçilmediği görülmektedir. • Kapı kolu yüksekliği 102 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri		• Çağırma düğmelerinin yukarı çıkış düğmesi üsttedir. Ayrıca çağırma düğmelerinin yüksekliği 107 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur. • Kabin içi kontrol düğmelerinin orta noktasının yerden yüksekliği 105 cm. olarak ölçülmüştür. Alt katlarda bulunan engelli odalarına ulaşım için kullanıma uygundur fakat üst katlarda bulunan engelli odalarına ulaşım için kullanıma uygun değildir.

Kontrol Düğmelerinin Ebatı,
Şekli ve Yükseklikleri

- Asansörler girişten yukarı çıkışta oda kartlarıyla çalışmakta olup, kart yerleştirme butonunun yüksekliği tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Odaya girişte kapının yanında kontrol düğmeleri bulunmaktadır. Bu düğmelerin yüksekliği 115 cm.-131 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Yine odada bulunan klima kontrol düğmesinin yüksekliği 110 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Klima düğmesinin altında priz bulunmaktadır. Bu prizin yerden yüksekliği 30 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Merdivenlerin ortasında bulunan yükseltme platformunu çağırma düğmesinin yüksekliği 68 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişimine uygundur.
- Oda kapılarının dış kısmında koridorda bulunan oda durum butonunun yüksekliği 145 cm. ölçülmüş olup,

		tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
Kullanılabilir Lavabolar		• Tuvaletlerde ayaklı lavabo kullanılmamış olup, lavabo altlarına dolap yerleştirilmemiştir. Gerekli diz boşluğu sağlanarak tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır. • Tekerlekli sandalye ile her yönden yaklaşımın sağlanması için lavabolar yuvarlak kenarlı tercih edilmiştir ve tavsiye edilen tasarıma uygundur. • Havluluğun yerden yüksekliği 120 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. • Sabunluğun yerden yüksekliği 100 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişimine uygundur. • Saç kurutma makinesinin yerden yüksekliği 120 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. • Aynanın yerden yüksekliği 102 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. Ayrıca aynalar öne doğru eğimli değildir. • Döşeme üzerinden lavabonun alt yüzüne olan yükseklik 75 cm.-80 cm. olarak

Kullanılabilir Lavabolar

ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.

- Bataryalar el ile lavabo arasındaki mesafenin rahat kullanılabilir şekilde olmasına elverişlidir ve lavabo önünden bataryaya erişim 20 cm.-25 cm. arası ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Lavabo önü net döşeme alanı ölçüleri 93 cm.x150 cm. ölçülmüş olup tavsiye edilen şekildedir.
- Armatürler kollu tipte, tek elle ve kolayca kullanılabilir şekilde tercih edilmiştir.
- Lavabonun her iki tarafına, ayakta durmakta zorlanan kişiler için tutunma çubuğu yerleştirilmemiştir.

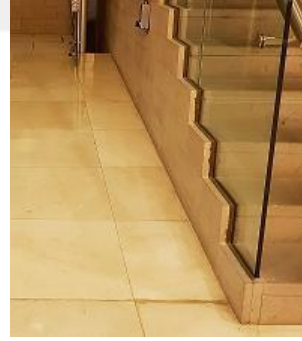
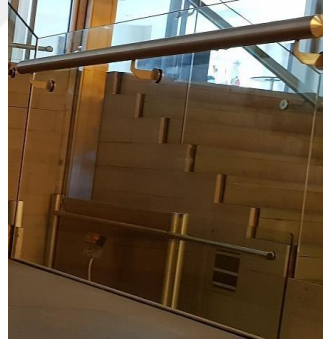
Tuvaletler

- Tuvaletlerin kullanılabilirliği yandan yaklaşım şeklindedir.
- Tuvaletlerin döşemesi tekerlekli sandalyenin hareketine engel olmayacak biçimde, seviye farksız düzenlenmiştir.
- Banyo ve tuvalet giderleri kapı önünde su birikmesini önleyecek şekilde tasarlanmıştır.
- Zemin ve döşeme yüzeyleri kaymayan (ıslak/kuru) özelliktedir.
- Klozet yüksekliği yerden 47 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun bulunmaktadır. Fakat adaptör takılabilir tipte klozet kullanılmamıştır.
- Klozet, tekerlekli sandalyeden klozete transfere olanak verecek şekilde yerleştirilmiştir.
- Herhangi özel bir sifon kolu kullanılmamıştır. (Fotoselli, el ile kumandalı veya otomatik)
- Taharet muslukları tek elle kolayca idare edilebilir konumda ve erişim mesafesindedir.
- Tuvalet kağıtlığının yerden yüksekliği 49 cm. ölçülmüş olup, gerek yükseklik gerekse konum itibarıyla tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.

Tuvaletler		• Tutunma çubukları sadece klozetin iki tarafına yerleştirilmiştir ve yer zemininden yüksekliği 75 cm. olarak ölçülmüştür. Ayrıca duvara monte edilmiş tutunma çubuklarıyla duvar arasında bulunması gereken mesafe korunmuştur.
Banyolar		• Banyo ulaşılabilir bir güzergahta bulunup, tekerlekli sandalyeli bireylerin rahatça girebileceği ve hareket edilebileceği şekilde tasarlanmıştır. • Duş bölmesi banyo dolaşım alanından 0,5 cm. yükseklikte bir yüzeyle ayrılmış ve kaydırmaz bir malzemeyle kaplanmıştır. • Duş bölmesi içinde yatay ve düşey tutunma çubuğu yerleştirilmemiştir. • Duş bölmesi içinde hareketli bir oturma aparatı düşünülmemiştir.

Korkuluklar (Tırabzanlar),
Yükseklikleri ve Detayları

- Korkuluk yüksekliği merdiven üst yüzeyinden itibaren 90 cm. olarak ölçülmüştür ve tavsiye edilen tasarıma uygun değildir.
- Korkuluk üzerinde 90 cm.'nin altında tekrar bir küpeşte bulunmamaktadır.
- Görselde görüldüğü gibi korkuluğa bitişik duvar bulunmakta ve bu duvar ile korkuluk arasındaki mesafe korunmuştur.
- Küpeşte dairesel olarak tasarlanmış olup, kolayca kavranabilecek formdadır.
- Küpeşte kavrama yüzeyi sürekli olup, korkuluk babası veya diğer engellerle herhangi bir kesintiye uğramamıştır.

4.2.2.Crowne Plaza İstanbul Asia Otel

(a)

(b)

Şekil 4.5. (a) Crowne Plaza İstanbul Asia Otel’e Ait Uydu Görüntüsü²⁷⁴, (b) Crowne Plaza İstanbul Asia Otel Girişi²⁷⁵

Crowne Plaza İstanbul Asia Otel’e Ait Genel Bilgiler

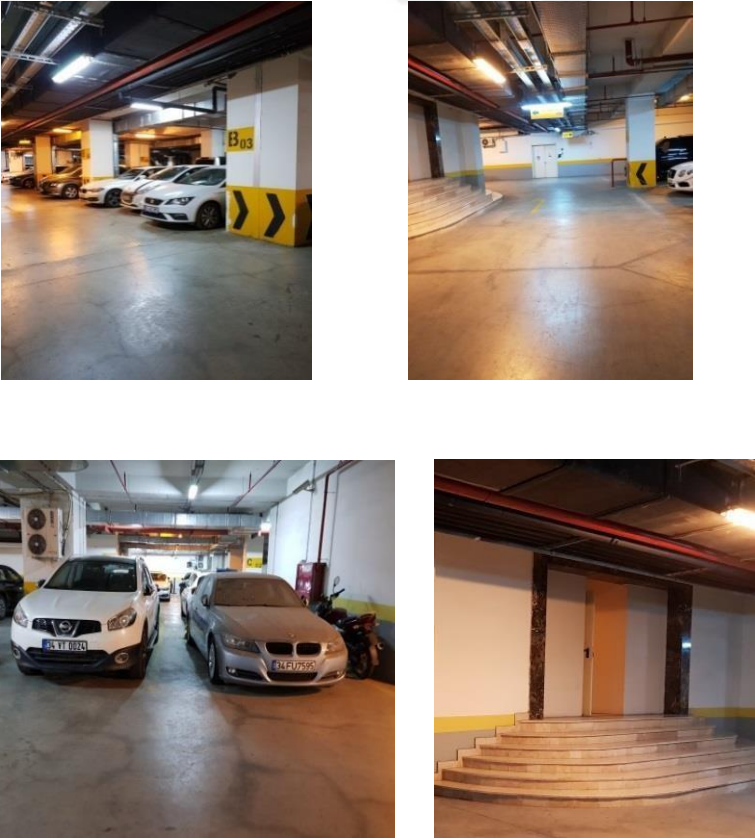
Çizelge 4.8. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel Genel Bilgi Tablosu

OTELİN ADI	CROWNE PLAZA ISTANBUL ASIA
OTELİN KONUMU	PENDİK
OTELİN ADRES BİLGİSİ	Pendik İlçesi, Kurtköy Semti, Dedepaşa Caddesi
OTELİN SINIFI	5 Yıldızlı
OTELİN YAPIM YILI	2010
ODA SAYISI	336
ENGELLİ ODA SAYISI	3

²⁷⁴URL-14 <https://www.google.com.tr/maps/place/Crowne+Plaza+İstanbul+-+Asia/@40.9935701,29.0137729,34462m/data=!3m1!1e3!4m8!1m2!2m1!1scrowne+plaza+istanbul+asia!3m4!1s0x14cad0aa35241efb0xa4595ee7e3106771!8m2!3d40.9386602!4d29.3226546> erişim tarihi 17.11.2017

²⁷⁵ URL-15 <http://www.turizmdebusabah.com/haberler/crowne-plaza-istanbul-asiaya-ihgden-en-iyi-is-oteli-odulu-61478.html> erişim tarihi 17.11.2017

Çizelge 4.9. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel’e Ait Ulaşılabilirlik Tablosu

ULAŞILABİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN ULAŞILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Park Alanları		• Otelde yalnızca kapalı otopark bulunmaktadır. • Otoparkta açıklayıcı ve yön gösterici şekilde bilgilendirme levhaları vardır. Ayriyeten sarı şerit çizgileriyle kolon, duvar ve tavana asılı yön bilgilendirmesi yapılmıştır. • Farklı renk ve malzeme kullanılarak daha algılanabilir olması sağlanmıştır. • Yürüme yolları uygun genişlik ve yüksekliktedir. • Engelli araçları için ayrı bir kısım ayrılmıştır ve bu kısım asansöre oldukça yakındır. • Fakat bir erişim koridoru oluşturulmamıştır. • Ayrıca otoparktan otele girişte yalnızca merdiven tasarlanmış, herhangi bir rampa düşünülmemiştir.

Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi		• Rampada tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişliğin sağlandığı görülmektedir. • Eğim tam olarak tespit edilememiş olmakla birlikte, tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahat ve güvenli geçişini sağlayacak şekilde olduğu görülmektedir.
Kaldırım Genişliği		• Kaldırım genişliği 290 cm. olarak ölçülmüş olup tavsiye edilen ölçüye uygundur. • Kaldırım kenarlarında mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi yapılmamıştır.

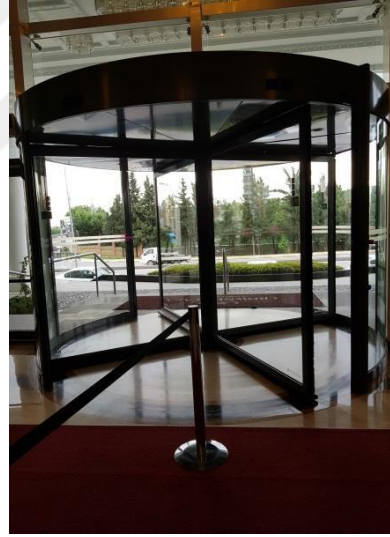
Sinyalizasyon İle Güvenli Yaya Geçitleri		OTEL ÇEVRESİNDE BÖYLE BİR BULGUYA RASTLANMAMIŞTIR.
Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi		• Rampanın genişliği 120 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişliğin sağlanmadığı görülmektedir. • Eğitim tam olarak tespit edilememiştir fakat rampanın dik olduğu görülmekte olup, tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahat ve güvenli geçişini sağlamaya uygun değildir.

Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım		• Yerleşke sınırları içerisinde, toplu taşıma durağından, otopark alanından, yolcu indirme-bindirme alanından, sokaklar veya kaldırımlardan, bina girişine kadar en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmıştır. • Aynı yerleşkedeki binaları, donatıları, öğeleri ve mekanları birbirine bağlayan en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmıştır. • Ulaşılabilir bina veya tesis girişleri ile tüm mekanları, öğeleri, bina ve kullanım içindeki tüm konut birimlerini birbirine bağlayan en az bir ulaşılabilir güzergah bulunmaktadır.
--	--	---

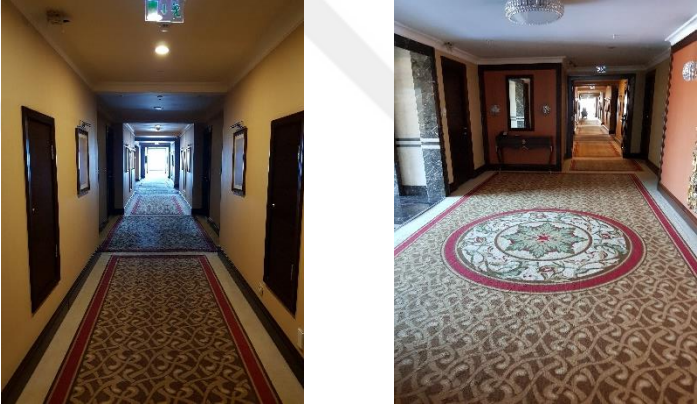
Çizelge 4.10. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel'e Ait Erişilebilirlik Tablosu

ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN ERİŞİLEBİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları		• Binaların girişlerinden en az bir tanesine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmıştır. • Ulaşılabilir tüm güzergâh noktalarının genişliği tavsiye edilen şekildedir. • Ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı oluşturulmuştur.
Girişlerdeki Seviyeler	 	• Yürüme güzergahı üzerinde bir ızgaraya rastlanmamıştır. • Bina girişinde herhangi bir rampa v.b. seviye farkı yoktur. • İç mekana girildiğinde herhangi bir halı v.b. seviye farkı oluşturacak bir malzeme kullanılmamıştır.

Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni

- Giriş kapısında eşik yapılmamıştır.
- Giriş kapısında döner kapı kullanılmıştır.
- Giriş kapısının yanında ayrı bir tek kanatlı kapı düşünülmüştür. Bu kapının genişliği 95,5 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Engelli misafirler geldiğinde döner kapının yanında bulunan tek kanatlı kapıyı kullanabilmektedir.
- Döner kapının iç kısmında iki adet buton bulunmaktadır. Bu butonlardan üstteki kırmızı buton döner kapıyı normal modda çalıştırırken altta bulunan mavi buton ise engelli modu olup, döner kapıyı normal moduna göre daha yavaş hale getirmektedir. (engelliler için)
- Engelli butonunun yüksekliği 85 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalye kullanan bireyin erişebileceği yüksekliktedir.
- Kapının dış ve iç kısmında diyafon ve kapı zilleri yerleştirilmemiştir.

Koridorların Genişliği		• Koridorların net açıklığı en dar 175cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamaktadır. • Koridorlarda merdiven bulunmadığı için mevcut bir baş üstü boşluğundan söz edilememektedir. • Koridor dönüşleri geniş tutulmuştur fakat köşeler pahlı olacak şekilde tasarlanmamıştır. • Ayrıca koridorlarda manevra için de uygun alanlar oluşturulmuştur.
Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri		• Otelin içinde merdiven bulunmamaktadır. Üst katlara ve diğer bağımsız kısımlara asansör aracılığıyla erişim sağlanmaktadır.

Asansör Boyutları ve
Kontrolleri

- Asansör kabini önünde, kullanım amacına uygun ve yeterli alan oluşturulmuştur.
- Asansör girişinin bulunduğu koridor 196 cm. olarak ölçülmüştür.
- Kabin giriş kapısı genişliği 121 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamaktadır.
- Asansör kabininin derinliği ve genişliği sırasıyla 168 cm.x174 cm. olarak ölçülmüştür ayrıca kabin kapısı genişliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamayacak şekildedir.
- Asansör kabini içinde tutunma barı vardır ve yüksekliği 105 cm. olarak ölçülmüştür.
- Asansör kabini içinde acil durum telefonu yoktur.
- Asansör kabinin dış kısmında bulunan çağırma düğmelerinin yüksekliği 110 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişebileceği yükseklikte dir.

Kapıların ve Pencerelerin
Yerleri,
Genişlikleri ve Düzenleri

- Engelli odalarında kolay açılabilmesi amacıyla kapılar, koridor eksenine dik olacak şekilde yerleştirilmiştir.
- Kapı net genişliği 90 cm. ölçülmüş olup, kapı net genişliği ve yüksekliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamayacak şekildedir.
- Kapılarda eşik yapılmamıştır fakat banyo kapısında hafif pahlı bir eşik yapılmıştır. Bu eşğin yüksekliği 1 cm. olarak ölçülmüş olup, tavsiye edilen tasarıma uygundur.
- Kapı önünde uygun manevra alanı oluşturulmamıştır.
- Banyo kapısında menteşeli kapı tercih edilmiş ve genişliği 88,5 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişine uygun değildir.
- Tekerlekli sandalyeli bireyin pencereden rahatlıkla dışarıyı görebilmesi için parapet yüksekliği 27 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin görüşüne uygundur.
- Pencereler sadece vasistas şeklinde açılabilir.
- Pencerelerin kolay açılıp kapanması için, pencere kolları yer seviyesinden 90 cm.-110 cm.'lik alan içinde düzenlenmiştir.

Çizelge 4.11. Crowne Plaza İstanbul Asia Otel’e Ait Kullanılabilirlik Tablosu

KULLANILABİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN KULLANILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Kullanılabilir Kapı Kolları	 	• Kapıların açılma eksenini, kolay açılabilmesi için koridora dik şekildedir. • Kapı kolu ve kilitler tek elle kullanılacak ve ellerini kullanamayanlar için kavrama gerektirmeden çalışabilecek şekildedir. • Kapı kollarının tavsiye edilen tasarıma uygun seçilmediği görülmektedir. • Kapı kolu yüksekliği 100 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri	 	• Çağırma düğmelerinin yukarı çıkış düğmesi üsttedir. • Çağırma düğmelerinin yerden yüksekliği 105 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur. • Kabin içi kontrol düğmelerinin orta noktasının yerden yüksekliği 103 cm. olarak ölçülmüştür ve engelli odalarının hepsi 1.katta bulunduğundan, engelli odalarına ulaşım için tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.

Kontrol Düğmelerinin Ebatı,
Şekli ve Yükseklikleri

- Asansörler girişten yukarı çıkışta oda kartlarıyla çalışmaktadır. Kart yerleştirme butonunun yerden yüksekliği 149 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Odaya girişte kapının yanında kontrol düğmeleri bulunmaktadır. Bu düğmelerin yüksekliği 110 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Yine odada bulunan klima kontrol düğmesinin yerden yüksekliği 132 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Klima düğmesinin altında priz bulunmaktadır. Bu prizin yerden yüksekliği 29 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Oda kapılarının dış kısmında koridorda bulunan oda durum butonunun yüksekliği 137 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.

Kullanılabilir Lavabolar

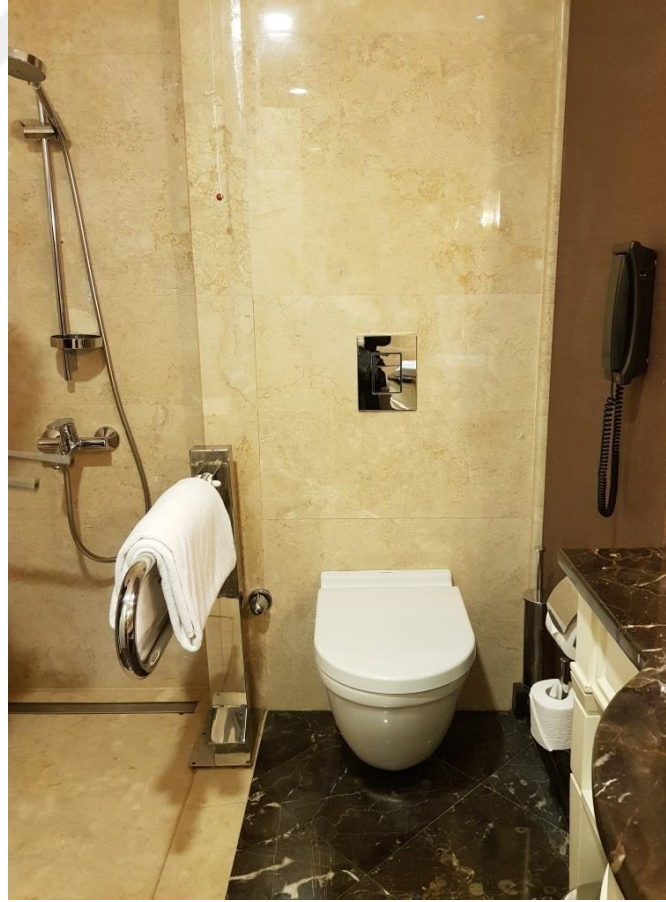
- Tuvaletlerde ayaklı lavabolar kullanılmamıştır fakat lavaboların altına dolap yerleştirilmiştir. Gerekli diz boşluğu sağlanamadığından tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Lavabolar tekerlekli sandalye ile her yönden yaklaşımın sağlanmasına uygun olarak tasarlanmadığı için tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Lavabonun çevresinde havluluğa rastlanmamıştır fakat görselde görüldüğü gibi lavabonun altında bulunan rafın havluluk olarak kullanılması düşünülmüştür. Bu rafın yerden yüksekliği 44 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Sabunluğun yerden yüksekliği 100 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Saç kurutma makinesinin yerden yüksekliği 122 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişimine uygun değildir.
- Aynanın yerden yüksekliği 111 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. Ayrıca aynalar öne doğru eğimli değildir.

Kullanılabilir Lavabolar

- Döşeme üzerinden lavabonun alt yüzüne olan yükseklik 61 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Bataryalar el ile lavabo arasındaki mesafenin rahat kullanılabilir şekilde olmasına elverişlidir ve lavabo önünden bataryaya erişim 30 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Lavabo önü net döşeme alanı ölçüleri 146 cm.x124 cm. ölçülmüş olup tavsiye edilen şekildedir.
- Armatürler kollu tipte, tek elle ve kolayca kullanılabilir şekilde tercih edilmiştir.
- Lavabonun her iki tarafına, ayakta durmakta zorlanan kişiler için tutunma çubuğu yerleştirilmemiştir.

Tuvaletler

- Tuvaletlerin kullanılabilirliği yandan yaklaşım şeklindedir.
- Tuvaletlerin döşemesi tekerlekli sandalyenin hareketine engel olmayacak biçimde, seviye farksız düzenlenmiştir.
- Banyo ve tuvalet giderleri kapı önünde su birikmesini önleyecek şekilde tasarlanmıştır.
- Zemin ve döşeme yüzeyleri kaymayan (ıslak/kuru) özellikte değildir.
- Klozet yüksekliği yerden 43 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur. Fakat adaptör takılabilir tipte klozet kullanılmamıştır.
- Klozet, tekerlekli sandalyeden klozete transfere olanak verecek şekilde yerleştirilmiştir.
- Herhangi özel bir sifon kolu kullanılmamıştır. (Fotoselli, el ile kumandalı veya otomatik)
- Taharet muslukları tek elle kolayca idare edilebilir ve erişim mesafesindedir.
- Tuvalet kağıtlığının yerden yüksekliği 55 cm. ölçülmüş olup, konum itibariyle tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur fakat yükseklik itibariyle tekerlekli

Tuvaletler		sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. • Tutunma çubukları sadece klozetin tek tarafına yerleştirilmiştir ve yer zemininden yüksekliği 73 cm. olarak ölçülmüştür. Dolayısıyla tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur. • Klozetin sağ tarafında tavandan, sarkan ip ile çekilerek çalıştırılabilir özellikte bir acil durum çağrı aparatı düşünülmüştür.
Banyolar		• Banyo ulaşılabilir bir güzergahta bulunup, tekerlekli sandalyeli bireylerin rahatça girebileceği ve hareket edilebileceği şekilde tasarlanmıştır. • Bu engelli odası banyosunda hem duş bölmesi hem de küvet mevcuttur. • Duş bölmesi banyo dolaşım alanından 0,5 cm. yükseklikte bir yüzeyle ayrılmış ve kaydırmaz bir malzemeyle kaplanmıştır. • Duş bölmesi yanına klozetle ortak olarak kullanılan yatay bir tutunma çubuğu yerleştirilmiştir. • Duş bölmesi içinde hareketli bir oturma aparatı düşünülmüştür.

Banyolar		• Küvetin yerden yüksekliği 67 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. • Küvetin içine tutunma çubuğu yerleştirilmiştir. • Küvetin içinde hareketli bir oturma aparatı düşünülmemiştir. • Küvet tercihi başlı başına bedensel engelli bir birey için uygun değildir. (küvet kenarı açılıp kapanabilir özellikte olmadığı sürece)
Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları		• Otelin içinde merdiven bulunmadığı için herhangi bir korkuluk yüksekliğinden bahsedilememektedir.

4.2.3.Divan İstanbul Asia Otel

(a)

(b)

Şekil 4.6. (a) Divan İstanbul Asia Otel’e Ait Uydu Görüntüsü²⁷⁶, (b) Divan İstanbul Asia Otel Girişi²⁷⁷

Divan İstanbul Asia Otel’e Ait Genel Bilgiler

Çizelge 4.12. Divan İstanbul Asia Otel Genel Bilgi Tablosu

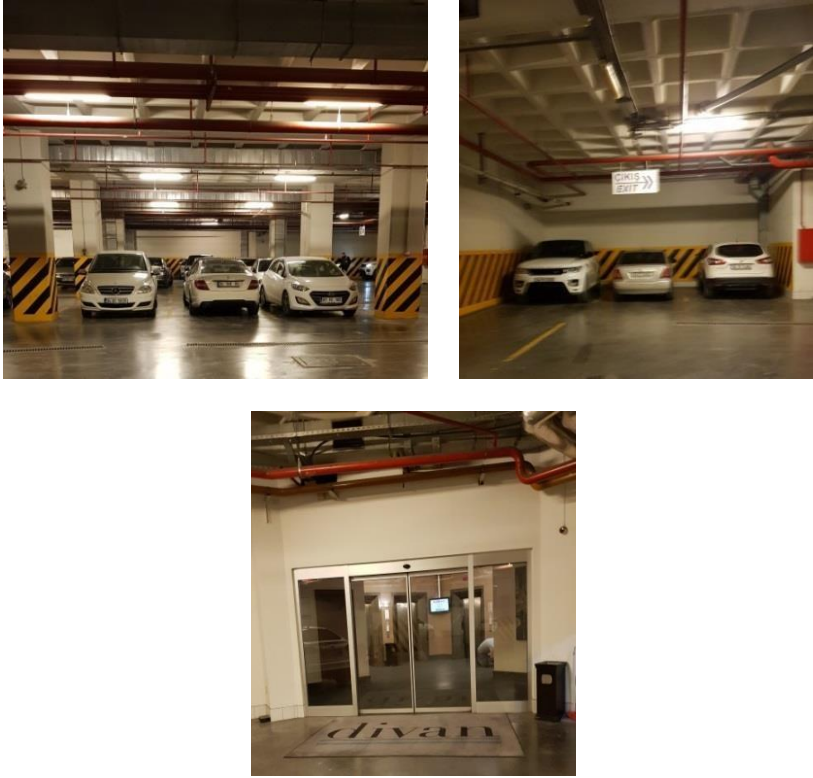
OTELİN ADI	DİVAN İSTANBUL ASIA
OTELİN KONUMU	PENDİK
OTELİN ADRES BİLGİSİ	Pendik İlçesi, Kaynarca Semti, Tevfik İleri Caddesi
OTELİN SINIFI	5 Yıldızlı
OTELİN YAPIM YILI	2009
ODA SAYISI	231
ENGELLİ ODA SAYISI	2

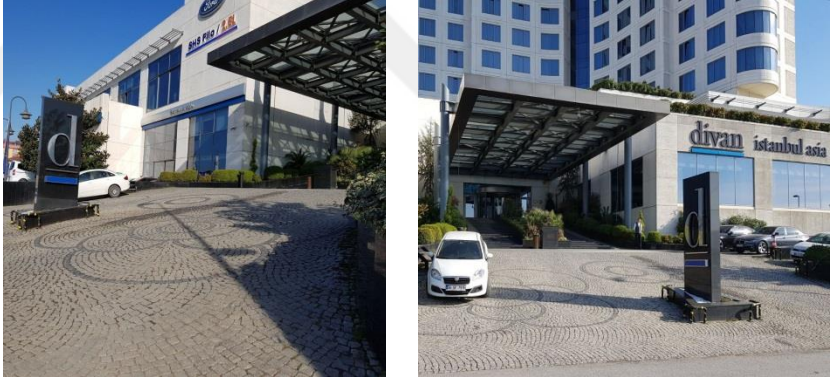
²⁷⁶URL-16

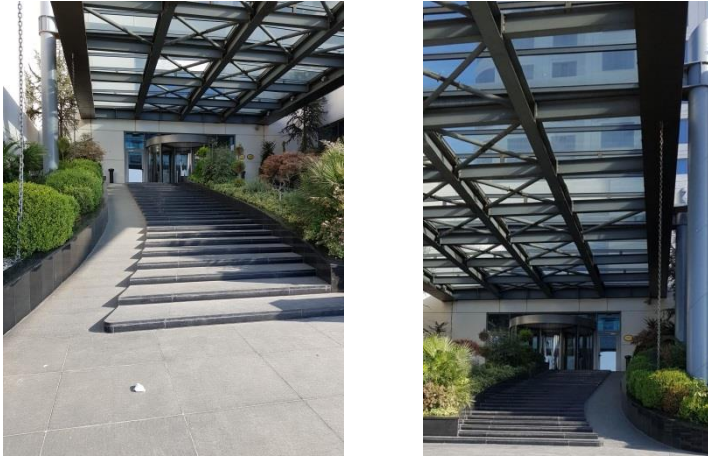
<https://www.google.com.tr/maps/place/Divan+%C4%B0stanbul+Asia/@40.8692514,29.2684033,500m/data=!3m1!1e3!4m2!1m6!3m5!1s0x14cadb56a7dc2417:0x837dc5b6fa68c22b!2sDivan+%C4%B0stanbul+Asia!8m2!3d40.8692514!4d29.270592!3m4!1s0x14cadb56a7dc2417:0x837dc5b6fa68c22b!8m2!3d40.8692514!4d29.270592> erişim tarihi 17.11.2017

²⁷⁷ URL-17 <https://www.kayak.co.uk/Istanbul-Hotels-Divan-Istanbul-Asia.337875.ksp> erişim tarihi 17.11.2017

Çizelge 4.13. Divan İstanbul Asia Otel'e Ait Ulaşılabilirlik Tablosu

ULAŞILABİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN ULAŞILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Park Alanları		• Otelde yalnızca kapalı otopark bulunmaktadır. • Otoparkta açıklayıcı ve yön gösterici şekilde bilgilendirme levhaları vardır. Ayriyeten sarı şerit çizgileriyle kolon, duvar ve tavana asılı yön bilgilendirmesi yapılmıştır. • Farklı renk ve malzeme kullanılarak daha algılanabilir olması sağlanmıştır. • Yürüme yolları uygun genişlik ve yüksekliktedir. • Park yerleri asansöre yakındır fakat engelli araçları için ayrı bir kısma yer verilmemiştir. Dolayısıyla bir erişim koridoru yoktur. • Engelli misafir araçları geldiğinde asansöre en yakın park yerlerini kullanmaktadır.

Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi		• Rampada tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişliğin sağlandığı görülmektedir. • Eğim tam olarak tespit edilememiş olmakla birlikte, tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahat ve güvenli geçişini sağlayacak şekilde olduğu görülmektedir.
Kaldırım Genişliği		• Kaldırım genişliği 207 cm. olarak ölçülmüş olup tavsiye edilen ölçüye uygundur. • Kaldırım kenarlarında mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi yapılmamıştır.

Sinyalizasyon İle Güvenli Yaya Geçitleri		OTEL ÇEVRESİNDE BÖYLE BİR BULGUYA RASTLANMAMIŞTIR.
Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi		• Rampanın genişliği 100 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişliğin sağlanmadığı görülmektedir. • Eğitim tam olarak tespit edilememiştir fakat rampanın dik olduğu görülmekte olup, tekerlekli sandalye kullanıcılarının rahat ve güvenli geçişini sağlamaya uygun değildir.

Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım		• Yerleşke sınırları içerisinde, toplu taşıma durağından, otopark alanından, yolcu indirme-bindirme alanından, sokaklar veya kaldırımlardan, bina girişine kadar en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmıştır. • Aynı yerleşkedeki binaları, donatıları, öğeleri ve mekanları birbirine bağlayan en az bir ulaşılabilir güzergah sağlanmıştır. • Ulaşılabilir bina veya tesis girişleri ile tüm mekanları, öğeleri, bina ve kullanım içindeki tüm konut birimlerini birbirine bağlayan en az bir ulaşılabilir güzergah bulunmaktadır.
--	--	---

Çizelge 4.14. Divan İstanbul Asia Otel’e Ait Erişilebilirlik Tablosu

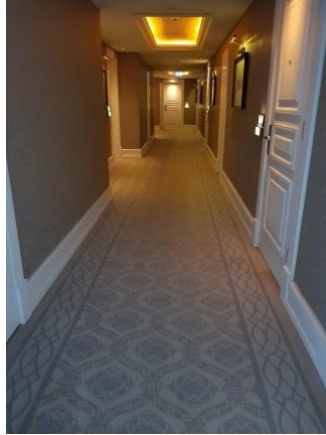
ERİŞİLEBİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN ERİŞİLEBİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları		• Binaların girişlerinden en az bir tanesine engelsiz ulaşım ve giriş olanağı sağlanmıştır. • Ulaşılabilir tüm güzergâh noktalarının genişliği tavsiye edilen şekildedir. • Ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı oluşturulmuştur.
Girişlerdeki Seviyeler		• Yürüme güzergahı üzerinde bir ızgaraya rastlanmamıştır. • Bina girişinde herhangi bir rampa v.b. seviye farkı yoktur. • İç mekana girildiğinde herhangi bir halı v.b. seviye farkı oluşturacak bir malzeme kullanılmamıştır.

Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni

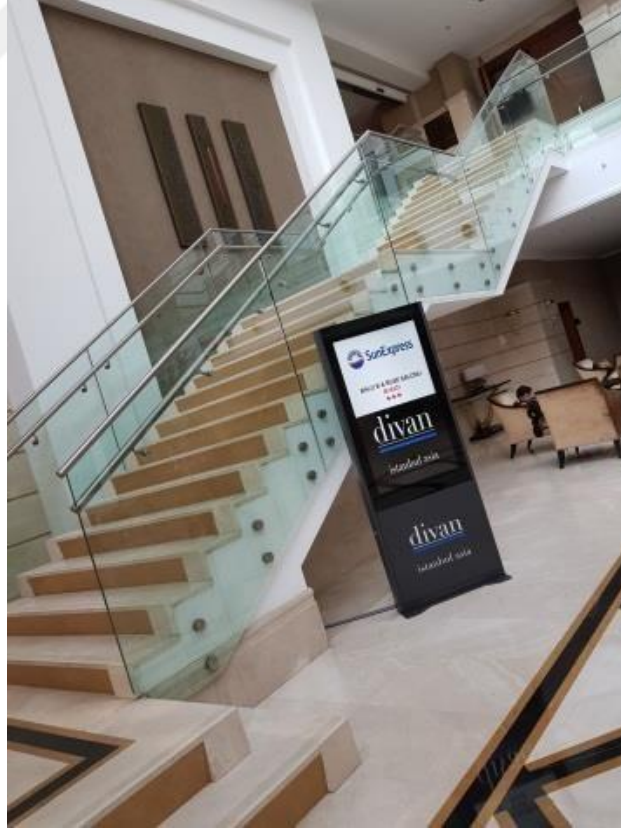
- Giriş kapısında eşik yapılmamıştır.
- Giriş kapısında döner kapı kullanılmıştır.
- Giriş kapısının yanında ayrı bir tek kanatlı kapı bulunmaktadır. Bu kapının genişliği 100 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Engelli misafirler geldiğinde döner kapının yanında bulunan tek kanatlı kapıyı kullanabilmektedir.
- Döner kapının iç kısmında iki adet buton bulunmaktadır. Bu butonlardan üstteki kırmızı buton döner kapıyı normal modda çalıştırırken altta bulunan mavi buton ise engelli modu olup, döner kapıyı normal moduna göre daha yavaş hale getirmektedir. (engelliler için)
- Görselde görüldüğü üzere engelli butonunun yüksekliği 88 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalye kullanan bireyin erişebileceği yüksekliktedir.
- Kapının dış ve iç kısmında diyafon ve kapı zilleri yerleştirilmemiştir.

Koridorların Genişliği

- Koridorların net açıklığı dardan geniş doğru sırasıyla 163,5 cm., 198,5 cm. ve 217 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamaktadır.
- Koridorlarda merdiven bulunmadığı için mevcut bir baş üstü boşluğundan söz edilememektedir.
- Koridor dönüşleri de görsellerde görüldüğü üzere geniş tutulmuştur fakat köşeler pahlı olacak şekilde tasarlanmamıştır.
- Ayrıca koridorlarda manevra için de uygun alanlar oluşturulmuştur.

Merdivenler, Sahanlıklar,
Yüzey ve Renkleri

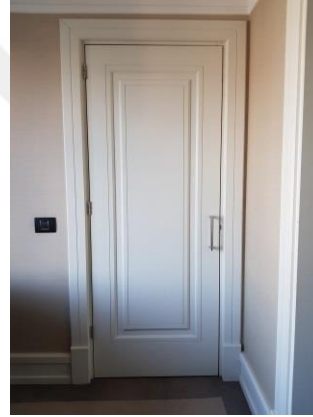
- Otel girişinde orta aksın sol tarafında bir merdiven bulunmaktadır.
- Kol genişliği 234cm. ölçülmüştür yani uygun bir genişliktir. Bu merdivenin sahanlık alanı yeterli ölçülere sahiptir.
- Merdivenin her iki tarafında devam eden küpeşte bulunmaktadır.
- Katların kendi içerisindeki geçişlerde kot farkı yoktur ve dolayısıyla rampadan söz edilememektedir.
- Merdivenlerin basamak ucunda kaymaz şerit vardır.
- İlk ve son basamaklarda da kaymaz şerit mevcuttur.
- Otelde tekerlekli sandalyeli bireyler için platform yükselticisi düşünülmemiştir.

Asansör Boyutları ve
Kontrolleri

- Asansör kabini önünde, kullanım amacına uygun ve yeterli alan bırakılmıştır.
- Asansör girişinin bulunduğu kısımda ortada bir hol bulunmakta ve bu holden asansörlere giriş sağlanmaktadır. Bu holün eni ve boyu 790 cm.x700 cm. olarak ölçülmüştür. Yani yeterli bir ölçüdür.
- Kabin giriş kapısı genişliği 90 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamaktadır.
- Asansör kabininin derinliği ve genişliği sırasıyla 141 cm.x151 cm. olarak ölçülmüştür ayrıca kabin kapısı genişliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamayacak şekildedir.
- Asansör kabini içinde tutunma barı bulunmaktadır ve yüksekliği 102 cm. olarak ölçülmüştür.
- Asansör kabini içinde acil durum telefonu yoktur.
- Asansör kabinin dış kısmında bulunan çağırma düğmelerinin yüksekliği 104 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişebileceği yüksekliktedir.

Kapıların ve Pencereilerin
Yerleri,
Genişlikleri ve Düzenleri

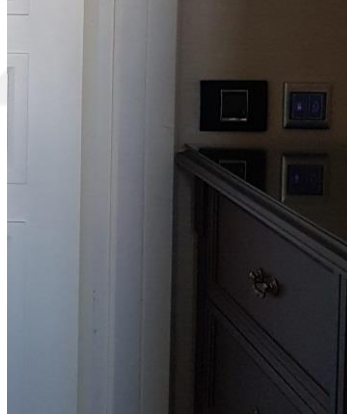

- Engelli odalarında kolay açılabilmesi amacıyla kapılar, koridor eksenine dik olacak şekilde yerleştirilmiştir.
- Kapı net genişliği 82 cm. ölçülmüş olup, kapı yüksekliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamasa da kapı net genişliği tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlayacak şekildedir.
- Odaya giriş kapısında eşik yapılmamıştır fakat banyo kapısında hafif pahlı bir eşik yapılmıştır. Bu eşğin yüksekliği 1 cm. olarak ölçülmüş olup, tavsiye edilen tasarıma uygundur.
- Kapı önünde uygun manevra alanı oluşturulmamıştır.
- Banyo kapısında menteşeli kapı tercih edilmiş ve genişliği 82,5 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin geçişine uygun değildir.
- Tekerlekli sandalyeli bireyin pencereden rahatlıkla dışarıyı görebilmesi için parapet yüksekliği 63,5 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin görüşüne uygundur.
- Pencere kolları yer seviyesinden 137 cm. yüksekliktedir ve tekerlekli sandalyeli bireyin erişimine uygundur.

Çizelge 4.15. Divan İstanbul Asia Otel’e Ait Kullanılabilirlik Tablosu

KULLANILABİLİRLİĞİN ALT KISIMLARI	BU KISIMLARA AİT GÖRSELLER	BU KISIMLARIN KULLANILABİLİRLİK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Kullanılabilir Kapı Kolları		• Kapıların açılma eksen, kolay açılabilmesi için koridora dik şekildedir. • Kapı kolu ve kilitler tek elle kullanılabilecek ve ellerini kullanamayanlar için kavrama gerektirmeden çalışabilecek şekildedir. • Kapı kollarının tavsiye edilen tasarıma uygun seçildiği görülmektedir. • Kapı kolu yüksekliği 102 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri		• Çağırma düğmelerinin yukarı çıkış düğmesi üsttedir. Ayrıca çağırma düğmelerinin yüksekliği 106 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur. • Kabin içi kontrol düğmelerinin orta noktasının yerden yüksekliği 104 cm. olarak ölçülmüştür ve engelli odalarının hepsi 1.katta bulunduğundan, engelli odalarına ulaşım için tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.

Kontrol Düğmelerinin Ebatı,
Şekli ve Yükseklikleri

- Odaya girişte kapının yanında kontrol düğmeleri bulunmaktadır. Bu düğmelerin yüksekliği 105 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin erişimine uygundur.
- Yine odada bulunan klima kontrol düğmesinin yüksekliği 128 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Klima düğmesinin altında priz bulunmaktadır. Bu prizin yerden yüksekliği 30 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Oda kapılarının dış kısmında koridorda bulunan oda durum butonunun yüksekliği 105 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.

Kullanılabilir Lavabolar

- Tuvaletlerde ayaklı lavabo kullanılmamış olup, lavabo altlarına dolap yerleştirilmemiştir. Gerekli diz boşluğu sağlanarak tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır.
- Lavabolar yuvarlak kenarlı tercih edilmemiştir ve tavsiye edilen şekilde değildir.
- Lavabonun çevresinde havluluğa rastlanmamıştır.
- Sabunluğun yerden yüksekliği 100 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Lavabonun çevresinde saç kurutma makinesine rastlanmamıştır.
- Aynanın yerden yüksekliği 115 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. Fakat aynalar öne doğru eğimlidir.
- Döşeme üzerinden lavabonun alt yüzüne olan yükseklik 77 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygundur.
- Bataryalar el ile lavabo arasındaki mesafenin rahat kullanılabilir şekilde olmasına elverişlidir fakat lavabo önünden bataryaya erişim 31,5 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin

Kullanılabilir Lavabolar		kullanımına uygun bulunmamaktadır. • Lavabo önü net döşeme alanı ölçüleri 220 cm.x282 cm. ölçülmüş olup tavsiye edilen tasarıma uygundur. • Armatürler kollu tipte, tek elle ve kolayca kullanılabilir şekilde tercih edilmiştir. • Lavabonun her iki tarafına, ayakta durmakta zorlanan kişiler için tutunma çubuğu yerleştirilmemiştir.
Tuvaletler		• Tuvaletlerin kullanılabilirliği yandan yaklaşım şeklindedir. • Tuvaletlerin döşemesi tekerlekli sandalyenin hareketine engel olmayacak biçimde, seviye farksız düzenlenmiştir. • Banyo ve tuvalet giderleri kapı önünde su birikmesini önleyecek şekilde tasarlanmıştır. • Zemin ve döşeme yüzeyleri kaymayan (ıslak/kuru) özelliktedir. • Klozet yüksekliği yerden 50 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. • Adaptör takılabilir tipte klozet kullanılmamıştır. • Klozet, tekerlekli sandalyeden klozete transfere olanak verecek şekilde yerleştirilmiştir.

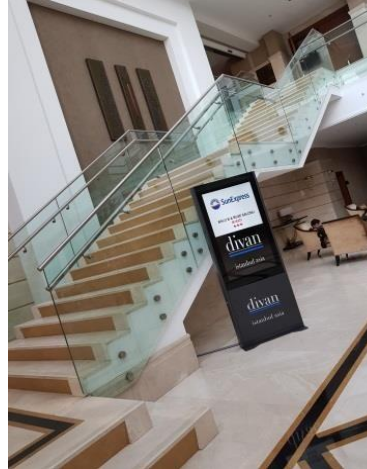
Tuvaletler		• Herhangi özel bir sifon kolu kullanılmamıştır. (Fotoselli, el ile kumandalı veya otomatik) • Taharet muslukları tek elle kolayca idare edilebilir ve erişim mesafesindedir. • Tuvalet kağıtlığının yerden yüksekliği 72 cm. ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir. • Tutunma çubukları biri yatay biri düşey olarak sadece klozetin iki tarafına yerleştirilmiştir. Yatay olanın yer zemininden yüksekliği alçaktaki için 63 cm. olarak ölçülmüştür ve tavsiye edilen tasarıma uygundur. Yüksekteki için ise 85 cm. olarak ölçülmüştür ve tavsiye edilen tasarıma uygun değildir. • Düşeyde ve duvara monte edilmiş olan tutunma çubuğuyla duvar arasında bulunması gereken mesafe korunmuştur.
------------	--	---

Banyolar

- Banyo ulaşılabilir bir güzergahta bulunup, tekerlekli sandalyeli bireylerin rahatça girebileceği ve hareket edilebileceği şekilde tasarlanmıştır.
- Bu engelli odası banyosunda küvet mevcuttur.
- Küvetin yerden yüksekliği 53 cm. olarak ölçülmüş olup, tekerlekli sandalyeli bireyin kullanımına uygun değildir.
- Küvetin içine yatay ve düşey konumda tutunma çubuğu yerleştirilmiştir.
- Küvetin içinde hareketli bir oturma aparatı mevcuttur.
- Küvet kullanımı başlı başına bedensel engelli bir birey için uygun değildir. (küvet kenarı açılıp kapanabilir özellikte olmadığı sürece)

Korkuluklar (Tırabzanlar),
Yükseklikleri ve Detayları

- Korkuluk yüksekliği merdiven üst yüzeyinden itibaren 90 cm. olarak ölçülmüştür ve tavsiye edilen tasarıma uygun bulunmaktadır.
- Korkuluk üzerinde 90 cm.'nin altında tekrar bir küpeşte bulunmamaktadır.
- Görselde görüldüğü gibi korkuluğa bitişik duvar bulunmakta ve bu duvar ile korkuluk arasındaki mesafe korunmuştur.
- Küpeşte dairesel olarak tasarlanmış olup, kolayca kavranabilecek formda bulunmaktadır.
- Küpeşte kavrama yüzeyi sürekli olup, korkuluk babası veya diğer engellerle herhangi bir kesintiye uğramamaktadır.

5.DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Değerlendirme

Çizelge 4.16. Otellerin Genel Ulaşılabilirlik Tablosu

OTELLERİN ULAŞILABİLİRLİK TABLOSU			
	The Green Park Otel	Crowne Plaza İstanbul Asia Otel	Divan İstanbul Asia Otel
Park Alanları	Otoparklarda engelli araçları için ayrı bir kısma yer verilmelidir.	- Otoparklarda engelli araçları için ayrılan kısımlara diğer araçlar park etmemelidir. - Otoparktan otele girişte rampa yapılmalıdır.	Otoparklarda engelli araçları için ayrı bir kısma yer verilmelidir.
Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi	Kaldırım rampasında uygun ve doğru eğimler verilmelidir.	Kaldırım rampasında uygun ve doğru eğimler verilmelidir.	Kaldırım rampasında uygun ve doğru eğimler verilmelidir.

Kaldırım Genişliği	Kaldırımlarda net ölçüye ilaveten kaldırım kenarlarında mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi yapılmalıdır.	Kaldırımlarda net ölçüye ilaveten kaldırım kenarlarında mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi yapılmalıdır.	Kaldırımlarda net ölçüye ilaveten kaldırım kenarlarında mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi yapılmalıdır.
Sinyalizasyon İle Güvenli Yaya Geçitleri	Otelin en yakınında bulunan trafik işaret lambaları ve yaya geçitleri engelliler açısından düzenlenmelidir.	Otelin en yakınında bulunan trafik işaret lambaları ve yaya geçitleri engelliler açısından düzenlenmelidir.	Otelin en yakınında bulunan trafik işaret lambaları ve yaya geçitleri engelliler açısından düzenlenmelidir.
Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi		- Rampalarda tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişlik sağlanmalıdır. - Rampaların eğimi doğru ve uygun bir şekilde yapılmalıdır.	- Rampalarda tekerlekli iki sandalyenin iki yönlü geçişi için minimum net genişlik sağlanmalıdır. - Rampaların eğimi doğru ve uygun bir şekilde yapılmalıdır.
Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım	+	+	+

Çizelge 4.17. Otellerin Genel Erişilebilirlik Tablosu

OTELLERİN ERİŞİLEBİLİRLİK TABLOSU			
	The Green Park Otel	Crowne Plaza İstanbul Asia Otel	Divan İstanbul Asia Otel
Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları		• Ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı oluşturulmalıdır.	
Girişlerdeki Seviyeler	+	+	+
Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni	• Döner kapının ortasındaki fotoselli kapının yeriyle ilgili düzenleme yapılmalıdır. • Kapının dış ve iç kısmına diyafon ve kapı zili yerleştirilmelidir. •	• Kapının dış ve iç kısmına diyafon ve kapı zili yerleştirilmelidir.	• Kapının dış ve iç kısmına diyafon ve kapı zili yerleştirilmelidir.
Koridorların Genişliği	• Koridor dönüşlerinde köşelerin pahlı olmasıyla ilgili düzenleme yapılmalıdır.	• Koridor dönüşlerinde köşelerin pahlı olmasıyla ilgili düzenleme yapılmalıdır.	• Koridor dönüşlerinde köşelerin pahlı olmasıyla ilgili düzenleme yapılmalıdır.
Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri	• Merdivenin ilk ve son basamaklarında kaymaz şerit kullanılmalıdır. • Platform yükselticisinin taban derinliğiyle ilgili düzenleme yapılmalıdır.	• Platform yükselticisi koyulmasıyla ilgili düzenleme yapılabilir.	• Platform yükselticisi koyulmasıyla ilgili düzenleme yapılabilir.

Asansör Boyutları ve Kontrolleri	• Asansör kabini içine gerekli yüksekliğe tutunma barları yerleştirilmelidir. • Asansör kabini içine acil durum telefonu konulabilir.	• Asansör kabini içine acil durum telefonu konulabilir.	• Asansör kabini içine acil durum telefonu konulabilir.
Kapıların ve Pencelerin Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri		• Odaya girişte kapı önünde uygun manevra alanı oluşturulmalıdır. • Banyo kapısının net genişliği tavsiye edilen ölçülere göre düzenlenmelidir.	• Odaya girişte kapı önünde uygun manevra alanı oluşturulmalıdır. • Oda kapısının net genişliği tavsiye edilen ölçülere göre düzenlenmelidir. • Banyo kapısının net genişliği tavsiye edilen ölçülere göre düzenlenmelidir. • Pencere kollarının yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır.

Çizelge 4.18. Otellerin Genel Kullanılabilirlik Tablosu

OTELLERİN KULLANILABİLİRLİK TABLOSU			
	The Green Park Otel	Crowne Plaza İstanbul Asia Otel	Divan İstanbul Asia Otel
Kullanılabilir Kapı Kolları	Kapı kolları tavsiye edilen tasarıma uygun seçilmelidir.	Kapı kolları tavsiye edilen tasarıma uygun seçilmelidir.	
Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri	Kart yerleştirme butonunun, odaya giriş kapısının yanında bulunan ışık kontrol düğmelerinin, priz düğmesinin ve oda kapısının dış kısmında bulunan oda durum butonunun yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır.	Kart yerleştirme butonunun, klima kontrol düğmesinin, priz düğmesinin ve oda kapısının dış kısmında bulunan oda durum butonunun yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır.	Klima kontrol düğmesinin ve priz düğmesinin yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır.
Kullanılabilir Lavabolar	- Saç kurutma makinesinin yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır. - Aynanın yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır ve ayna öne doğru eğimli yerleştirilmelidir. - Lavabonun her iki tarafına ayakta durmakta zorlanan kişiler için tutunma çubukları konulmalıdır.	- Lavabo altında gerekli diz boşluğu bırakılmalıdır. - Lavabolar tekerlekli sandalye ile her yönden yaklaşımın sağlanmasına uygun olarak yerleştirilmelidir. - Saç kurutma makinesinin yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır. - Aynanın yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır ve ayna öne doğru eğimli yerleştirilmelidir.	- Lavabolar yuvarlak kenarlı olacak şekilde seçilmelidir. - Lavabo çevresine, yer seviyesinden doğru yükseklikte olacak şekilde havluluk ve saç kurutma makinesi yerleştirilmelidir. - Aynanın yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır. - Lavabo önünden bataryaya erişim mesafesi bırakılmalıdır. - Lavabonun her iki tarafına ayakta

Kullanılabilir Lavabolar		- Döşeme üzerinden lavabonun alt yüzüne olan yükseklik tavsiye edilen şekilde bırakılmalıdır. - Lavabonun her iki tarafına ayakta durmakta zorlanankişiler için tutunma çubukları konulmalıdır.	durmakta zorlanankişiler için tutunma çubukları konulmalıdır.
Tuvaletler	- Adaptör takılabilir tipte klozet tercih edilebilir. - Sifon kollarının fotoselli olması tavsiye edilirken, el ile kumandalı veya otomatik de kullanılabilir.	- Zemin ve döşeme yüzeyleri kaymayan (ıslak/kuru) özellikte olmalıdır. - Sifon kollarının fotoselli olması tavsiye edilirken, el ile kumandalı veya otomatik de kullanılabilir. - Tuvalet kağıtlığının yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır.	- Klozetin yerden yüksekliği tavsiye edilen ölçülerde olmalıdır. - Adaptör takılabilir tipte klozet tercih edilebilir. - Sifon kollarının fotoselli olması tavsiye edilirken, el ile kumandalı veya otomatik de kullanılabilir. - Tuvalet kağıtlığının yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır. - Tutunma çubuklarının yer seviyesinden doğru yüksekliğe yerleştirilmesi sağlanmalıdır.
Banyolar	- Duş bölmesi içine yatay ve düşey tutunma çubuğu konulmalıdır. - Duş bölmesi içine hareketli bir oturma aparatı konulmalıdır.		Küvet yerine duş bölmesi yapılmalıdır.
Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları	Korkuluk üzerinde 90 cm.'nin altında ilave bir küpeşte yapılmalıdır.		

Çizelge 4.19. Ulaşılabilirlik-Erişilebilirlik-Kullanılabilirlik Analiz Tablosu

ULAŞILABİLİRLİK-ERİŞİLEBİLİRLİK-KULLANILABİLİRLİK ANALİZ TABLOSU			
	The Green Park Otel	Crowne Plaza Otel	Divan İstanbul Asia Otel
Park Alanları	2	4	2
Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi	3	3	3
Kaldırım Genişliği	3	3	3
Sinyalizasyon İle Güvenli Yaya Geçitleri	5	5	5
Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi	2	4	4
Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım	1	2	1
Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları	1	1	1
Girişlerdeki Seviyeler	1	1	1
Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni	3	2	2
Koridorların Genişliği	2	2	2
Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri	2	1	1
Asansör Boyutları ve Kontrolleri	2	1	1

Kapıların ve Pencereilerin Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri	1	2	4
Kullanılabilir Kapı Kolları	2	2	1
Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri	4	3	2
Kullanılabilir Lavabolar	3	4	4
Tuvaletler	1	2	3
Banyolar	4	1	2
Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları	2	5	1
TOPLAM	44	48	43

*Yukarıdaki tablo Likert ölçeğine göre değerlendirilmiştir.(1= mükemmel, 2= iyi, 3=ortalama, 4=kötü, 5= çok kötü)

Alan çalışmasının başlangıç aşamasında konum özellikleri nedeniyle Pendik bölgesi seçilmiştir. Pendik bölgesi barındırdığı ulaşım, turizm, sosyal ve kültürel olanakları sebebiyle hızla farklılaşmaktadır. Havalimanı, teknopark, uydukent gibi önemli yapıların bulunması, bu yapıların seyahate alt yapı sağlaması ve herkesin olduğu gibi bedensel engelli bireylerin de seyahat hakkı olması konaklama ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Bu ihtiyaç dahilinde seçilen bu bölgede bulunan şehir içi otellerin ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında niteliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Alan çalışmasının ikinci aşamasında, seçilen bölge olan Pendik'te ele alınan beş yıldızlı üç şehir içi otelinde mevcut durum tespiti yapılmıştır. Alan çalışması yapılarak, otellerin incelenen kısımları uluslararası standartlar, ulusal standartlar ve

mevzuatlar uygunluğunda değerlendirilmiştir. Yapılan alan çalışmasında aşağıda sınıflandırılan alanlar ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında fotoğraflanarak incelenmiştir.

- Park Alanları
- Kaldırım Rampası Yeri ve Eğimi
- Kaldırım Genişliği
- Sinyalizasyon İle Güvenli Yaya Geçitleri
- Rampaların ve Sahanlıkların Eğimi
- Binaya Ulaşılabilir Güzergah ve Engelsiz Ulaşım
- Binanın Kullanılabilir Alanlarına Erişim Rotaları
- Girişlerdeki Seviyeler
- Giriş Kapısı Genişliği ve Düzeni
- Koridorların Genişliği
- Merdivenler, Sahanlıklar, Yüzey ve Renkleri
- Asansör Boyutları ve Kontrolleri
- Kapıların ve Pencereilerin Yerleri, Genişlikleri ve Düzenleri
- Kullanılabilir Kapı Kolları
- Kontrol Düğmelerinin Ebatı, Şekli ve Yükseklikleri
- Kullanılabilir Lavabolar
- Tuvaletler
- Banyolar
- Korkuluklar (Tırabzanlar), Yükseklikleri ve Detayları'nın mevcut durumu fotoğraflanarak ve gerekli ölçüler alınarak ön görülen tüm standartlar ve ölçüler ışığında incelenmiş ve tablolaştırılmıştır.

Alan çalışmasının üçüncü aşamasında, seçilen oteller çekilen fotoğraflarla ve alınan ölçülerle bir önceki aşamada incelenen tüm standartlar ve ölçüler ışığında incelenmiş ve tablolastırılmıştır.

Alan çalışmasının dördüncü aşamasında, incelenen beş yıldızlı üç şehir içi otelinin bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında beş puanlık Likert ölçeğine göre (1= mükemmel, 2= iyi, 3=ortalama, 4=kötü, 5= çok kötü) analizi yapılmış ve tablolastırılmıştır.

Çalışmanın beşinci ve son aşamasında, şehir içi otellerin bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında, tasarım açısından mekânsal eksiklikleri belirlenmiş ve bu eksikliklerin iyileştirilmesi adına öneriler verilmiştir.

5.2.Sonuç ve Öneriler

Tez kapsamında bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kavramları doğrultusunda bir araştırma yapılmıştır. Tez kapsamında engelli odaları bulunan beş yıldızlı oteller incelenerek, tasarımların veya düzenlemelerin bedensel engellilerin ihtiyaçları doğrultusunda yapılması gerekliliğine değinilmiştir.

Alan çalışması kapsamında bedensel engelliler için uluslararası ve ulusal standartlar ve ölçüler göz önünde bulundurularak bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada, şehir içi otel tasarımlarının bedensel engelliler açısından ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında incelenmesi ve herkes için olduğu gibi bedensel engelli bireyler için de konaklanabilir otellerin tasarlanması veya yapılacak düzenlemelerle konaklanabilir otellere dönüştürülmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada amaç, ortaya konan ulaşılabilirlik, erişilebilirlik ve kullanılabilirlik kapsamında bedensel engelli kullanıcıların hiç kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan ve hareket kısıtlılığı yaşamadan şehir içi otellerin tüm hizmetlerinden faydalanabilmelerinin sağlanmasıdır. Tasarım özellikleri ile birlikte verilen ölçüler yurtdışındaki ve yurtiçindeki uluslararası ve ulusal standartlardan alınmıştır. Şehir içi otelleri tasarlanmadan önce farklı kullanıcı grupları ile ilgili istatistiksel veriler toplanır ve konuyla ilgili araştırma yapılırsa engelli kullanıcılar dahil tüm kullanıcı

grupları otelde konakladıkları süre boyunca günlük yaşantılarındaki tüm fonksiyonları yerine getirebileceklerdir. Ayrıca genel olarak bedensel engelli ölçülerinin verilmesi yerine farklı yapı grupları (eğitim yapıları, kamu yapıları, otel yapıları v.s.) ve kapsadığı mekanlar için yalnızca bedensel engelliler adına oluşturulmuş bir el kitabı hazırlanması daha faydalı olacaktır.

İnşa edilmiş şehir içi otellerin incelenmesiyle ilçedeki engelli konaklama kriterlerinin uygunluğu tespit edilmiş, elde edilen bulguların bundan sonra inşa edilecek veya düzenlemeye gidilecek şehir içi otellerin tasarımında bu açıdan belirleyici olabileceği ve çalışmanın gelecekte yapılacak benzer çalışmalara ışık tutabileceği düşünülmüştür.

Çalışma sonucunda görülmektedir ki otellerde, yönetmeliğe paralel olarak oda sayılarına göre olması gereken miktarda engelli odaları bulunmaktadır ve bu doğrultuda engelli dostu olmaları gerekirken bu üç otelin de bedensel engelliler için uygunluk oranları düşüktür ve bu otellerin bu değerleri birbirine yakındır. (Çizelge 4.19.)

Alan çalışması kapsamında elde edilen verilere göre geliştirilen öneriler:

Ulaşılabilirlik Kapsamında;

- Park alanlarında engelliler için park yerinin üç otelden sadece birinde düşünüldüğü görülmüştür. O otelde de park yerlerini diğer araçların kullandığı tespit edilmiştir. Ayriyeten bu üç otelin ikisinde otoparklardan otele girişte seviye farkı bulunmazken birinde seviye farkı bulunmaktadır ve bunun için yalnızca merdiven düşünülmüştür. Herhangi bir rampa bulunmamaktadır. Merdivenlerin ortasında bulunan kısma uygun eğimde bir rampa yapılabilir.
- Otele ulaşmada kullanılan kaldırım rampalarında üç otelde de uygun ve doğru eğimlerin verilmediği tespit edilmiştir. Uygun eğim belirlenip, ona göre bir düzenleme yapılabilir.
- Otel girişlerinin en yakınında bulunan kaldırım genişlikleri için her üç otel de ideal ölçüyü sağlamaktadır fakat emniyet açısından kaldırımın her iki tarafına net ölçüye ilaveten mülkiyet yanı emniyet şeridi ve taşıt yolu emniyet şeridi ilave edilebilir.

- Otelin en yakınında bulunan trafik lambaları ve yaya geçitlerinin tasarımlarının her üç otelde de zayıf olduğu tespit edilmiştir. (Araç kullanmadan otele ulaşacak tekerlekli sandalyeli bir birey için önemlidir.) Otel yönetimleri bu konunun çözümü için ilgili makamlarla görüşüp, düzenleme yapılmasını sağlayabilir.
- Otelin girişinde farklı seviyelerdeki yerler için rampa düzenlemesi yapılmalıdır. Otelde konaklayacak olan tekerlekli sandalyeli bireylerin otele araçsız ulaşım sağlamayı tercih etmesi durumunda yol, kaldırım v.s. ile otel girişi arasındaki seviye farkları düşünülerek rampa düzenlemeleri yapılabilir.

Erişilebilirlik Kapsamında;

- Üç otelden yalnızca birinde ulaşılabilir giriş kapısı önünde yeterli manevra alanı bulunmadığı tespit edilmiştir. İmkanlar doğrultusunda giriş kapısı önündeki alan manevra için genişletilebilir.
- Yine otellerden birinde girişte bulunan döner kapının ortasındaki fotoselli kapının yeri konusunda düzenleme yapılmalıdır. Döner kapılar engelliler açısından tavsiye edilen bir kapı tipi değildir ve döner kapının ortasındaki fotoselli kapı yerine döner kapının yan kısımlarında menteşeli düz veya fotoselli kapı yapılması düşünülebilir.
- Üç otelde de giriş kapılarının dış ve iç kısımlarında diyafon ve kapı zili bulunmadığı görülmüştür. Giriş kapısı önünde çalışanlarla göz temasına geçilemediği durumlarda ya da acil bir durum olduğunda içeriyle iletişime geçilebilmesi açısından engeli olan veya olmayan tüm bireyler için önemlidir. Giriş kapısına olumsuz hava şartlarından etkilenmeyecek konumda diyafon ve kapı zili yerleştirilebilir.
- Üç otelde de koridor dönüşlerinde köşelerin pahlı olmadığı görülmüştür. Tekerlekli sandalyeyle dönüşlerde köşeler tehlike teşkil edebileceğinden köşelerin pahlı olması konusunda düzenleme yapılabilir.
- Üst katlara ulaşımında asansör yanında merdiveni üç otelden ikisi tercih etmiştir. Bu merdivenler de yalnızca bir kat yukarıya çıkmaktadır. (örneğin; yalnızca ikinci kattan toplantı salonlarının olduğu bir üst kata ulaşma ya da yalnızca girişten birinci kata ulaşma gibi) Bu iki otelden birinin merdivenlerinin ilk ve son basamaklarında kaymaz şerit bulunmadığı görülmüştür ve tedbirli olmak açısından bu hemen temin

edilmelidir. Yine aynı otelde iki merdiven kolu arasında bulunan platform yükselticisinin ölçümler sonucu taban derinliğiyle ilgili yetersizlik görülmüştür. Tekerlekli sandalyeli bireyin rahat kullanımı açısından bu derinlik arttırılabilir. Merdiven bulunan bir diğer otel içinse her ne kadar bir üst kata ulaşmak için asansörler de hizmet verse uygun bir yerde platform yükselticisi de düşünülebilir.

- Üç otelde de asansör kabini içerisinde acil durum telefonu bulunmadığı tespit edilmiştir. Her ne kadar acil durum butonu da olsa acil durum telefonu yerleştirilmelidir. Ayrıca üç otelden yalnızca birinde asansör kabini içerisinde tutunma barları bulunmamaktadır. Uygun yükseklikte tutunma barları yerleştirilebilir.

- Üç otelden ikisinde engelli odalarına girişte kapı önlerinde tekerlekli sandalye için gerekli manevra alanı bırakılmadığı görülmüştür. Odaya girişlerinde bu manevra alanını daraltmaya sebebiyet verecek herhangi dolap, çekmece v.s. tarzı eşyalar varsa bunlar kaldırılabilir. Eğer yoksa yapılabilecek bir düzenleme bulunmamaktadır. Tasarım aşamasında bu gerekli ölçüler iyi analiz edilmeli, bu ölçüler dahilinde mekan tasarlanmalıdır. Yine bu iki otelin banyo kapılarının net genişliklerinde yetersizlik görülmüştür. Tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini kısıtlamamak adına kasa boşlukları genişletilerek uygun ölçüde kapılar takılabilir. Bu üç otelin bir tanesinde oda kapısının net genişliği yetersiz kalmaktadır. Aynı şekilde kasa boşlukları genişletilerek uygun ölçüde kapılar takılabilir. Eğer gerekli pay yoksa yapılabilecek bir düzenleme bulunmamaktadır. Tasarım aşamasında bu gerekli ölçüler iyi analiz edilmeli, bu ölçüler dahilinde mekan tasarlanmalıdır. Bu otelde pencere kollarının yerden yüksekliğinin fazla olduğu görülmektedir. Halbuki tekerlekli sandalyeli bireyin oturur vaziyette pencere koluna uzanması için gerekli ölçü sınırlıdır. Yine aynı şekilde gerekli ölçü aralığı analiz edilerek pencere kolları daha aşağıdaki bir yüksekliğe çekilebilir.

Kullanılabilirlik Kapsamında;

- Otellerin ikisinin oda giriş kapılarında ve banyo kapılarında kullanılan kapı kollarının tavsiye edilen tasarıma uygun seçilmediği görülmüştür. Engelli bireylerin rahat kullanımı açısından mevcut olan kapı kolları çıkarılıp, yerine tavsiye edilen “U” biçindeki kapı kolları takılabilir.

- Bu üç otelde de odalarda bulunan prizlerin yerden yükseklerinin çok az tutulduğu görülmüştür. Tekerlekli sandalyedeki bir bireyin prizi rahatça kullanımı için gerekli ölçülerin incelenip, prizlerin bu ölçüler dahilinde yerden yükseklikleri arttırılabilir. İki otelde klima kontrol düğmelerinin yerden yüksekliğinin fazla olduğu tespit edilmiştir. Tekerlekli sandalyeli bireyin oturur vaziyette klima kontrol düğmesine uzanması için gerekli ölçü sınırlı olduğundan, rahatça kullanım açısından gerekli ölçü aralığı analiz edilerek klima kontrol düğmeleri daha aşağıdaki bir yüksekliğe çekilebilir. Otellerin birinde engelli odaları dağınık olarak konumlanırken, diğer ikisinde birinci katlarda konumlanmıştır. Ayrıca genel itibariyle asansörlerde oda kartlarıyla üst katlara ulaşım sağlanmaktadır. Tekerlekli sandalyeli bireylerin yanlarında refakatçi olmadan tek başına hareket edebilmeleri açısından, yerden yüksekliği fazla olan kart butonlarının ve kabin içi kontrol düğmelerinin gerekli ölçüler dahilinde daha aşağıdaki bir yüksekliğe çekilmesi düşünülebilir. Ayrıca engelli odalarının alt katlarda düzenlenmesi de oldukça yerinde bir çözüm olmaktadır. Otellerden yalnızca birinde engelli odasına girişte iç kısımda kapının yanında bulunan ışık kontrol düğmelerinin yerden yüksekliklerinin fazla olduğu görülmektedir. Rahatça kullanım açısından aynı şekilde gerekli ölçü aralığı analiz edilerek ışık kontrol düğmeleri daha aşağıdaki bir yüksekliğe çekilebilir. Yine iki otelde karşımıza çıkan oda kapısının dış kısmında bulunan oda durum butonunun yerden yüksekliğidir. Bu elemanlar engelli odalarına ait olduğundan engelli bireyin ölçüleriyle hareket edilmelidir ve uygun yükseklik belirlenip, buton o yüksekliğe yerleştirilmelidir.

- Tekerlekli sandalye ile her yönden yaklaşımın sağlanması için lavaboların yuvarlak kenarlı tercih edilmesi gerekmektedir ve iki otelde bu kriterlerin sağlanmadığı görülmüştür. Bir otelde ise lavabo altında gerekli diz boşluğunun sağlanmadığı görülmüştür. Bu durumda lavabolar yuvarlak kenarlı lavabolar olarak değiştirilebilir ve altında da gerekli diz boşluğu sağlanabilir. Her üç otelde de aynaların yerden yüksekliklerinin fazla olduğu ve lavabonun her iki tarafında ayakta durmakta zorlanan kişiler için tutunma çubuklarının bulunmadığı görülmüştür. Genel olarak banyolarda bulunan aynalarda öne doğru eğim bulunmamaktadır. Engelsiz kullanım için aynalar öncelikle öne doğru eğimli olarak ve gerekli yükseklik sağlanarak yerleştirilebilir ve lavaboların her iki tarafına tutunma çubukları konulabilir. Üç otelden ikisinde saç kurutma makinelerinin yükseklikleri kullanıma

elverişli bulunmamaktadır. Saç kurutma makinelerinin rahat kullanımı için gerekli ölçüler ışığında daha aşağıdaki bir yüksekliğe çekilmesi düşünebilir. Tek bir otelde lavabo önünden bataryaya erişim mesafesi biraz fazla ölçülmüştür ve lavabo çevresinde havluluğa rastlanmamıştır. Lavabo önünden bataryaya erişim mesafesi tavsiye edilen ölçüler dahilinde düşürülebilir ve lavabo çevresine uygun bir konum ve yükseklikte havluluk yerleştirilebilir.

- Tuvaletlerle ilgili öncelikle üç otel için adaptör takılabilir tipte klozet tercih edilebilir ayrıca sifon kollarının fotoselli olması tavsiye edilirken, el ile kumandalı veya otomatik de kullanılabilir. Üç otelden birinde klozetin, tuvalet kağıtlığının ve tutunma çubuklarının yerden yüksekliğinin uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu elemanların engelsiz kullanımı için gerekli ölçüler göz önünde bulundurularak yerden yükseklikleri düzenlenebilir. Ayrıca bir diğer otel için de tuvalet zemininin ve döşeme yüzeylerinin kaymayan (ıslak/kuru) özellikte olmadığını söyleyebiliriz. Kayma riskini ortada kaldırmak adına döşeme malzemeleriyle ilgili değişiklik yapılabilir.

- Otellerden birinin banyosunda duş bölmesi içinde yatay ve düşey tutunma çubuğu ve hareketli bir oturma aparatı bulunmadığı görülmüştür. Duş esnasında durmakta zorlanma ya da acil durum v.s. gibi durumlar açısından duş bölmesi içerisine tutunma çubukları konulabilir ve tekerlekli sandalyeli birey ayakta duş alamayacağından duş bölmesi içerisine hareketli bir oturma aparatı eklenebilir. Ayrıca banyolarda küvet tercihi hiç uygun bir çözüm değildir.

- Merdiven bulunan iki otelin birinde korkulukların üzerinde 90 cm.'nin altında tekrar bir küpeşte yapılmadığı görülmüştür. 70 cm. yüksekliğinde ilave bir küpeşte yapılabilir.

Bu verilere göre şehir içi otellerin tam anlamıyla bedensel engelli kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaları için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı;

- TÜRSAB Engelsiz Turizm Komitesi ile işbirliği yaparak, her sene engelli misafirlere en iyi hizmeti sunan otel işletmelerine özel olarak ödül verebilir,
- Sadece engelli misafirlere hizmet vermek amacıyla yapılan otel işletmelerine özel yatırım teşvikleri verebilir,

- Sadece engelli misafirlerin konaklamasına yönelik ürünler içeren broşür, CD gibi tanıtım materyalleri üretebilir,
- Otel işletmelerinin engelli misafirlere yönelik sundukları ürünlerini geliştirmelerini teşvik amacıyla bu işletmelere özel sertifika verebilir.

Sonuç olarak, alan çalışması kapsamında bulunan beş yıldızlı şehir içi otellerin genelinde ulaşım, erişim ve kullanım konusunda bedensel engelli bireyler adına uygun olmayan birçok detay ve sadece yapılmış olsun diye yapılan birçok tasarım hatası tespit edilmiştir. Bu durumu düzeltme adına T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Meslek Odaları (Mimarlar ve İç mimarlar v.s.), Yerel Yönetimler ve Akademisyenler bir araya gelip farklı görüşler ortaya koyabilir ve çözüm yoluna gidebilirler.

KAYNAKLAR

ADA. (1994). *Standards for Accessible Design*, Department of Justice, Code of Regulations.

Akçakaya, E. (2014). *Kent Otellerinin Güncel Tasarım Kriterleri*, İstanbul, Ocak, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.27, 28.

Akgöz, E. (2013). *Düşünce Uygulamaya Otel İşletmeciliği*, Gazi Kitabevi, Ankara, Ocak, s.7.

Akoğlu, M. (2004). *Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Aktaş, A. (1991). *Otelciliğin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki Otelcilik*, Turizm Dünyası, Antalya, Mart, s.46-47.

Artar, Y. Karabacakoğlu, Ç. (2003). *Türkiye’de Özürlüler Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Olarak Konaklama Tesislerindeki Alt Yapı Olanaklarının Araştırılması*, Milli Prodüktivite Merkezi, Ankara, s.7.

Aydıncı, B. G. (2009). *Kent Otellerinde Ortak Kullanım Alanlarının İncelenmesi: Talimhane Bölgesi Örneği*, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.43, 51, 54.

Aytaç, S. (2005). *İstihdam ve Koruma Alanı Yaratmak Üzere Özürlüler İçin Sosyal Yaşam*, Sosyal Siyaset Konferansları 49. Kitap, İstanbul, **Beşer, E., Atasoylu, G., Akgör, Ş., Abacıgil, F. E. & Çullu, E.** (2006). *Aydın İl Merkezinde Özürlülük Prevelansı, Etiyolojisi ve Sosyal Boyutu*, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 5(4), s.267-275.

Bekiroğlu, M. S. (2002). *Peyzaj Düzenlemelerinde Özürlülerin Kullanımları İle İlgili Sorunların Saptanması*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

Birleşmiş Milletler Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar. (2013). *Eşit Katılım İçin Hedef Alanlar*, Kural 5: Ulaşılabilme.

BM. (2004). *Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment*, United Nations, Department.

Boduroğlu, Ş. (2012). *Tasarım Eğitiminde “Evrensel Tasarım” Kavramının Yeri ve Önemi*, Mimarlar, S.8, s.56.

Bulgan, G. (2014). *Engelli Turizmi: Antalya İlindeki Dört ve Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma*, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Çayır, C., Batman, O., Zengin, B., Demirkol, Ş., Türkay, O., Doğdubay, M., Demirtaş, N., Akyol, C. & Altan, M. K. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi ve Otomasyon Sistemleri*, Edt.: **Zengin, B.**, Değişim Yayınları, Adapazarı, , s.1-21.

Çetin, F. D. (1999). “Fizik tedavi ve rehabilitasyon ünitelerinde değişik kullanıcı Gereksinimlerine bağlı esnek tasarlama etkenlerinin belirlenmesi”, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s.1 - 4, s.59 - 75, İstanbul.

City Of London. (2007). *Facility Accessibility Design Standards*, Canada.

Demirkan, H. (2015). *Mekarlarda erişilebilirlik, kullanılabilirlik ve yaşanabilirlik*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 36, 3.baskı, s.1.

DIN 18024-01. (1998). *Straßen, Plätze, Wege, Öffentliche Verkehrs- und Grünanlagen sowie*.

Doğu, O. (1994). *Oteller*, Birsan Yayınevi Ltd. Şti., İstanbul, s.85.

Dünya Engellilik Raporu Yönetici Özeti. (2011). **Dünya Sağlık Örgütü.** (2011). <http://www.who.int/en/> erişim tarihi 21.09.2017

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. 2005, 2011, 2012). T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, (2010a), T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2010b), 5378 sayılı *Engelliler Ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*, 6353 Sayılı *Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, s. 3-5, <http://www.eyh.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler> erişim tarihi 26.09.2017

Erkal, S. & Şahin, H. (2012). *Ortopedik ve Görme Engelli Bireyler İçin Konaklama Tesislerinde Yapılması Gereken Düzenlemeler*, s.2.

Gerez, Y. (1994). *İstanbul'daki 5 Yıldızlı Lüks Şehir Otellerinde Yatak Odası Tasarımı Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.30.

Göksel, B. (1985). *Turizmin Tarihi ve Türkler*, Turizm Yıllığı, T.C. Turizm Bankası A.Ş. Yayınları, Ankara, s.50-55.

Gözler, K. (2000). *Türk Anayasa Hukuku*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.

Guerra, L. S. (2002, 2003). *Tourism For All: Organising Trips For Physically Disabled Customers*, MA European Tourism Management, Bournemouth University -United Kingdom Höğskolan Dalarna -Sweden Hogeschool Voor Toerisme En Verkeer-Netherlands Universite De Savoie-France Universidad Rey Juan Carlos-Spain Fachhochschule Heilbronn-Germany, s.25, 49.

Güngör, C. (2007). *Alışveriş Merkezlerinin Engelliler İçin Erişilebilirlik Standartları Kapsamında İrdelenmesi*, Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

Güran, C. (1978). *Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, s.180.

ISO 9241, Demirkan, H. (2015). *Mekanlarda erişilebilirlik, kullanılabilirlik ve yaşanabilirlik*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 36, 3.baskı, s.2.

ISO, 1998, Muğan, G. (2015). *Mekanlarda erişilebilirlik, kullanılabilirlik ve yaşanabilirlik*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 36, 3.baskı, s.47.

Kaygısız, Ü. & Bulgan, G. (2015). *İnsan Hakları Çerçevesinde Engellilerin Seyahat Hakkı ve Avrupa Birliği'ndeki Yasal Düzenlemeler*, Akademik Bakış Dergisi, S:49, S.100, Mayıs-Haziran, https://www.researchgate.net/profile/Guelay_Bulgan/publication/303811318_Insan_Haklari_Cercevesinde_Engellilerin_Seyahat_Hakki_ve_Avrupa_Birligi%27ndeki_Yasal_Duzenlemeler/links/57548df908ae10d9337a3ef6/Insan-Haklari-Cercevesinde-Engellilerin-Seyahat-Hakki-ve-Avrupa-Birligindeki-Yasal-Duezenlemeler.pdf erişim tarihi 25.09.2017

Ketboğa, S. (2016). *İstanbul İli Örneğinde Otel İşletmelerinin AB Erişilebilirlik Standartlarına Uygunluğunun Karşılaştırmalı Analizi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 41.

Kozak, M. A. (2003). *Turizm İşletmelerinde Değişim Yöntemi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme*, Cilt 5, Sayı 1, Sıra 5, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu, Eskişehir.

Kozak, N., Kozak, M. A., Kozak, M. (2001). *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.51.

Lawson, F. (1976). *Hotels, Motels and Condominiums:Design, Planning and Maintenance*, The Architectural Press Ltd., Cahners Books International Inc, United States.

Maviş, F. (1992). *Otel İşletmeciliği*, Birlik Matbaası, Eskişehir, s.43.

Müftüoğlu, U. (2006). *Tekerlekli Sandalye Kullanan Bedensel Engellilerin Kentsel Mekanları Kullanım Olanaklarının Trabzon Kent Merkezi Örneği Üzerinde İncelenmesi*, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, s.2.

Olalı, H. & Korzay, M. (1989). *Otel İşletmeciliği*, Yön Ajans, İstanbul, **Altunışık, R., Avcıkurt, C., Demirkol, Ş., Saruışık, M., Uçkun, G. C., Uçkun, S., Zengin, B. & Batman, O.** (2004). “Turizm İşletmeleri”, Değişim Yayınları, Adapazarı, s.81-107.

ÖZİDA. (2008). (Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı), *Herkes için Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi: Örnek Uygulama Rehberi*, çev., Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı, yayın no:48, Ankara.

Pehlivanoğlu, B. (2012). *Konaklama Yapılarının Engellilere Yönelik Oda Düzenlemelerinin İrdelenmesi*, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Malatya, Cilt 2 S.4, s.27-35.

Pendik Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü

Şahin, N. (2012). *Engellilere Yönelik Eğitim Yapılarının Tasarım Prensipleri ve Örnekler Üzerinde İncelenmesi*, İstanbul, T.C. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.5.

Şener, B. (1997). *Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon*, Gazi Kitabevi, Ankara, s.6, 382.

Şener, B. (2001). *Konaklama İşletmelerinde Ön Büro Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.338.

Sever, Ö. (2008). *Otellerde Mekansal Analiz*, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Sezgin, O. M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.315.

Subaşıoğlu, F. (2008). *Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri'nin Engellilik Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma*, Bilgi Dünyası, 9/2, s.399.

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı. (2012). *Sağlık Kurumlarında Özürlü Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi*, Ankara, s. 22. erişim tarihi www.tkhk.gov.tr 19.09.2017

Tokat, B. (1996). *Örgütlerde Değişim ve Değişimin Yönetimi*, Dumlupınar Üniversitesi Yayın No: 6, Kütahya.

TS 12576 (2012). *Şehir İçi Yollar - Engelli ve Yaşlılar için Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları*.

TS 9111 (2011). *Engelli İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları*.

TS 9111 (2011). S. 3. Erişim: 25.09.2017, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/309514>

Tufan, İ. & Arun, Ö. (2006). *Türkiye Özürlüler Araştırması 2002 İkincil Analizi*, TÜBİTAK, Ankara, s.17, s.49.

TÜRSAB. (2008) *Dünyada ve Türkiye’de Engelsiz Turizm Pazarı*, TÜRSAB Ar-Ge Departmanı Raporu. Erişim: 25.09.2017, https://www.tursab.org.tr/tr/engelsiz-turizm/dunyada-ve-turkiyede-engelsiz-turizm-pazari_487.html

Tütüncü, Ö. & Aydın, İ. (2013). *Ulaşılabilir Turizm*, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 24, Sayı 2, s.261-263.

Ulusoy, A. (2006). *Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında Eğitim Yapılarında Engellilerin Kullanımına Yönelik Mimari Düzenlemeler*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Ünügür, M. (2003). *Özürlülerin Ergonomik Boyutları*, Mimarist Dergisi, 2/99102, s.99.

Usal, A. (1983). *Yaygın Turizm Faaliyetlerinde Kervansaray, Han, Kale ve Hisarların Yeri*, İzmir Ticaret Odası Dergisi, C.LXI, İzmir, Nisan, S.4, s.8, **Altunışık, R., Avcıkurt, C., Demirkol, Ş., Sarıışık, M., Uçkun, G. C., Uçkun, S., Zengin, B. & Batman, O.** (2001). *Turizm İşletmeleri*, Değişim Yayınları, Adapazarı, 2004, s.81-107.

Vardar, A. (2001). *Bireysel ve Kurumsal Değişimde Yeniden Yapılanma Stratejileri*, Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti., İstanbul.

WDU, Ustad. *Universal Standards for Persons with Disabilities, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Klavuzu*.

World Health Organization. (2013). *Disability Report by the Secretariat*, Sixty-Sixth World Health Assembly Provisional Agenda Item 11 March, 13.5, A66/12.

Yau, M. K., McKercher, B. & Packer, T. L. (2004). *Traveling with a Disability More Than an Access Issue*, Annals of Tourism Research, Cilt 31, S.4, s. 946–960.

Yeğnidemir, H. Ç. (2013). *Engelsiz Havalimanı Projesi ve Havalimanı Terminal Binalarının Engelliler Açısından Örneklerle İncelenmesi*, Ankara, Aralık, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 11, 14, 15, 20, 21.

Yeni Zelanda Standartları. (2013). *Compliance document for New Zealand building code access routes*, The Department of Building and Housing is a Government, PO Box 10-729, Wellington.

Yolcu, E. (2006). *Şehir Otelleri, Çevre, Mekan, Tasarım İlkeleri Üzerine*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.3.

Yücesoy, E., Gülmez, F.G., Aysel, N. R. (2007). *Kentli Dostu Fiziksel Çevrenin Erişebilirliği Kapsamında İstanbul'da Alan Çalışması*, Uluslararası Katılımlı II. Kent ve Sağlık Sempozyumu, s.94-95, Bursa, 7-8 Haziran.

Yürek, S. (2007). *20. Yüzyıl Başından Günümüze Adana'da Kent Otellerinin Gelişimi*, Adana, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.11, 16, 21.

Url-1

http://www.taniozelegitim.com.tr/bedensel_engelli_bireyler_ozur_grubu_tanimi_ve_ozellikleri.htm, erişim tarihi 20.09.2017.

Url-2

<https://engelsizbarinmaengelsizegitim.files.wordpress.com/2013/09/103264008-gizem-karagc3b6z.pdf>, erişim tarihi 20.09.2017.

Url-3

<http://www.esithaklar.org/wp-content/uploads/2012/06/ESHID-EngelliRaporu2011.pdf>, erişim tarihi 21.09.2017.

Url-4 http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017, erişim tarihi 21.09.2017.

Url-5 www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101112-19-1.doc, erişim tarihi 21.09.2017.

Url-6

http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr/ekaracan/bildiri/ekaracan_22.12.2016_14.44.07bildiri.pdf, Tarihsel Süreç İçinde Konaklama Merkezleri Han ve Kervansarayların Günümüzde İpek Yolu Turizm Projesine Dönüşümü, erişim tarihi 21.09.2017.

Url-7

<https://tr.pinterest.com/pin/512425263821288228/>, erişim tarihi 09.10.2017.

Url-8

<http://www.pendik.bel.tr/sayfa/detay/pendik>, erişim tarihi 06.11.2017.

Url-9

<https://www.itohaber.com/haber/english/203990/teknopark_istanbul_innovation_hub_of_turkey.html>, erişim tarihi 06.11.2017.

Url-10 <<https://turizminsesi.blogspot.com.tr/2014/07/pendikte-konutlara-hzl-tren-dopingi.html>>, erişim tarihi 06.11.2017.

Url-11 <https://www.nufusu.com/ilce/pendik_istanbul-nufusu>, erişim tarihi 06.11.2017.

Url-12

<<https://www.google.com.tr/maps/place/The+Green+Park+Pendik+Hotel+%26+Convention+Center/@40.872138,29.2497163,539m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0x14cadca325d43ee3:0x491d94cff08c041!8m2!3d40.872138!4d29.251905>>, erişim tarihi 17.11.2017.

Url-13

<https://www.google.com.tr/search?q=the+green+park+pendik&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiMgO7zysbXAhUEOxoKHbDgBC4Q_AUICygC#imgrc=plRszzl-CgX44M:>, erişim tarihi 17.11.2017.

Url-14 <<https://www.google.com.tr/maps/place/Crowne+Plaza+Istanbul+-+Asia/@40.9935701,29.0137729,34462m/data=!3m1!1e3!4m8!1m2!2m1!1scrowne+plaza+istanbul+asia!3m4!1s0x14cad0aa35241efb:0xa4595ee7e3106771!8m2!3d40.9386602!4d29.3226546>>, erişim tarihi 17.11.2017.

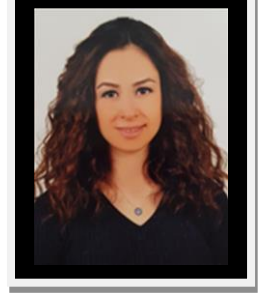
Url-15 <<http://www.turizmdebusabah.com/haberler/crowne-plaza-istanbul-asiaya-ihgden-en-iyi-is-oteli-odulu-61478.html>>, erişim tarihi 17.11.2017.

Url-16

<<https://www.google.com.tr/maps/place/Divan+%C4%B0stanbul+Asia/@40.8692514,29.2684033,500m/data=!3m1!1e3!4m12!1m6!3m5!1s0x14cadb56a7dc2417:0x837dc5b6fa68c22b!2sDivan+%C4%B0stanbul+Asia!8m2!3d40.8692514!4d29.270592!3m4!1s0x14cadb56a7dc2417:0x837dc5b6fa68c22b!8m2!3d40.8692514!4d29.270592>>, erişim tarihi 17.11.2017.

Url-17 <<https://www.kayak.co.uk/Istanbul-Hotels-Divan-Istanbul-Asia.337875.ksp>>, erişim tarihi 17.11.2017.

ÖZGEÇMİŞ

(Yüksek Mimar)

Ad-Soyad : Neslihan YILDIZ

Doğum Tarihi ve Yeri : 05.12.1986 / Denizli

Gsm : 05456657355

E-Mail : nesli.sahin86@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2008, T.C. Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- **Yüksek Lisans** : 2012, T.C. Haliç Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık Programı

MESLEKİ DENEYİM:

- 2011-2012 yılları arasında Haliç Üniversitesi yüksek lisans eğitiminde “**Engellilere Yönelik Eğitim Yapılarının Tasarım Prensipleri ve Örnekler Üzerinde İncelenmesi**” konusu üzerine çalıştı.
- 2012-2017 yılları arasında T.C. Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü’nde Araştırma Görevlisi olarak çalıştı.